

CLEMENTINAE, SI FVRIOSVS.

DE HOMICIDIO, RELECTIO: AVTHO-

re Didaco Couarruias à Leyua, Tolerano, olim in Granatenſi Prætorio Re-
gio Auditore: nunc verò Epifcopo Segouienſi. Ex tertia
eiufdem authoris recognitione.

*Ad vtriuſq; Iuriſprudentia conſultiſſimum Dominum Gometium Tellium Gironum,
Illiberitani Prætorij Conſiliarium Regium.*

SALMANTICAE.

In ædibus Dominici à Portonarijs. S. C. M. Typôgraphi.
M. D. LXXI.

Estafadoen

Ayuntamiento de Madrid

EL REY.

POR QUANTO POR PARTE DE VOS, EL Reuerendo in Christo padre, el Doctor Conarruias de Leyua, Obispo de Segouia, del nuestro consejo, nos ha sido hecha relaciõ que vos auia des hecho imprimir otras vezes por nuestro mãdado, y por virtud de vna nuestra cedula que para ello os auiamos dado con termino de dos años, tres libros que vos auia des compuesto. Vno q̄ se llama, de questiones practicas, y otro que es lectura sobre el capitulo. Alma mater, de sententia excomunicacionis, del libro sexto, y otro que es vna repeticion sobre la clementina, Sifariosus, de homicidio, en los quales aora nueuamente auia des añadido algunas cosas como por ellos cõstaria, en que auia des tenido mucho trabajo, y el termino que os auiamos dado para los imprimir y vender se cumplia muy presto, supplicandonos vos diessemos licẽcia para que de nuevo pudie sedes imprimir y veder los dichos tres libros que de suso se haze mencion, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro cõsejo; por quãto en los dichos libros se hizo la diligencia que la prematuca aora nueuamente hecha por nos dispone, fue acordado que deniamos mandar dar esta dicha nuestra cedula en la dicha raxon, è yo tuue lo por bien. Por lo qual vos damos licencia y facultad para que qualquier impressor destos nuestros reynos pueda imprimir y imprima los dichos tres libros que de suso se haze mencion, sin que por ello cayga ni incurra en pena alguna, y para que por tiempo de diez años que corran y se cuenten despues de ser cumplido el termino contenido en la dicha nuestra cedula de licencia que de suso se haze mencion en adelante vos, o la persona que vuestro poder ouiere, podays imprimir y vender los dichos tres libros, y mandamos que persona alguna sin vuestra licencia durante el dicho tiempo no los pueda imprimir ni vender so pena de perder todos los libros que dellos ouiere impresso, y mas de veynte mill marauedis para la nuestra camara, y mãdamos que despues de impresso no se puedan vender ni vendan sin que primero se traygan al nuestro consejo juntamente con los originales que en el fueron vistos, que van firmados y rubricados de Domingo de cauala nuestro escriuano de camara y de los que residen en el nuestro consejo, para que se vea si la dicha impressiõ es conforme a los originales, y tasse el precio porque se ouieren de vender cada volumen, so pena de caer y incurrir en las penas contenidas en las dichas prematicas y leyes de nuestros reynos. Y mandamos a los del nuestro consejo, presidente y oydores de las nuestras audiencias alcaldes y alguaziles de la nuestra casa y corte y chancillerias y a todos los corregidores asistentes gouernadores alcaldes mayores y ordinarios y otros juezes y justicias qualesquier de todas las ciudades villas y lugares de los nuestros reynos y señorios y a cada vno y qualquier dellos, ansi a los que aora son, como a los que seran de aqui adelante, que vos guarden y cumplan esta nuestra cedula y merced que ansi vos hazemos, y cõtra el tenor y forma della no vayan ni passen ni consientan yr ni passar por alguna manera, so pena de la nuestra merced y de cien mil marauedis para la nuestra camara. Fecha en el bosque de Segouia a siete dias del mes de Septiembre de mill y quinientos y sesenta y cinco años.

YO EL REY.

Por mandado de su magestad.
Pedro de Hoyo.

Ad Magnificentissimum, ac Iuris vtriusque
 Consultissimum Dominum Gometium Tellium Giro-
 num, Caroli Cæsaris, Hispaniarum Regis, in Grana-
 tensi Prætorio Consiliarium: Didaci Couarruias
 à Leyua Toletani, in eadem Curia itidem Re-
 gij Consiliarij, in Clementinæ. Si Fu-
 riosus. Commentarios
 Præfatio.

MULTA SVNT IN IVRE PON-
 tificio, Admodum Magnifice, ac Ornatissime Vir, quæ à
 Veterum prudentissimorum Iurisconsultorum responsis
 deducta, propter eorum argutam breuitatem, quæ mirè
 ac perspicuè vsi fuere, atque ob Iuris ciuilis obtrusam
 quandoq; multisque reconditam subtilitatem, difficili-
 mam habere videntur interpretationem, longeq; dili-
 gentissimum examen exigunt, & requirunt. Huiusmo-
 di sunt quæ Gregorius Nonus de Iurisdictionibus, de cau-
 sa possessionis & proprietatis, de iuribus incorporalibus,
 de vsucapionibus, ac de testamentis in suam illam De-
 cretaliū congeriem, maximo reipublicæ Ecclesiasticæ commodo visus est transtulisse. In
 his sanè interpretandis Innocentius, Ioannes Andreas, Ancharranus, & Panormitanus
 ipse egregiam operam hætenus præstitere, ab ipsis Iuris ciuilis constitutionibus, Senatuscon-
 sultis, Decretis, eorumq; veteribus, ac nouis Accursij, Bartoli, & aliorum glossæ mult-
 ta mutuati, quibus præclaram lucem nostris attulere sanctionibus. Hos deinde & alij, velu-
 ti lampade à prioribus in decursu tradita, sequenti, non minimam, nec temerè in hoc negotio
 laudem adquisierunt. Quandoq; & nos in eadem palestra lufuri certandi occasionem na-
 eti, quædam non tanti æstimanda, sed ob animi syncerum votum non omnino contemnen-
 da, ad eiusdem Pontificij iuris examen publicè adnotauimus. Sunt alia, fateor, in eiusdem iu-
 ris constitutionibus, quæ à sanctissimis Pontificibus, veteribusque Ecclesiæ Catholicæ Syno-
 dis ea pietate, & zelo fuere instituta, vt potius quid cultui diuino, sacerdotibus tanti sacrifi-
 cij ministris, ac denique animarum spiritali salutis conduxerit, quàm secularis philosophiæ
 plerunque vana mysteria, mente ipsa, & animo verè Christiano conceperint: in his expli-
 candis non adeò sunt obuiæ ex ipso Dædali Labyrintho quæstiones, vt Commentariorum cu-
 mulos, nouasque absque vlllo scribendi fine lucubrationes sine fastidio admittant. Eiusmo-
 di videbitur fortasse quibusdam tractatus hic, quem olim dam Salmanticæ titulum de Ho-
 micidio, ac deinde Clementinam istam constitutionem palàm interpretarer, examinare co-
 natum sum, multa de Sacerdotum irregularitate tradere pollicitus, quæ ipse apud plerosque
 aduersis quibusdam rationibus comperissem. Non enim diffiteor, rem istam nec difficilem,
 nec subtilem, nec admodum ambiguam habere cognitionem, si aliquot ex nostris interpre-
 tes neglecta superficie, & ommissa cute, carnem & succum ipsum interiùs spectassent. Quis
 enim ferat veteribus quibusdam addictus, & his, qui Summaria iuris ratione quadam
 Cle. si Fu. A 2 Alpha

Alphabeti non inutiles edidit, tot præter Canonum, & Ecclesiasticarum traditionum edicta, ab eisdem expositas irregularitates? cuius erroris ea est profectio causa, quod dum nervos tendere cupiunt, in ipso actu deficientes, multa comminiscuntur, quæ nulla unquam Pontificum auctoritate fuere statuta. Ipse siquidem Marianus Socinus, vir alioqui insignis, nec vulgaris eruditionis, etiam si diligenter, & cautè hac in re veterum sententias expendit, aliquot tamen admisit, quæ forent omninò improbanda. Quæ ratione quandoque opinatus sum, non inutilem futuram breuem quædam huiusce materia resolutionem, quæ præcipuas istius tractatus exponeret decisioes ab ipsis Canonibus verè ac propriè ita deductas, ut quæ fuerit ipsa decidendi ratio, lectoribus manifestum fiat, ieo quidem compendio, quo possint hac de re varijs in questionibus, & controuersijs iure respondere, sibiq; ipsis consulere, si quando aduersus sanctorum patrum sanctionem in aliquam huiusmodi labem inciderint, quæ ipsos tanti sacerdotij dignitate indignos efficiat. Hos igitur Commentarios prælo tradere cupiens, te primum, omnium officiorum obseruantissime Gometi, mente obuim habui, cui labores hosce dicarem, & cui vel aptè, vel confidenter literarij otij nostri possem reddere rationem. Scis etenim in tam frequenti forensium causarum examine quantum temporis nobis ad hæc superesse possit, præsertim te huius magistratus & muneris collega, qui pulcherrimam vitæ tuæ partem esse duxeris negotia passim agere publica, cognoscere, iudicare, promere, & exercere iustitiam, ut tandem qui te præeuntem sequi velimus: cogit equidem & nos reipublicæ institutum, minimè in his, quæ litium definitionem non attinent, feriari possimus. Habes profectò quem imiteris, integerrimum sanè Fernandum Gironum patrem tuum de Hispaniarum Rege, & reipublica ita bene meritum, ut quinquaginta annis Regij Consiliarij officio functus apud Reges inclytos & Catholicos Fernandum & Elisabeth, eorumq; nepotem inuictissimum Carolum Quintum, maximum fuerit rei bene gestæ nomen adeptus: cuius causa non possum tibi & illi non vehemèter gratulari. Hoc ergo munusculum qua uti solitus es beneuolentia suscipias obsecro: quandoquidem tuæ humanitatis vis huc me non inuitum omninò adegerit, ut nihil non audiendum putauerim, quo tuo propenso in me animo aliqua ex parte responderem: nec enim mihi alia ratione id testari licet, quod apud te impensissimè cupiam testatissimum facere. Quod si in nobis facultatem desideres, certo scio voluntatem ipsam pro tuo egregio animi candore probabis. Vale. Ex hac inclyta Granata, Mense Februario.

Anno Domini M. D. LIIII.

In Clementis Quinti constitutionem: Si furiosus. Rubri. de Homicidio. Didaci Couarruias à Leyua Regij Consiliarij Relectio.

VA N T A fuerit apud veteres, qui miserè sunt falso deorum cultu obcaecati, religionis cura: longa oratione exponere necesse nō est: cum id testatissimum faciant tot ad sacrificia instituti publici magistratus: tot munera eis dē indicta: tot ad ea obeūda maximo cum examine selecti viri, quibus & sacerdotij sacrosancti titulus, ac pontificia veneranda dignitas non secūs adscripta fuere, quàm si de vero Deo colendo ageretur: vt vel hinc facillimum sit, apud quoscunq; tanti fuisse religionē, & sacerdotium expēdere, quod præcipui publici muneris fuerit, sacrarum rerum curam gerere. Nam & religioni summū imperium celsisse autor est Valerius Maximus, qui libr. primo commemorat, Posthumium Consulem, eūdemq; Flaminem Martialem à Metello Pontifice Maximo prohibitum, nè ceremonijs Martis desertis in Africam ad bellum gerendū profisceretur. Quin & Reges ipsi sacris initiati, diuinam, simul & humanam curam gerebāt: quasi principibus prima debeat esse religionis cura Sic & lege lata Romulus sanxit, ex ipsa patritiorum nobilitate creandos fore, qui Romæ sacris operarentur, authore Dionysio lib. 2. magnam equidem sacrorum curam gessisse Romulus videtur, quippe qui existimauerit præcipuè suam ciuitatem his contineri. Etenim Cicero libro. 3. de natura Deorum scribit, Romulum auspicijs, Numam sacris constitutis fundamenta iecisse Romanæ ciuitatis. Plato lib. de Regno: apud Aegyptios, inquit, non licet Regem absque sacerdotio imperare. Quin imò si ex alio genere quispiam vi regnum vsurpet, cogitur post regni adsumptionem sacris initiari, vt rex denique sit, & sacerdos. Hoc in loco apud Platonem

Cle. si Fu.

A 3 lector

lector comperiet, maximam apud Ethnicos sacerdotū fuisse dignitatem, quæ magnanimitate, intelligentia, & claritate abundat propter eorum, quæ tractat, magnificentiam. Sacerdotum item meminit Aristoteles in.6. Politi. lib. cap. vlti. & itidem lib. 7. cap. 9. hos esse in qualibet Republica cōstituendos, ex veteri probans instituto: nec tamen quo suis homines, sed eos, qui ad honorem dijs exhibendum idonei esse censeantur. Apud Athenienses prima erat autoritate sacrorum nomine βασιλεύς, id est Rex, qui cum ludorū curatoribus Cereri, & Baccho sacra fieri pro moris vsu curaret: cui sanè munus hoc mandatū erat, vt præesset sacris Eleusinijs, Lenæis, & his, quæ ad lampada fiebant. Romani Athenienses imitati post constitutum à Numa maximum Pontificē, exactis regibus & regem sacrificulum instituerunt pontifici maximo subditū, vt is publica obiret sacra, quæ per ipsos reges moris fuerat factitari: authore Liuiolib. 2. primæ Decadis. Gentiles igitur sic suum sacerdotium venerati sunt, vt reges, & imperatores scepra defererent, & sacerdotio fungerentur. In lege veteri sacerdotiū solis Aaron filijs concessum esse manifestum est. Et hi quidem sacerdotes oleo, sicuti Reges vnguebantur. cap. vnico. in principi. & .s. i. de sacra vnctione. Cyprianus in libr. de vnctione chris-matis. Hoc oleo, inquit, antiquitus sacrabantur sacerdotes: & reges, & ipsi altarium lapides delibuti spiritalem intelligi volebant mysterijs esse pinguedinē. Hæc Cyprianus. nec tamē hoc in loco multa de veteris legis sacerdotio tractabimus: cū iam translātū in aliud multò excellentius sit, quo in lege Evangelica vtimur. Quòd si apud Gentiles idolorum cultores, & in illa vmbatica figura veteri, maxima in veneratione fuere sacrorū ministri & sacerdotes: longè maior ratio est, apud Christianæ legis professores eam dignitatē multis nominibus pluris, quàm vsquam fuerit, æstimandā fore. Siquidem ea non ad taurorum hostias, hircorum, & vitulorū sacrificia, sed ad pretiosissimi corporis, & sanguinis Dñi nostri Iesu Christi hostiā & sacrificium pertineat, & instituta sit. Quam excellentiā sancti & catholici viri respicientes, nostri sacerdotij dignitatem multis

multis præ illo veteri efferunt encomijs. Nam & D. Chry-
 stomus sex hac de re scriptis dialogis tam disertè, tamque ora-
 tionis vbertate dignitatem istam extollit, vt vel hac in parte au-
 reo facundus ore videri possit. His præclara Gregorij Nazan-
 zeni carmina sunt omninò adijcienda, dum is inquit.

O sacrificia mittentes incruenta sacerdotes.

O animarum custodes gloriosi.

O magni signum Dei vestris in manibus ferentes.

Meritò quidè sacri canones non omnes passim ad dignitatem
 hanc, nec ad eius ministeriũ, nec ad alios ei subseruientes ordi-
 nes absq; delectu admiscere: imò ab eisdem institutũ est non so-
 lum ab hoc ordine repellendos esse, qui moribus iacturam ali-
 quã fecerint, sed & eos, qui eorũ culpa, etiã per pœnitentiã re-
 missa, vel sine culpa labem aliquã corporis, aut animi contra-
 xerint, notarive aliquo defectu possint. qua ratione ab initio
 catholicæ ecclesię ad exemplum veteris legis actum est in ipsi-
 Apostolicis sanctionibus de irregularitatis initio, quod est ad-
 amissim obseruandum, quoties tractabitur de ordinibus ec-
 clesiasticis conferendis, aut semel iam collatis exequẽdis. Quã
 equidem materiã scio plerosq; ex veteribus, & iunioribus dili-
 genter tractauisse: nos tamẽ, vt operam nostrã hac in parte pu-
 blicæ vtilitati præstaremus, eandẽ repetere decreuimus, sicuti
 & olim Salmanticæ fecimus ordinaria læctione cõstitutionẽ,
 Si furiosus de homicid. eiusque intellectu examinantes. In tres
 verò partes tractatum istum diuidere libuit, quò distinctior sit
 cuiusq; quæstionis locus. Prima enim parte de irregularitate
 generaliter agemus, aliquot eius species explicantes. Secunda,
 irregularitatẽ ex homicidio voluntario, vel casuali inductã ita
 exponemus, vt deinde Tertia huius operis parte idẽ prosequa-
 ti multa de homicidio necessario tradentes, constitutionem
 hanc Clementis Quinti sub hoc titulo de homicidio, interpre-
 temur. Illud profectò sedulò præstabimus, q̃ post tot veterum,
 & iuniorum cõmentarios quacunq; in quæstione minimè sit
 hic noster labore ea ex causa reijciendus, quia sinuosis argumẽ-
 tationum cumulibus, varijsq; ac sepissimè inutilibus rationibus
 decisionem ipsam prosequatur.

Prima pars Relectionis

Ex Primæ Partis

Initio.

- 1 Irregularitas definitio: & vnde sic dicta fuerit.
- 2 Irregularitas iure tantum humano Pontificio statuta est.
- 3 intellectus cap. is qui. de sentent. excom. in 6. & cap. ad audientiam. de homicid.
- 4 Irregularitas mentalis, an possit contingere
- 5 Corpore vitiatus, quando sit irregularis?
- 6 Eunuchi, an sint irregulares: & quid de his, qui sibi virilia absciderunt?
- 7 Quis possit dispensare cum corpore vitiatis
- 8 Rebaptizatus irregularis est, & quid de confirmationis sacramento.
- 9 Expositus, an sit promouendus ad sacros ordines?
- 10 Pœnitentia solennis efficit quem irregularem.

LIBROS
DEL DR.
L. MARCO

Prima Pars.

Irregularitas, hac enim dictione sæpissimè vsuri sumus, variè à nostris definitur: frequentior tamen eius definitio hunc in modum exponitur: Irregularitas est canonicum impedimentum, ex facto, seu defectu proueniens, quo quis prohibetur ad ecclesiasticos ordines promoueri, & in eisdem ministrare. Hanc definitionem ex multis adnotauimus: præ cæteris ex Specul. titul. de legato. §. iuxta. Archidi. Ioan. Andre. & Doctor. in ca. 1. de re iud. in. 6. Hostien. in cap. 2. de cleri. excom. Consalo à Villadiego

de irregularita. in princ. Syluestro, verbo, irregularitas. Nicolao Ploiuo in tract. de irregularit. in princ. Alberto Trotio de vero, & perfect. clerico. lib. 2. cap. 20. Multa quidem sunt iure canonico inducta impedimenta, quæ ad irregularitatem non pertinent: quia minimè impediunt ordinis ecclesiastici susceptionem, nec eius iam suscepti executionem. atq; ideo loco generis in hac definitione, canonicum impedimentum traditur. cætera verò ad differentiam spectant: quæ apertissimè cõstabit ex his, quæ longius inferius sunt omninò pertractanda. Est tamè text. optimus in capi. significasti. in. 1. de homi. irregularitas siquidem impedit quem à susceptione ordinis ecclesiastici: & quandoq; à iam suscepti vsu: sicuti euidentius deinde apparebit. Quamobrem posset ita definir: Irregularitas vitium est, cuius causa iure humano Pontificio prohibetur quis ordinè ecclesiasticum suscipere, & in suscepto ministrare. Nec tamen hinc sequitur, irregularitatem semper pœnã esse propriè: etenim cum propria pœna culpam præmittat, secūdum Augustinum lib. 1. retract. ca. 9. Gersonem lectio. ne. 1. de vita spiritali animæ. Thomam. 1. 2. q. 87. artic. 1. l. sancimus. C. de pœnis. cap. 2. de constitu. ca. quæ fuit. de his, quæ fiunt à maiori par. cap. constat planè, sæpissimè irregularitatem pœnam propriè non esse, nec dici posse: quia frequentissimè contingit absque ipsius irregularis culpa:

culpa: quod ex hac in relectione explicandis erit notissimum. Dicitur autem irregularitas ex eo, quod regulare illud dicatur, quod secundum regulam fit. l. regulariter. ff. de peti. hære. Regula verò iuris Pontificis pertinens ad ecclesiasticos ordines, omnes admittit, qui non fuerint speciali constitutione prohibiti. igitur qui prohibentur, extra regulam sunt, & irregulares appellantur, ipsumque impedimentum irregularitas. cap. 1. de re iudi. capit. 1. de senten. excom. in. 6. sicut regularis dicitur, qui secundum regulam in sortem ministrorum spiritualium fuerit adsumptus. Diuus Augustinus lib. 3. de Ciuit. Dei, cap. 15. regularis, inquit, solis defectio non nisi lunæ sine contingit. Fuit etenim olim ab Apostolis, & sanctis patribus regula constituta de his, qui admittendierant ad sacrorum ministeria: & ea in specie quosdam ab eo ordine prohibuit. 1. ad Timoth. cap. 3. & qui ex prohibitis admittentur, dicebantur sacris initiati contra regulam. capit. quoniam. 48. distin. ex cap. 2. concilij Nicæni. idem Gratianus probat in cap. vnum orarium. 25. dist. Sic & Dominicus Nannus in sua Polyanthea, irregularitatem Græcè dici existimat *ἀκανονία*. Nam *κάνων* regulam Latinè significat. l. 2. ff. de legib. glos. in rub. de regulis iur. in. 6. Isidorus libr. 6. Etymolog. cap. 16. Canon, inquit, Græcè, Latinè regula nuncupatur. capit. 13. distin. vnde canonici olim pri-

mum hincupati sunt, qui in communi vitam agentes, intra domum publicam, aut ecclesiam collegium ecclesiasticum diuini cultus gratia constituebant, communem habentes mensam, regulamque diui Augustini exactissimè seruantes. Hic etenim vsus adhuc in aliquot ecclesijs sedem habetibus episcopalem obtinet: in alijs verò ecclesijs communem vitam omittentes, nomen simplex canonicorum retinent: atque ideo iure Pontificio, vt ab his priores distinguantur, dicuntur illicanonici regulares. cap. quod Dei timorem. ca. in singulis. §. hoc ipsum. de stat. monacho. & canonicorum regularium. Quo rationis discrimine minimè perpesso Ludouicus Viues in adnotationibus ad diuum Augustinum in dict. cap. 15. canonicos regulares nominis ambitiosi accusare videtur: quasi bis hoc vocari gaudeant nomine, nè non semel putentur regulares: cum idem canonici, & regulares significet: & tamen hac nota omninò liberi existimandi sunt: quia ius ipsum Pontificium nomina hæc distinctè induxerit. Canonicas fœminas apud diuum Chrysostomum legimus in eo sermone, quo scribit, & docet, non decere canonicas, id est regulares, vt cum viris cohabitent.

¶ Ex hac ipsa definitione constat, irregularitatem iure tantum humano Pontificio statutam esse. Quod expressim adnotarunt Innocent. col. 3. Antoni. nume. 19. & ibi doct. in

Prima pars Relectionis

in cap. nisi cum pridem. de renum. idem Innocen. in capit. ad audientiam: de homici. vbi doct. quorum opinionem communem esse fatentur eam sequenti Syluester verb. irregularitas. in fine: Gonsalus à Villadiego de irregulari. in princ. eadem sequuntur Imola & Docto. in hac Clem. si furiosus. Florent. 3. part. tit. 28. capit. 2. §. 6. Palud. in. 4. Sent. dist. 25. q. 3. ad finem. cui opinioni non oberunt plura, quæ in contrarium ex veteri testamento, & canonibus Apostolorum, atq; ex eorū epistolis adduci poterant: siquidem Apostolorum canones, & decreta, iuris humani sunt. Vetus verò lex per Christianam, & euāgelicam legem fuit abrogata. qua ratio hoc sit cōstitutissimum, irregularitatem non esse iure diuino, sed humano institutam, idē probare in specie cuiuslibet irregularitatis diligenter conabimur: & probat Speculat. tit. de legat. §. iuxta. quidquid ex aduerso disputet Marian. Socin. in dict. cap. ad audientiam. q. 3. principali.

Hinc & illud apertissimi iuris est, irregularitatē nullo in casu esse constituendam, nisi in iure pontificio id fuerit expressum. text. celebris in cap. is qui. de senten. excomm. in. 6. quem Doct. ibi maximè commendarunt, præsertim Francus, dicens eum singularem esse idem Francus in cap. dilectis. col. 4. de appellatio. Bertachinus in tracta. de episcopo. cap. vlt. num. 8. Nam cum hoc vitium sit iure tantum humano Pon-

tificio inductum: consequitur manifestè, nusquam id contingere, nisi expressim sit eodem iure definitum.

Nihilominus aduersus illationē istam solet obijci responsio text. in dict. cap. ad audientiam. de homici. vbi constat, in dubio an quis sit irregularis, iudicandum esse, ac censendū, quòd si irregularis sit: quia hoc sit iudiciū tutius. text. ad idem optimus in capi. significasti. in. 1. & apertior in cap. significasti. in. 2. versic. quòd si discerni. cod. titu. igitur non ita certum est, non esse quem censendum irregularem nisi casus is satis fuerit iure pontificio decisus. Sed huic obiectioni Ioann. Andre. Cardi. Abba. Anania, & Socinum. 46. in dict. ca. ad audientiam. respondere conantur distinguētes inter forum interius consciētiae, & exterius iudiciale, vt in priori casu hoc in dubio teneatur quis à diuinis abstinere, & seipsum censere irregularem. ca. illud. de cler. excomm. in. in posteriori iudex non possit ipsum irregularem per sententiam pronuntiare, nec definire. Sic etenim text. in dict. capit. ad audientiam. & similes procedunt in consciētiae iudicio: non in foro iudiciali. Hæc verò differentia nequaquā est admittenda: cum & decisio text. in dict. cap. is qui in animæ, & consciētiae foro itidem obtineat. Et præterea quod responsum est in dict. capi. ad audientiam. & similibus, ad forum exterius, & iudiciale

le pertinet: sicuti deducitur ex ipsis constitutionibus. Sed & Innocen. in dict. cap. ad audientiam. indistin-
ctè asseuerat, in dubio non esse què censendum irregularem, quia iure humano est irregularitas inducta. quæ quidem ratio ita militat in foro conscientiæ, vt in iudiciali: imò fortius obtinet apud interiorè animæ iudicem. quàm obrem communem differentiam eleganter improbat Martinus Azpilcueta in capit. si quis autem. de pœnit. distin. 7. num. 35. idcirco ipse aliter opinor posse intelligi text. in dict. capit. is qui. & in dict. cap. ad audientiam. Nam vbi sit dubium, an in aliqua specie sit inducta irregularitas iure pontificio, tunc respondendum erit, non esse irregularitatem constituendam in eo casu, nisi expressum id fuerit iure canonico. At vbi simus certi, iure irregu-
4 licet, posse priuilegiorum ratione sacerdotem ad sacramentalem electum confessionem absoluerè pœnitentem ab irregularitate mentali, & super ea dispensare. Ego planè fateor, me non satis percipere, quæ sit hæc mentis irregularitas, aut de niq; mentalis. Scio equidem, non posse irregularitatem mentis tantum contrahi absq; actu exteriori: quod nõ semel in hac Relectione probabimus: præsertim ea ratione, quòd lex humana adhuc pontificia qualis est quæ irregularitatem induxit minimè afficiat actum purè interiorè mentis: quemadmodum ostendimus in regul. peccatum. de regul. iur. in. 6. 2. Relectionis parte: num.

traduntur, erunt omninò seruandæ earum decisiones adhuc in iudiciali, & exteriori foro: siue forum sit exteri? simplex iudicio cœpto per accusationem, aut denuntiationem quod est verè contentiosum: siue mixtum exteriori absque accusatore, & denuntiatore: licet Felin. in dicto capit. ad audientiam, velit eam constitutionem, & similes in hoc vltimo tantum seruandas fore. idcirco præfata Romanorum Pontificum responsa erunt ad vnguem memoriæ commendanda, nè quis falsa eorum interpretatione deceptus, ab optimis institutis temerè discedat.

¶ Rursus ab eadem definitione constat, qualiter accipiendum sit quod plerunque in Apostolicis indulgentiarum literis continetur: sci-
4 licet, posse priuilegiorum ratione sacerdotem ad sacramentalem electum confessionem absoluerè pœnitentem ab irregularitate mentali, & super ea dispensare. Ego planè fateor, me non satis percipere, quæ sit hæc mentis irregularitas, aut de niq; mentalis. Scio equidem, non posse irregularitatem mentis tantum contrahi absq; actu exteriori: quod nõ semel in hac Relectione probabimus: præsertim ea ratione, quòd lex humana adhuc pontificia qualis est quæ irregularitatem induxit minimè afficiat actum purè interiorè mentis: quemadmodum ostendimus in regul. peccatum. de regul. iur. in. 6. 2. Relectionis parte: num.

Prima pars Relectionis.

nume.7. Igitur qui mente homicida fit, quiq; animo deliberato alicuius occisionem conceperit, non erit irregularis censendus: cum lex pontificia irregularitatem ex homicidio statuens non comprehendat actum homicidij, mentis equidem interiorem, sed exteriorem. Fit ergo, non posse commodè, aut propriè dari mentis, aut mentalem irregularitatem. Et inde consequitur, verba priuilegiorum, que de mentis irregularitate tractauerunt, accipièda esse de illa irregularitate, quæ licet ab actu exteriori procedat, occulta tamen est. De hac etenim inferius agemus, an exigat necessario dispensationem.

¶ Prima tandem irregularitas à corporis vitio, & labe deducenda est: siquidem corpore vitiatus iure pontificio censetur irregularis, ita vt non possit ad sacros promoueri ordines, nec promotus in eisdem ministrare. Nam & leuiti. ca. 21. dixit Dominus ad Moysen: Omnis qui habuerit maculam de semine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre hostias Domino, nec panes Deo suo. Et paulò antè dixerat: Loquere ad Aaron, Homo de semine tuo per familias suas qui habuerit maculam, non offeret Deo suo, nec accedet ad ministerium eius: si cæcus fuerit, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel tor to naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiè, si impetiginem in cor-

pore, vel herniosus. Haftenus apud Leuiticum. Apud ethnicos idem obseruabatur: siquidè auctore Plinio lib. 7. naturalis historiae. capit. 28. Sergius in prætura à sacris arcebatur eò, quod debilis esset. Seneca li. 4. declamationum, declamatione. 2. itidè præmittit, apud Gentiles eam legem obtinuisse: Sacerdos integer fit. quasi dicens vbiq; gentium esse visum fuerit, quòd sacerdotes, sacerorumq; ministri corpore sint integri, nullam maculam habentes, quiq; nulla possint corporis fæditatenotari. idq; obtinuit olim apud Romanos ab ætate Romuli, qui sacerdotes elegit genere excellentes, simul & virtute præstantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco: vt testatur Dionysius lib. 2. Romanar. antiquit. idem & apud Persas vsu receptum fuisse tradit Alexan. ab Alexã. lib. 6. dier. geniali. ca. 14. Hac verò in re duas regulas constituendas esse censeo.

Prior regula. Corporis vitium impedit quem sacris ordinibus donari, cum id vel impedimentum præstat ordinis executioni, vel insignem inducat deformitatem. text. in dict. ca. 21. Leuitici. Cuius seriem egregiè morali quadam interpretatione prosequitur diuus Gregorius cap. 11. primæ partis Pastoralis. cap. hic etenim. 49. distin. probatur & isthæc regula in cap. 2. & toto titulo de corpore vitiatis. cap. 2. & ibi Panor. de cleric. ægrot. notant præter alios Albert. Trotius de vero, & perfe-

perfecto clerico. libr. 2. capi. 16. Hosti. in Summa, tit. de corpore vitia. Richardus in. 4. sentent. dist. 25. q. 5. arti. 5. & Paluda. ibi. q. 3. ad finem. Gonsalus à Villadiego in tracta. de irregularita. cap. de corpore vitia. idem constat ex Innocé. Cardi. & doct. in cap. 1. & 2. de corpore vitiat. Henric. in capit. Thomas. eod. titul. Regia. l. 25. titu. 6. part. 1. quæ verò sit deformitas insignis, arbitrio episcopi relinquatur: cap. 2. & ibi Anto. Cardi. & alij de corpo. vitia. quod receptissimum est apud omnes, qui quæstionem istam tractauerunt. Est ad hanc regulam optimus tex. in cap. si euan gelica. 55. dist. aliquot tamen ad eius apertiore intellectionem exponam. Primùm etenim hæc regula vera est quo ad ordines suscipiendos: quia quo ad susceptos tantum inducitur irregularitas in illo actu ordinis, qui vel ob insignem deformitatem, vel defectum impeditur vitio corporis. quod colligitur ex tex. & ibi Abb. in dict. capitu. 2. de cleri. ægrot. notant Maria. Socin. in dict. capi. ad audientiam. num. 21. Gonsalus à Villadiego in dict. tracta. de irregularit. capit. de corpore vitia. quæ ratione qui patitur vitium corporis celebrationem impediens: nempe in his digitis, qui ad consecrationem, & elevationem Hostiæ sunt maximè necessarij, solùm abstinere à celebratione Missarum, non autem à diaconatus, aut subdiaconatus ministerio. item & is, qui ob deformitatem insignem ab altari arcèdus est, nõ im-

peditur absolutionis sacramentum ministrare. quia in re video ferè oēs cõuenire in præcitatis locis. Secundò illud est adnotandũ, qd si contingat aliquẽ inutilem esse membro, quod nõ cõstituat eum irregularem eius defectu, minimè tenetur illud membrum abscissum, nec eius partẽ secum deferre: id enim necessariũ non est, nec quidquã prodesset, si ex illius mēbri abscissione cõtigisset irregularitas. glos. in. c. eunuchus. 55. dist. in. Panorm. in. c. 2. Henr. in. c. vlt. de corpore vitiat. Gonsalus à Villadiego in dict. cap. de corpore vitia. Alber. Trotius in dict. cap. 16. nu. 8.

Posterior erit regula. Si quis membrum sibi culpa propria absciderit, irregularis est, etiam si ea abscissio nec impediatur ministerium ordinis, nec insignem deformitatem inducat. hæc cõclusio ad eos præcipuè pertinet, qui propria voluntate pudenda vltro sibi executerunt. c. pœnitentes. 55. d. c. si quis absciderit. & c. qui partẽ. ea. dist. ex canonibus Apostolorum. c. 22. c. maritum. 33. d. c. vlt. 87. d. Est autem deductum, quod in dic. c. maritum. Gratianus refert, ex Augustino in lib. de dogmatibus eccles. cap. 72. c. ex parte. & capit. significauit. de corpore vitiat. Regia. l. 25. titu. 6. part. 1. item & hi sub hac regula continentur, qui ab alijs passi sunt abscissionem istam culpa tamen sua, ex eo nempe, quod ob adulterium, adulteræ maritus vleiscens grauem iniuriam virilia eis amputauerit: secundum Ioan. Andre. &

Cle. si Fu. B Hostien.

Relectionis prima pars.

Hostiensis in dict. cap. ex parte Gon-
salum à Villadiego in dict. capit. de
corpore vitiat. colū. 2. Anno etenim
Millesimo Quingentesimo trigesi-
moseptimo propè Pinciam filius
viduæ cuiusdam, & duo mariti in
tres sacerdotes fauerūt de inimicis
mēbris se vindicantes: quod & nos
audiuimus, & acta super his confe-
cta vidisse testis est integerrim⁹ Ioā.
Bernard. Præsul Calaguriensis in
pract. criminali. cap. 79. sed & regu-
lam istam omnes hi Doctores pro-
bant, & veram esse censent, qui ad
priorem fuere citati: nec dubium
est, eam communi omnium cōsen-
su receptam esse. Attamen Hostien.
Card. & Anto. in dic. capi. vlti. quos
sequitur Gonsalus in dicto capi. de
corpore vitiat. censent eam esse in-
telligendam quoties culpa ipsius sa-
cris ordinibus donandi notoria est:
quasi aliud dicendum sit vbi culpa
eius in abscissione alicuius membri
non sit notoria, vt tunc possit ad or-
dines promoueri, & in susceptis mi-
nistrare: quam sententiam, & opi-
nionem communem esse fatetur
Gonsalus in dicto capitul. de cor-
pore viti. de ea sanè dubius: nec ipse
eam admitterem, nisi saltem episco-
pi dispensatio accesserit, vbi conti-
gerit totius membri abscissio: nam
si partem membri quis sibi amputa-
uerit, tunc locus erit opinioni Ho-
stien. qui planè hac in specie loqui-
tur: sicuti constat ex eodem. & An-
to. Cardinale, & Aegidio à Bellame-
ra in dicto capit. vlti. eodem Aegi-

dio in capitu. ex parte. in. 1. eod. tit. co-
lum. vltima. Quòd si quis non sua
sponte, sed vel à medicis, casu, aut
per vim, & infidias hostium, vel
puer in cunabulis sectus fuerit, &
virilia, aliudve membrum amiserit,
promoueri poterit, & promotus,
iam, cum is casus acciderit, in ordi-
bus susceptis ministrare. ca. ex parte.
cap. significauit. ca. ex parte. 2. de cor-
pore vitiat. c. eunuchus. 55. d. ca. 21. ex
canonibus apostolorū. c. si quis pro
ægritudine. c. si quis in infirmitate.
cap. lator. 55. distin. & licet Gratianus
Martino Papæ tribuat tex. in dict. c.
si quis pro ægritudine. iam nos non
semel admonuimus eam inscriptio-
nem, & similes falsas esse, cum refe-
rendæ sint ad Martinū Bracharēsem
episcopū ex Synodis oriētalibus. est
& ad hoc ipsum tex. ex cōcilio Nice-
no c. 1. in ca. si quis à medicis. 55. dist.

Quòd autem aduersus postero-
rem istā regulam obiecit glo. in dic.
capit. si quis absciderit. de Origene,
qui authore Eusebio libr. 5. Ecclesi-
historiæ capitu. 6. cū docendi offi-
cio apud Alexandriam præset, si-
bi virilia executerit: existumans se-
cundū Historiam & literam esse
intelligendum Dominicum verbū
Matthæi capit. 19. qui sunt eunuchi,
qui seipsos castrauerunt propter re-
gnum Dei: parū oberit huic opinio-
ni, quā modò probauimus, multis
equidē rationibus. Potissimū, quòd
nulla ex causa, etiam castitatis, licuit
vsquam: nec licet, etiam religionis
ergo sibi ipsi quenquam manus in-
iscere

iscere violentas ad occisionem, aut membri mutilationem, quemadmodum nos probauimus lib. 1. *Varia. resolut. cap. 2. num. 8. & libr. 2. ca. 1. num. 11. capit. si non licet. 23. q. 5. omnium latissimè Andre. Tiraquel. in tract. de nobilitate. capi. 31. num. 475. & num. 520. est ad hanc rem pulchra Aristotelis sententia libr. 3. *Ethi. ca. 7. Mortem, inquit, sibi cōsciscere ob fugiēdam paupertatem, vel mcerorem, aliūdve huius generis, non fortis est hominis, sed potiùs timidi. hoc ipsum & iurisconsulti reprehēdunt in. l. qui rei. §. sic autem distinguendum. ff. de bonis eorum, qui sibi mort. cōsciuerūt. l. si quis filio. §. eius qui. ff. de inoffic. testa. quibus satis compertum est, illicitum esse sibi quenquam manus iniscere violentas: nec id fieri posse absq; culpa, & plerunq; mortali, licet fiat prætextu religionis: cū sit grauis, & supina ignorantia, quod quis existimet, se per eos actus obsequiū præstare Deo, cuius leges, & præcepta manifestè transgreditur. Secundò in specie probatur, hanc abscissionē grauisimū esse crimen, ex eo quod & leges ciuiles homicidij pœna censent puniendum esse eum, qui alteri virilia amputauerit. l. 3. §. qui hominem. & l. 4. §. idem diuus. ff. de Sicarijs. l. 1. & 2. C. de eunuchis. l. 3. tit. 8. part. 7. eademq; pœna afficitur qui se castrandum præbuerit, aut cōsensum huic abscissioni præstiterit: diet. l. 4. ad finem. Igitur non potuit, nec potest actus is adeò repro-**

bus licere, etiā castitatis, aut religionis causa. Tertiò vlteriùs idem euidentius fit ex canonibus Apostolorū cap. 22. c. si quis absciderit. 55. dist. Quo in loco qui sibi virilia absciderit, appellatur suiipfius homicida: saltem vel ea ratione, quia maximū mortis periculum imminet. quod & Iustinianus asseuerat constitutione Nouella. 142. titu. de his, qui eunuchos faciunt. qua ratione fit, vt non possit actus iste religionis causalicitus esse. Quartò hoc ipsum apparet, quia minimè pertinet ad veram, & propriam castitatē quod quis sibi absciderit virilia: imò id est, & si ea causa fiat, improbadum auctoritate concilij Arelatensis secundū. c. 7. & c. hi qui se carnali. 55. distinct. quo in loco vt ignaui, & nesciētes carnis tētationi resistere, reprehenduntur hi, qui seipfos absciderint. Quintò veritas euāgelicæ eū sensum habet, vt planè potiùs hæc abscissio vitio quàm virtuti tribuatur. est etenim loc⁹ ille intelligēd⁹ i hūc sensum, quod hi dicantur seipfos castrare propter regnū cœlorū, q̄ pio proposito ab vxore ducēda se continuerint: ita quidē eunuchi, quos euāgelium laudat, nō sunt hi, qui natura spadones sunt, nec ab hominibus execti, nec illi q̄ amputato corporis mēbro seipfos execuerint. Nam hi plerunq; eo proposito sunt, vt cōiuges, si possent, haberent: sed verè illi censentur, qui seipfos castrarunt propter regnū cœlorū deuictō affectu rei vxoriæ, quasi illi, qui à coniu-

gio abstinuerint, vt deuitet præsen-
 tē necessitatē molestiarum coniuga-
 lium, in regno cœlorum nō sit am-
 pliùs quidquā cæteris habituri: sicuti
 eleganter euangelij locū explica-
 runt Diuus Augustin⁹ lib. vnico de
 sancta virginitate. c. 23. & 24. & Ba-
 silius Magnus in lib. vnico de virgi-
 nitate. qui cæteris lōgius huius euan-
 gelici verbi interpretationem expo-
 nit: eius aliquot hic subiiciā verba.
 Sunt enim, eunuchi inquit, qui ex
 vtero matris sic nati sunt, qui natu-
 ræ prærogatiua, eò quòd ad coitum
 irritat, execti nuptias contemnunt.
 Et sunt eunuchi, qui eunuchi facti
 sunt ab hominibus, per doctrinam
 & obseruationē virginitatē exerce-
 re persuasi: quemadmodū sanè &
 virgo, quæ à patre seruator: de quo
 dictū est. Qui verò decreuit in cor-
 de suo vt seruet virginē suā, bene fa-
 ciet. Et sunt eunuchi, qui seipso ca-
 strauerunt propter regnū cœlorū:
 qui etiam præstantiores alijs existūt
 propterea quòd nec ex natura via-
 ticū, & occasionē ad temperatiam
 habētes, nec ab hominib⁹ seruati, ac
 detēti, ipsi seipso propter regnum
 cœlorū ad virginitatē exercent, nu-
 ptias quidē, & vitā propter has con-
 temnētes: in totū verò de regno cū
 gladiatorio sudore pendētes. Nam
 qui ex vtero matris eunuch⁹ est, na-
 tura castus existens, nullū propriū
 opus in virginitatis pulchritudine
 ostendere potest naturæ velut dixi,
 prærogatiua, & nō affectu ierga vir-
 ginitatē nuptiās auersar⁹: quæ admo-

dū sanè, & qui ab hominib⁹ eunu-
 chus factus est, obseruatione virgi-
 nitatē exercere coactus: nō propriū
 rectè factū ipsam virginitatis inte-
 gritatē ostēdit, sed eorū, qui ipsum
 custodiūt, ac seruāt qui verò seipsū
 castrauit, præcipuū opus per cōtinē-
 tiā, & ad omnia exercitationē, virgi-
 nitatis pulchritudinem faciens, pro-
 prijs, & non alienis virtutibus ob-
 regnum se iactat. hæc Basilius, qui
 paulò inferiùs euangelicam castra-
 tionē mysticā esse asseuerās scribit.
 Qui verò nō intellexerunt hoc, vt
 sunt eunuchi, qui seipso castrauē-
 rūt propter regnū cœlorū, absurde
 seipso mutilarūt ipso facto petulā-
 tiā suam eminus accusantes, qui e-
 nim carnalis amoris instrumētum,
 vt nè dū præsens est operetur, abiece-
 rūt manifestos seipso faciūt, quòd
 gliscūt quidē ad coitū: verū cū se-
 ipso exarmarūt nō quòd velint,
 sed quòd non possint, virginitatē a-
 gūt. At diuina lex nō actionem sed
 cogitationē iudicat. Hæc diui Basi-
 lij verba manifestè ostendūt nec le-
 ge naturali, nec diuina vnquā licuis-
 se quenquam seipsum mutila-
 re, etiam castigatis causa: idcirco vl-
 teriùs deducitur, iustissimè sacris
 Canonibus institutum esse, vt is à
 Sacris repellatur ordinibus. Hæc
 ipsa viriliū abscissio à seipso illa-
 ta turpis apud Gentiles censeba-
 tur: siquidem author est Valerius
 Maximus libr. septimo. cap. septi-
 mo, Mamercū Aemyliū cōsulē, Ge-
 nutiū quendā hæreditatis possessio-
 nem

nem ex testamento petentē à tribu-
nali abieciſſe, eiſq; bonorum poſſeſ-
ſionem ſecundum tabulas petita
negaffe, quod ipſe Genuti⁹, vt eſſet
Gallus Matris magnæ, amputatis
ſui ipſius ſponte genitalibus corpo-
ris partibus, neq; virorū, nec mulie-
rū numero haberi deberet: olim ta-
men aliquot Eunuchi ſtrenuè pro
republica operā impendentes, ma-
gnis, & inſignibus dignitatib⁹ orna-
ti fuere. Narſeſ enim Iuſtiniani dux
ſpado fuit, & is Gothos Italia expu-
lit. Eutherius item, teſte Ammiano
Marcellino lib. 16. cubiculo Cōſtātiſ
Cæſaris præpoſit⁹ inter alios ſpado-
nes, vt roſa inter vepres, maximi exē-
pli fuit. eſt & aliorum mentio apud
Andre. Alciat. in. l. ſpadonum. ff. de
verb. ſign. cui adde. l. qui cum vno.
in princip. ff. de re milit. l. Pompo-
nius. & l. ſequen. ff. de ædilit. edict.
l. ſecundam. ff. de adoptionib. Con-
ſtantinum Harmenop. lib. 2. epitom-
es, titul. 8. eundem Alciat. lib. 7. Pa-
rerg. capi. 32. Ludoui. Cœlium lib. 2.
lect. antiq. capi. 37. Antoni. Auguſti.
lib. 3. emendatio. capit. 5. penes quos
multa de eunuchis lectōr compe-
riet. ex quibus illud erit ſatis, quòd
iuxta canonicas Sanctiōnes qui ſe
ipſum caſtrauetit, irregularis eſt, nec
poterit promoueri, nec promotus
ad ſacros ordines miniſtrare.

Sed & olim Moyſes Deuterono-
miſ ca. 23. iuſſit, vt eunuchus, & cui
ſunt excēta virilia, nō ingrederetur
ecceleſiā quaſi hic vt interpretat^r Cle-
mēs Alex. in adhortatorio ad gētes.

morib⁹ impius cēſeret, diuina virtu-
te, & genitali priuatus. his adde & q̄
Philō Hebræ⁹ hac de re in lib. de mi-
gratione Abrahā ſcribit. tradit verò
Socrates eccleſ. hiſt. auctōr. lib. 4. ca.
23. Ammoniū monachū in Episco-
pū electū, vt id mun⁹ recuſaret, cor-
poris deformitate, dextrā ſibi auri-
cūlā abſcidiffe: cūq; Euagrius vir ſcūta-
te, & doct̄ina ſignis à Theophilo
Alexādrīa Episcopo electus in epi-
copū nullā ſui corporis partem ab-
ſcindēs itidē Episcopatū effugiſſet,
ac ioco Ammonio exprobraret vo-
luntariā auriculæ abſciſſionē: quaſi
cimini apud Deū foret obnoxius:
Ammoniū ei reſpōdiſſe cōmemo-
rat, tu verò Euagri ignoras, te pœnā
apud Deū daturū, q̄ linguā tibi ab-
ſcideris propter tui amorē: grā tibi
data minimè uſurus. Hæc Socrates,
& ex eo Caſiod. lib. 8. tripartitæ. c. 1.

Super hac verò irregularitate im-
petrāda eſt regulariter diſpēſatio ab
ipſo Roma. Pōtiſi. nō ab alio: ſecūdū
Inn. in. c. ſignificauit. de corp. vitiat.
Cuius opinio cōis eſt, vt inibi aſſerit
Cardi. & Gōſal. à Villadie. de irregu-
la. c. vlt. licet cōtrariū ſentiat gl. in. d.
c. ſignificauit. eiufdē capit̄is auctori-
te: quę minimè obſtat. eſt etenim in-
telligēda ea decifio de diſpēſatione
Episcopi auctōritate apoſtolica præ-
ſtitā, ac ſibi delegatā: vt Panor. & aliſ
cōiter inibi tradidere. quo fit, vt ea
ſit iuris regula, inferiorē prælatū nō
poſſe diſpēſare ſuper hoc corporis
vitio, nec ſuper irregularitate cōtra-
ctā à corpore vitiat̄is. Imò ſcribit
Cle. ſi Fu. B ; Ioā.

Relectionis prima pars

Ioan. Staphi. de literis grat. & iustit. 2. part. fol. 193. non cōsueuisse Romanum pōtificē dispensare circa vitū corporis, & eius irregularitatē, quoties deformitas tanta est, quæ scandalum maximum generet apud Christianam plebem: quod est semper considerandum in huiusmodi dispensationibus.

Secunda cōstituitur irregularitas ex eo, quod quis bis, vel ter sacrum Baptisma susceperit. Catholica siquidē ecclesia nō semel definiuit, sacramentū baptismi nō esse repetendū, nec iterandū: quē admodū Diuus Augustinus docet in libro de vnico baptismo: & aduersus Donatistas. Conciliū itē Carthaginēse primū. c. primo. vbi Gratus Episcopus Carthaginēsis asserit, rebaptizationes illicitas esse: omnesq; episcopi in eodē concilio itidē decreuerunt satis esse alienum à sincera fide, & catholica disciplina rebaptizari. tradit & Alfonso à Castr. lib. 2. de hæresi. c. de baptismo. 5. hæresi. S. Tho. eleganter in 3. parte. q. 66. art. 9. idē & alij Doctō. Theologi in. 4. sent. dist. 6. Ioānes Faber, & Catholici viri, q nra ætate aduersus Anabaptistas Germanos scripsere, hæresim eorum magnis authoritatibus improbātes. Paulus sanē ad Epheseos. ca. 4. inquit, vna fides, vnum baptisma. Rursus ad Hebræ. c. 6. cōtra quosdā rebaptizari volentes ait, rursus crucifigentes sibi metipsis filiū Dei. Sic maximis pœnisi iure pontificio, & Cæsareo puniuntur qui rebaptizāt, & rebapti-

zantur. ca. 2. de apostat. c. ostenditur. de cōsecrat. dist. 4. ca. Miramur. §. his authoritatibus. 24. q. 1. l. 1. 2. & 3. C. nē sanctum baptisma reite in specie autem constitutum est, q; rebaptizati minimē admittantur ad sacros ordines. cap. qui bis. & cap. seq. de consecratio. dist. 4. ca. confirmandum est. 50. dist. ex cōcilio Carthaginēsi quinto, ca. 11. quibus authoritatibus hoc satis receptum est, saltem in eo, qui sciēter fuerit rebaptizatus: quasi ob scientiā istā puniri iustē debeat hac irregularitatis pœna, & alijs. & idē erit in eo, qui ministrauerit hoc baptismi sacramentum, sciens iterum illud repetens. d. ca. 2. de apostat. d. l. prima, & secunda. C. nē sanct. baptis. reitere. His accedit canon. 47. ex concilio Lugduñ. apud Burchard. lib. 4. decret. c. 56. Episcopus inquit, aut presbyter si eum, qui secundum veritatē habuerit baptismum, denuō baptizauerit, aut si pollutum ab impijs, & nō rectē baptizatum nō baptizauerit, deponat tanquā deridēs crucē, & mortem Dñi, nec sacerdotēs veros à falsis sacerdotibus iure discernens. At dubium est de eo qui ignorās fuerit rebaptizatus, an sit irregularis? Et profectō cōstat euidēter in. d. c. quibus eum irregularē esse, qui etiā inscius & ignorās fuerit rebaptizatus. Sic sanē ex pœnitentiāli Theodori Iuo Carnōtēsis lib. 1. decret. retulit, & ab eo Gratianus deduxit text. in. d. c. qui bis. quo in loco Cardi. à Turre Crema. num. 73 probat, rebaptizantem, aut rebaptizatum

zatū ex ignorātia iusta, quę inuicibi-
 lis sit, nō esse irregularē. idem tenet
 Scotus. in. 4. sent. distinct. sexta. ne
 pœnam istam constituamus absq̃
 aliqua ipsius rebaptizātis, aut reba-
 ptizati culpa. Et verē hęc opinio
 probabilior est, autoritate tex. in
 dict. capit. secundo, de apostat. quā
 uis irregularitas sępissimē contra-
 hatur absq̃ culpa: sicuti iure mani-
 festum est. Conueniunt omnes in
 hoc, quōd baptizans iam baptizatū
 ex ignorantia iusta, non sit irregula-
 ris. de eo verō, qui rebaptizatur etiā
 iusta ignorantia, cum esse irregula-
 rem tenent Palud. in. 4. senten. dist.
 9. quęst. 4. conclusione secunda: &
 Florent. 3. par. tit. 14. cap. 1. §. 12. qui
 fatentur, posse episcopum magna
 ex causa in hac specie dispēfare pro-
 pter iustam ignorantiam, nihilo-
 minus probarem ipse Scoti senten-
 tiam, cui non obstat tex. in dict. ca.
 qui bis. Ea enim responsio nec est
 Romani Pontificis, nec concilij ge-
 neralis, nec adhuc provincialis, nec
 alicuius, qui habuerit auctoritatem
 legis condendę. Nam etsi Theodo-
 rius referat, veteribus canonibus ita
 statutū fuisse, eiteius testimoniū re-
 ferendū ad canones, qui prohibent
 rebaptizatū ad sacros ordines pro-
 moueri: qui tamen intelligēdi sunt
 de rebaptizatis sciēter: nō de his, qui
 iusta ignorātia rebaptizātur, aut ita
 accipiendū est Theodori respōsum,
 vt procedat in eo, qui ex ignorantia
 culpabili, supina, & crassa fuerit, re-
 baptizat⁹ is enī non est admittēdus

ad ordines sacros: tametsi nō punia-
 tur ea pœna, nec sit afficiēd⁹ ea pœ-
 nitentia, qua afficeretur qui ex certa
 scientia rebaptizaretur. Poterit qui-
 dē & illud responsum intelligi, vbi
 rebaptizatus ignorāter, post sciētā
 ratā habet huius sacramenti repeti-
 tionē: quod sensit Florē. 3. par. tit. 28.
 c. 6. §. 3. Tandem Albert. Trotius de
 vero, & perfect. cleri. lib. 2. c. 9. post
 Archid. in. d. c. qui bis existimat, tu-
 tius esse, quōd rebaptizatus iusta
 ignorantia obtineat, & impetret ab
 episcopo dispensationē. Henri. ve-
 rō in. d. c. 2. de apostat. magis pro-
 bat priorē opinionē, quā ex Scoto
 retulim⁹. Facit ad hęc optim⁹ text.
 in. c. eos. de cōsecra. disti. 4. ex Felice
 Papa tertio, iūctā. gl. vbi probatur,
 eos irregulares esse qui sua sponte,
 aut metu conditionali, nō præciso
 fuerint rebaptizati. Ergo qui igno-
 rātia probabili, & iusta fuerit reba-
 ptizatus, irregularis non erit: quod
 sensit Hugutio in. c. dictū, de cōse-
 crat. disti. 5. ~~Non enim potest~~
 Sed & illud quæratur qd dicēdū sit
 de cōfirmationis sacramento? & Al-
 ber. Trotius pariter de hoc, vt de ba-
 ptismo, respondit in hac specie irre-
 gularitatis. idē tenent. Archi. in. c. 1.
 98. dist. & Richardus in. 4. sen. dist.
 7. q. pe. Scotus tñ ibi. q. 5. tenet con-
 trariā sententiā, defendens nō esse ir-
 regularē eū, qui bis cōfirmationis
 sacramentū etiā scienter susceperit
 aut cōtulerit. quia expressum iure
 pōtificio id nō est: & irregularitas
 nō datur, nisi in casibus iure pōtifi-

Relectionis prima pars

cio expressis. c. is qui. de sent. excō.
in. 6. eandē Scoti opinionē sequūtur
Palud. ibi. q. 2. col. 1. Florē. 3. par. tit.
14. c. 14. §. 4. Card. à Turre cremat. in
c. dictū. de cōsecra. dist. 5. ad finem.
Alfonfus à Castro lib. 1. de potesta.
legis pœna. c. 7. documēto. 3. ver. ex
ratione. Nā cum nusquā inueniatur
in iure canonico pœna irregularita
tis expressim statuta pro iterationē
cōfirmationis, sicut pro iteratione
baptismi, inde euidenter colligitur
nullā talem pœnā incurri per cōfir
mationis iterationem. Sed & prio
rem sentētiam sequuntur glo. in. d.
cap. dictum. & Ioan. Maior in dict.
7. dist. ad finē. qui censet, eā omni
no probari in di. ca. dictum. cui⁹ ex
cōcilio Tatraconesi. ca. 6. manifesta
est decisio, prohibēs cōfirmationis
sacramētum iterari, vt & baptis
mī pœnam iterantibus adisciens. vnde
cum ibidem pariter baptisma, &
confirmatio prohibeantur iterari,
deducitur iuxta quorundam sen
tentiam, irregularem esse bis con
firmatum, quemadmodum & ir
regularis est bis baptizatus. Huic in
ductiōi respōdetur, nō esse satis suf
ficientē argumentationē istam ad
constituendā irregularitatis pœnā,
cum ea necessariō reqrat expressam
iuris pontificis cōstitutionem. Nec
mirum est, quōd Cōfirmatio, sicut
Baptismus prohibeatur iterari: &
tamen non eadem pœna inflicta sit
iteranti confirmationem, quæ iterā
ti baptis matis Sacramētum: certum
equidem est, fuisse olim, vt paulō

antē commemorauimus, quorun
dam hominum hæreres, qui doce
bant, baptismum ob diuersas cau
sas iterandum esse: item esse & hoc
nostro tēpore Anabaptistarum do
gma, quo tradidere, paruulos semel
baptizatos, iterum fore rebaptizan
dos, cum ad vsum rationis accesser
int. Quæ quidem notanda sunt, li
cēt Florent. 3. par. tit. 28. c. 6. §. 3. non
tantum in baptismo, & cōfirmatio
ne, sed & in Sacramēto ordinis prio
rem sententiam probauerit.

Tertiō à quibusdam dubitatur,
possit ne ad ordines sacros, aut ad
minores promoueri is exposit⁹, cu
ius parentes adeō latent, vt planē
omnino sit incertum, an fuerit ex le
gitimis conceptus nuptijs. de quo
dubius est Ancharra. in cap. 1. de in
fantib. exposit. Ratio vero huius du
bitationis est quia in dubio nō præ
sumitur quis legitimus, nec natus
ex legitimo matrimonio. tex. & ibi
Angel. in. l. liberorum. ff. de his qui
not. infamia. las. in. l. nec professio.
C. de testamen. Alciat. in regu. 3. de
presumpt. 1. presump. num. 12. nos
itidem notauimus in Epitome ad
4. lib. decretal. 2. part. ca. 8. §. 3. illegi
timus autem nō potest sacris ordi
nibus insigniri: quod satis manife
stum est: atq; ideo cōstat, expositum
qui non præsumitur legitimus, nō
posse ad ordines promoueri. hoc
ipsum cōprobat ex his, quæ in ea
dem epitome tradita sunt. 2. part. c.
1. nu. 5. cōtrarium tamen, imō quōd
expositus possit donari ordinibus
eccle.

ecclesiasticis absque vlla dispensatione tenent Anania in dict. capit. 1. de infantib. exposit. num. 11. Feli. in cap. cum deputati. de iudicijs. in fine. & Bermondus Choueronius in commentarijs ad titulum de concubinarijs. verb. qui etiam filios. nu. 90. col. 363. & Gabriel. Palleottus in tracta. De filijs nothis. capit. 63. nu. 3. qui scribit, hanc opinionem communiter receptam esse, qui ad huius conclusionis probationem aliquot adducunt auctoritates, quæ minimè conuincunt eam veram esse. Præsertim opinio prior magis adstruitur, cum hic coniecturis sit agendum, quòd nõ solent filij legitimi, & nati ex legitimo matrimonio exponi: sed potius hi, qui nascuntur ex furtiuis, & fornicarijs congressibus. Quam ob rem ipse consulere, expositos minimè promouendos esse ad ecclesiasticos ordines absque dispensatione saltem episcopi. Quòd si promoti fuerint: non eos prohiberem ordinum vsu, propter auctoritatem Ananix, & Felini.

Quartò est considerandum, à Canonibus institutam fuisse irregularitatem quandam ex pœnitentia solenni, cuius equidem ritum, & distinctionem à publica explicuimus. 1. lib. 2. Vari. resolut. capit. 10. num. 3. is enim qui solennem egerit pœnitentiam, irregularis est, & ideò minimè ordinibus ecclesiasticis donari potest, nec ordinatus ministrare. capit. 68. concilij quarti Carthaginensis. cap. ex pœnitentibus. cap. in capite.

capit. si quis post. capi. Canones. capite. pœnitentes. 50. distin. notant. S. Thomas in. 4. Sentè. distin. 14. quæst. 1. arti. 5. & ibi Palud. quæst. 6. Floren. 3. part. titu. 14. capit. 17. §. vltim. Ioan. in summa confess. lib. 3. titu. 15. à quibus plures huius irregularitatis rationes traduntur: quarum etiam post alios meminit Albert. Trotius de vero, & perfect. cleri. libr. secundo. capit. 14. Harum ea est potissima, quam Hormisda Papa in epistola ad Episcopos Hispaniæ exponit, & Gratianus retulit in capitul. non negamus. 61. distin. inquit enim: sed nec de pœnitentibus quidem quisquam ad huiusmodi gradum profanus temerator aspiret: satis illi sit postulanti veniam concedi: qua cõscientia absoluat reum qui se peccata sua seipso teste confessum: quis enim quem paulò antè iacentem viderat veneretur Antislitem? perferens memorandi criminis labem non habet lucidam sacerdotij dignitatem, Hactenus Hormisda summus ecclesiæ Catholice præsul. Nec poterat solennis pœnitentia iniungi, nisi causa grauissimi, & admodum publici criminis. Nec clericis olim, cum ea in vsu erat, iure potuit etiam ab Episcopo infligi cuiuscunque reatus causa: quem admodum in præcitat. canonibus constat, maximè in dicto capite. in capite. & cap. confirmandum. cap. illud. cap. alienum. 50. distin. sub qua ad hanc rem oportet expendere. textus in cap. placuit.

Ex

Primæ partis Relectionis.

Ex. §. sequenti.

- 1 *Suspensus ob officio, per quem actum irregularis efficiatur, si in eo ministraverit.*
- 2 *Suspensio facit ministrantē irregulārē, quādo a iure vel ab homine fit propter delictū quo ad se, & quo ad alios in foro exteriori.*
- 3 *Suspensus ob corporis vitium, etiam si celebret, non est irregularis.*
- 4 *Suspensus ex eo, quod ante legitimam etatē promotus fuerit, non est irregularis, etsi in officio ministret.*
- 5 *Publicus peccator, an sit irregularis, si celebret, & quid de notorio concubinario?*
- 6 *Sodomita an sit irregularis, si ante dispensationem celebrauerit.*
- 7 *Simoniæ crimen, an efficiat quem ipso iure suspensum, ita vt celebrans sit irregularis.*

§. Primus.

Vintò loco ea est tractanda irregularitas, quæ à suspēsiōe deducit. Iuris sanè pontificij regula illud palàm probat, quòd suspensus ab officio, si eius ministerium exequatur, aut in eo ministret, est irregularis. c. primo. de re iudic. capitu. primo. de sentē. excom. in sexto. quibus in locis adeò manifestè probatur hæc conclusio, vt nulla indigeat ulterius probatione: imò potiùs oporteat ipsam explicare aliquot propositis, quæ necessaria sunt ad ei⁹ intellectu: multa enim requirunt, vt suspēsus ab officio, in eodē ministrās irregularis efficiat. Primū equidē exigitur, quòd sit suspensus ab aliquo actu ordinis

ecclesiastici, quem habet: sicuti constat in cap. is qui. de Sent. excō. in. 6. ibi, celebrat. & in capi. is cui. eod. tit. ibi, in suo officio. atque ita in specie notant Innoc. in dict. capi. 1. de sent. excom. lib. 6. & alij plures, quorum nos mentionem fecimus in cap. Alma mater. de senten. excom. 2. part. §. 2. num. 3. is igitur, qui aliquē actū ordinis ecclesiastici, à quo fuerit suspensus, egerit, irregularis est, nec ab alio quàm Romano pōtifice poterit dispensationem obtinere. unde multa in specie possunt adnotari.

Primū hinc cōstat, nec laicum, nec fœminā esse irregularem ex alicuius ecclesiastici officij actione, tametsi suspēsiō ab officio præmittatur. Fœmina enim capax non est ordinis ecclesiastici: laicus verò eodē omnino caret: & ideò verè non potest in hoc casu constitui irregularitas: quemadmodum ex prænotata conclusione deducitur.

Secundū colligitur ab eadem regula, quòd episcopus à pontificalibus suspensus, licet cū eis celebret, non erit irregularis. Quia pontificalia non pertinent ad substantiam alicuius ordinis ecclesiastici: sic sanè ferè omnes fatētur, qui præmissam regulam admiserunt.

Tertiò inde apparet, suspensum à collatione Sacramentorum, non esse irregularem, si ea contulerit ea forma, & solēnitare, quibus laicus potuisset conferre: nempe si baptizaret aliquē secūdum ritum, quo laici quandoq; solent, & possunt baptizare:

ptizare: secundum Innocen. in dic. cap. 1. de senten. excom. in. 6. quasi secus sit in eo casu quo clericus suspensus à collatione sacramentorū, solenniter eo modo quo presbyteri solent baptizare sacramentum baptismi contulerit: quod Henri. in cap. ult. de cleri. excom. ministr. ad finem. Nicolaus Plouius de irregularit. reg. 48. adnotarunt.

Quartò ex præscripta regula inferitur suspensum à perceptione sacramentorū, non esse irregularem, etiā si sacramenta percipiat. Perceptio enim sacramentorum non pertinet speciali iure ad aliquem actum ordinis ecclesiastici: siquidē & laicis competit: idcirco irregularitas minimè contrahitur. Quod communi omnium sententia definitum extat.

Quintò deducitur vera ratio decisionis expressæ in cap. si celebrat. de cleri. excom. mi. cuius parte prima responsum est, excommunicatum minori excom. in. 6. irregularem non esse quamvis celebret missarum solennia, & sit suspensus à perceptione sacramentorum. Nam hæc passiva perceptio sacramentorum non pertinet ad aliquem ordinem ecclesiasticum: secundū Abb. col. 1. & Henri. 5. in dict. cap. si celebrat. Non enim diffiteor, presbyterū minori excom. in. 6. affectum dum is suspensus est à perceptione sacramentorum, suspensum itidem esse à celebratione missarum: cum is actus non possit fieri absq̃ perce-

ptione Sacramentorum: atq̃ ideo grauitè peccat excom. in. 6. minori excom. in. 6. si celebret: irregularis tamē non est: quia isthæc suspensio generalis est à perceptione Sacramentorum, quatenus ea communis est clericis, & laicis. Non erit idem in eo, cui est interdictus ecclesiæ ingressus: siquidem huic est interdictus actus pertinet ad ordinem ecclesiasticum, intra ecclesiam tamen exercendus: qua ratione irregularis hic censetur si intra ecclesiam celebrauerit, aliāve officia diuina peregerit. cap. is cui. de senten. excom. in. 6. tametsi Innocent. in dict. cap. 1. eod. tit. asseuerauerit in hoc casu nullam constitui irregularitatem: quod falsum est.

Secundò est & illud obseruandum, Quòd vt suspensus efficiatur irregularis per actionem, à qua suspenditur, non est satis sufficiens suspensio, quæ à solo Deo fit propter peccatum mortale. cap. ult. de vit. & honest. cleri. quia hæc suspensio fit quo ad ipsum suspensum: nec item sufficit suspensio, quæ fit à sacerdote cōfessario in animæ iudicio: quod Innocent. tenet in dict. cap. si celebrat. & Gonsalus à Villa diego de irregularit. colū. 8. sed est necessarium, quòd suspensio fuerit à iure, vel ab homine iudice in exteriori foro propter delictum. quo ad se, & quo ad alios inflicta: sicuti idem Innocenti. Ioan. Andre. & omnes expressim tenēt in dict. cap. si celebrat. vbi Panor. præ cæteris: &

Primæ partis Relectionis.

& Deti. conf. 141. ad finem. Hæc autem conclusio apparebit evidentiùs ex his, quæ statim ab ea deducemus.

Primùm probatur ex hoc, suspensum ab officio, & actu ordinis Ecclesiastici, etiam à iure propter corporis vitium, non ob crimen minimè effici irregularem, si celebret missarum solennia, nec contrahere nouam irregularitatem ob actionem istam: sed tantùm eam, qua ob vitium corporis fuerat affectus: quod plurimum refert. notant in specie Panor. in dicto cap. si celebrat. & Gonsalus à Villadiego de irregularitat. cap. de suspensione. col. 2. quo in loco idem scribit de eo, qui suspensus est ex eo, quòd cum esset illegitimè natus ordines suscepit. Et hoc ipsum ipse deducit ab ea opinione, quam communiter post Innocent. probant Doctores. in dicto cap. si celebrat. igitur licèt corpore vitiati, nec illegitimi nequam possint sacris ordinibus insigniri: tamen si nihilominus ad eos promoti ministrauerint in eisdem, nouam non contrahunt irregularitatem. idem notat Domini. in cap. Apostolica. 56. dist. & est communis opinio secundùm Rauennā in Alphabeto Aureo, Fo. 186. col. 2.

Secundò hinc definiri poterit questio illa, qua solet disputari, an sacris ordinibus ante legitimam ætatem insignitus, irregularis efficiatur in eisdem ordinibus ministrans, eorumq; vsum exercens: Cui quidem

quæstioni præmittendum est, quòd nemo potest sacros suscipere ordinante legitimam ætatem iure Põtificio definitam: præsertim in Clemen. generalem. de ætat. & qualit. vbi glos. verb. obseruantiam. asserit, promotum ad sacros ordines ante legitimam ætatem, non posse ordines eosdem exercere donec ætas legitima accesserit: qua quidem accedente, cessat impedimentum: & ideo poterit hic in ordinibus susceptis ministrare. Quod probatur in cap. vel non est compos. de tempori. ordinat. notat Ioan. de Imola in dicto Clemen. generalem. nu. 8. Henric. cap. consultationi. col. 4. de tempori. ordinat. Archi. & Præp. in capit. placuit. 77. dist. & est communis opinio in dicto cap. vel non est compos. Nec tamen ordinatus ante legitimam ætatem est ipso iure suspensus, sed suspendendus: text. optimus in dicto cap. vel non est compos. quem ita intellexerunt Archi. Card. à Turre Cremata, & Præpo. in dicto cap. placuit. Henric. in dicto cap. consultationi. colum. 4. Albert. Trotius de vero, & perfect. cleric. lib. 2. cap. 17. Floré. 3. part. tit. 14. cap. 16. §. 15. quorum opinio communis est, vt asserunt Card. in dicto cap. vel non est compos. ad finem. Præpo. in dicto cap. placuit. & Gonsalus à Villadiego de irregularitat. c. de suspensione. col. 2. tametsi non desint, qui expressim tenuerint, hunc ita ad ordines promotū ipso iure suspensum esse ante legitimam æta-

ætatem. ut cunq; tamen sit, si communem sequamur in hoc intellectum, constabit apertius, celebrantem ante legitimam ætatem, aut in ordinibus sacris ministrantem, non esse irregularem: cum hoc in casu minimè contingat suspensio iuris, nec hominis. Quòd si quis defendere maluerit, ante legitimam ætatem suspensum esse quem ipso iure: tunc adhuc iure probabilius est, celebrantem non esse irregularem. Quia hæc suspensio non ob crimè, sed ob defectum statuta est à iure. Sic sanè tenuerunt Paulus, & Cardi. quaest. 5. & 6. in dicta clemen. generalem. Albertus Trotius in dicto capi. 17. Cardi. in dict. capit. si celebrat. Domini in capit. eos. de tempo. ordinat. in. 6. Gonsalus à Villadiego in dic. tract. de irregularit. capit. de suspensione. colum. 2. & est communis opinio, ut asserit Florent. 3. part. tit. 28. cap. 1. §. 1. colum. 2. quam & ipse sequitur eadem. 3. part. tit. 14. ca. 16. §. 15. Hodie tamen extat constitutio extrauagãs Pis Secundi nondum typis excusa, qua cautum est, promotum ad sacros ordines ante legitimam ætatè, aut ab alienis Episcopis absq; literis dimissorijs, ve extra tempora ipso iure suspensum esse: & si in eisdem ordinibus ministraverit, irregulare: cum quo solus Papa dispensare valeat. Huius constitutionis meminere Gonsalus in dicto capi. de suspensione. colum. 3. Syluester, verb. irregularitas. §. 10. regula cancellariæ Clementis septimi. 22. Ioan. Bernard. in

practica criminali capitu. 22. & eam transcribit Petrus Rebuffus in tracta. de beneficijs. secūda parte, titul. de clericis ad sacros ordines malè promotis. gloss. 4. quam ob rem cauere debent qui ante legitimam ætatem, aut extra tempora iure statuta fuerint sacris ordinibus donati, nè in eisdem absq; dispensatione ministrant. is verò qui bona fide celebraret putans id sibi licere, fortassis non foret censendus irregularis: sicuti optimè tradit egregius vir Martinus Azpilcueta in repe. capit. accepta. de restitutione spoliato. opp. 8. num. 34. hoc ipsum intelligens quoad forum interius & exterius, modò id factum fuerit probabili ignorantia, atq; ita ipse præcitata extrauagantem cõstitutionem interpretatur ex his, quæ in simili voluerunt glo. in cap. solet. de sentè. excom. in 6. in glo. penulti. & Cardi. in Clem. 1. de priuileg. q. 38.

Tertiò ab eadem ratione deducitur, nõ esse irregularem, publicum, aut manifestum peccatorem, etiam si ante pœnitentiam publicè in sacris ordinib; ministraverit, is enim est suspensus quo ad se, non quo ad alios: quod notant præter alios Henric. col. 6. & Cardina. col. 2. in dicto cap. si celebrat. de cleri. excom. ministræ. Socinus in cap. ad audientiam. de homicid. num. 23. qui & ibi probat primam huius quæstionis illationem, sic etenim est intelligendus text. in capit. vltim. de temporib. ordinat. sunt tamen qui ab hac tertia

Cle. si Fu. C illatio.

Secundæ partis Relectionis

illatione excipiant notorium concubinarium, ita eo vitio oppressum, ut nulla valeat excusatione ipsum crimen celare: quasi hic sit ipso iure ante pœnitentiam suspensus quo ad se, & quo ad alios: textus in capitulo. Si qui sunt. octuagesima prima distinctione. & capitulo. Præter. tricesima secunda distinctione. Eaque ratione si ante pœnitentiam hic celebrauerit missarum solennia, nouam contrahit irregularitatem à solo Papa debilem. Huius sententiæ auctores sunt Panormitanus in capite. Vestra. columna quarta. de cohabitatione clericorum, & mulierum. Chosmas in Pragmatica Sanctione, titulo. De concubinarijs. verbo, inhabiles. Aluarus Pelagius de planctu ecclesiæ, Folio vicesimo septimo. columna quarta. Et Syluester in Summa. verbo. Concubinarium. §. quarto. Gonzalus à Villadiego, De irregularitate capite, De suspensione. columna tertia. Abulensis Episcopus in tractatu, De concubinarijs clericis. conclusionem septima. Et Petrus Rebuffus in concordatis titulo, De publicis concubinarijs. in principio. Guido Papæ quæstione quingentesima quinquagesima octaua. Florentinus Archiepiscopus in tertia parte. titulo. vicesimo septimo, capite tertio. Ioannes Bernardus Diaz de Luco E-

piscopus Callagurritanus in Practica criminali Canonica capite septuagesimo tertio. Paludanus in quarto Sententiarum. distinctione vigesima septima. quæstione quarta. columna secunda. Hostiensis in dicto capite. Si celebrat. Et Bermondus in tractatu, De concubinarijs. pagina. ducentesima septuagesima, qui asseuerat, hanc opinionem communem esse. Quibus suffragatur textus in capite ultimo. De cohabitatione clericorum, & mulierum. quo manifestè constat, hunc notorium fornicatorem suspensum esse ipso iure quo ad se, & quo ad alios. Fit igitur, cum irregularem esse, si ea suspensione extante diuinis officijs operam dederit. His accedit Gratiani sententia in dicto capitulo. præter. §. prohibentur. qua probatur, clericum notoriè concubinarium suspensum esse, & ceteri ipso iure quo ad se, & quo ad alios. Vnde & irregularis erit. Nam & Hostiensis in capitulo tanta. De simonia. scribit, clericum propter aliquod crimen suspensum quo ad se, & quo ad alios, irregularem esse, si nondum ea suspensione sublata proprio fuerit usus officio. Idem tenet Archidiaconus in capit. primo. Dere iudicata, libro sexto. Idem notant Henricus in dicto capite. Si celebrat. columna penultima.

Ioan. in Summa cōfess. libr. 3. tit. 29. q. 5. contrariam equidem opinionē iureveriore esse censent Innocen. & Ioan. Andre. in dicto capit. si celebrat. Card. in capit. vestra. & cap. quæsitum. de cohabit. cleri. & mulier. Speculat. ti. de dispensatione. §. iuxta propositionis. nu. 20. Ioan. de Imol. in cap. 1. col. 4. de iudic. Nicola. Plouius de irregularitate, reg. 41. Archid. in capit. præter. §. ad hæc verò. 32. dist. Martinus Azpilcueta in cap. Si quando. de rescrip. colum. 35: Qui tamen fatetur præcedentem, ac priorem sententiam communem esse. Sed & opinio Innocentij ex eo quibusdam placet, quod irregularitas minimè contrahatur nisi in casibus iure expressis, quod nō semel probauimus: nullibi autem in iure decisum est, publicum fornicatorē irregularem esse, si diuina officia celebrauerit. Dices statim, rationem istam tolli, quia fornicator notori⁹ suspensus est ipso iure quo ad se, & quo ad alios, suspensum autem irregularem esse, si suspensionis tempore celebrauerit. cap. 1. de re iud. in. 6. & cap. 1. de senten. excom. eod. lib. tunc sanè respondetur, hoc verum esse de suspensione, quæ directè à iure indicta est propter delictum in eius pœnam, non de ea, quæ ratione cuiusdam honestatis ab ipso canone fit potius ob decorē, quàm in pœnam directam criminis, & ipsius delinquentis: sicuti paulò antè diximus de corpore vitiat, & de illegitimis. Ego quidem & si

videam priorem opinionem pluribus placuisse: nam & eam tenent Anania colum. 1. & Feli. 2. in capit. cum dilectus. de accusat. & Antoni. numer. 32. in capit. 1. de iudic. atq; eam fore intelligendam vbi publicus concubinariis diuinis se immiscuerit eo tempore, quo publicè in eodem versatur vitio, non aliàs: quemadmodum intellexere Cald. in dict. capitul. Si celebrat. & Præpo. in dicto capit. præter. §. ad hoc. numer. 15. 32. distin. idemq; à plerisq; eiusdem assertionis authoribus deducitur: quicquid alij senserint, adhuc censco duram esse nimis hanc communem conclusionem: nec auderem secundum eam iudicare quenquam irregularem esse: tametsi consulerem, vt absolutio, aut dispensatio impetraretur à Romano Pontifice. Illud tamen fateor, suspensum ab homine, vel à iure in pœnam directam, & propriam, etiam ad tempus certum, vel donec pœniteat, irregularem esse, si tempore suspensionis diuinis rebus operam dederit: quod visum est Innocētio, Ioan. Andrea, Hosti. Hēri. col. 4. & alijs in. d. capit. si celebrat. Speculatori in. d. §. iuxta propositionis. nu. 21. vers. crassa aut. ac Socino. in. d. c. ad audiētiam. de homicid. nu. 24. quorum opinio, ni fallor, magis cōis est, licet quidā cōtrariā probare conētur. Sunt verò & aliquot crimina, quorū authores iure pōtificio, etiā perfecta pœnitētia, etiā occulti, suspēsi sunt ab executione officij. Cle. si Fu. C 2 ficis,

Primæ partis Relectionis

ficij, & ordinis ecclesiastici, in quibus planè seruanda est regula text. in cap. 1. de re iud. & capit. 1. de sent. excom. in. 6. de his etenim traditur in cap. vlt. de temporib. ordinat. & in cap. nisi cū pridem. de renuntiat.

Solet deniq; controuerti de sodomita nefandi criminis reo, an is sit ipso iure suspensus ab ordinis ecclesiastici executione, adeò vt interim in eodem ordine ministrans sit irregularis: iuxta. cap. 1. de re iud. in 6. & profectò receptum est, sodomitam adhuc occultum, etiam per acta pœnitentia suspensum esse ab executione ordinis, & ideo interim celebrantem irregularè esse, ea quidem irregularitate, quæ à solo Papa delebilis sit: quemadmodū Antoni. & alij notarunt ex cap. nisi cū pridem. §. 1. de renuntiat. & in cap. vlt. de temporib. ordinat. in specie Bellenzinus in apostillis ad Panor. in ca. clerici. de excessib. prælat. Speculat. in dict. §. iuxta propositionis. num. 17. Hostien. & Ioan. Andre. in dict. cap. nisi cū pridem. §. 1. Archi. Domi. & Præpo. in cap. de his. in. 2. 50. dist. Mari. Soci. in dict. capit. ad audientiam. num. 27. quam opinionem asseuerans communem esse descendit Cæsar Lamberti. in tract. de iure patronat. 1. parte. 2. libr. q. 9. art. 18. num. 4. & licet Areti. in capit. cū non ab homine. de iudic. nu. 90. cōtrarium probare conetur, nec possit omnino ex iuris rigore defendi communis sentētia. cum nullus sit iuris Pōtificij locus, qui hęc

irregularitatem induxerit, attamen propter tanti criminis grauitatem tuenda est ea opinio, quæ tot doctissimorum virorum authoritatem habet. Nam & eam sequitur Bertachinus in tract. de episcopo 1. part. 2. lib. 30. q. idcirco Rebuffus in tract. de pacificis poss. numer. 208. censet, sodomitam non posse eligi ad ecclesiasticum beneficium, nec validam esse collationem beneficij eidem factam: quod & Lamberti. in dict. ar. 18. latius probare conatus est. quibus multa patrocinantur, quæ de huius nefandi criminis grauitate traduntur, præsertim a Tho. ma. 2. 2. q. 154. arti. 11. capi. vsus. capite adulteri. 32. q. 7. l. cū vir nubit in foeminam, viros paritura quid cupiatur? C. de adult. cap. infames. 3. q. 7. l. 1. §. remouet. ff. de postulan. Auth. vt non luxurientur contra naturam. collat. 6. §. 2. Inst. de pub. iudica. in archiepiscopatu. de raptorib. cap. vt clericorum. de vita, & honesta. clericor. l. 2. titu. 21. part. 7. l. 2. tit. 9. libr. 4. fori. pragmatica Regum Catholicorū Fernandi, & ElysaBeth, l. 85. Lambertinus multa tradit in dict. artic. 18. & Matthæus Afflictus in constitutionibus Neapolitanis libr. 3. rub. 42. nume. 10. nos item aliquot adduximus in epitome ad. 4. decret. 2. parti. capitulo. 7. §. 5. nume. 6. Paulus Parisius cons. 163. libro. 4. Lucas de Penna in. l. 3. columna. 3. C. de exactor. & exceptori. libro. 12. text. optimus in dicto capitulo, clerici. de excess. prælat. ad hęc & Valerius

lerius Maximus libro. 6. capite. 1. de pudicitia: quædam veterum exempla commemorat de huius sceleris punitione. Maximè laudat. C. Marij Imperatoris disciplinam: cuius & Quintilianus meminit in declamatione, cui titulum fecit, miles Marianus, & Plutarchus in Mario, alia itidem refert Aymarus Riuallius lib. 3. historię iuris ciuilib. capit. de lege Scatinia. quæ lata fuit in huius sceleris reos cuius meminit & Tertullianus in libro de monogamia. Huius criminis authorem non posse facere testamentum, etiam ante accusationem & condemnationem, probare conantur Anastasius Platus inter consilia Barba. consi. vltim. libr. 1. Guliel. Benedictus in capit. Rainuntius. de testamē. verb. mortuo itaq; testatore. in. 1. numer. 134. Deti. in. l. 1. C. de secundis nup. num. 8. At Speculat. titul. de instrument. editio. c. 5. compendiosè. vers. decimotertio: asseuerat, sodomitam huius criminis damnatum testari non posse: quasi velit, hunc ante damnationem testari iure posse. sed prior opinio ex eo probatur, quod sodomita sit ipso iure infamis. dict. l. cum vir. vbi glo. l. 1. §. remouet. & ibi gloss. ff. de postul. capi. infames. 3. qd. 7. infamis autem ipso iure testari prohibetur. l. is cuius. §. vlti. ff. de testamentis. & præterea huius criminis author ipso iure dominio bonorū priuatur, quod gloss. notat in. capi. cum secundum leges. de hæreti. in. 6. verbo, natura contrarias. quæ confirmatur autho-

ritate regię pragmaticæ sanctionis in dict. l. 85. qui verò omnium bonorum præsentium, & futurorum dominio ipso iure priuatus est, testari minimè potest: vt explicat Bald. in authen. incestas. C. de incest. nup. quibus tandem rationibus persuaderi poterit ea sententia, quæ dicitur, sodomitam, etiam ante condemnationem testari non posse. Sed & de pœna ignis extat ante Iustinianum elegans constitutio libro. 9. Codicis Theodos. tit. 7. in hunc modum, Imp. ppp. Valenti. Theodosi. & Arcadi. A. A. A. Orontio Vicario vrb. Ro. Omnes, quibus flagitijs vsus est, viri le corpus muliebriter constitutum. alieni sexus damnare patientia: nihil enim discretum videntur habere cum fœminis: huiusmodi scelus spectante populo flammæ vindices expiabunt. P. P. in foro Traiani octauo idus Aug. Valentiniano. A. IIII. & Neotherio Con SS.

¶ De illo autem, qui simoniæ crimen commiserit itidem dubitatur, an sit ipso iure ab officio suspensus ea suspensione, quæ ipsum efficiat irregularem, si diuinis se immiscuerit? & vbi simonia fuerit in ordine commissa quoad ipsum, & quoad alios, ipse simoniacus est suspensus ab ordine per simoniam suscepto, & ab alijs ordinibus. tex. in cap. præter. §. verum. 32. distinct. cap. reperiuntur. 1. q. 1. capit. eos. 81. dist. Innocent. & doct. in cap. tanta. Abb. in capit. pertuas. in. 2. num. 5. & in capit. de simoniacè. text. in capit. si quis. & ibi

Cle. si Fu. C 3 Panor.

Primæ partis Relectionis

Panor. de simo. Syluest. verb. suspē-
 fio. q. 7. Hostiē. in summa, titu. de si-
 monia. §. qua pœna. quorū opinio
 communis est: nec poterit iure ne-
 gari: quia in præcitatis locis probat-
 tur. atque ideo irregularis erit simo-
 niacus, qui eo tēpore nondū subla-
 ta suspensione, in ordinibus mini-
 strauerit, etiam post pœnitentiam.
 quòd si commissā fuerit simonia in
 beneficio ecclesiastico acquirendo,
 idq; crimen fuerit notorium & pu-
 blicum, est simoniacus quo ad seip-
 sum, & quo ad alios ipso iure suspē-
 sus. secundum Innocentium in di-
 cto capit. tanta. & Panormi. in cap.
 accusatum. de simonia. idcirco irre-
 gularitas ab eo contrahitur per so-
 lum Romanum Pontificem delen-
 da, si celebrauerit ante huius crimi-
 nis peractam pœnitentiam: quod
 ita visum est Gonsalo à Villadiego
 de irregularita. capit. de simoniaco.
 & plerisq; alijs: quorum opinio li-
 cèt dubia olim potuerit esse, hodie
 tamen constat per extrauagā: con-
 stitutionē Pauli Vene. de simonia:
 qua inflicta est ipso iure excommu-
 nicatio aduersus simoniacum in be-
 neficio acquirendo. cuius constitu-
 tionis ipse meminit in reg. peccatū.
 2. part. §. 8. nu. 7. de regul. iur. in. 6. fit
 igitur, vt simoniacus in acquirendo
 beneficio, cū excommunicatus sit
 ipso iure, irregularis omnino sit, si
 in ordinibus ante absolutionē mi-
 nistrauerit: eaq; irregularitas à solo
 Papa delibilis est. capit. 1. de re iudi.
 & capi. 1. de senten. excommu. in. 6.

sic etenim sunt intelligenda quæ
 hoc in dubio solent per doctores
 adduci ad huius quæstionis decisio-
 nem. Nec mirū hoc cuiquam vide-
 ri debet: cū istud crimen grauissi-
 mum sit, & in Christiana Republi-
 ca perniciosum valde.

Ex. §. Sequenti.

- 1 *Bigamia quid sit, & vnde originem hæc ir-
 regularitas duxerit?*
- 2 *Bigamus quis dicatur: & quot modis vitium
 hoc contrahatur?*
- 3 *Bigamus non est qui à seipso vitiatam vxorē
 duxerit.*
- 4 *Romanus Pontifex potest cum bigamo di-
 spensare, non episcopus.*
- 5 *Baptismus, an tollat irregularitatem ex bi-
 gamia vel homicidio ante contractam.*
- 6 *Religionis professio bigamiam non tollit.*
- 7 *Neophyti, an sint ad ordinis sacramentū ad-
 mittēdi, & ad bñficia ecclesiastica eligēdi?*
- 8 *Neophytus, an sit recipiendus ad officia se-
 cularia: & quid de his, qui genus, ac nomen
 à Iudeorum gente deducunt.*

§. Secundus.

EST & inter alias ir-
 regularitates nō po-
 stemus bigamiæ
 locus: cū & ea
 vetustissimis decre-
 tis & institutis iure Pontificio fue-
 rit statuta. Ea verò sic definitur: Bi-
 gamia est irregularitas ex defectu sa-
 cramenti procedens: quemadmo-
 dum Hostien. in Summa definiuit,
 quem

1 quem alii sequuti sunt, presertim Ioan. Montaigna in tracta. de irregularita. Bigamiae. in principio. & probabatur multis. quæ statim tradentur. Sacramenti autem, cuius hic defectus consideratur, notissima est significatio: siquidem id matrimonio st. de quo nos olim Salmanticæ epitomen in quartum Decretalium concinnauius: eiusque secundam part. capit. 1. ad finem explicuimus, quid matrimonij sacramentū significet perfecta eius significatione. Hæc sane irregularitas originem ducit à veteris testamenti legibus. Leuitici enim capit. 21. scriptum est de sacerdote: scortum, & vile prostibulum nō ducet vxorem, nec eam, quæ repudiata est à marito. apud ethnicos autore Aulo Gellio libr. nocti. atti. 10. cap. 15. flamen, si vxorem amisit, flaminio decedebat, eò quòd non poterat secundam vxorem accipere. Septimius item Tertullianus in libr. de exhortatione ad castitatem inquit: monogamia apud ethnicos in summo honore est, vt & virginibus legitimè nubentibus vniura pronuba adhibeatur, & si auspici initium est. item in quibusdam solennibus, & auspiciis, vt prior sit vniura locus. certè flaminia non nisi vniura est quæ flaminia lex est. Nam duo ipsi pontifici maximo ite rare matrimonia nō licet, quod monogamiae gloria est. hæc Tertullianus, qui idem repetit in libr. 1. ad vxorem. & in libr. de monogamia, ad finem. & in libr. de præscriptionibus

aduersus hæreticos. idem & Diuus Hieronymus in epistola ad Geron-tiam de monogamia ita scribit: flamen vnius vxoris ad sacerdotium admittitur, flaminia quoque vnius mariti eligitur vxor. ad tauri Aegyptii sacra semel maritus adsumitur. hæc Hieronymus. cuius ex nouioribus meminit Ludouic. Cælius lib. lectio. antiqu. 15. capit. 22. primus autem bigamus Lamech videtur fuisse: Geneseos capit. 4. quo in loco id adnotauit Nicolaus à Lyra. hoc ipsum testatur Tertullianus in libr. de exhortatione ad Castitatem. Pausanias itidem cōmemorat, Gorgophonem Persei filiam omnium primam mortuo priore cōiuge Oebalo nupsisse, atque initium dedisse secundis nuptiis. sed & post legem Evangelicam statim bigamia ab apostolis instituta fuit, quòd sacris ordinibus, & officiis esset impedimento. Nam ad Timotheum Paulus capit. 3. inquit. oportet enim episcopum irreprehensibilem esse: vnius vxoris virum. idem & in canonicis Apostolorum probatur, cap. 18. multis autem modis bigamia cōtrahitur, quorum mentionem hic subiiciemus, exponentes quid in eorum quolibet considerandum sit. de quibus & regia lex tractat. l. 13. titu. 8. part. 7.
Primò is est verè bigamus, qui secundas contraxit nuptias, cæteri autem improprie, & ad similitudinem quandam bigami censentur. glo. communiter recepta in capi. 2.

Primæ partis Relectionis

de bigamis. probatur in cap. 1. & capit. debitum. de biga. cap. vnius. ca. Acutius. cap. deinde. 26. distin. atque idem erit siue quis duas vxores legitimas diuersis tēporibus habuerit: siue illegitimam earum alteram eodem tempore. capit. nuper. de bigamis. quo in loco communis omnium sententia hoc ipsum asserit: est tamen necessarium ad contrahendum hoc bigamiæ vitium in vniuersum, quòd carnalis commixtio intercedat. text. optimus in dist. ca. nuper. gl. & communis in capi. vni. co. de cleri. coniuga. in. 6. & Doct. in. 4. senten. distin. 27.

Secundò bigamus item censetur qui viduam in vxorē adhuc primā acceperit, & cognouerit carnali commixtione. text. in cap. si quis viduam. 50. dist. ex synodis orientalibus, quas Martinus Bracharēsis episcopus cōpilauit tempore Honorij Papæ primi. easq; Lucensi episcopo nūcupauit: earum enim cap. 26. continetur quod à Gratiano in dict. ca. si quis viduam. exponitur. Idē tradit, & respondet Innocentius Papa Primus in epistola. 2. ad Victitium Rothomagensis episcopum cap. 5. capi. si quis viduam. in. 1. distin. 34. cuius pars prior deducitur ex dict. capi. 5. posterior autem ex capit. 6. eiusdem epistolæ. est & ad hoc canon decimus octauus apostolorum, à quo Gratianus adsumpsit cap. si quis viduam. in. 2. dist. 34. vbi idem traditur de eo, qui fœminam ab alio repudiata in vxorē duxerit. quod & Hic

ronymus probat ad Fabiolā de veste sacerdotali, ca. vidua. 34. dist. Nec refert quo ad irregularitatē ex bigamia contrahendā, quòd matrimonium sit iure validum, vel nullum: satis equidem est ipse coniugalis affectus: quemadmodū probatur in ca. vlt. & in cap. nuper. de bigamis. ex quibus Doct. ibi, & in distin. 27. quarti Sentent. ita planè frequētissimo omnium consensu adnotarūt. idem probatur ex canone. 19. Apostolorum, si eius ratio cōsideretur. illud tamen exigitur, quòd hæc vidua, aut repudiata, cognita fuerit à priori viro, secundum communē sententiam eorum, quos modò citavi, & statim in hoc tractatu quo ad bigamiæ vitium citabo. vnde inferunt verus intellectus ad text. in cap. quotquot. 27. quæst. 1. ex synodo Ancyritana, capi. 18. ex quo notauit Specu. tit. de dispensatione. §. iuxta. versi. cōtrahitur. bigamum esse clericum, vel monachum, qui cum virgine matrimonium impediēte sacro ordine, aut professione nullum contraxerit. etenim licet hic vt bigamus puniatur, minimè tamen bigamus est, nec verus, nec fictus, aut interpretatus. text. optimus in cap. sane. in. 2. de cleri. coniugat. qua ratione quanuis solus Papa dispenset circa bigamiæ irregularitatem: tamen in hac specie episcopus dispensabit etiam quo ad maiores ordines suscipiendos. notat Syluest. verbo, bigamus. §. 7. & sentit Montaigna in tracta. de bigamis. quæst. 4. idem docet

cet Panormit. in capit. 1. & 2. nè clerici vel vouent. & tamen cum dispensatio necessaria sit: vt probatur in dicto capit. 1. visum fuit quibusdam, hunc bigamum esse saltem quadam similitudine: quod explicat Palud. in. 4. sententiarum distinct. 27. questione. 4. columna. 4.

Tertio is bigamus est, qui etiam vnicam uxorem habuerit, corruptam tamen: non virginem: cap. debitum. vbi Cardi. & Doct. de biga. capitu. 1. de cleri. coniug. in. 6. cap. curandum. ca. si quis de laicis. 34. dist. quod adeo verum est, vt idem vitium locum habeat si quis inscius, & ignorans corruptam uxorem duxerit: sicuti probatur in dict. cap. curandum. & est communis opinio, quam sequuntur Cardi. in cle. cum ex eo. col. 1. de sent. excommu. & Henri. in capit. 1. colu. 3. de biga. rex. in cap. Qui in aliquo. 51. dist. idem erit si quis matrimonium, quod nullum est, cum foemina corrupta contraxerit: adhuc enim bigamus censetur. tex. in dict. capit. vlti. de bigamis. vbi communis omnium sententia hoc ipsum probat. Quid autem de eo, qui foeminam corruptam, ab eodem tamen stupro vitiatam in uxorem duxerit: sunt enim qui censent, & hunc bigamum esse. huius sententiae authores sunt Host. Ioan. Andre. Anchara. Antoni. & Imola in cap. sanè. de cleric. coniug. quorum opinio profecto falsa est. Nec enim haec foemina diuisit carnem suam in plures: cum ab vno tantum fuerit cognita. capit. debitum. idcirco

virginem dicitur in uxorem accepisse qui a seipso corruptam, & stupro vitiatam uxorem duxit: siquidem per matrimonium subsequens praecedens vitium omnino purgatur. ca. tanta. qui filii sint legit. atque ita in hac questione opinionem istam tenent glo. in c. qualis. 30. q. 5. & in cap. sanè. in. 1. de cleri. coniug. & in ca. vnico, de cleri. coniug. in. 6. glo. & communis in dict. cap. debitum. Abb. in dict. c. sanè. Ant. & Ancha. sibi contrarij in. di. c. tanta. Ioan. And. Domi. & Franc. d. cap. vnico. f. Thomas in. 4. sentent. dist. 27. q. 3. Florent. 3. parte, tit. 28. capi. 3. Syluest. verb. bigamus. in princ. Ange. q. 5. Capella Tolosana. 219. & 254. & vtroque Aufreus. Archi. in cap. nemo. 32. dist. vbi Domi. fatetur, hanc opinionem esse communem: idem asserunt Cardi. in dict. ca. sanè. Henri. in cap. 1. de biga. colu. 4. Imola in dicto capi. sanè. Gonfalus a Villadiego in tract. de irregularitat. q. de bigamia. Ioan. Montaigna in tract. de bigamia. q. 6. & Albertus Trotius lib. 2. de vero & perf. clerico. capi. 11. num. 3. Ioan. in Summa confessorum lib. 3. tit. 3. q. 5. probaturque veritas huius sententiae ex his, quae statim explicabimus ad rationem huius irregularitatis.

Quarto: bigamiae vitium contrahitur ab eo, qui etsi vnicam, & virginem uxorem habuerit, eam tamen post adulterium ab ea commissum carnali coniunctione cognouerit, etiam adulterii ignorans. cap. si cuius uxorem. 34. dist. & cap. seq. notant

Primæ partis Relectionis

tant Abb. Anania. & doct. in cap. 3. de adulte. quorum opinio communis est, & obtinet, etiam si ex præcepto ecclesiæ adulteram vxorem inuitus cognouerit. Hostiè. in summa de bigamis. q. 9. S. Thom. Palu. & alij in. 4. sent. dist. 27. q. 4. Florent. in dict. capit. 3. glos. in dict. capit. si cuius vxorem. & ibi Docto. Capella Tolosana. 255. Aufreri. in clemè. 1. de off. ordi. regula. 1. fallentia. 8. horum opinio tutior est secundum Henricum in dict. ca. 1. de bigamis. col. 4. & magis communis vt asserunt Albertus Trotius in dict. ca. 11. numer. 2. & Syluester, verb. bigamia. q. 1. licet contrariam tenuerit Innocen. in capit. inquisitioni. de sentè. excom. & quidam alij, quorum sententiam vltimo loco retulit Ioan. in Summa confessorum, lib. 3. titul. 3. capitul. 9. imò & irregularis est qui adulteram post pœnitentiam sibi recõciliatam cognouerit. Anania in ca. 3. de adulte. Feli. in cap. ius generale. colum. 6. dist. 1. idem sensit Ancha. consi. 124. & sentiunt omnes, qui proximam opinionem probarunt.

¶ Huius verò irregularitatis plures traduntur rationes, præsertim à glos. in summa. 26. dist. etenim licet matrimonium contractum cum corrupta verum sit sacramentum representans per mutuum cõsensum coniunctionem Christi & animæ iustæ: non est tamen quo ad significationem omnino perfectum sacramentum: siquidem minimè significat coniunctionem Christi cum vni-

ca, & immaculata sponsa ecclesia. capit. acutius. 26. dist. cap. debitum. de bigamis. vnde bigamus cum patiat defectum quo ad significationem in sacramento matrimonij, prohibetur item à sacramento ordinis. deinde pati non debet defectum in sacramento qui sacramenta ministraturus est. quibus, & aliis rationibus iure pontificio hæc fuit irregularitas instituta: quas equidem rationes tradidere Thomas & reliqui theologi in. 4. sententia. distinct. 27. Ioan. in Summa confesso. dicto titu. 3. quæstione secunda. Hostien. & alii Canonistæ paulò antè nominatim citati.

Hinc deducitur & illud dubium, quo quæri solet, quæ sit ratio, vxor corrupta efficiat maritum bigamum: non sic detur bigamia ex ipsius mariti corruptione, ita quidem, vt licet ipse vir non sit virginittatis laureatè pore matrimonij præditus, non ex hoc efficiatur irregularis si virginem vxorem acceperit. & gloss. in dict. capit. debitum. de bigamis. tres vel quatuor rationes exponit, quas improbat eleganter S. Thomas in. 4. senten. distinct. 27. q. 3. scribens eam esse veram rationem: quia actus cõtrahendi, & contrahentis matrimonium non cadit super seipsum, sed super alterum coniugem: atq; ideo vitium corruptionis nullum efficit defectum quo ad corruptum, sed quo ad alterum. eandem rationem sequuntur Antonius in dict. capit. debitum. num. 9. Henri. in cap. 1. de bigamis.

bigamis. col. 4. & Syluest. verb. bigamus. q. 5. quæ quidem ratio communi omnium consensu probata videtur.

Patet deinde ex prænotatis, manifestâ esse quorundam hæreticorum calumniâ, qui Pauli apostoli verba ita acceperunt, vt diceret ex Pauli testimonio eum esse bigamum, & repelli qui eodem tempore duas uxores haberet: non autem eum, qui successiuo tempore secundam uxorem legitimè accepit: quasi hic non sit irregularis ex bigamiæ causa. horum impudens error iuris Pontificij manifesta interpretatione, & ipsius Pauli vero sensu refellitur: quod & præter canones à me superius citatos ostendit Albertus Pighius in controuersia. 15. versicu. impudens verò calumnia.

Ex his etiam consequitur. Romanum Pontificem posse dispensare, vt bigamus in susceptis ministret, & ad superiores ordines accedat: cum hoc vitium, aut impedimentū à iure humano Pontificio inductū fuerit: tamen si originem habeat hæc institutio à lege diuina veteri, & à gentilium ritu. quam sententiâ planè omnium consensus admisit: præsertim Sanctus Thom. in. 4. sententiâ distinct. 29. quæst. 3. & inibi alij Doctores, Florent. 3. part. titul. 28. capit. 3. glo. & canonistæ in capit. super eo. de bigamis. imò esse hanc opinionem communem fatetur Ioan. Montaigna. in tracta. de bigamia. quæst. 7. quæ itidem obtinet adhuc de pote-

state ordinaria: quia per legem ipsam naturalem, diuinam, & humanam principi legislatori summo licet per dispensationem humanis constitutionibus derogare. idcirco hæc potestas ordinaria est: cum lege sit data, & constituta: non autem absoluta: siquidè in humano principe potestas absoluta tyrannidi potius, quàm legitimæ potestati tribuenda est: quod nos alioqui adnotauimus lib. 3. Variar. resolutio. cap. 6. num. 8. Quæ ratione mihi non placet hac in controuersia quod quidam adnotarunt, maximè Henric. in capit. 1. de bigamis. colum. 5. & Ioan. Staphileus de literis grat. & iusti. colū. vlti. asserentes, posse summum Pōtificem cum bigamo dispensare ex potestate absoluta, non autem ex potestate ordinaria. Nam, vt modò explicuimus, poterit Papa hac vti dispensatione potestate ordinaria. Non enim est de necessitate præcisa iuris diuini qua ad sacramentum ordinis, vt sacramentum sit, characteremq; imprimat, quòd ordines suscepturus bigamus nō sit. is etenim bigamus etsi non sit ad ordines promouendus, si promotus fuerit characterem recipit, & ordinis sacramentū. capi. quicunq;. in. 2. 50. dist. & capi. pœnitens. notant omnes præsertim Hosti. in summa, titu. de bigamis. §. vlt. Anto. in dicto capit. debitum. de biga. Albert. Trotius in dicto capit. u. num. 6. quorum opinio communis est theologorum, & canonistarum: quam & Ioan. Arboreus probat lib. 2. Theo-

2. Theosophiæ cap. 16. solus autē Romanus Pōtīfex dispensat super hac irregularitate secundum Innocent. & communem in dicto capi. super eo. quib⁹ ea ratio suffragatur, quòd bigamiæ irregularitas ab apostolis, & à veteribus vniuersalis ecclesiæ conciliis inducta fuit: & in his non est dispensatio expressim permīssa: atque ideo episcopus minimè poterit dispensare iuxta communem resolutionē traditā in ca. at si clerici. §. vlti. de iudic. & maximis rationibus cōprobatam ab eruditissimo, prudentia & moribus admodum illustri. D. Didaco ab Alaua, episcopo Abulēsi, curiæ Granatēsis præside integerrimo in li. 1. de cōciliis. ca. 2. nu. 2. Sic sanè non posse episcopū dispensare in hac specie & irregularitate asserunt omnes paulò antè citati, quorum opinionem cōmunē esse fatetur Præpo. in. d. ca. lector. 50. dist. eandem tenent Angel. verb. bigamus. Gonsalus à Villadiego de irregularit. q. vlti. Ioan. Montaigna in dict. tracta. de biga. q. 7. qui & hanc esse cōmunem asseuerat. sed Card. à Turre Cremat. in. d. cap. lector. post Thomā in. d. q. 3. & Syluest. verb. bigamus. q. 7. probare conantur, posse episco. dispensare cū bigamo in minoribus ordinibus. Quæ quidē opinio poterit admitti, quoties maxima subsit dispensandi causa: quæ ad modū Ludo. Gomeci. opinatur in tract. breuiū, nu. 20. aut sanè vbi qui bigamiā contraxit, eo tempore merus erat laicus: hæc etenim irregulari

tas quoad minores ordines tolli poterit episcopi dispensatione, secundum Henri. in capit. 1. de biga. in fine. Quasi eo authore sit secus dicendū in eo, qui post clericatū bigamię vitiū contraxerit, vt cum hoc nec in minoribus possit episcopus dispensare: hic enim ex hoc amisit omnino clerici & ecclesiastici ordinis priuilegium ipso iure, cap. vnico. de biga. in. 6. & ideo nō potest idē ex episcopi dispēsatione recipere. Non inficior, hęc opinionē Henrici probabilem esse: eam tamen dubiam nimis esse censeo: illud certò sciens, etiam summum pontificem maxima cum difficultate in hoc bigamiæ vitio dispensare. Quod & post alios Ioan. Staphilæ. fatetur in dict. tracta. de literis gratiæ & iustitiæ: ad finem.

¶ Verū in hoc de bigamia tractatu est considerandum, homicidium commissum ante baptismū minimè efficere quem irregularē. c. Siquis viduam. 50. dist. idq; omnes fatentur. At bigamia contracta ante baptismum dubiam efficit disputationem, an ex ea detur irregularitas: aut semel data per baptismum tollatur. Nam diuus Hieronymus in epistola ad Oceanum in ea est sententia, vt existimet, bigamiam ante baptismum contingētē minimè irregularem quem constituere. Huius opinionem Gratianus retulit in capitul. 1. 2. 6. distinctio. eandem tuetur rursus idem Hieronymus super epistolam ad Titum, capitu. primo. Glossa

Glossa ordi. & Nicol. Lyranus. 1. ad
 Timothe. capitul. 3. hoc ipsum pro-
 bat textus in capitulo primo, trige-
 sima tertia distinctione. ex canoni-
 bus Apostolorum cap. 17. & defen-
 dunt Ioan. Maior in. 4. Sent. dist. 27.
 q. 6. vers. dubitatur. & Iaco. Almain
 in distinct. 25. quæstio. 1. & Henri. à
 Gandauo ab eodem, & alij scitatus.
 Huius opinionis ea est ratio, quòd
 bigamiæ irregularitas iure humano
 pòtificio statuta sit: & hoc nò liga-
 uerit infideles: igitur irregularis nò
 est qui ante baptismũ bigamiã con-
 traxerit. deinde Paulus apostolus cũ
 scripsit, episcopũ debere esse vnus
 vxoris virũ, dubio procul de fide-
 libus iã baptizatis intellexit: idcirco
 de irregularitate à baptizato contra-
 cta apostolus tractat: nò de ea, quæ
 infideli ante baptismum aptari ne-
 quit: & præterea constat, per ba-
 ptismũ omnia peccata, etiam mor-
 talia, & actualia tolli, ac dimitti. ca.
 gaudemus. de dinort. cap. deinde.
 26. dist. notat. S. Thomas. 3. part. q.
 68. art. 3. 4. & arti. 6. ergo & irregula-
 ritas, & si contracta fuerit, cùm sæ-
 pissimè absq̃ labe & crimine còtin-
 gat, per baptismum tollitur. in con-
 trariam sententiam itum est à diuo
 Augustino, qui in lib. de bono con-
 iugali cap. 18. opinatur, irregularem
 esse eũ, qui ante baptismũ vnã vxo-
 rē habuerit, & ea mortua, aliã post
 baptismũ acceperit. Idem Gratianus
 refert in. c. Acutius. 26. dist. quo in lo-
 co ad eandẽ opinionẽ citat Innocen-
 tiã primũ in epistola. 22. ad Ruffum

& Eusebiũ Macedoniæ episcopos.
 cap. deinde. & in ca. penult. diuum
 Ambrosium. qui libr. 1. de officijs. c.
 vltim. eandem sententiam probat.
 quam. S. Thomas & alij sequuntur
 in. 4. sentent. dist. 27. q. 3. Canonistæ
 in dict. cap. gaudemus. Ioannes Ar-
 bore. lib. 2. Theosophiæ cap. 16. Iaco-
 b⁹ Almain in. 4. sent. dist. 33. q. 2. rur-
 sus est & ad hoc tex. in cap. acutius.
 29. q. 3. ex diuo Augustino in dict.
 capitulo. 18. libro de bono coniu-
 gali: cuius sententia recepta est o-
 mnium ferè consensu aduersus Hie-
 ronymum: cuius rationibus sic re-
 spondendum est. duabus equidem
 prioribus in hunc modum, quòd
 licet lex pontificia non afficiat eius
 vinculo infideles: dum infideles
 sunt: tamen si ipsi ad catholicam
 fidem transierint, & velint sacris or-
 dinibus insigniri, non sunt ad eos
 admittendi, si habuerint ea vitia, &
 defectus, qui iure canonico impedi-
 mentum præstant. Cuius rei exem-
 plum sit in corpore vitiatas. maxi-
 mè quia in specie, quam Hierony-
 mus tractat, bigamia contracta fuit
 post baptismum: cùm iam baptiza-
 tus secundas contraxerit nuptias:
 sic sanè diuus Paulus de baptizatis
 agit: hi enim, qui nondum Christi
 fidem susceperunt, non promouen-
 tur ad ordines sacros: & tamen ba-
 ptizatus potest bigamus esse ob
 matrimonia contracta ante bap-
 tismum. postremæ autem rationi ex
 eo satisfaciendum est, quòd per ba-
 ptismum tolluntur peccata omnia

Primæ partis Relectionis

exvi sacramenti, & interiori confessione saltem Deo facta cum peccatorum pœnitentia, quo ad culpam, & satisfactionem offensæ diuinæ: secundum Thom. in dict. q. 68. arti. 3. & 4. nō tamen quo ad forū exterius, nec quo ad iudicalem punitio- nem: quemadmodum ipse tradidi in lib. 2. variar. resolut. capi. 10. nu. 4. nec item tolluntur per baptismum defectus sacramenti, quos ipse in fidelis patiebatur: nempe in contra- ctu coniugali, cuius cāsa carnem suam in plures diuiserit. Nam & apud infideles matrimoniū est legitimum cōsensu quidem: imo & id dici poterit sacramentum habi- tu, licet non actu: cū absq; fide sa- cramentum ratum contingere nō possit. cap. quanto. & dict. cap. gau- demus. de diuort. quorum intelle- ctum & nos explicuimus in epito- me ad. 4. decret. 2. parte: cap. 1. §. vni- co. nu. 4. Nec opinioni Augustini obstat tex. in. d. c. si quis vjduā. & c. 1. 3. dist. si quidē inibi probatur, biga- miā post baptismū cōtingentē effi- cere quē irregularē, nō tamē negat, quōd idē non sit, si ante baptismū ea cōtigerit. Quāuis huic solutiōi sa- tis refragetur Zonaras in scholis Ca- nonis. 17. Quib? tādē fit, opinionem Aug. magis receptā esse, & Innocē. Papæ auctoritate probatam fuisse.

¶ Superest tñ adhuc scrupulus qui- dā, qui malè iuris vtriusq; doctores torquet. Horū etenim quidam cen- sent, irregularitatē ex homicidio an- te baptismū procedētē, tūc per ba-

ptismū tolli: cū homicidiū accide- rit cū peccato: quasi in hac specie ir- regularitas tollatur vt cōsequēs pec- cato, quod tollitur per baptismū: sec? autē dicēdū sit, vbi homicidiū cōtigerit absq; peccato, vt in iudice eo siquidē casu irregularitas nō tol- litur per baptismū quemadmodū probāt gl. in. d. c. si quis viduā. 50. d. vbi Archi. Domi. & Præpo. gloss. Arch. & Præpo. post alios in. d. cap. de ide. 26. d. Hosti. Ioā. And. Anto. & Anch. in. d. c. Gaudem?. Gōsal? à Vi- lladiego de irregula. c. vlt. regia. l. 17. tit. 6. p. 1. cōtrariā sententiā defendere conātur Calder. Abb. Card. & Præ- po. in. d. c. gaudemus. Innocēt. in. c. presbyterū. de homi. Héric. in. d. ca. gaudem?. Palu. in. 4. sent. dist. 4. q. 1. Ioan. Minor dist. 27. q. 6. & Iaco. Al- main. d. 25. q. 1. & dist. 33. q. 2. Hosti. in summa. ti. de homicidio. §. qua pœ- na. vers. & hoc. Syluest. verb. irregu- laritas. q. 28. quorū opinio verior est, & eā rationē habet, quōd irregula- ritas procedēs ab homicidio solum oritur ex horrore illo, quo afficit is q iustē, aut iniquē aliū occiderit. hic verò horror per baptismū abolet: & ideo irregularitas rōne homici- dij cōtingēs siue homicidiū sit pec- catū, siue nō, per baptismū abolet. Nō sic in bigamia rōdēdū erit: nā is defectus minimē per baptismi sacra- mētū suppletur. Quamobrē posse- sion sententiā magis applaudet: quā fatet cōmunē esse Syluest. in. d. q. 28.

¶ Ingressus autē religionis eam irre- gularitatem tollit, quæ non proce- dit

ditā culpa, vel actu ipsi⁹ monachi:
 nepe nataliū defectum: non tū eā,
 quæ ab actu proprio deducitur: se-
 cū dum glo. in. ci. de Apostat. quæ
 probari videtur autoritate text. in
 auth. de sanctis. episc. §. nullā. & ca. 7
 vlt. 19. q. 3. quibus cōstat, ingratitu-
 dinis causam quo ad exheredatio-
 nem filiorū tolli per ingressum reli-
 gionis. Qua de re nos aliquot noui-
 ter adnotauimus in. c. Rainutius. de
 testa. in prin. nu. 20. Quicquid tū sit
 de ingratorū filiorū iure, & causis,
 quo ad presentem quæstionē illud
 potius obtinet, quod quæcunq; ir-
 regularitas minimè tollatur per re-
 ligionis professionem, nisi in casti-
 bus iure expressim statutis: tametsi
 religionis fauore facilius sit dispen-
 satio: quod notant Abb. & Anania
 in dict. ca. 2. Gōsalus in dict. q. vlti.
 & Sylue. in dic. q. 28. tradit Socin. in
 cap. ad audiētā. col. vlti. de homici.
 ¶ De Neophytis potissimè contro-
 uertitur, an hi sint ad sacros ordi-
 nes, & altaris ministerium admittē-
 di: De clinicis etenim Eusebius scri-
 bit lib. 6. Hist. eccle. cap. 33. olim non
 licuisse clericū fieri cum, qui in ne-
 cessitate constitutus, morboq; gra-
 uat⁹ in lecto baptizatus fuisset: qui
 vulgo Clinicus dicebatur. id verò
 ea ex causa prohibitū fuit, vt idē Eu-
 sebius sensit, quòd nō dum reliqua,
 quæ baptismū subsequi solent, ef-
 sent in hoc solenniter adimpleta,
 nec Clinicus hic foret chrisimatis si-
 gnaculo consummatus. extat verò
 de his clinicis elegans Diui Cypria-

ni epistola, quæ septimā est. libr. 4.
 Neophytū autē appello nouiter in
 Christiana religione plantatū: qui
 equidē multis autoritatibus exclu-
 ditur ab huius sacramēti ordinis su-
 7 sceptione. Nā & Paulus Apostolus
 prima ad Timothe. cap. 3. inquit, nō
 neophytū, nè fortè elatus in super-
 biam in iudicium incidat, & in la-
 queum diaboli. hoc est in arrogan-
 tiā, quæ est diaboli ruina: secundū
 Gratianum in summa. 48. dist. Huc
 pertinet quod scripsit Innocentius
 Papa primus episto. 12. ad Aureliū.
 miserum est, inquit, eum fieri magi-
 strum, qui necdū didicit esse disci-
 pulus. Nicæna item synodus cano-
 ne. 2. in specie vetuit, Neophytum
 ad episcopatum, vel presbyterium
 admitti. c. quoniā. 48. dist. idem Di-
 uis Gregorius lib. 7. epist. 111. ad Sia-
 grium episcopum, ca. vlt. eadē dist.
 inquit: Sicut Neophytus dicebatur
 qui in initio sanctæ fidei erat erudi-
 tiōe plātatus: sic modò Neophytus
 habendus est, qui repētē in religiōis
 habitu plantatus ad ambiendos sa-
 cros ordines irreperit. idem Grego-
 rius lib. 8. episto. 23. ad Fortunatum
 Neapolitanum episcopum scribit,
 neminē ad religionē cōuersum an-
 te biennium debere tonsurari. cap.
 monasterijs. 19. q. 3. sed & de Neo-
 phytis cōcilium Arelatēse secundū
 sub syluestro Papa primò celebra-
 tum statuit, eos nō esse ad diacona-
 tus, vel sacerdotis officium ordinan-
 dos: quod in eiusdem synodi cano-
 ne. 1. cōtinetur. idē prohibuit conci-
 Cle. si Fu. D 2 lium

Primæ partis Relectionis

lium Laodicēse celebratū sub Libe-
rio Papa. ca. 3. apud Laodiceā Phry-
giæ urbē, prouinciale quidē, sed cō-
probatū in sexta synodo generali.
Siritius Papa huius noīs prim⁹ hoc
ipsum prohibet in episto. 3. ad vni-
uersos orthodoxos, docens, vt neo-
phyti sacerdotes nō fiant. sic & in
Neocæsariēsi concilio ca. 12. statutū
est, q̄ in ægritudine baptizatus ad sa-
cerdotium non admittatur: nulla
quidē alia ex causa, quā quòd non-
dum sit satis in fide cōfirmatus. c. 1.
57. dist. cuius inter eius singularia
meminit Lud. Rom. sing. 416. est &
optimus tex. in. ca. si officia. 59. dist.
ex Urbano papa, qui respondit, offi-
cia ecclesiastica gradatim dāda esse
instruētis iam admodū in christia-
næ religiōis documētis: quē admo-
dum & secularia. Officia verò ac
munera publica reipublicæ secularis
nō esse danda neophytis probat
tex. iuxta intellectū gl. inibi in. c. cō-
stituit. 17. q. 4. ex Cōcil. Tolet. 4. ca. 63.
de Iudæis etenim id scripsit Grego-
rius Nonus in. c. pe. de Iudæ. idē sta-
tutum fuerat in. c. cū sit. eo. tit. ca.
nulla. 54. dist. ex cōcil. Toletano ter-
tio capi. 14. quod & in. dic. c. consti-
tuit. expressim traditur: quo in lo-
co idem adiscitur de his, qui ex Iu-
dæis sunt, vt hi apud Christianos of-
ficia publica minimè obtineant.
Hos gl. intellexit esse Neophytos.
quem sensum sequuti sunt Roma.
in singul. 672. Iason in rub. ff. de iu-
sti. & iure. col. 1. qua de re latè dispu-
tat Motaluus in. l. 2. titu. 3. libr. 4. fori.

cōtendens non esse Toletanum cō-
cilium intelligēdū de his, qui ex gē-
te Iudæorum Christi fidē suscepe-
rint, quos admitti ad officia secula-
ria non est vetitum: sed de ipsismet
Iudæis, & his: qui sunt sub eorū fa-
milia. hi etenim nō sunt apud Chri-
stianos ad munera publica eligēdi:
nē Christianis præsint: regia. l. 3. tit.
24. part. 7. l. 4. tit. 3. libr. 8. ordina. text.
elegās in. l. vlti. C. de Iudæ. quæ pro-
cedit non tantum iure ordinario,
sed & delegationis rōne, vt nec ex
cōmissione tāquam delegatus alte-
rius possit Iudæus apud Christia-
nos officia publica exercere: sicuti
docet Iacob. de Nigris in rub. de of-
fic. eius cui est mād. iuris. col. 6. con-
tra Marti. Laudensem ibi, Priuatam
verò dignitatē poterit Iudæus obti-
nere: nēpe primogenium familiæ:
vt probat Andre. Tiraquel. de pri-
mogenijs. q. 66. nu. 40. & seq. Nec
oberit tex. in. l. 3. §. vlt. ff. de decurio-
nib. ex quo constat, Iudæos posse
esse decuriones. Nam vel lex illa est
correcta, vel tractat de Christianis,
quod paulò pōst examinabitur: aut
tandē obtinuit ī municipio, quod
Iudæos incolas, vel gentiles habet:
non deeo, quod Christianorū legē
obseruat, & eorum iurisdictioni,
ac regimini subditur, & Christi fi-
dem suscepit. Sed quæritur an Iu-
dæus possit esse Chriani tutor? &
Fulgo. ac Mart. Laudensis in rub. ff.
de iust. & iure. tenent, id fieri posse.
tex. optimus in. l. spadonē. §. iā aut.
ff. de excusat. tut. iam aut Iudæi quo
que non

que nō Iudæorū tutores erūt, quē-
admodū cætera munera subeunt.
Nāq; eos cōstitutiones solutos esse
volunt solis illis rebus, per quas su-
perstitio eorum pollui videatur. ha-
ctenus Modestinus ex latina Anto-
nij Augustini traductione. Et tñve-
rius est, quod Iudæus tutor Chri-
stiani esse nō possit, nè prauis mori-
bus pupillū, & Iudaicis superstitioni-
bus erudiat. atq; ita licet varijs ra-
tiōibus tenet Bart. & Iason in rub.
ff. de iust. & iure. Roma. in. l. pactū.
C. de collat. num. ii. Anania in rub.
de iudæ. nu. 7. Angel. Aretinus in. §.
præterea. co. 25. de exceptioni. Feli. in
ca. cū sit. col. 1. de iudæ. Soci. cōsi. 70.
lib. 1. col. vi. & Bertac. de gabellis. 3.
part. q. 8. qui, & Iason in dic. rubi. ff.
de iust. & iur. intellexere. d. l. 3. §. vlt.
secundum primum & vltimū in-
tellectus, quos paulò antè ipse tra-
didi. Non me latet, hac in cōtrouer-
sia plura posse tradi, quæ de Neo-
phytis discernēdis à veteribus, seu
veteranis Christi militibus passim
obuia sunt: nos tñ aliquot propo-
nemus conclusiones ad quorundā
canonum intellectum.

Prima cōclusio. Neophytus is pro-
priè dicitur qui ex Iudaica lege, aut
Mahumetica, vel ethnica nuper le-
gē Christi professus fuerit: non is, q;
ex ipsa natiuitate iam Christi nomē
acceperit: genus tamē à Iudæorum
gētē deducēs. hoc probatur ab ip-
sius dictionis propria significatio-
ne: & est cōmunis omniū, quos in
hoc tractatu ipse legerim, observa-

tio: ita etenim oēs iurisvtriusq; doc-
tione istā acceperunt vel ipsius
Pauli testimonio, qui non appellat
Neophytū eum, qui è gētē Iudæo-
rū, iam olim, iā diu legē Christi fue-
rit professus: alioqui & ipse Paulus
Neophytus diceretur: eodēq; noīe
reliqui apostoli cēseri rectè possēt.
Secunda cōclusio. Neophytus non
est ad ordines sacros, nec adhuc ad
minores prouehēd⁹. Probatur hæc
conclusio in præcitatis authoritati-
bus diui Pauli, Cōciliorū, & sancto-
rum doctōrū: quibus satis constat
hæc cōclusionē verā esse. nā præter
alios eā tradidit Ioan. in summa con-
f. li. 3. tit. 14. & Canonistæ in dictis
locis paulò ante per me nomina-
tim adductis. fuit verò olim, & nūc
est maximè utilis hæc prohibitio
multis sanè causis, quæ eam iustissi-
mam efficiunt.

Tertia cōclusio. Neophytus quacū-
q; ex lege Christianā religionē pro-
fessus, tunc demū poterit ad sacros
ordines, & ecclesiastica beneficia
promoueri: cū episcopo visum
fuerit, eum iā moribus, & Chri-
ana disciplina satis instructum esse, ita
quidē, vt iam veteranus Chri-
miles cēseri iustè possit. tex. optimus in. c.
1. 57. dist. ex quo Rom. id notauit in
singul. 416. Feli. in. c. cū sit. de iu-
dæ. Deti. col. 3. in. c. eam te. de rescri.
vbi est tex. secundū hęc cōclusionē
intelligēdus. Nam ibidē Feli. & Ri-
pa. num. 31. fatētur, posse ad ordines
& ecclesiastica beneficia admitti
eū, qui non nuper, sed iā diu relicta

Cle. si Fu. D 3 gen-

Secundæ partis Relectionis

gentiliū, aut Iudæorū lege, Christianā, & euangelicā fuerit professus. Sic deniq; multi fuere olim ad ordines sacros, & ecclesiasticas dignitates: admisi, qui è Iudaica, vel gentiliū lege fidē Chrī susceperūt, & tñ obvitę, & morū probitatē, atq; ideo quia iā diu catholicæ religionis institutis fuerāt edocti, nomen Neophytorū amiserant. Is siquidē Neophytus non est, qui iā diu Chrīanā religionē profitetur. vnde nō est, nisi fallor, hæc irregularitas, quæ ad Neophytos pertinet, alijs oīno similis: cū nō sit expectāda Romani Pōtificis dispensatio: sed tantū sit arbitrio episcopi considerandū, an sit nouiter conuersus ad fidem iam dicendus veteranus miles Christianæ religiōis, vel ex morū probitate, & integra legis euangelicæ instructione, vel ex antiqua, & veteri Christianæ legis professione: quod cautē discernendum erit.

Quarta cōclusio. Neophytus paulò ante Christianā religionē sacro baptisate professus nō est nec ad secularia officia eligēdus. hæc assertionē probat conciliū Toleta. in. d. ca. cōstituit. 17. q. 4. & ibi gl. & Archid. post eos Anania & Felin. in. c. cū sit. col. 1. de Iudæ. Iason in rub. ff. de iust. & iur. col. 1. Roma. in singu. 672. quibus & ea ratio admodū accedit, q̄ indecorū sit, veteranis Chrī militibus munere publico præfici eū, qui paulò antè Christianam religionē vel idolorū cultu, aut Iudæicis ceremonijs, & superstitionibus

infectabatur. Potissimè hæc ipsa cōclusio est admittēda: nè in superbiā Neophytus elatus in præcipitium ruat, & diabolica suggestiōe peior fiat, atq; à noua, & vera religione, quæ humilitatē docet, prorsus abstineat. quin imò & ipse Felin. in dicto cap. cū sit. & in capit. Iudæi. de Iudæ. asseuerat, hunc neophytū non esse testem idoneū, nec ad testimonium admittendū contra Christianum. citat ad hoc tex. in ca. non potest. 2. quæst. 7. ex Concilio Tolitano quarto cap. 62. vbi id minimè probatur. Concilium etenim de tractat, qui cū Iudæus esset, Christianus effectus fuit, & tādē post in legem Christi est præuaricatus: non autē de eo neophyto, qui nouam religionem Catholicè obseruat. vnde mihi non omnino placet hæc Felini sententia: licet eā sequatur Francis. à Ripa in dict. capi. eam te. num. 30. libenterq; admonitos esse velim iudices, vt in hac opinione ad praxim recipiēda cautissimè proprio, ac discreti viri arbitrio vtatur.

Quinta conclusio. Qui iam diu catholicam fidē relicta falsa religione suscepit, & miles est veteranus militiæ christianæ, nulla lege prohibetur ad secularia officia elegi, & admitti: imò regia constitutione expressim admittitur. text. celebris in l. 6. titu. 24. part. 7. cuius meminit latè hæc conclusionem probans Montaluis in dict. l. 2. titu. 3. libr. 4. fori. hoc idem notant Felin. & Ripa in dict. capit. eam te. nu. 31. Felin. in dicto

Et o capitu. cum sit. de Iudæ. & licet Regia lex indistinctè admittendos esse censeat ad publica munera eos qui relicta Iudæorum aut Mauro- rum lege Christo nomen dederunt, ipse tamen cenſeo eam legem esse intelligendam secundum hanc quin- tam conclusionem in hoc, qui iam diu legem Christi veteranus profi- tetur: alioqui indecorum est, quod apud Christianos præficiatur is in muneribus publicis, qui nuper fal- sam religionem mordicè, & ani- mo contumaci obseruauerat.

Sexta conclusio. Satis iure com- muni constat nec à beneficiis eccle- siasticis, nec à dignitatibus, nec à sa- cris ordinibus, nec ab officiis publi- cis, & secularibus prohiberi eum, qui à tempore natiuitatis, ab ipsa quidè infantie ætate Christianus est, ta- metſi patrem, auum, aut proauum Iudæum, vel Saracenum habuerit. Hic etenim dubio procul Neophy- tus non est dicendus secundum pro- priam huius dictionis significatio- nem: licet vulgò apud Hispanos ap- pelletur conuersus, aut Marranus. Hinc sanè apparet qualiter sit intel- ligendum quod scripsit Ioan. Sta- philæ. de literis gratiæ, & iustit. col. vlti. ita enim inquit: cum Neophy- tis, qui vulgò dicuntur Marrani, di- spensatur ad omnes ordines, & be- neficia: dummodò ipsi semper vi- xerint vt catholici. Nam dispensatio ista necessaria non est in his, de qui- bus tractat hæc sexta conclusio, vt ipse opinor. Ipsi verò Iudæi, quod

paulò antè notauimus, apud Chri- stianos magistratus, & publica mu- nera nequeunt obtinere, præsertim ea, quæ infamibus committi non pos- sunt. Nã Bart. per tex. ibi in l. vlti. C. de postuland. Anania in rubric. de Iudæ. colu. 2. Iason in rub. ff. de iust. & iure. colu. 1. & Andre. Tiraq. in tract. de nobilit. ca. 29. nume. 12. exi- stimant, Iudæum non posse aduo- catum esse: cum infames hoc offi- cium minimè valeant exercere. l. 1. §. ait prætor. in. 2. ff. de postul. capi. in- fames. 3. q. 7. sic & Diuus Augusti. lib. vno adnotationum in Iob, cap. 30. appellat Iudæorum gentem ignobilem propter Christi occisionem. Quinti- lianus itè hoc ipsum testatur lib. 3. c. 9. Est, inquit, & cõditoribus vrbiũ infame, contraxisse aliquam pernicio- sam cæteris gentem: qualis est pri- mus Iudæicæ superstitionis author: His equidem verbis Quintilianus, etsi impiè inculauerit Mosen, & eius leges, quæ ad Christi vsq; pas- sionem sanctissimæ fuerunt, gentem tamen Iudæorum infamem apud Ro- manos fuisse insinuat. Obiter ete- nim illud est animaduertendum, Iudæicam superstitionem apud Quin- tilianum intelligendam esse Iudæo- rum legem, quæ superstitio Iudæi- ca appellatur in. l. quoniam multi. C. de hereti. capi. Iudæi. 28. q. 1. capi. Auguriis. 26. q. 5. l. 3. §. vltim. ff. de de- curionibus. & licet Alciat. libr. 3. di- spunctio. cap. 8. & libr. 10. C. locum Quintiliani ita intellexerit, vt Chri- stianam religionem à Quintiliano

Secundæ partis Relectionis

appellari Iudaicam superstitionem contendat: minimè congruit ea in terpretatio ipsi Quintiliano, qui de Christo Iesu nequaquã egerit: cum is nullam terrenam urbem cõdiderit. Quod aduersus Alciatum adnotarunt Anto. August. de excusat. tutor. pagina. 367. & AEmilius Ferretus in præfatione ad Cornelium Tacitũ. Nec inficior quãdoq; ab ethnicis Chriãnam religionẽ dictã fuisse superstitionem Iudaicam. Quod satis constat ex Arriano de dictis Epicteti capit. 9. Non tñ ita dicta est à Quintiliano, nec ab Vlpiano in. d. l. 3. §. vlti. vt constat ex. l. spadonum. §. iam autem & Iudæi. ff. de excusat. tutor. quo in loco relatio fit ad Vlpiani responsum in. d. §. vlt. licet Accursius id nõ satis perceperit. vnde communis est Bar. & omnium consensus, dict. l. 3. §. vlt. abrogatam esse per. l. vlt. C. de Iudæ.

HAE C verò sint satis pro prima huius operis parte, quæ hætenus de irregularitate in genere, & de quibusdam eius speciebus tractauerit: atq; ideo secunda subsequitur pars.

Secunda Relectionis Pars.

Ex secundæ partis Initio.

- 1 *Homicidium quid sit? & de homicidio voluntario.*
- 2 *Voluntate distingui delicta, qualiter sit intelligendum?*

- 3 *Maleficia, quo in sensu, sine, & proposito distinguantur?*
- 4 *Delictum, ex quo fuerit sequuta publica utilitas, an sit puniendum?*
- 5 *Irregularitas ex voluntate occidendi, etiã perfectissima, non contrahitur. Ibiq; de interioribus actibus quo ad humanam legem agitur.*
- 6 *Conatus, qualiter sit in atrocioribus puniendus?*
- 7 *Intellectus ad. l. quisquis. C. ad l. Iuli. maiestatis.*
- 8 *Intellectus ad l. vnicam. C. de raptu virgi. & inibi de raptu monacharum.*
- 9 *Intellectus ad capitulum primum, de homicidio. in. 6. vbi de Assassinis tractatur.*
- 10 *interpretatio tex. in. l. is qui cum telo. C. de Sicarijs.*
- 11 *Veneni preparatio, aut ipsius propinatio animo occidendi cõtingens, an sit punienda, morte non sequuta?*
- 12 *Parricidij crimen expenditur: & lex Pompeia de Parricidis explicatur.*

Secundæ huius Operis Partis Initium.

Andem hic locus exigit, vt latiùs eã explicemus irregularitatem, quæ ab homicidio procedit: siquidem hæc in praxi sæpissimè contingat. Duas verò partes habet: prior de homicidio voluntario, posterior de casuali tractabit. Nam de necessario agemus in specie statim in Tertia huius tractatus parte. Vtriusq; sanè examen requireret, quòd genericè aliqua de homicidio præmittamus. Est igitur homicidium, corporis peremptio, auctore

thore Augustino lib. 19. cōtra Fau-
stum, capit. 23. capit. Homicidium.
1 de pœnit. dist. 1. Corpus autem hic
humanum intelligo, & animatū,
cū alioqui peremptio non con-
ueniat corpori inanimato: & de
hominis occisione traçterur. Idem
Augustinus libr. 1. de libero arbi-
trio, capit. si homicidium. 23. quæst.
5. scribit, homicidium esse homi-
nis occisionē. Homo autē constat
ex anima rationali, & carne, aut cor-
pore: idcirco percutiens hominem
mortuum, aut corpori inanimato
caput abscindens non potest accu-
sari homicidij. notat Bal. per textū
ibi in. l. 1. num. 19. C. qui accus. non
possunt. idem in. l. fororem. C. de
his quibus vt indignis. & in. l. ex
hoc iure. numero. 10. ff. de iustit. &
iure. atq; eadē ratione cōstat, nō esse
irregularem qui corpori mortui, &
vira fūcti mēbrū absciderit, animo
illum hominem occidendi, si eum
vituū comperisset: quod notat Ar-
chid. in capit. periculose. de pœnit.
dist. 1. idem in cap. vlt. 15. q. 1. Doct.
in cap. si aliquis. de homi. & Feli.
in ca. sicut dignū. eo. titul. colum. 4.
Anania in cap. sicut ex literarū. de
homicid. eo. vlt. Hippo. in. l. vlt. nu-
mer. 37. ff. de quæstio. Albert. Troti-
us de vero & perfecto cleri. lib. 2.
cap. 20. nume. 7. Ludoui. Carreri. in
pract. criminali. titu. de homicidio.
§. 1. num. 21. & 22. qui tradit, hūc pu-
niendum esse de iniuria mortuo il-
lata iuxta illius iustam æstimatio-
nem, & æquissimam pœnam. ar-

gumento deducto. ex. l. qui sepul-
chra. C. de sepulchro violat. l. 2. §.
aduersus. ff. eo. titu. notat Match.
Afflict. in constitut. Neapo. libr. 3.
rub. 56. præter ea, quæ de sepulchro
violato traduntur iure regio. in. l.
13. titu. 2. part. 7. l. 3. tit. 13. part. 1. l. 1. & l.
3. tit. 18. lib. 4. fori. p. li. sumo. m. 13.
¶ Voluntaryū homicidiū est, quod
dolo malo animo occidendi com-
mittitur. leg. 1. in principio. & l. di-
uus. ff. de sicariis. l. in lege Cornelia
ff. eo. tit. cap. 1. §. si quis hominem.
de pace tenend. cap. sicut dignum.
de homicid. docet Angelus in tra-
çta. de malefic. §. scienter, & dolose.
ex hoc autem voluntario homici-
dio dubio procul contrahitur irre-
gularitas: modò animum ipsum
occidendi sequatur actus occisio-
nis. Nam & irregularitas actum ex-
teriorē requirit. tex. elegans in ca-
pi. vlti. 15. q. 1. & probatur ea ratio-
ne, quam superius exposuimus, in
huius operis parte prima nume. 4.
Hoc verò in loco voluntarium ho-
micidium intelligo non solū cū
occidens explicitē tendit ad occisio-
nem, & occidere vult: sed & quo-
ties eius voluntas tendit in eum a-
ctum, ex quo de per se, ac immedia-
tē mors sequitur: non per accidens:
siquidem voluntas peccantis, & a-
gentis malum fertur in id quod fit
& in omne illud, quod per se, non
per accidens sequitur ex illo. Cuius
assertionis sit exemplum in eo, qui
Sempronium percusserit prauo ani-
mo volens ei iniuriam irrogare,
cuiusq;

Secundæ partis Relectionis

eiusq; faciem cicatrice signare, non
 occidere: nec tamen potuit manum
 ita temperare, quin grauitet percuf-
 ferit: ex eaq; percussione mors fuit
 sequuta. profectò hic erit homici-
 da voluntarius: voluntas enim per-
 cutientis fertur in percussione, &
 in omne id, quod immediate, &
 per se non per accidens ex ea fue-
 rit sequutum, & sic in homicidium
 ex percussione per se, & immedia-
 tè sequutum. Id manifestè sensit. f.
 Thomas. 1. 2. q. 20. artic. 5. qui docet,
 peccata aggrauari ex euentibus,
 qui postea succedunt, non solum
 quando illi sunt præcogitati: sed
 etiam quando præter intentionem
 successerunt, si illi euentus per se, &
 necessariò sequuntur ex priori ope-
 re, aut saltem vt in pluribus ita illa
 eueniunt. probat hoc ipsum tex. in
 cap. vltim. de homi. in. 6. & l. quon-
 iã multa. C. ad. l. Iuliam de vi. l. 1. §.
 ex incendio. ff. de incendio, ruina, &
 naufragio. notat Caieta. in. 2. 2. q. 64.
 artic. 8. sed quia multa lector passim
 cõperiet, quæ huic nostræ proposi-
 tioni videantur aduersari: præsertim
 quod voluntate, & proposito deli-
 cta distinguuntur: ca. cum voluntate.
 de senten. excom. oportet rē istam
 longius repetere aliquot prænotan-
 do, quæ dubitationem istam radi-
 citus explicent.

¶ Primū enim illud constituti-
 simum sit, delictum, aut peccatum
 cõmitti nõ posse absq; voluntate:
 malitia enim cuiusq; actus prauus à
 voluntate procedit, quæ præcipua

est in omni peccato: cū prima cau-
 sa peccati sit in voluntate, quæ impe-
 rat omnes actus humanos: pecca-
 tū autē nihil aliud est, quàm actus
 humanus malus: quemadmodum
 probatur in cap. 1. 1. q. 1. ex Augusti-
 no lib. 1. retractat. cap. 1. 5. qui asseue-
 rat, peccatum non posse esse nisi vo-
 luntarium. idē docet Aristot. Ethico.
 cap. 1. f. Thomas in. 1. 2. q. 71. artic.
 vltimo. & q. 72. art. 1. & q. 76. omni-
 bus eius quæstionis articulis. quo
 fit, vt qua ex parte in actu humano
 contigerit inuoluntariū, ex ea qui-
 dem malitia ab sit, & omnino pec-
 catum: quod & nos de ignorantia
 disputātes explicuim⁹ in ca. Alma-
 mater. 2. part. §. 10. num. 7.

¶ Secūdo ex proximè dictis con-
 stat, maleficia, crimina, & delicta
 voluntate distingui in hūc equidē
 sensum, vt voluntariū cõstituat de-
 lictū: inuoluntariū autē ab eo ex-
 cuset, & liberet, cū propter inuolū-
 tariū malitia cesset: ea verò ex volun-
 tate procedat. igitur voluntas distin-
 guit delictū à nõ delicto, & pecca-
 tū à nõ peccato discernit. cap. cū vo-
 luntate. de sent. excom. l. qui iniu-
 riæ. ff. de furtis. l. verū. in princi. ff.
 eo. tit. l. quod reipublicæ. ff. de ini-
 iur. sunt & ad hæc plures authori-
 tates, quibus passim hoc ipsum cõ-
 firmatur. delictum siquidē, aut pec-
 catum nequaquā potest accidere,
 nec constitui absq; malitia illud cõ-
 mittentis: quæ quidē malitia mini-
 mē datur ex inuoluntario.

Tertiò cõsiderandum est, volūtate
 ferri

ferri quandoq; in actū homicidij directè, & per se: quandoq; indirectè, & per accidēs. directè quidem fertur volūtas in homicidiū, quando quis animū habet occidendi: & hæc est perfecta, propriaq; homicidij malitia. l. 1. C. de sica. l. 1. §. diuus. ff. eo. tit. indirectè autē, & per accidēs fertur volūtas in homicidium, quoties fertur in id, ex quo immediatè, & per se, non per accidens homicidiū sequitur. Nā in id, quod per accidens sequitur, nullo modo fertur volūtas nec directè, nec indirectè. erit sanè huius assertiōis exēplum, quod S. Thom. exponit in. 1. 2. q. 76. art. 4. dicēs, quod causa peccati non est directè voluntaria, sed indirectè, & per accidēs, quando quis vult bibere vinū immoderatè, fertur quidē tūc voluntas directè in potū immoderatū: indirectè autē, & per accidēs in ebrietatem, quæ fuit sequuta directè, & immediatè ex potiōe immoderata. Hæc deniq; Thomas, cui adiiciam libenter Paluda. in. 4. sent. dist. 32. q. 1. art. 3. col. 5. & Panor. in cap. quia diuersitatem. de cōcess. præb. num. 3. iuncta glos. ibi, verbo, suspensus. & numero. 11. ex quibus ipse colligo, voluntatem huius bibentis vinum immoderatè minime ferri nec directè, nec per accidēs in id, quod ex ebrietate fuerit per accidens sequutum præter spem. Dicitur autem magis, vel minus indirecta voluntas in homicidiū: quoties actus, per se volutus, aut voluntate comprehensus, magis vel mi-

nus tendit ad ipsius homicidij periculū: sicut deducitur ex diuo Thoma. 2. 2. q. 64. artic. 8. ad. 2. & ibi Caictan. præsertim in responsione ad. 3. & in versi. & confirmatur auctoritate Augustini. idem apparet ex eodem Thom. 1. 2. q. 20. articu. 5. cuius paulò antè mentionem fecimus. Huic verò propositioni & alia conueniunt, quæ traduntur in. 3. huius operis parte, quæstione de ebrio: & in illationibus statim examinandis.

Interim tamen hac in controuersia expendere conabor duo Iuriscōsultorum responsa, quæ mihi videtur pari ferè ratione proposita, dissimilima censeri. Extat enim apud Vlpianum in. l. 3. ff. ad. l. Cornel. de Sicar. hoc cuiusdam Senatusconsulti testimonium. Sed ex Senatusconsulto relegari iussa est ea, quæ non quidem malo animo, sed malo exēplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea, quæ acceperat, decessit. Paulus verò in. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. ita inquit. Qui abortionis, aut amatorium poculum dant, & si dolo non faciant, tamen quia mali exēpli res est, humiliores in metallum damnantur, honestiores in insulam amissa parte bonorum relegantur: quod si eo mulier, aut homo perierit, summo supplicio afficiuntur. Hæc Iuriscōsultus. Vnde cum in vtroq; responso probetur, dolum abesse, & exciudi: proponatur tamē res mali exempli: mirum fortasse videbit, cur morte secuta in vno casu delin

Secundæ partis Relectioni

delinquens relegatione, in altero vltimo supplicio puniatur. His accedit quod Aristoteles in libris de moribus, quæ magna moralia vocantur, narrat, cum fœmina poculum amatorium dederat amatori, & eum interemerat illa potiõe, in iudiciũq; Areopagi vocata esset, elapsam illam fuisse seueritatem iudicium nulla alia de causa, nisi quod planum factum esset, ipsam eo maleficio ex consulto, & dolo nõ usam. Dederat enim philtrum amoris causa, quanuis fine suo excidisset. Vnde intelligi poterat, non esse id sponte factum: nec enim obesse voluit, sed prodesse. Hyllus etiam frementi Herculi patri apud Sophoclem in Trachinibus aperte rem exponit dicens, Deianiram, cum putasset corpori ipsius in iecturam quod conciliandi amorẽ vim haberet, reuocandiq; ab alienatum ipsius animum, peccasse errore quodam non voluntate. Cicero item in 3. lib. De natura deor. Nec enim, inquit, Herculi nocere Deianira voluit, quum ei tunicam sanguine Centauri tinctam dedit. Sed ad Iurisconsultorum responsa regressus, illud asseuerare constanter non verebor, ideo apud Paulum vltimo supplicio delictum puniri, quod ille actus ex propriavi, ac natura maximè tendat in periculum mortis, aut grauissimæ læsionis: siquidem abortio ipsa ob corporis dissolutionem valde periculosa est: poculaq; amatoria in hoc propinantur, vt iudicium amatoris perturbent, mu-

tent, & euertant. quo fit, vt licet dolus absit, nec is actus fuerit factus animo occidendi, & ideo per se, & directè nõ possit dici homicidium voluntarium: indirectè tamen, & per accidens dicatur ea occisio voluntaria magis: quia actus per se volutus, aut voluntate comprehensus magis tendat ad ipsius homicidij periculum. Vlpianus verò eum casum exposuit, in quo poculum datur ad conceptionem, quod non est ita periculofum, quippe quod confici solet ex his, quæ vires corporis augent, hominesq; & fœminas natura debiles, medicamine ipso fortiores ad generationem reddit. quæ ratione non ita tendit actus hic voluntate comprehensus in periculum mortis, vt tendit ille, quo abortiois, vel amoris causa pocula ministrantur.

¶ Quarto proximè adnotandum erit, tunc verè dolus homicidio voluntario perfectum adesse, quoties voluntas occidendi directè, & per se in actum homicidij fertur: & sic habet homicida occidendi animus. dicit. l. i. §. diuus. l. in lege Cornelia: ff. de Sicarijs.

¶ Quintò illud est omnino animaduertendum, quod ad punitionem ordinariam homicidij præcipuè attenditur versus animus occidendi, perfectus inquam dolus, & tandem voluntas directæ in ipsum homicidij actum, in ipsamq; hominis occisionem: ita quidem, vt quoties homicidium voluntarium sit, voluntate tamen indirectæ, & per accidens

accidens contingenti, tunc poena ordinaria remittatur, in aliamque commutetur: quasi minuatur peccatum pro ratione indirectæ voluntatis, & ob imperfectionem voluntarii. Nam auctore sancto Thoma. 1. 2. q. 76. art. 4. voluntas per accidens tendens in peccatum minuit culpam peccati. idem probat tex. celebris in dict. l. in lege Cornelia. cuius mentionem agemus inferius ad apertiorum huius quæstionis resolutionem: & deinde ad intellectum capit. vltimi de homici. in. 6.

¶ Sextum hoc in loco non incongruè proponitur, peccata, & maleficia quo ad exteriorum actum, saltem materialiter, vt ita loquar, minimè distingui ex proposito fine. quemadmodum docet. s. Thomas 1. 2. q. 18. art. 6. cuius hæc sunt verba: Aliqui actus dicuntur humani in quantum sunt voluntarii, sicut supra dictum est. in actu autem voluntario inuenitur duplex actus: scilicet actus interior voluntatis, & actus exterior: & vterque horum actuum habet suum obiectum. finis autem propriè est obiectum interioris actus voluntarii. id autem, circa quod est actio exterior, est obiectum eius. sicut igitur actus exterior accipit speciem ab obiecto, circa quod est, ita actus interior voluntatis accipit speciem à fine, sicut à proprio obiecto: id autem, quod est ex parte voluntatis se habet vt formale ad id, quod est ex parte exterioris actus. quia voluntas vtitur membris ad agendum

sicut instrumentis. Neque actus exteriores habent rationem moralitatis, nisi in quantum sunt voluntarii. & ideo actus humani species formaliter consideratur secundum finem, materialiter autem secundum obiectum exterioris actus. vnde philosophus dicit in quinto Ethicorum: quod ille, qui furatur vt committat adulterium, est per se loquendo magis adulter, quam fur. Hactenus diuus Thomas, qui & in eadem. 1. 2. quæstione. 72. articulo. 1. ascribit, peccata distingui & differre secundum obiecta: & idem esse distingui secundum obiecta, & secundum finem. quia omnis actus, quatenus à voluntate procedit formalem habet speciem à fine, & sic ab eius obiecto. hic autem finis semper est ad rationem boni existentis, vel apparētis: siquidem malum est præter voluntatē, & voluntas quo ad finem semper habet rationem boni: quemadmodum idem Thomas explicat. 1. 2. quæstione. 8. articulo. primo. ex Dionysio capitulo quarto, de diuinis nominibus. & Aristotele secundo Physicorum. actus autem voluntarius semper consideratur ad distinctionem peccatorum, & fit hæc distinctio propriè per se secundum eundem Thomam prima secunde, quæstione. 72. articulo. primo. interior verò actus semper distinguitur secundum finem: exterior autem materialiter secundum obiectum, in quo exercetur: idcirco ma-

Cle. si Fu. E leficia

Secundæ partis Relectionis

Ieficia ex proposito fine non sunt distinguenda, nec commodè distinguuntur. idem vltèrius constat, si actuum humanorum distinctionè exposuerimus, ex Aristotele. 2. Ethicorum capitu. 6. Diuo Augustino libr. contra mendacium cap. 7. Sancto Thoma. 1. 2. quæstione. 18. maximè articul. 8. capit. venerabilibus. §. penultimo. de senten. excommu. in. 6. sunt enim actus quidam ex propria natura adeò mali, quòd nõ possunt aliqua ex causa licere, nec ex aliqua circumstantia esse boni: vt adulterium: incestus: stuprum. & in his actibus planè constat, verum esse, quòd ex fine non possint licitè cèseri, nec iustificari. sicuti obiter ipse notauit in Epitome ad. 4. decret. 2. part. capitulo. 3. §. 4. numer. 5. & in reg. peccatum. secun. part. §. primo, numero. 5. sunt & quidam actus suapte natura mali, qui tamè aliqua ex causa licere possunt, & permittuntur. vt homicidiũ. quod licèt ex se malum sit, permittitur tamè ad defensionem. in hac actuũ specie dicitur iuris diuini & humani ratio, quòd in dubio delictum, & prauum agentis animum præsumamus, donec veritas constet. capitu. 1. de præsumptioni. Alii actus sunt ex propria eorum natura boni. qui etsi possit contingere mali ob aliquem malum finem, ob prauam circumstantiam. attamen in dubio præsumendus est bonus agentis animus. Sunt deniq; & alii actus indifferentes, qui possunt esse mali,

vel boni ex fine, & propter circumstantiam aliquam: vt risus: deambulatio: & his similes. in his equidem obseruandum est, quòd erit in dubio adsumenda in meliorem partem, & sic in bonum interpretatio. l. merito. ff. pro socio. cap. estote misericordes. de regul. iur. l. vlti. tit. 10. part. 5. de quo latè tractauerunt è iunioribus Hippo. in rubr. ff. de fideius. nu. 46. Francisc. Niconitius in repe. rub. ff. de noui oper. nuntiat. Andreas Alciat. in tractat. de præsumptioni. regul. 3. præf. 1. Abb. Anania, & Felin. in. ca. cum dilecti. de accusat. per tex. ibi. qua ratione Bart. eleganter scribit in. l. quoties. §. 1. ff. de hære. instit. quòd si probetur, aliter dictũ à cõtrahentibus, vel testibus, quàm scriptum fuerit à tabellione, præsumendum erit, id errore potiùs quàm dolo scriptũ fuisse. Quã sententiã probarunt Andre. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præsump. 13. nu. 10. & Hippo. in. d. rub. de fideius. num. 56. Ego verò perpèsa hominũ malitia, & præsertim his consideratis, que frequenter solent à tabellionibus dolo, & fraude committi, non facile admitterem hanc opinionè, nisi apud me probatissima foret ipsius tabellionis rectitudo. Igitur actus exteriores boni per se, aut indifferentes omnes sunt præsumendi boni, nisi ex inordinata voluntate, aut malo fine mali iudicentur: imò simpliciter hi actus boni dicuntur: moraliter autem boni, vel mali ex recta, vel inordinata voluntate, ex

te, ex bono vel malo fine prauī, aut boni censendi sunt: actus veto ex sua natura mali, & sic peccata, non possint esse boni, nec distingui ex fine, aut bona intentione: secundū magistrū sententia. in. 2. dist. 40. post Augustinum super Psalmum. 31. & in homilia. 7. lib. quinquaginta homiliarum. c. fortē. 14. q. 5. quo fit, vt delicta voluntate distinguantur: id est ex ratione voluntarij, & inuoluntarij: vt paulo antē ostendimus, proposito autem, & fine minimē distinguantur, nisi qua ex parte finis refertur per rationē propriā ad actum voluntatis: & ideo quia finis refertur ad actum volūtatis interiorē, cuius obiectū est, actus autem exterior habet pro obiecto id, in quo ipse omnino exercetur, & voluntas fertur in obiectum peccati secundum quod ipsum peccatum distinguitur: ideo idem est id quod peccata distinguantur secundum obiecta, & secundum fines: auctore Thomā in di. 72. articulo. 3. ad primum. Ergo proposito maleficia distinguuntur quatenus propositum ad voluntatis actum spectat, & sic idem est voluntate, & proposito distingui delicta. dicto capitulo. cum voluntate. l. qui iniuria. ff. de furtis, cum similibus paulo antē citatis. de quo latē Hippoly. in l. prima. §. diuus. ad finem. ff. de Sicarijs. & in singulari. 176. post alios, quos ipse refert.

Hinc sanē poterit expendi quaestio elegans qua solet controuerti,

biupiq

an delinquens puniendus sit, si sequatur ex delicto publica utilitas: etenim ex crimine per se nihil bonum sequi potest, per accidens autem poterit bonum aliquod ex malo procedere, & deduci. sic sanē fur surripiens alteri proprias res, & eas sibi rapiens inter aliena supellectilia literas prodicionis reipublicae inuenit, quo factum est, vt detecta prodicione salua fuerit respublica: vtrum hic sit furti puniendus, in declamationibus Seneca disputauit lib. 16. declamat. quaest. vlti. nec Anchar. ausus est definire in capit. Canonum statuta. de constitu. Folio. 19. colum. tertia. est tamen haec dubitatio ita definienda, vt si quis alienas res surriperit animo furandi, & voluntate in furtum directa, & sic in rem illitam, peccet peccato furti, in cuius obiectum voluntas huius furantis fertur, & omnino puniendus sit: licet ex accidenti prodicionis literas inter furtiuas res inueniens maximum reipublicae periculum detecta prodicione impedierit, & vitauerit. probat text. in capit. religioses. 23. quaest. 5. cuius meminit ad hanc ferē quaestionem Panormit. in capit. nouit. de iudic. numero. 29. quod si quis res alienas surriperit, non vt eas furto sibi habeat, & acquirat, sed vt prodicionis literas interciperet, in maximum reipublicae obsequium suspicione ductus, quod prodicio a domino rerū tractabatur, vel quod apud eum erant prodicionis literae, hoc maximē laudandus est, non pu-

Cle. si Fu. E 2 nien-

Secundæ partis Relectionis

niēd⁹ nec furti peccatū habet: q̄ppe qui non animo furandi, nec contrectandi res alienas domino inuito hoc admiserit facinus, sed vt interciperet proditiōis literas, quod licitum eidem erat. Deducitur hoc ex capi. dixit Sara. ad finem. 32. q̄ō. 4. ex. l. 2. §. postea cū Appius. ff. de origine iuris. quem text. mirabilē esse asserit Barbat. in capitulo. intelleximus. de iudic. columna tertia. commendat Roman. cōsil. 31. notant in specie hanc distinctionem Felin. in capitulo primo. columna vlt. de precepto. & Hierony. Cagnolus in di. eta. l. 2. §. his legibus latis. colum. 3. ff. de orig. iur. Nec tamen est simile quod iuriconsultus scribit in. l. 3. §. in bello. ff. de re milit. text. in capit. vlti. ad finem. 22. q̄ō. 2. ex capit. 24. primi Regum. quibus probatur, puniendum fore eum, qui aduersus præceptum ducis belli quicquam egerit, etiam si id in victoriā fœlicem cesserit reipublicæ. commendat Cremenſis in singul. 130. hoc ipsum intelligens, nili aliquid nouē post ducis præceptum acciderit, quod aliud suadeat fieri, nec possit commodē ipse belli dux cōsuli. idem Rochus Curtius in capi. vltimo. de consuetudi. folio paruo 27. columna. 2. est etenim hæc militaris disciplinæ lex iustissima, vel eā ratione, quod in bello obedientia sit admodum utilis reipublicæ, & trāsgressio imperij valde pernicioſa: quippe quæ cum maximo reipublicæ periculo plerunque ex-

erceatur: sicuti, tradit Felinus in capitulo, causam. columna penult. de iudic. idem Felin. in capitulo, illud. de maioritat. & obedient. Accedunt iuri memorabilia maiorum exempla. Posthumius Tiburtius filium fortissimum adolescentē Aulum Posthumium, quod sua sponte iniussu patris egressus hostes fudit, capite plecti, & securi percuti iussit: authore Valerio Maximo libro. 2. capite secundo. de disciplina militari. quod facinus graui vsus argumento Titus Liuius libro quarto primæ Decadis, non Posthumio, sed. l. Manlio Torquato tribuendum esse censet. is enim. L. Manlius, aut. T. Manlium Torquatus filium. T. Manlius securi coram omni exercitu percuti fecit, quod in scio, & ignorante patre cum hoste Gemino Metio duce Tusculanorum prouocatus pugnauerat, & prouocatore hastā confodisset. quod & Valerius Maximus refert libro nono, capite. de ira. ex iunioribus hæc & alia tradidere Erasmus in proverbio. Manliana imperia. & Claudius Cottaræus de iure militari, libro tertio, capitulo. 7. Plutarchus ex veteribus in Parallelis cap. 25. qui idem de Epaminōda, & eius filio Stesibrotō, scribit.

His profectō utcunq; melius potuimus prenotatis circavoluntariū homicidium: quo ad irregularitatem, & quo ad huius criminis punitionē multa in specie deducemus, ex quibus possit commodē percipi quid

pi quid in hoc tractatu respondendum sit, præsertim ad intellectum, veramq; iuris Pontificis, & Cæsarei decisionum interpretationem, quæ hac in re passim commemorantur.

¶ Primò constat ex his, neminem irregularem constitui, nec decerni ex deliberata valde occidendi hominem voluntate, etiam si ea ex causa cum telo armatus insidias alteri intenderit: modò ipsum nec occiderit, nec ei membrum amputauerit.

5 quod probatur in capitu. vltimo. 15. quæstione prima. capitulo. sicut. 32. quæst. 2. tex. optimus in capitu. cogitationis. de pœni. distinet. 1. l. cogitationis. ff. de pœnis. tenet in specie glos. in capit. si aliquis. de homi. vbi eam sequuntur Doct. cõmuniter, sicuti asserit Albertus Trotius de vero, & perfect. cleri. lib. 2. ca. 20. nu. 5. idem tenent Felin. in capi. sicut dignum. col. 4. vers. tertio fallit. de homi. Hippo. in. l. is qui cum telo. col. vlti. C. de sicarijs. idem Felin. in tracta. quando conatus. vers. sexto fallit. est ad hoc glo. singula. in capi. periculose. de pœnit. distinet. 1. etenim licet Anani. in dict. cap. si aliquis. Trotius, Felin. & Hippol. ex dicta gloss. contrarium adnotauerint, verè iuxta eius integram literam, quæ in aliquot codicibus desideratur, communem opinionem probat. ita equidem legitur. Sed nunquid dices irregularem clericum, qui homicidium voluit facere, nec fecit, quia non potuit: non credo, quod sit irregularis tanquam de homicidio, li-

cet sit voluntarius homicida: quia lex promotionis potius opus considerat, quam voluntatem. 15. qõ. 1. ca. si quis non iratus. 32. q. 2. cap. sicut. licet sit homicida quo ad Deum: infra eod. capi. si cui. vbi tamè factum sequitur, grauius est peccatum. hætenus glos. quæ manifestam facit pro communi opinione auctoritatem.

Obijcitur tamen huic opinioni, tex. in capit. Si cui. de pœnit. distinet. 1. capitu. Si propterea. ead. distinet. & deinde præceptum illud: Non concupisces. quo inordinatus mentis, etiã solius appetitus, eiq; præstitus consensus palam prohibetur, textus. ad idem celebris in. l. si quis cum telo. C. de sicar. vbi punitur solus occidendi animus cum exterioris actus conatu. probatur idem in. l. si quis non dicam rapere. C. de episcop. & cleric. & alijs plerisque auctoritatibus, quibus constat, conatum puniri vtroq; iure. His accedit, quod secundum sanctum Thom. in. l. 2. qõ. 20. artic. 4. & Card. Caiet. ibi: Card. item à Turre Cremata in cap. si quis non dicam rapere. de pœnitent. distinet. 1. actus exterior non addit in bonitate, & malitia ex fine actui interiori: tametsi finis consequutus addat in bonitate, & malitia voluntati bonæ, vel malæ ex fine. non enim actus exterior addit aliam malitiam, aut bonitatem actui interiori ex parte finis de per se: eandem tamen malitiam, vel bonitatem intendit varijs quandoq; modis: imò secundum materiam, & circunstan-

Cle. si Fu. E 3 tias

Secundæ partis Relectionis

tias actus exterior, vt termin⁹ actus interioris, addit aliquid bonitati, vel malitiæ ipsius actus interioris. text. ad idem. in capitu. Sed pensandum. distinctione sexta. gloss. optima in capitu. primo. de eo, qui mittitur in possess. caus. rei seruand. Ergo actus interior mentis, præsertim cum exteriori conatu puniendus est, & puniri poterit.

Sed & his rationibus respondendum erit, lege diuina interiorem actum, vt pote eius legislatori cognitum puniri, vel præmio affici: non ita lege humana, quæ in actum interiorem potestatem non habet. quod alibi latius adnotauimus. Quod si actus interior in exteriorē conatum erumpat, is optimè legi humanæ subijcitur. Deinde illud est adnotandum, voluntatem non esse vel in malis, vel in bonis perfectam, nisi sit talis, quæ opportunitate data operetur. Etenim si desit facultas voluntate existente perfecta, vt operaretur quis, si posset: defectus perfectionis, quæ est ex actu exteriori, est simpliciter inuoluntarium. Inuoluntarium autem sicut non meretur pœnam, vel præmiū in operando bonum, aut malum, ita non tollit aliquid de præmio, vel de pœna, si homo inuoluntariè simpliciter deficiat ad faciendum bonum, vel malum: authore Thoma in dicto articulo quarto. quod Caietanus ibi intellexit accipiendo bonum, vel malum moraliter: non tamen secundum hanc, vel illam hu-

manam legem, quæ actus interioris executionem exigit per exteriorē operationem.

Hinc deducitur, quo ad pœnam irregularitatis non esse animum, voluntatem, nec actum interiorē considerandum: imò nec conatum ipsum. Quod modò explicuimus. Cum ipsa lex pontificia quantum ad hoc verum actum homicidij, aut mutilationis exigat: quod & Henric. post alios docet in capit. 1. de eo, qui mittitur in possess. & ibi Card. Secundò inde apparet, idem esse quo ad excommunicationis, & censure ecclesiasticæ pœnas. Quibus minimè afficietur qui deliberatissimum animum habuerit, omninoque conatu curauerit agere id, cuius causa excommunicatio est indicta. gloss. elegans in capit. in audientia. de sententia excommunicatio. communiter inibi recepta. Card. in Clement. 1. questione. 3. de vsuris. Felin. in dicto tract. quando conatus. vers. sexto fallit. de quo & ipse aliqua scripsi in repeti. capit. Alma mater. de senten. excom. in. 6. prima parte. §. 10. nume. 15.

Tertiò infertur, in. d. l. si quis non dicam rapere. nō puniri lege humana interiorē tantum actum mentis: sed exteriorē: nempe ipsum conatum, qui per exteriorē operationem processit. Nam in atrocioribus criminibus conatus ipse puniendus est: secundum Bald. per textum. ibi in dicta lege. si quis non dicam. glo. verb. putamus. ibi com-

muniter probata in lege prima. §. hæc autem verba. ff. quod quisque iuris: vbi Romanus. regia lege secunda, titulo trigesimo primo, partita septima. & est omnium communis sententia post Cinum in dicta lege. si quis. probat idem textus elegans in capitul. primo, de homicidi. in sexto lex, quisquis. C. ad legem Iuliam maiestatis. glossa in. l. præfenti. C. de his, qui ad ecclesiam confugiunt. quam dixit esse peregrinam Felinus in tractatu, quando conatus. versicul. Fallit quintò. Nam si homo magnum aliquod scelus, aut eiusmodi tentat patrare crimina, in quibus magna calamitas aut graue admodum exitium futurum est, procul dubio leges humane inceptum facinus, acsi consummatum esset, puniri voluerunt. Non enim secus censuere eum, qui tam atrox dirum ve facinus moliri ausus fuit, quiq; ad tam exitiale scelus animum induxit, pœnis affici oportere, acsi illud opere consummasset: quod in leuioris noxæ criminibus, & vbi non est tanta sceleris magnitudo locum nõ obtinet. Huc pertinet quod cicero in elegantipro Milone oratiõe ad exaggerandam inuidiam, ad improbandum grauissimum scelus tetatum equidem causa occidendi Pompeium illum Magnum, in quo totius reipublicæ salus, & maiestas periclitabatur, inculpans Clodii seruum in æde Castoris cum sica, vt Pompeium trucidaret, deprehen-

sum fuisse, in hunc modum loquitur: Nisi qui res perfecta non est, ideo puniendâ non fuit, quasi exitus rerum, non hominum consilia legibus vindicentur. Minus dolendum fuit re non perfecta: sed tamẽ puniendũ certè nihilominus. Hæc Cicero, cuius ad hanc distinctionẽ meminit Alexand. ab Alexan. dierum genialium libro. 2. capit. 16. ad idem. facit quod notant Bartol. in J. 1. C. ad legem Pompei. de parricidiis. & Salyc. in. l. 1. C. de maleficiis: quod si & in his atrocioribus affectus fuerit intra animum retentus, nec ad opus aliquod exterius eruperit, nulla pœna humane legis huic affectui nocet, nec pro eo constituenda est: quemadmodum regia lex præcitata, & alia, quas ex iuris ciuilibus responsis adduximus, probant. siquidem, vt inquit Cato, volũtates, nec legibus, nec pœnis fiũt obnoxia.

Verũm circa illationem istam non leuis est controuersia: an conatus in atrocioribus criminibus sit ordinaria pœna delicti perfecti & cõsummati puniendus. Sunt etenim qui censent, conatum in his criminibus, etiam deductum ad proximum ipsius consummati sceleris actum, etiam si non stet per conatẽ, quin illud peregerit, sed aliquo exteriori impedimento fuerit impeditus, eadem lege, non tamen eadem pœna puniendum. Hanc opinionem probant ex text. in ca. sicut dignum. §. illi autem. de homicid.

Secundæ partis Relectionis

cui respondere possumus, in eo casu conatum non fuisse deductum ad proximum ipsius perfecti criminis actū: nec conantem fecisse quicquid agere ad actus perfectionem potuisset. & nihilominus eandem sententiam tenent Cuius in dict. l. si quis non dicam rapere. colū. 2. & ibi Salycet. Angel. de maleficiis. in glo. Sempronium mandatorē. col. 2. Thomas Gramma. voto. 20. & de cisione. 74. num. 12. Capola in cōs. vlt. col. penult. Andre. Isernia in ca. 1. §. si vero. de capita. qui curiā vend. Felin. in tracta. quādo conatus. col. vlti. quanuis ipse non ita in specie hoc asseuerauerit. sed & Cini opinionem probant Thomas Grammat. de cisione. 2. numer. 22. Ioan. Bernard. in pract. cap. 91. & est communis opinio secundū Hippo. in cōs. 105. col. 1. tradit in dict. l. is qui cum telo. C. de fidei. eandem opinionem fatetur communem Thomas Grammat. in voto. 8. col. vlt. & Ludouic. Carrei. in pract. criminali: rub. de homicidio. §. 2. num. 19. qui, & Hippo. plures authores ad id citarunt.

Contrariam tamen sententiam, quod in atrocioribus criminibus puniatur pœna ordinaria conatus ipse ad aliquem proximum actum deductus: ita vt per ipsum conantem non steterit, quin fuerit scelus omnino cōsummatū: probat tex. elegans in cap. 1. de homicid. in. 6. cui accedit tex. in dict. l. si quis non dicam rapere. & in dict. l. si is qui cū telo. Nec tamen hic agendum erit

de eo puniendo, qui sponte pœnituerit, & criminis committendi conatu cessauerit: cui parcendum est. l. qui falsam. ff. de falsis. sed tantum tractauimus de puniendo eo, qui mētis interiorē cogitationem ad exteriorē actum deduxerit, ita, vt per eum non steterit, quin crimen ipsum perageret. qua in re video multa à iuris vtriusq; doctoribus frequenter tradi ad eō perplexe, vt maxima labore opus sit ad discernendum ea, quæ sint ad praxim congrua, & recipienda. quam ob rē ipse conabor iudices admonere, quid mihi visum fuerit iam sæpissimè hac in controuersia dubitanti.

Primū admonendum est, quoties de puniendo conatu in atrocioribus criminibus actum fuerit, non omnia crimina, quæ grauissima existimātur, pari iudicio censenda fore, ex his etenim vnum erit grauius, & atrocius altero: capi. consideret. de pœni. dist. 5. l. aut facta. ff. de pœnis. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui notant. infamia. capit. aut facta. de pœnit. dist. 1. Nam licet Cicero in Paradoxis cap. 3. & Iouinianus hæreticus probare conati fuerint, omnia peccata esse æqualia: id tamen falsum est, erroneum, & hæreticum: quemadmodum docent s. Thomas. l. 2. q. 73. Castro de hæresibus, verb. peccatum. Ioan. Arbores. libr. 14. Theosophiæ. ca. 9. igitur quo ad punitionem conatus in criminibus atrocioribus, quo ad pœnam

nam ordinariam, vel extraordinariam, iudex perp̄dere debet ipsius criminis qualitatem, nè vna, & eadem mensura omnia metiri conetur.

Secundò præter ipsius criminis grauitatem considerãdi sunt actus ipsi, ad quos fuerit conatus ipse deductus, vt ex his, & simul delicti qualitate iudex perpendat, qua pœna conatus puniendus sit. sunt etenim actus quidam, qui proximi censentur ipsius criminis exequutioni: non tamen sufficiunt hi, vt ex parte conãtis delictum perfectum sit: cum & aliud ad perfectionem eius supersit ab ipso criminis auctore agendum. Cuius rei sit exemplum in eo, qui cogitauit ac decreuit patrem occidere, & hoc animo patrem aggressus est, pater autẽ se ipsum defendit: aut aliunde impedita fuit parentis occisio. Sunt alii actus ita propriè ad criminis perfectionẽ pertinentes, vt nihil his peractis supersit agendum ex parte delinquentis ad criminis perfectionem: licet mors sequuta non fuerit ex eo, quòd adhibitum sit aliquod medicamentum, quo fuerit impedita. Erit sanè exemplum in propinante alteri venenum causa homicidii: quod quidem venenum minimè nocuerit ad mortẽ, quia medicamentis sit eius vis extincta. Horum equidem astuum distinctionem præ oculis habere debent iudices, vt in atrocioribus criminibus pœnam ordinariam, vel extraordi-

nariam conantibus inferant. Nam in aliquot criminibus adeo erit cõsideranda eorum grauitas, vt sufficiat conatum deductum fuisse ad priores actus. in alijs verò hoc non erit satis, sed erunt necessarij posteriores: quandoq; nec hi sufficient ad ordinariam pœnam.

Tertio est omnino considerandum in delictis, quæ atrociora non sunt, conatum puniendum fore pœna extra ordinaria iuxta ipsius conatus qualitatem: non tamen ordinaria: & hoc quidem eo casu, quo conatus est ad exteriorem actum deductus, nec stetit per conantem, quin delictum consummaretur. Etenim arbitror, non debere hunc conatum manere, nec dimitti impunitum; imò puniendum fore iudicis arbitrio, non pœna ordinaria. Hanc conclusionem ipse deduxi ex mente omnium, qui de conatu hætenus scripsere: præsertim Salycetus in dicta lege. is qui cum telo. colum. secunda. sensit eadem opinionem regia. l. 2. statim citanda, & l. factularis. ff. de variis criminibus. cuius meminit Bald. in dict. l. si quis non dicam rapere. colum. 2. & Chassanæ in consuetudi. Burgundiarum. l. 5. 5. versi. Archidiaconus. numero. 123. eandemq; ratione ipsa probauerim. Nam hic conatus ad exteriorem operationem deductus, licet criminis speciem, in quam voluntas ferebatur, non perfecit, dubiũ procul delictum est, & ad sceleris audaciã pertinet, quæ reipublicæ

Secundæ partis Relectionis

blicæ est perniciofa. & ideo expedit, actum istum non dimitti impunitum. quod Plato lib. 9. de legibus elegantissimè doct. eadem sententia probatur auctoritate, præsertim ex. l. Imperator Seuerus. ff. de iure fisci. l. generaliter. vbi glo. & Barto. ff. de calumniat. l. 1. in prin. & ad finem. ff. de extraordi. crimin. vnde fit, vt consuetudo totius Christiani orbis, quæ obtentum est, leges punientes conatum abrogatas esse: sit planè intelligenda quo ad pœnam ordinariam: etenim extra ordinem arbitrio iudicantis puniendus est conatus ipse ad exteriorem actum deductus: tametsi huius consuetudinis plures meminerint: maximè Speculat. titulo, de Accusat. §. 1. Iason post Angel. in lege prima. §. ultimo. ff. quod quisque iuris. Bald. in lege tertia. C. de seruis fugiti. Hippolyt. in l. eiusdem. ff. de sicar. & in dicta lege, is qui cum telo. numer. duodecimo. C. eodem titulo. Alexand. & ibi Carolus in consilio decimo quinto, libro primo. & plerique alii, quorum iuniores meminere. & Hippolyt. in dicto consilio. 103. nulla autem pœna conatus puniendus erit in his communibus criminibus quoties sua sponte qui conatur pœnituerit, & ab opere cessauerit. l. qui ex mente. & ibi glossa. ff. de furt. l. qui falsam. ff. de falsis. regia lege secunda, titulo. 31. part. 7. fatentur omnes, & doct. Felin. in tracta. quando conatus. columna prima. qui eiusdem operis columnam

ultima. scribit, posse iudicem, licet non teneatur, mitigare pœnam à lege statutam, quoties lex conatum punierit. textus optimus in lege. aut facta. §. euentus. ff. de pœnis. notat Salyce. Baldum referens in dicta lege. is qui cum telo. numer. 6. quod est intelligendum ita, vt discretus iudex pœnam moderetur secundum actuum, & criminum distinctionem, quam paulò ante tradidimus, & quæ potest colligi ex Salycet. in dicta lege. is qui cum telo. column. secunda. quæ omnia ad varias species deduci possunt: quarum aliquot speciatim subiiciam, vt inde possit aliquid certum hac in questione proponi.

¶ Primò infertur intellectus ad text. in. l. quisquis. C. ad legem Iul. maiesta. vbi probatur, in eo crimine, quod atrocissimum est, conatum puniri pœna quidem ordinaria. oportet enim hic perpendere criminis grauitatem, eiusq; conditionem, cuius proprium est vt conatus ad actum exteriorem deductus, nempe ad tractatum, & consilium inhitum cum aliis circa proditionem, vel his equidem similitum, ad speciem criminis læsa maiestatis perfecti pertineat: cum is proditor sit, & huius criminis author, qui aduersus reipublicam, aut principem fuerit aliquid machinatus per actus exteriores: quorum mentio fit in lege. 1. & 2. ff. ad legem Iuliam. Maiest. l. 1. titul. 2. part. 7. est in specie regia. l. 2. titulo. 31. part. 7. vt planè in

nè in hac specie conatus ad actum
exteriorem, qui proximus sit, dedu-
ctus, efficiat eius authorem crimi-
nis huius reum. quod communi
omniũ sententia receptum videtur.
vt tradidit Ludo. Carreri. in practi-
rub. de homi. §. homicidij. nu. 15. An-
gel. in. l. 1. §. hæc verba. ff. quod quis-
q. iur. Hippol. in. l. 3. ff. de sicarijs. co-
lũ. 4. imò magistratus omnes ani-
maduertere debent in hoc crimine
puniendo, quantum periculum to-
tius reipublicæ ex eo immineat. Mul-
ta enim sunt huic atroci delicto
specialia, quæ commemorat Ioan.
Igneus in quæstione: An rex Fran-
ciæ recog. superiorem. nu. 108. Nam
& vbi conatus ipse ad exteriorem
actum deductus, etiam absq. crimi-
nis consummatione delicti specia-
lis nomen habet: tunc illius crimi-
nis pœna ordinaria puniendus est:
quod probatur in. l. 1. ff. de effra-
cto. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur-
tis. notant in specie Salycet. in diet.
lis qui cum telo. colũ. 2. & Henric.
in capitu. 1. de eo, qui mittit. in poss.
colũ. 5. exemplum est satis obuium
in eo, qui alteri portas fregerit cau-
sa furti, quod minimè potuit pera-
gere: profectò hic puniatur pœna
ordinaria, non furti, sed effractoris.
de quo crimine legito Chassanæ.
in consuetud. Burgundiæ rubri. 1. §.
videndum. num. 51. & l. hi qui. ff. ad
legem Iul. de vi publica. & l. 18. tit.
14. parti. 7. l. 6. titul. 5. libr. 4. fori. & le-
ge. 74. styli.

¶ Secundo infertur interpretatio

ad. l. vnicam. C. de raptu virgi. & ei
similem Regiam. l. 3. titul. 20. parti. 7.
est enim illud crimen grauissimũ:
idcirco oportet explicare, sitne il-
lius constitutionis pœna admitten-
da contra eum, qui raptum mini-
mè consummauerit, tametsi cona-
tus fuerit id agere per actus extero-
res, & perfectioni huius criminis
proximos. Et Angelibi censet, ra-
pientem virginem, si eam stupro
nò affecerit, nec cognouerit, nò esse
puniendũ illius constitutionis pœ-
na: sed alia mitiori: quasi illa consti-
tutio exigat raptum cum stupro,
idem tenent Anania in capitul. pe-
nult. de raptori. colũ. penul. Deci. in
confi. 234. col. vlt. Hipp. in consil. 105.
coll. 2. Cœpola conf. 57. Ludou. Car-
reri. in practi. criminali. titul. de ho-
micidio. §. circa. nu. 285. idem habet
communis opinio secundum Boe-
rium decif. 316. colũ. 2. quibus adsti-
pulatur. l. 1. titu. 10. lib. 4. fori. contra-
rium tamen deducitur ex. l. si quis
non dicam rapere. C. de episco. &
clericis. & idem tenent Andreas
Ifernica, & Matthæus Afflictus in
constitutionibus Neapolitanis li-
bro primo. rubrica decimanona,
quæstione secunda. lex enim, quæ
punit raptum virginum libidinis
causa factum, considerat pro hu-
ius punitionis ratione stuprum, &
virginitatis vitium, quod frequen-
tissimè ex raptu sequi solet. hæc
verò lex rationem habet continuã,
finem communem, & vniuersa-
lem, non particularem: & ideo li-
cet

Secundæ partis Relectionis

cet eius ratio cesset in aliquo casu, modò non deficiat in communi, lex non cessat, nec cessare debet: sicuti adnotauimus & nos in. 4. Decret. 2. part. capitul. 6. §. 9. numero. 8. quamobrem dubia est hæc Angeli & Ananiæ opinio, ipse vero in raptu cuiusq; virginis simpliciter admitterem sententiam Angeli & Ananiæ: vbi rapiens, qui poterat à nemine impeditus virginem raptam stuprare, sponte sua noluit id agere, imò eam illibatam, & integram ad honestum locum duxit. Etenim per eum stetit, quin crimen omnino consummaret. Quo casu video Ananiã & alios loquutos fuisse saltem in exemplis: censeo tamen esse adhuc raptorem istum grauisima pœna puniendum. Si quidem quo ad speciem raptus crimè istud perfectum mihi videtur, etiam absque copula, si iuris vtriusque mentem consideremus, cum propter iniuriam parentibus illatam, tum ob ipsius virginis infamiam. Nec enim potest eiusdem virginis opinio vnquam integrè restitui: tametsi mille testibus probatum fuerit, eam nondum corruptam fuisse à rapto re. Quis enim credet hoc iuxta illud Oenones ad Paridem apud Ouidium de rapta Helena à Theseo: *A iuvene, & cupido credatur reddita virgo?* Quòd si raptor minimè raptam vitiauerit, non propria pœnitentia ductus: sed quia id agere non potuit, nec per eum stetit, quin eam stuprauerit: tunc sanè pœna ordi-

naria eum puniendum esse opinor iuxta. d. l. vnicam. vbi Hippoly. nume. 254. & Ludouic. Carreri. in. d. nù. 285. ita expressim tenuerunt. Quibus ad stipulatur Regia. l. 2. titu. 31. part. 7. & authoritas Ifernæ, ac Matthæi de Affli. & deniq; ipsius Ananiæ mès, & exemplum.

Sed in raptu alicuius monialis arbitror non esse admittendã distinctione istã: imò raptor pœna mortis puniendus est, & deniq; ordinaria, si verè rapuerit libidinis causa, & ex monasterio abduxerit: tametsi eã nò stuprauerit, cū id potuisset agere. Hoc enim crimè grauisimū est, & maius quàm simplicis virginis raptus: cū in eo nò tantū ipse raptus monialium, sed & conatus sit oīno puniendus. d. l. si quis non dicam rapere. vbi Bal. Pau. & alij hoc tenent, & Andre. Ifern. ac Matth. in d. cōstitutiōe Neapolitana. opti. tex. in. l. 4. tit. 10. libr. 4. fori. licet existimè, conatum ad rapiendam monialè, si rapta non fuerit, nec abducta è monasterio, grauisimè puniendū fore: nò tñ pœna ordinaria. Ad hæc optimè cōducit, quòd coitus cum moniali sapit incestum, & eius quædã species esse quibusdam, tametsi impropria, videtur. gl. in. c. virginibus. 27. q. 1. l. 5. titu. 15. libr. 8. ordi. l. 2. titu. 17. part. 4. l. 13. titu. 2. eadē part. mortisq; pœna punitur. Auth. de sanct. epif. §. pe. ca. si quis rapuerit. 27. q. 1. notat Panor. in cap. Monasteria. de vit. & honest. cleric. Paulus Grillandus in tract. de pœnis omnifariam coitus. lib. 3.

libr. 3. q. 1. nu. 18. clericus verò (nā de laicis hæc sunt intelligenda) cū moniali carnale cōmerciū habēs, officio, & beneficio priuatus in arctū monasterium ad perpetuam pœnitentiam detruditur. cap. si quis episcopus. & capit. si qua. 27. q. 1. etiam si hæc fornicatio non fuerit publica, nec scandalum dederit: quod notant Anania cōf. 1. & Ioā. Bernard. in pract. crimi. capit. 75. Hinc poterit lector perpendere. l. 2. titu. 19. partit. 7. quæ simplicem coitum cum moniali, non pœna mortis, sed pœna simplicis stupri puniendum esse respondit.

¶ Tertiò deducitur ex his intellect⁹ ad text. in dict. capit. 1. de homicid. in. 6. ex quo probauimus superius, conatum pœna ordinaria delicti puniendum fore, etiam si non sequatur effectus, modò per conantē non steterit, quin delictū cōsummaretur, modò crimē sit grauissimū, vt pote Assasinium, de quo ea constitutio tractat. Etenim hanc opinionem probant in Assasino cōmuni: id est vbi quis pactiōnem cū altero fecerit pecunia promissa, vel data, vt occideret Titium: Ang. cōf. 14. & Chassa. in cōsue. Burgū dia, rub. 1. §. videndum. nu. 7. asseuerans, se ita vidisse Mediolani factū. Et tamen contrarium quo ad pœnā ordinariam, licet punitiōnem extraordinariā admittant, conantur tenere Hippo. in. d. cōf. 105. & in. d. l. is qui cū telo. C. de sicar. ad finem: & alij paulò antè citati in hoc cap.

vers. verūm circa illationem istam. quasi punitio constituta in dict. ca. 1. extraordinaria sit, non ordinaria: quod mihi non satis applaudit. Nā pœnæ in dict. capi. 1. statuta, graues profectò sunt, & iure pontificio ordinaria: nec id negari verè potest. quæ ratione in hac difficili quæstione constituerem ipse aliquot casus iuxta ea, quæ præmisimus ad propriam huius materiæ de conatu cognitionem.

Primus casus exponitur in proprio crimine Assasinij: scilicet, cū tractatur pecunia data, aut promissa de occidendo homine Christiano per ministerium alicuius infidelis ex gente Assasinorum: quemadmodum ipse adnotauit libro. 2. varia. resolut. capit. 20. nume. 10. Nam in hac specie ob tantum criminis immanitatem opinor omnino seruandam prædictam constitutionem, vt illius pœnis, & alijs ordinarijs puniatur ipsum mandatum, etiam nō sequuto homicidio, si per ipsum mandantem nō steterit, quin homicidium fuerit sequutum. quod mihi manifestum fit ex dict. capitul. 1. vbi Philippus Franc. post Ioan. Andre. in reg. in pœnis. de reg. iur. in. 6. scribit, in ea constitutione mandatum tantum puniri vt delictū quidē speciale: atq; ideo ad pœnas ibi statutas, mandatum ipsum sufficere: nec tunc probatur, conatum in hoc casu pœna ordinaria puniri: siquidem non conatus, sed crimen consummatum puniatur.

Cle. si Fu. F Secun-

Secūda partis Relectionis

Secundus subiicitur casus secundum communem assassinis significationem in eo, qui cum quolibet Christiano, aut infideli pecunia data, vel promissa pactionem inierit de homine Christiano occidendo. & sanè in ipso mandatario, si ad actum proximum processerit, & conatum ipsum deduxerit, vt per eum minimè steterit, quin scelus peregerit: notant puniendum fore pœna ordinaria, Angel. in dict. conf. 14. & Chassa. in dict. nume. 7. Matthæ. Afflict. in constit. Neapolitana. lib. 1. rub. 12. nume. 16. Ioan. Andr. in regu. in pœnis. de regul. iur. in. 6. Thomas Grammati. in voto. 9. asseuerans, ita pronuntiatum fuisse in senatu Neopolitano. eadem opinionem sequitur Ludoui. Carreri. in practica criminali: rub. de homicidio. §. 2. nume. 12. & in. §. 5. nume. 8. & numer. 100. Bal. & Angel. in. l. 1. §. hæc verba. ff. quod quisq; iuris. & licet Angel. in dict. con. 14. & in. l. item apud Labeonem. §. si cura uerit. ff. de iniur. existimet, pium esse, quòd iudex pœnam mortis in hoc casu ordinariam, in mitiorem, & extraordinariam commutet: ego arbitrator locum fore ordinariæ pœnæ, nec eam minuendam esse, si conatus fuerit deductus ad actum admodum proximum ipsius criminis cõsummationi: secundum ea, quæ ad hæc cõtrouersiam præmissim? facit ad hæc, quòd cõstitutio in dic. c. 1. à Summo pontifice statuta, non tantum in mandante locum

habet, sed & in ipso mandatario: sicuti nos explicuimus in dict. libr. 2. variar. resolutio. capitul. 20. num. 10. vers. quartò.

Tertiò proponitur, quid dicendum sit de ipso mandatore in hac specie. Nā iuri conueniens satis est, quòd hic puniatur eadē pœna, qua & mandatarius. quo fit, vt si mandatarius ad actū processerit ita proximum perfectioni criminis, quòd pœna mortis sit dignus: eadem erit ipse mandator plectendus. quam opinionem ipse colligo ex text. in dict. cap. 1. secundum eius communem intellectum. etenim illa constitutio in ipso mandante loquitur verè: & ad mandatarium per doctores extenditur. Huius etiam sententiæ authores sunt omnes hi, qui in crimen Assassini censent, conatum deductum ad actum proximum ipsi sceleri esse ordinaria pœna puniendū. sic sanè Ludoui. Carreri. in dict. §. 5. nume. 8. hunc casum ex alijs per eū citatis definiuit. nec potest congruè iure probari differentia, quam inter hunc casum, & præcedentem constituit Thomas Grammat. voto. 8. & 9. ad finē. siquidem actus hic proximus ipsius sceleris consummationi erit sufficiens ad puniendū ordinaria pœna mandatorem: cum & sit satis ad puniendum ipsum mandatarium, qui crimē iussu, ac mandato alterius, commisit. Maximè huic opinioni locus erit ex eo, quòd frequentissimo omnium consensu receptum est,

in

in dict. ca. 1. conatum puniri, etiam si non sequatur effectus: & tamen ea constitutio mandatore[m] potius quam mandatarium pœnis inibi expressis persequitur: quæ quidem persecutio ad hunc casum potissimè pertinet: cum de mandato puniendo tractauerit: quemadmodum Francus & doct. ibi adnotarunt.

Quartò: si quis pecunia data, vel promissa mandauerit alterum occidi, & mandatarius ad exteriorem conatus actum non processerit, ipse mandans non est ordinaria, sed extraordinaria tantum pœna puniendus: cum alioqui in alijs criminibus non ita atrocibus nulla foret pœna in hoc casu mandati infligenda. quod notat Bart. in l. non solùm. §. si mandato. ff. de iniur. num. 3. Angel. de Maleficijs. in gloss. Sempronium mandatore[m]. col. 2. atq[ue] in hac specie loquuntur Hippol. in dicto consil. 105. & in dict. l. is qui cum telo. Thom. Grammat. in dicto. voto. 8. & in decis. 2. nume. 25. & rursus voto. 20. Ludouic. Carreri. in dicto. §. 5. nume. 8. Dinus, & Angel. in dict. l. item apud Labconem. §. si curauerit. cui opinioni facillimè subscribent omnes, qui probare conati sunt, ad huc in atrocioribus criminibus conatum non esse puniendum pœna ordinaria. quarum opinio tunc obtinebit, cum ipse conatus non processerit ad actum exteriorem, saltè cum quis sit admodum proximus, & directus in delicti consummatione.

Quintò ex his faciliore[m] decisio

eius questionis, quam tradit glo. in dict. cap. 1. de homi. in. 6. verb. mandauerit. vbi asserit in hoc crimine Assassinijs non esse satis ad effugiendam pœnam illius constitutionis, quòd mandator reuocauerit mandatum ante eius executionem: quam glo. sequuntur ibi Domi. & Francus. & profectò vera est, quoties reuocatio mandati minime nota fit mandatario, atque ideo ipse vel mandatum exequitur, vel ad actum proximum ipsi crimini processerit. etenim in hoc casu non excusat mandatore[m] reuocatio mandati: quæ, vt eum excuset, debet nota fieri ipsi mandatario re integra. gloss. in capitulo, cum quis. vbi Docto. de sent. excommu. in. 6. quæ est ordinaria secundum Felin. in capitulo, ex parte decani. nume. 6. de rescript. & notab. secundum Alex. in l. si pecuniam. §. primo. ff. de condict. caus. dat. vbi Barto. idem probat: & Feli. in capitulo. sicut dignum. de homi. nu. 14. optima gloss. & ibi Docto. in capit. mulieres. §. vlti. de sent. excõ. quam sequitur, & explicat Syluest. verb. excommunicatio. sexto, notab. 3. & Aufreri. in Clem. prima, de offi. ordi. regu. 3. numero sexto. quòd si mandatum fuerit reuocatum, nec aliquis effectus sit sequutus, quia mandatarius fuit certus de reuocatione: tunc non erit locus, etiam in atrocioribus, pœnae ordinariæ, licet extra ordinem vterq[ue] sit arbitrio iudicis puniendus: quod notat Hippol. in dicto

Cle. si Fu. F 2 con.

Secūdaē partis Relectionis

confi. i. & in dicta. l. is qui cum te
lo. columna penult. Ludouic. Car-
reii. in dict. §. circa. numero. 78. &
idem ipse dixerat numero. octauo.
constatq; ex proximè adnotatis. sed
si mandatarius non obstante reuo-
catione ad mandati exequutionem
procefferit, videtur sanè, non esse
mandatorem pœna ordinaria puni-
endum adhuc in his atrociori-
bus criminibus: sicuti apparet ex
glos. in dicto capitulo, cū quis.
& his, qui eam sequuti sunt. Ipse
tamen in hac specie grauiori pœ-
na, quàm in præcedenti, punirem
ipsum mandatorem.

Sextò hinc perpendi poterunt Bal-
di verba in. l. non ideò minùs. C. de
accusatio. numero. 16. ita enim scri-
bit: Et si dicas, quòd in istis atrocif-
simis punitur consilium solum: er-
go punitur tractatus, & ordinatio:
& non est aliquod mandatum,
quin sit tractatus, & ordinatio. l.
& si amicis. ff. de adulter. Respon-
sionem quòd solus tractatus, & sola ordi-
natio nō punitur de iure, nisi sit pro-
cessum ad alium actum ordinatum
de per se ad ipsum factum. l. si quis
non dicam rapere. C. de epis. & cle-
ri. & ff. de pœnis. l. cogitationis. Ha-
ctenus Bald. sentiens, adhuc in gra-
uissimis criminibus mandatum
non puniri, nisi processum sit ad a-
ctum ordinatum in ipsam manda-
ti exequutionem. Hæc enim Baldi
sententia est intelligenda quo ad pœ-
nam ordinariam, vt mandatum ea
puniendum non sit, etiam in his

grauissimis delictis: nec tamè hinc
sequitur, non esse extra ordinem
mandatum puniendum: præsertim
in Assasino, cuius criminis pars
est præcipua ipsum mandatum, &
ipsa conuentio in id facta, vt pecu-
nia conductus homo alium in cau-
tum occidat. quòd sensere Docto-
res in dict. capitulo primo, de homi-
ni. in sexto. maxime Francus ibi post
Ioan. Andre. in reg. in pœnis. de re-
gulariur. in sexto. idem erit in his cri-
minibus, in quibus tractatus ipse
maximè ad speciem criminis acce-
dit: nempe in crimine læsæ maie-
statis: in quo pœna forsitan ordina-
ria erit mandanti iniungenda. Po-
tuit sanè Bald. eum sensum habuisse,
vt adhuc in grauissimis sceleri-
bus mandatum solum nec pœna
extraordinaria puniendum sit: vt
in casu. l. si quis non dicam rape-
re. præterquam vbi mandatum
ipsum potissimè sceleris speciem
constitueret: sicuti de Assasino-
rum crimine probauimus. sed Bar-
tol. in dicto. §. si mandato. & An-
gel. in dicta glossa, Sempronium
mandatorem. columna secunda,
& pleriq; alij eum sequuti existi-
marunt, in delictis atrocioribus so-
lum mandatum puniendum fore
pœna extraordinaria. quorum opi-
nio mihi magis applaudit: quan-
uis Felin. in tract. quando conatus.
columna secunda, sequatur Baldi
sententiam: imò in quocunq; deli-
cto æquum est, quòd mandatum
ipsum saltem nondum re integra
reuo-

reuocatum pro modo & qualitate criminis, quod mandatum est, puniatur arbitrio discreti iudicis: quicquid Bartol. dixerit.

¶ Quarto inferitur ex præmissis vera interpretatio text. in dicta lege. is qui cum telo. C. de sicarijs. qua quidem constitutione cautum est, pœna homicidij ordinariâ puniendum esse etiam, qui cum telo hominis occidendi causa inceserit, tamen si non occidat. etenim receptum est, consuetudine eam pœnam sublatam esse: quod paulò antè adnotauimus. Nihilominus ubi conatus quis fuerit proditoriè hominem occidere, & ad actum exteriorè processerit illato vulnere, forsan erit locus pœnæ ordinariæ: quemadmodum ex lege regia deducitur, lege secunda, titulo decimo tertio, libro octauo ordinariâ. Ea nempe ratione, quòd homicidium proditorium grauissimum crimen sit. capitulo primo, de homicid. cuius intellectum nos tradidimus libro secundo variarum resolutio. capitu. vltimo, numero septimo. Quam ob rem in hoc grauissimo crimine satis erit iuxta quòd rursus opinioem, quòd ipse conatus ad actum omnino proximum consummationis delicti processerit, & quidem ad vltimum actum, qui à delinquente agendus est ad criminis perfectionem licet non fuerit mors sequuta. Sunt etenim huiusmodi ferè vltimi maxime considerandi, vt iudex perpendere hinc valeat, an pœna sceleris consummati

fit delinquens omnino puniendus, vel minori. ¶ Quintò non incongruè deducam ipse quæ modo distinximus ad definitionem illius quæstionis passim controuersæ: an is, qui tentat alium occidere veneno, sit puniendus pœna mortis, quâuis mors sequuta non fuerit. Nam iuriscōsultus in l. 3. in princip. ff. de sicar. expressim asserit, hunc puniendum mortis pœna: nempe ipsius legis Corneliæ supplicio. regia. l. 8. titul. 8. part. 7. Sed quia cōmuni totius orbis consuetudine derogatum est legibus conatum absq; vero affectu punientibus: contrariam sententiam: imò quòd pœna extraordinariâ puniendus sit qui venenum causa mortis alteri propinauerit, si vel medicamentis, vel alia via mors sequuta non fuerit tenent Bald. consil. 443. libro. 3. Capola consil. vlti. Angel. in l. 1. §. fit iniuria. ff. de extraord. crimin. Florent. in litem si obstetrix. ff. ad leg. Aquili. Hippolyt. in dict. l. 3. Alexand. ad Bartol. in l. 1. ff. ad l. Pompei. de parricid. Parisius in consil. 167. numero 33. libro. 4. Matthæ. Afflict. in consil. Neapol. lib. 3. rub. 21. Augustin. Ariminensis in additionibus ad Angel. de maleficijs. verbi & ex interuallo ad finem. Cremenf. in singula. 49. Thomàs Grammat. eleganter in decis. 2. Neapolit. qui testatur, ita non semel in supremo Neapolitano pratotio de eisum fuisse: & esse hanc opinionem communem asserit eam sequutus Cle. si Fu. F 3 Ludo

Secundæ partis Relectionis

Ludouic. Carreri, in præct. titulo de homicidio. §. homicidij. numer. 16. sensit Felin. in tractat. quando conatus. colum. 4. notat iterum idem Thomas Grammat. decif. 74. num. 16. & 17.

Verùm hæc in quæstione obseruandum est, istud crimen esse grauissimum: quippe quod ad proditoriam occisionem pertineat, secundum Bald. in l. nemo. colum. 3. C. de summa Trinitat. Anani. & Felin. in capitul. de homicid. text. optimus in l. 1. C. de malef. & mathe. Bald. & Salycet. in l. cum fratrem. C. de his quib. vt indig. Alex. in consil. 145. numero. 6. libro. 7. Ludouic. Carreri. in præct. criminali. §. homicidij. numero. 98. item illud est omnino respiciendum in præmissa specie, vbi quis venenū causa mortis, & animo occidendi alteri dederit, & propinauit, actum istum esse adeò proximum consummationi criminis, vt denique is sit vltimus ab occidente agendus, nec enim ad mortem quicquam aliud super est ab eo agendum: vt planè constat. idcirco censeo veriore esse contrariam opinionem, & arbitror, hunc pœna ordinaria puniendum: cui sententiæ suffragantur omnes, qui voluerunt, in his atrocioribus conatum ad proximum actū deductum ordinaria pœna dignū fore. His accedit regia lex in proxima illatione citata. deinde & l. 50. titul. vltim. libr. 8. ordin. qua constitutum est, mittentem sagittam in

mortem alterius, morte plectendum, etiam si non percutiat. Maximè tandem si percussit eum ea. l. 5. titulo. 13. libro. 8. quæ quidem leges rationem habere poterunt à gloss. in capitul. 1. verb. ad mortem. & ibi Baldo de præsumptioni. hæc itidem sententiam tenent Bartol. per text. in ibi in l. 1. ff. ad l. Pompe. de parricid. Ioan. Faber. in §. alia. Instit. de publiudic. Salicet. in dicta. l. 1. C. de male. & mathe. Angelus de malef. verbo, & ex interuallo. colum. vlt. Ioan. Igneus eleganter in crimine falsæ monete, in legē prima. §. cū dominus. numero vigesimotertio. ff. ad Syllania. nempe in eo, qui falsam monetam in pecunie formam ita excuderet, vt statim expendi posset: licet ea vsus non fuerit. l. si falsos. C. ad l. Corn. de falsis. Postremò facit opinionē istam iustiorē, quod auctore Thoma Grammat. in dicta. 2. decisione, per magna Curia iudices apud Neapolim fuerit non semel per sententiā ad probata: licet in magno consilio, cuius iudices benigniores solent esse, aliud in contrariū sit definitum. Nec tamē probauerim, pœna mortis puniendum fore eum, qui animo alterum occidendi, venenum emerit, & parauerit: non tamen propinauerit, nec dederit. nam in hac specie totius orbis consuetudo est intelligenda: quæ leges hunc conatum punientes abrogauit. Etenim Bald. Flori. & Cremensis paulò antè citati contendunt, non posse hūc cona

conatum iuste puniri poena ordinaria: sed extra ordinem puniendum fore: quicquid Barto. Ioan. Faber, & Angelus de maleficijs, in contrarium responderint. nos equidem aduersus Cœpolam, Angelum, & alios asseneruimus, tunc locum esse poenae ordinariae: cum quis venenum animo occidendi parauerit & propinauerit alteri. & profecto idem in hoc casu voluerunt Bald. in dict. consilio. 443. & Florian. in dict. litem si obstetrix. tametsi Thomas Grammat. pro eius sententia hos authores adduxerit. sensit & hanc distinctionem Salicet. in dicta lege prima. sic sanè si quis falsam monetam cudere coeperit, nõ dum tamen forma ad eius usum necessaria signauerit, puniendus non est poena ordinaria: sed extraordinaria, secundum Ioann. Igneum in dicto numero vigesimotertio. ex alijs, quæ ipse adducit: atque ideo iure optimo in hoc casu idem probat Thom. Grammati. in dicta decisio. 74. dicens à summo regio praetorio reuocatum mortis iudicium pronuntiatum à iudicibus magnae vicariae. Potissimum est admittenda, ac probanda mortis condemnatio in eum, qui venenum parauerit animo occidendi patrem, vel matrem, & propinauerit eisdem. Nam & si in dicta lege prima. ff. ad legem Pompeiam de parricid. & in lege duodecima, titulo octauo, partit. septima, cautum sit, sufficere ad

poenam ordinariam, paratum fuisse venenum ad patris occisionem, & id forsan esset æquissimum, licet consuetudine sublaturum: tamen ubi venenum propinatum sit, dubio procul conatus hic erit puniendus ordinaria poena ob tanti criminis atrocitatem. de hoc etenim crimine legem non tulit Soloni, quia non sperauit futurum parricidam: teste Cicerone in oratione pro Roscio Amerino. idem de Romulo in eius vita Plutarchus retulit: scribès, Romulum homicidium hunc vocasse parricidium: nec de eo, qui patrem occidisset, aliam tulisse legem, quod illud impium, & nefarium: hoc impossibile iudicauerit. sic sanè apud Romanos veteres omne homicidium parricidium vocatum est. si quidem authore Festo libr. 14. Numma Pompilius hanc legem tulit: si quis hominem liberum sciens morti dederit, parricida esto. Dicitur autem Parricidium, id est parris, nempe hominis occisio. aut denique quasi parricidium per syncopè. Nam & Quintilianus lib. 8. capit. 6. existimat, per abusionem parricidam dici matris, aut fratris interfectorem. vnde olim fuere in Romana republica quaestores parricidij: id est iudices, qui de homicidiorum quorumcumque causis cognoscebant: quorum meminit. l. 2. §. deinde. ff. de origine iur. sed tandè anno sexcentesimo ab vrbe condita. L. Ostius primus omnium patre occiso parricidium commisit: authore Plutarcho in eius-

Secundæ partis Relectionis

dem Romuli vita: & deinde eo tē-
pore, quo Marius Cymbros vicit,
P. Malleolus matre interempta in su-
itus culeo in mare præcipitatus est.
In huius verò criminis authores sta-
tuta est olim pœna, quæ nondum
fatis sufficiens est ad tanti facino-
ris ultionem: cuius Marcus Cice-
ro meminit in eadem oratione pro
Roscio Amerino: qui cum Solo-
nis meminisset, inquit: quanto ma-
iores nostri sapientius: qui cum in-
telligerent, nihil esse tam sanctum,
quod non aliquando violaretur au-
dacia, supplicium in parricidas sin-
gulare excogitauerint: vt quos na-
tura ipso in officio retinere non po-
tuisset, magnitudine pœnæ male-
ficio submouerentur, insui volue-
runt in culeum viuos: atq; ita in flu-
men deisci. O singularem sapien-
tiam iudices. Nonne videntur ex re-
rum natura hunc hominem sustu-
lisse, & eripuisse, cui repētē cœlum,
solem, aquam, terramque ademe-
runt: vt qui eum necasset, vnde
ipse natus esset, careret his rebus o-
mnibus, ex quibus omnia nata es-
se dicuntur. Noluerunt feris cor-
pus obiscere, nè bêstis quoque,
quæ tantum scelus attigissent, im-
manioribus vteremur. non sic nul-
dos in flumen deiscere, nè cum de-
lati essent in mare, ipsum pollue-
rent, quo cætera, quæ violata sunt,
expiari putantur. Deniq; nihil tam
vile, neq; tam vulgare est, cuius par-
tem vllâ reliquerint. Et enim quid
est tam commune, quàm spiritus

viuis: terra mortuis: mare fluctanti-
bus: & littus eiectis: ita viuunt dum
possunt, vt ducere animam de cœ-
lo non queant: ita moriuntur, vt eo-
rum ossa terra non tangat: ita iactan-
tur fluctibus, vt nunquam abluan-
tur: ita postremò eijciuntur, vt nè
ad saxa quidem mortui conquie-
scant. Hæc Cicero. Valerius item
Maximus libro. 1. cap. 1. Tarquinius,
inquit, rex Marcū Tullium duum-
uirum, quod librū secreta ciuiliū
sacrorum continentem custodiæ
suæ commissum corruptus Petro-
nio Sabino describendum dedisset,
culeo insutum in mare abisci iussit
idque supplicij genus non multò
post parricidis lege irrogatum est.
iustissimè quidem: quia patri vindi-
cta parentum ac deorum violatio
expianda est. Sed & Dionysius Ha-
licarna. libro. 4. idem commemo-
rans, Marcum Attilium custodem
librorum Sibyllinorū hunc Duū-
uirum appellat. Qui autem olim pa-
rentes occiderint, commemorat Lu-
doui. Cœlius libr. 6. lect. antiqua. ca-
pit. 39. & capitulo. 43. refert. Diodo-
rus Siculus libr. 2. cap. 3. in Aegypto
parricidas olim eo supplicio affe-
ctos, vt articulatim præ acutis cala-
mis cædi iuberentur, deinde viuos
supra spinarum aceruū comburi.
Extat de parricidis pœna pulchra
Modestini lex in l. pœna. ff. ad l. Pō-
pe. de parric. l. vnica. C. de his qui
parēt. occid. §. alia deinde lex. Instit.
de publ. iudic. regia. l. 12. titu. 8. parti-
b. quas libet modò tantisper expli-
care,

care, quando in tanti criminis memoriam indicimus. igitur parricida primùm virgis sanguineis verberatur, vt Modestinus in dicta. l. pœna. tradit. quo in loco Accursius in priori glossamate inquit, has virgas sanguineas dictas proprio fruticis, aut arboris nomine. Cuius quidem fruticis meminit Plinius lib. 16. capit. 18. & idem lib. 24. capit. 16. scribit: nec virga sanguinea felicitior habetur. cortex eius interior cicatrices, quæ præsanauere, aperit. Deinde huius criminis reus insuitur culeo. quemadmodum Cicero, Valerius Maximus, Modestinus & omnes hac de re constitutiones explicant. Erat autem culeus factus ex vtre bubulo, vt interpretatur Theophilus in dicto. §. alia. meminit & Iuuenalis Satyra octaua,

*Libera si dentur populo suffragia: quis tam
Perditus, vt dubitet Senecam præferre Ne-
roni.*

*Cuius supplicio non debuit vna parari
Simia, nec serpens vnus, nec culeus vnus.*

Rurfus idem Satyra. 13.

*Et deducendū corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia Simia fatis.*

Culeo autem insuitur cum gallo gallinaceo, cane, vipera, & simia: quoniam auctore Theophilo, hæ bestie similes mores Parricidæ habere videntur. Nam aliæ ex his parentes occidunt, aliæ non se continent, quin cum illis pugnent. Ho-

rum autem animalium nec Cicero nec Valerius meminere: sed Modestinus id moribus maioram tribuens, & post eum omnes leges, quarum mentionem modò fecimus. Viperam Iuuenalis serpentem dixit: regia lex colubrum. Specialis autem ratio à quibusdam tradi solet horum animalium in huius criminis punitione, gallus verò gallinaceus dictus est ex eo, quòd latinæ linguæ authores propter homonymiã huius dictionis gallus: & quia pluribus rebus eadem est appellatio secundū Quintilianū lib. 7. gallū gallinacū appellant huius nominis auem: & pleriq; dicere solent gallinaceum absq; adiectione galli. quod Budæus in dict. l. pœna. ex Plinio, & Columella notauit. galli verò gallinacei pugnaces admodum secum sunt: quod præter alios Plinius tradit lib. 10. cap. 20. adiciens, Pergami omnibus annis spectaculum gallorum publicè edi, ceu gladiatorum. idè & Athenis fieri solitum auctor est Aelianus lib. 2. de varia Histor. cuius meminit Ludouici Cælius lect. antiq. libr. 9. capitul. 13. idem Scribit Philon in eo lib. cui titulum fecit. quòd omnis probus liber. et Lucianus in Anacharsi. Galli verò Tanagræi à Tanagra Bœotix vrbe, q; omnium ceteretur pugnacissimi locum fecere prouerbio, auctore Suida. Rhodios etiã Gallos laudè hac in re cõsequutos olim fuisse Plinius scribit in dic. ca. 2. 1. idè de Tanagræis, Rhodiis, & Chalcidicis, & Medi-

Secundæ partis Relectionis

Medicis, tradit Columella lib. 8. capit. 2. præcipuè galli aduersus serpentes, & viperam pugnant: hoc etenim & ad huius poenæ rationem adducit Stephanus Forcatulus in Necyomantia, capit. 34. Canis fanè huic poenæ adhibetur, vt sceleratum ostendat hominem, & immundum, qui parentem occiderit. Nam Vergilius primo Georgicorum canes immundos appellat. quam rationem Forcatulus excogitat. Nos & eam aptari posse opinamur, quòd teste Plinio libro octauo, capite. 40. canis sit fidelissimum homini animal. ideirco ad arguendam infidelitatem parricidæ statutum est, vt canis cum eo in culeum mitteretur. Simia equidem ea forsan ratione parricidæ poenæ conuenit, vt nulla sit tanti facinoris imitatio apud homines, quo nullum animal perfectius imitatur, quàm simia: aut quia simiarum generi præcipua sit erga foetum affectio: adeò, vt plerunq; magna ex parte complectendo catulos ipsos occidant: vt testatur Plinius libro octauo, capite quinquagesimoquarto. Ex quibus poteris huius rei rationes aliquot coniscere. Aut ea erit optima, quòd simiæ similes sint hominibus, interim deformes, sicuti Parricidæ, qui sub figura hominum immanitatè belluarum gerunt: atq; isthæc ratio Forcatulo placuit. Vipera quidem culeo cum parricida insuitur, quippe quæ simili sit obnoxia delicto:

cùm & ipsa exeso parentis vtero proruperit in lucem, parentemq; ipsum occiderit: iusto profectò irrogato supplicio: siquidem, vt enarrat Plinius lib. 10. capi. 61. foemina cocuntis maris præ dulcedine caput prærodere traditum extat. Hinc & Orus Apollo scribit, apud Aegyptios viperam fuisse notam Hieroglyphicam, quæ filium matri insidiantem representaret: cum vipera non nisi per parricidium in lucem veniat, vterq; matris prærupto. Huius rationis meminere Forcatulus in dicto capitulo trigesimoquarto: & Ludouicus Cælius libro antiq. lectio. tertio, capite vigesimo septimo. quo in loco disputat, sit ne certum quod Plinius de conceptu, & partu viperæ scripsit. His deniq; sociatus animalibus parricida insutus culeo, ea ratione, quam Cicero refert, in mare proximum mittitur. Nam de mari hac in re meminere Modestinus in dicta. l. poena. & Valeri. Maximus: nō fluminis. Cicero verò de flumine ita loquitur, vt & ad mare eandem iactationem referat, quam ob rem in dict. §. alia. & in dicta lege vnica, promiscuè maris, & fluminis mentio fit. Nec ratio abhorret, cum & eadem vbicq; sit: præsertim, quia mare significat quancunq; aquarū congregationem. glo. in dict. l. poena Bart. in tract. de insula. in princip. & Ioannis cap. 6. lacus Tyberidis mare appellatur: quasi peculiare sit Hebrais quancunq; aquarum

con-

congregationem mare appellare: quod constat ex Plinio lib. 5. cap. 15. Iosepho lib. 18. antiquit. capitulo. 4. Hegefippo de excidio Hierosol. li. 4. c. 16. à quibus Mare Tyberiadis appellatur lacus Genesaræ, quem ipse Iordanis facit: ad cuius occidentem in gratiam Tyberis Herodes Tetrarcha condidit urbem, quam Tyberiadem dixit. idem ex Pausania Heliacorum primo adnotauit Ludo. Cælius lib. 14. lect. antiq. cap. 14. neq; solis Hebræis licuit lacus, & flumina maris nomine nobilitare: nam & Seruius in. 1. AEnceidos super illis versibus,

Vnde per ora nouem vasto cū murmure montis.

In mare præruptum & pelago premit arua sonanti.

Mare, inquit, id est flumē, quod, ut Varro testat, accolæ mare vocāt. Loquitur etenim Virgilius de Timauo quod est nomē fontis, & fluuij: secūdū Melam lib. 2. cap. 4. Philō itē Iudeus de Essæis refert, in AEGypto stagnū esse, quod vocāt maria sicuti ex eo adnotauit Forcatul⁹: tametsi veri⁹ illud sit, Philonē nō de mari, aut cōgregatione aquarū, quæ ab ipso mari dicātur maria, sed de lacu Mariæ intellexisse. quod cōstat ex eodē Philone in lib. de vita contēplat. Eusebio lib. 2. Histo. eccles. ca. 17. Arriano de gestis Alexand. lib. 3. Et Apiano Alexandrino in proœmio Rō. Histor. qui quidem lacus & Mareotis dictus est ex Q. Curtio lib. 4. Hieronymo in Esaiam. c. 19. Theodori-

to lib. 1. eccles. Histo. c. 30. meminit & Athenæ⁹ lib. pri. fontis, quæ in AEGypto apud Alexādrīā dicta fuit Maria, à qua vinū insigne nomē accepisse tradit, ut dictū fuerit Mareoticū. obtinuit tamen apud Hebræos prænotata loquutio. Sic & mare mortuū dicitur alter Iordanis lacus. Hæc sanè de lege Pōpeia de parricidis, ad cui⁹ interpretationē addit Modestinus eos esse bestijs obisciedos, si non sit propriè fluuius, nec mare in quod iactetur. d. l. pœna. Paulus in receptis sententijs lib. 5. ad. l. Pōpeia, refert, pro regionis qualitate parricidas, vel bestijs obiscios solitos, vel viuos exuri. Lege autē Pompeia occisores parentum, liberorum, & aliorum quorundam à latere cognatorum, affiniūq; eadem pœna plebentur: nempe ea, quæ legis Corneliæ de sicarijs fuit. l. 1. ff. ad. l. Pompe. hæc tamē distinctione obseruata, ut occisores parentum, more maiorum speciali pœna culci punirentur: alijs verò pœna legis Corneliæ de sicarijs ordinaria quidem, cuius mentio fit in. l. 3. ad finem. ff. ad. l. Corneli. de sicar. & hoc satis explicitè traditur in dict. l. pœna. postea equidem in. l. vnica. C. de his, qui parent. occid. & in dict. l. regia, latior est culci pœna: cū ea pluribus alijs cognatis à latere, & affinijs indicitur: cūq; punitio per Iustinianum in dict. §. alia deinde lex legi Pōpeia tribuitur: quasi ad eius extensionem pertineat: quod & ipse obiter adnotauit in epitome

ad. 4.

Secūda partis Relectionis

ad.4. decret. 2. parte, capit. 7. §. 7. numero. 16. Sed & Cyrenenses olim, nempe Mithridatis tempore Leandrum quendam fratricidam, simul & tyrannicidam culeo infutum in mare proiecerūt, teste Plutarcho lib de claris mulierib⁹. In hos verò parrhidas, aut sanè in eū, qui nouerā occiderāt, extat lib. pri. Græcum, & elegans Epigrāma in hūc sensum. Ne sepelias hoc cadauer: sit enim cibus, & rapina canib⁹. Nam omniū mater terra non recipit matricidam. Ex quo facilimè intelliges, qua ratione parrhidae non sepeliātur, lege quidem hoc prohibente.

Scribit sanè Suetonius in Augusto, cap. 33. pœnam istam culci non solere inferri parricidis, nisi confessi fuissent hoc ipsum crimen. Multa præter hæc de parricidis tradit Ludou. Carreii in præct. §. homicidij. num. 128. Platonis autem sententiam circa huius criminis punitionē si quis nosse cupit, legat ipsius dialogum Nonum de legibus.

Hæc quidem obiter de lege Pompeia tradidimus ad conatus puniendi tractatum, cui finem ponimus, lectorem admonentes, vt Nicola. Boeri legat decis. 316. disputantem, an conatus sit puniendus in crimine grauissimo, quod luxuriæ causa cum brutis animalibus perpetratur: iuxta capitulum, mulier. decima quinta, quæstione prima. & Matthæ. Afflictum in Constitutionibus Neapolitanis libro tertio, rubric. 42. numero duodecimo, idem

fere tractantem de conatu Sodomie. cuius distinctio conducit maximè ad intellectum regie pragmatice de puniendis Sodomitis. item Ioan. Igneum in. l. i. §. cum dominus. ff. ad Syllaniam. numero. 21. & præcedentibus, latè examinantem, an sint aliquot delicta, quæ ex animi tantum cogitatione quo ad forum exterius considerentur: saltem aliquot exterioribus signis contingentibus, & præmissis: nempe in vitio fugitiui. l. quis sit fugitiuus. §. item apud Iulianum. ff. de ædilit. edicto. lege, si quis seruo. C. de furtis. cum pluribus, quæ ad id citari, & adduci possunt: quæ tamen cautè sunt intelligenda, iuxta notata per Bald. cōf. 250. num. octauo, libro primo: & cōf. 382. libro quinto. numero nono.

Ex. §. Sequenti.

- 1 *Homicidium non punitur pœna ordinaria, si defecerit animus ad occisionem. & inibi traditur, ex quibus hic animus colligatur.*
- 2 *Intellectus ad rex. in capitulo ultimo de homici. in. 6.*
- 3 *Mandatum tacitum homicidij facit quem irregularem.*
- 4 *Ratihabitio homicidij an efficiat quem irregularem?*
- 5 *Ratihabitio in delictis quid operetur: & qua pœna punienda sit?*
- 6 *Ratihabitio criminis non commissi nomine ratum habetis: an sit peccatum mortale, an veniale?*

§. Primus.

Secun

Secundò principali-
ter hoc in tractatu
infertur, homici-
dium voluntarium
esse, & irregularem
eius authorem constituere, etiam si
in id voluntas non feratur directe,
sed indirecte: tametsi non debeat
pœna ordinaria puniri. Prior pars
huius illatiõis probatur ex his, quæ
diximus in præcedenti capitu. ver-
sicu. tertio. considerandum. sub nu-
mero secundo, & numero primo.
versiculo. voluntarium. Posterior
autem pars constat, quia homici-
dium commissum absque animo
vero occidendi, & directa volun-
tate in ipsum homicidij actum, nõ
punitur pœna ordinaria huius cri-
minis. quod obiter attigimus in di-
cto numero. 2. ad finem. text. elegãs
in. l. in lege Cornelia. l. prima. §. di-
uus. ff. de sicarijs. l. prima. & l. eum
qui. C. de sicar. l. cum autem. versi-
capitalem. ff. de ædilitio edic. quem
text. dixit esse meliorem iuris lason
in. l. non dubium. C. de legibus. 7. co-
lum. ad idem plurimum condu-
cit. l. in actionibus. §. sed in his. & ibi
lason. ff. de in litem iur. textus opti-
mus in. l. quinta. titul. 8. partita. 7. &
in. l. 15. titu. 13. libro. 8. ordina. eandem
conclusionem tenuerunt Bald. in
l. prima. colum. quinta. C. de seruis
fugit. & in. l. data opera. colum. 4.
C. qui accusare non possunt. Bal. in
capitu. 1. §. si quis hominem. de pace
tenenda. Abb. in simili quæstione
in capit. olim. in. 1. de restit. expoliat.

& plures, quorum statim mentio-
né agemus. Est etenim huius asser-
tionis quo ad istam vltimam partē
ea propria ratio, quòd ille defectus
voluntatis directe & deliberate in
homicidij culpam minuat, & ideo
pœnam: quemadmodum ex Tho-
ma in dicto numero. explicauimus.
Hæc verò imperfectio voluntatis
ex multis poterit præsumi: sed præ-
cipuè deducitur ex ipso instrumen-
to, quo fuerit vulnus illatum: sicuti
probatur in capit. significasti. in. 2.
de homicidij præter doct. ibi me-
minere Bal. in. l. solam. C. de testib.
colum. 3. & alij statim citandi. texti
similis in. l. prima. §. sed si claua. ff.
de sicar. l. eum qui. C. eodem tituli.
l. 1. C. de mendat. seruo. l. equos. &
ibi Bart. C. de cursu publico. libr. 12.
tradunt multa Felin. numero. 11. &
Anania vltim. notabi. in dicto capi.
significasti. Areti. consi. 83. & consi.
147. Alciat. lib. 1. dispunct. capi. 17. Ca-
rol. Moli. in Alex. consil. 13. lib. 1. De-
ci. consi. 9. & consi. 134. Cæpola con-
sil. 33. cum tribus sequentibus. Ang.
de maleficijs. glos. scienter, & dolo
sè. Hippoly. in dict. l. 1. C. de sicar. nu-
me. 2. & 32. & nume. 9. idem in. l. ni-
hil interest. ff. de sicar. numero. 15. Lu-
doui. Carreri. in pract. crimina. §. ho-
micidij. nume. 22. est & ad hæc opti-
ma glos. in authen. de armis. quæ pe-
nulti. est. tradit Catellian. Cotta in
memoralib. dictione, armorum. igitur
iudex quo ad remittendam pœ-
nam ordinariam exactè perpendet
actus ipsius qualitatem, vt hinc cõ-

Cle. si Fu. G icctu-

Secundæ partis Relectionis

iecturam habeat, quantum defuerit animo ad directam occidendi voluntatem: quo denique iuxta eam imperfectionem, & iuxta voluntarii defectum poenam ipsam moderetur. voluntas enim directa, ac perfecta fuit ad percutiendum, non tamen occidendum: tametsi ex percussione præter animum percussoris sequuta fuerit immediatè occisio. qua ratione considerandum est ex ipso percutiendi modo ex instrumento, quo illatū est vulnus, quam culpam percussor in homicidio habuerit: nempe quantum fuerit indirecta, aut minùs directa voluntas ad occisionem, ex eo, quod vel instrumentum aptius erat, vel qualitas vulneris promptior ad homicidium, quod ex ipso vulnere immediatè fuit sequutum. Etenim ex hoc adsumitur præsumptio voluntatis, vel magis vel minùs indirecta in ipsam occisionem. Nam cum delicta non possunt absque voluntate perfici, nec committi, operæ pretium est omnibus rectè pensatis voluntatem istam coniectare ut culpam delicti deprehendamus. Quod apparet in dicta. l. prima. §. Diuus. vers. quòd si claua. ff. de sicar. quo in loco Budæus: Clauui: non Claua legendum censet. à quo discedit Stephanus Forcatulus dialogo vigesimo septimo, nume. quarto in Necyomantia iuris: vbi & de cucuma tradit: sensumque communem iurisconsulti probat & sequitur.

Tertiò deducitur vera ratio ad textum in capit. vltim. de homicid. in sexto. cuius hæc sunt verba: is qui mandat aliquem verberari, licet expressè inhibeat, nè occidatur vllatenus, vel membro aliquo mutetur, irregularis efficitur: si mandataris fines mādati excedens mutet, vel occidat: cum mandando in culpa fuerit, & hoc euenire posse debuerit cogitare. Hactenus prædicta constitutio: que videtur irregularem constituere quem ob homicidium, in quod eius voluntas minimè fuit directa: imò ab eo abhorrens: & nihilominus mandator in hæc specie irregularis est ratione homicidii voluntarii, ac si ipsemet occisum percussisset fuste, nihil minùs quam occisionem cogitans, & percussus fuerit ex eo vulnere mortuus. Fertur siquidem voluntas in id ex quo immediatè mors fuit sequuta: atque ideo est indirecta voluntas ad homicidium propter illam culpam, quã habuit mandator, non præcauendo quòd ex his percussionebus, & actibus soleat immediatè mors contingere, id circo non omnino eius incauta incuria excusare debet eo prætextu, quod non habuerit animum occidendi. Nec enim excusandus foret qui malo animo ense alterum percuteret in capite, nolens eum occidere, si ex vulnere foret sequuta mors. Hanc rationem decidendi ipse veram, ac propriam esse censeo. ac demum colligo ex ipsamet decisione

sione in dicto capitul. vltim. & ex his quæ adnotauit in principio huius secundæ partis, numero primo, & secundo: illud maximè contendens, hoc homicidium non casuale, sed voluntarium esse: non directum, sed indirectum occidendi voluntate commissum.

Quibus ita prenotatis, lectorem admonendum censeo, aliquot esse menti tenenda in prædicti Pontificis responsi adnotationem, & verum intellectum, præsertim cauendum est, nè quis existimet, irregularitatem in ea specie constitui ex homicidio casuali. verè quidè, si quis potestatem haberet dispensandi circa irregularitatem ex casuali homicidio contractam, non posset, ut arbitror eam tollere irregularitatem, quæ in casu præscripto contracta fuisset. est etenim homicidium voluntarium: tamen si non fuerit perpetratum directam voluntate ad occisionem, nec animo occidendi: imò fuerit voluntas ad homicidium indirectum: quod Bart. optimè sensit in l. diuus. ad finem. ff. de sicariis.

Deinde ob eandem rationem quidam verè censent, in eo casu mandatum non esse puniendum mortis pœna, nec homicidii voluntarii ordinaria, sed extraordinaria tantum. huius opinionis auctores sunt Antoni. de Rosellis, Franciscus de Capitibus Listæ. & Angelus à Castro Pauli Castrensis filius apud Capolam consilio. 35. 36. & 37. singulis ad hanc rem editis responsis. argumè.

legis, in lege Cornelia. & in l. 1. §. diuus. ff. de sicar. ex quibus omnium consensu solet colligi, & nos paulò antè deduximus, pœnam ordinariam homicidii non esse admittendam, vbi homicidium commissum fuerit absque vero animo, & directam occidendi voluntate. Denique eandem opinionem quo ad mandatum sequuti sunt Deti. consil. 234. & consil. 472. Hippol. consil. 7. numer. 34. & consil. 67. & in singul. 176. Thomas Grammati. consil. 26. Paul. Parisi. consil. 161. libr. 4. quorum opinio humanior, & tutior est secundum Ludouic. Carrer. in præct. tit. de homicidio. §. circa. num. 73. quauis Bartho. Cæpola in consil. 34. probare multis rationibus nitatur, hunc mandatum puniendum fore pœna ordinaria homicidii. Ego potius probarem priorem sententiam: nisi percussio mandata maximè ostenderet eius qualitate inspecta voluntatem mandantis in homicidium directè ferri, aut saltem ita proximam fuisse homicidio, ut vel nulla, vel modica ordinariæ pœnæ remissio sit indulgenda, ex his quæ Bal. eleganter notauit in l. cum mandati. C. mandati. & in l. nõ ideo minus. vlti. colū. C. de accusatio. Angel. de melesiciis in glo. Sempronium mandatum. q. 10. Iason post Paul. Arctin. Roma. & Alex. in l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. colū. vlti. ff. de acquir. hæredit. etenim si mandatur, percussione eo instrumento fieri, ut difficillimum sit mo-

Cle. si Fu. G 2 dum

82 Secundæ partis Relectionis

dum adhibere, aut manum tempe-
rare: quin homicidium sequatur,
constabit planè mandatorem ma-
ximè voluntatem in homicidium
direzisse. Ex quibus illud, *lector o-*
ptime, tibi sit constantissimum, in
casu dict. capit. vltimi, homicidium
esse voluntarium, non casuale.

Solet tamen ad illius cap. decisio-
nem adnotari, mandatorem non te-
neri de actu per mandatarium per-
petrato contra mandati formam,
aut præter illam, vbi facillimum illi
fuit mandati limites, & fines obser-
uare. Nempe, si mandator iusserit
mandatario, quòd Sempronium ex-
tra prætorium, & publicam domum
percuteret: is verò illum intra præ-
torium percusserit: tenebitur quidem
mandator de percussione illata ex-
tra prætorium, non autè de ea, quæ
intra prætorium contigerit, si diuer-
sa foret pœna constituta: quòd no-
tant Baldus in dicta lege, non ideo
minus. columna vltima. Felin. in ca-
pitulo. sicut dignum. columna. 2.
de homici. post Anani. ibi. Hippol.
in dict. consil. 67.

Sic sanè vbi delictum alteri de-
mandatum non tendit ad homici-
dium, nec potest tendere in id per
se, aut immediatè, non tenebitur mā-
dator de homicidio sequuto. Hu-
ius conclusionis erit exemplum in
eo, qui iusserit, aliquam fœminam
rapi causa libidinis: attamen man-
datarius in raptu ipsam fœminam
occidit: non tenebitur de hoc ho-
micidio mandator: licèt teneatur

de raptu. siquidem raptus causa li-
bidinis fit, nec dirigitur ad ipsius
mulieris occisionem immediatè,
nec per se: licèt per accidens fuerit
ipsa fœmina occisa: ita equidem re-
spondit eleganter *Deti. in cons. 234.*
col. vlt. Thomas Grammati. cõs. 20.
idem colligitur ex *Bartol. in dicta*
l. Diuus. ff. ad l. Cornel. de sicar. ad
finem. Nec refert quòd hoc in casu
danti operam rei illicitæ imputari
debeat quicquid fuerit ex eo actu
etiam præter eius intentionem se-
quutum, propter eius culpam, qua
habuit, minimè præcauens, quæ po-
terant inde accidere. capit. tua nos.
in princ. capit. sicut ex literarum,
capit. suscepimus. de homicid. illud
enim procedit quantum ad subie-
ctum, circa quòd versatur ipsa ma-
litiæ illicitè operantis, & quantum
ad ea, quæ illi obiecto per se, & im-
mediatè iunguntur, aut necessariò
sequuntur: non autem quo ad illa,
quæ per accidens oriuntur à re illa
mala: cui opera datur. quia illa, quæ
per accidens eueniunt ex opere ali-
quo, & tanquam effectus remoti
proveniunt ab illo, non imputan-
tur agenti, nec ad malitiæ, nec ad
bonitatem. quemadmodum infe-
riùs tractabitur, vbi de homicidio
casuali agemus, & superiùs tantis-
perattigimus. Atq; hæc quo ad pœ-
nam ordinariam, & ciuilem, aut cri-
minalem procedunt: quia quo ad
irregularitatem fortassis non erit
ita planè hæc interpretatio admit-
tenda. Cum eius ratione debeat at-
tendi

tendi non tantum opus illicitum, cui datur opera: sed ipsius operis periculum ad homicidii euentum, quem mandator ex qualitate personarum, loci, & actus cogitare debuisse. Huius enim culpæ causa profectò irregularis erit cèsendus, & quo ad istam irregularitatis pœnam eidem imputatur homicidiũ: sicuti & imputaretur licet casu contigisset. quod alibi hac in relectiõe examinabimus.

Cæterum ad latiore intellectũ textus, in dicto capitul. vltimo, est aduertendum, non tantum procedere in mandato expresso: sed & in mandato tacito, vt mandatori homicidium imputetur quo ad irregularitatem, etiam si præmissa fuerit protestatio de non occidendo quenquam: secundum Mathesilla, notabi. 188. & sensu Corse. in sing. verb. præceptum. erit exemplũ huius conclusionis, quod solet adduci ex Bartol. in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. alias. §. pater Seio, ff. de adqui. hæredi. de illo, qui passus iniuriam dixit filio, vel famulo: non regrediaris in domum meam, donec ipse aliquid nouum audiam de te. Nam Bart. & pleriq; alii censent, subesse hic mandatũ tacitũ de offendendo illum, à quo dominus accepit iniuriam. textus optimus in capitu. ex literis. de excess. prælat. vbi Ancharra. & Abb. Roma. in singula. 711. Maria. Socin. in capitul. ad audientiam. de homicid. nu. septuagesimo quarto: quo-

rum opinio communis est, vt testatur Ludou. Carreri. in præti. crimina. titu. de homicidio. §. circa. num. trigesimo septimo. quo in loco latissimè hanc opinionem explicat post Iasonem in. l. prima. C. de seruis fugit. nu. vigesimo octauo. vbi Bald. Deti. in consil. 234. ad finem, Hippol. consil. ceterisimo trigesimo secundo, columna tertia. Anania consil. 59. idem Iason post alios in dict. §. sed quid si mandauit. quos legito: sed præcipuè Ludou. Carreri. Etenim & in hoc mandato præsumpto locum obtinet responsio textus in dicto capitul. vltimo de homicid. in. 6.

¶ Postremò illud obseruandum est, an Barto. in consil. 188. congruè satis induxerit tex. in dicto cap. vltim. ad probationem eius assertiõnis, qua ipse asseuerat, posse impunè occidi eum, qui poterat impunè offendi: quasi sub permissa, vel mandata offensione, & homicidiũ mandatũ censeatur. Ego equidè existimo, non esse certam hanc inductionem: siquidem in dict. cap. vlti. non est mandator irregularis ex eo, quòd mandatũ censeatur dedisse ad occisionem: sed quia homicidium sequutum fuit in mediætè, & per se ab illo actu, qui mandato continetur: aut saltem propter culpam quam mandator habuit directam, vel indirectam ad ipsum homicidium, quod sequutum est. Quæ ratione non probatur in dicto cap. vltim. opinio Bartol. quam & ipse Cle. si Fu. G 3 tenet

Secundæ partis Relectionis

tēnet in. l. 3. §. vltimo. ff. de adimēd. legat. Imol. & ibi fusiùs Alexan. in l. in suis. columna prima, & secunda. ff. de liberis & posthum. poteritque eadē opinio probari ex his, quæ notantur in capitul. primo, de homicid. in sexto, & in capitul. fœ. licis. de pœnis. eo. libr. capitul. primo, de schismat Authenti. nauigia. C. de furtis. Authen. item quæcunq̄. C. de episcop. & clericis. regia. l. tertia, titulo. 27. partit. septima. l. tertia. §. vltimo. ff. de sicariis. notant Cinus in. l. reos. C. de accusat. quæstione sexta. Angelus consi. decimo quarto, & pleriq̄ alii tractantes de bannitis.

¶ Quartò ex præmissis ipse infero quid dicendum sit in hoc tractatu irregularitatis de eo, qui homicidium, cui mandatum non dederat, nec consilium, nec auxilium, nec fauorem ratum habuit: an hic sit censendus irregularis? & planè, hunc non esse irregularem tenent gloss. in capitul. si quis viduam. verb. consilio. §. 50. distinct. Speculat. titu. de dispensat. §. iuxta. versic. quid si agent. num. 51. Hippo. in singul. 184. qui quidem indistinctè, & generaliter hanc opinionem exponunt. Nihilominus Felinus in capitul. sicut dignum. columna quarta. hanc sententiam probat, vbi homicidium commissum non est nomine ratum habentis: etenim vbi homicidium esset perpetratum nomine ipsius, qui ratum habet, tunc is foret irregularis secundum eundem: & idem se-

quantur Albert. Trotius de vero, & perfect. cleri. libro secundo. cap. 22. Ludou. Carreri. in præcti. criminali. titulo. de homicid. §. Circa. nu. 196. sensit Nicola. Plouius de irregularit. 26. regula. quibus suffragatur textus in capitul. cum quis. de sentent. excommunicat. in sexto. quo decisum est, excommunicationem canonis comprehendere eum, qui iniuriam illatam eius nomine clerico ratam habuerit. Ego potius probarem glossæ, & Speculat. sententiam, indistinctè asseuerans: non contrahi irregularitatem ex sola ratihabitione eius homicidii, quod iam commissum ab alio fuerit, siue nomine ratum habentis siue alterius cuiusque. ad cuius opinionis probationem vtat aliquot rationibus, quæ rem istam faciliorem efficiant. Et primùm constat, irregularitatem non contrahi, nisi in casibus expressis in iure. capitul. is qui. de sententia excommunicationis. in sexto. in iure verò Pontificio nullibi expressum est, ex ratihabitione homicidium committi, & ita commissum irregularitatem inducere: igitur non contrahitur in hoc casu irregularitas. Quòd si dixeris, ratihabitionem mandato comparari, & eidem æquipollere: regul. ratihabitionem. de regul. iur. in sexto. l. vigesima, titu. quinto, part. tertia. est enim ratihabitio facti nostro nomine gesti comprobatio. regul. ratum. de regul. iur. l. quo enim. vers. primo. ff. Rem rat. habe. responde-
ri satis

ri satis poterit, eam regulam procedere in vniuersum, quoties specifica decisio minimè requiratur: tunc etenim non est satis argumentatio ex ratihabitione, quæ mandato per æquipollens, non in specie comparatur, nec idem est cum mandato. l. Mæuius. l. si hæredi. §. vltimo. ff. de condictio. & demonstratio. vnde licet ex mandato irregularitas contrahatur: non idem erit in ratihabitione: cum ad irregularitatem iure requiratur specialis ea de re constitutio. Quod semel adnotauimus, & iterum modo admonemus. Deinde, quo manifestior sit hæc opinio, illud constitutissimum esse censemus, ad irregularitatem esse necessariam homicidij culpam. capitulum. si aliquis. de homicidio. is verò, qui ratum habet homicidium iam commissum, verè nullam habuit culpam homicidij quo ad ipsum actum. Nam licet peccauerit per ratihabitionem peccato homicidij: animo tantum, & voluntate peccatum commisit: cum actus iam præcesserit, nec potuerit habere causam ab animo, aut voluntate postea sequuta: animus autem solus sufficiens non est ad irregularitatem constituendam eo casu, quo in exteriorem operationem non fuerit deductus: nec item eo, quo actus exterior ab eo animo non potuit procedere, nec causam ducere. qualis casus hic noster est, de quo agimus. Non tamen diffitentur, quandoque ius pontificium, hunc

animum ad punitionem considerasse propter fictionem, ex qua ratihabitione mandato æquipollens, & trahitur retro. vt in dicto capitulo. cum quis. de sententia excommunicationis, in sexto. verum, quia idem nondum est quo ad irregularitatem constitutum, opinamur, non esse quenquam ob ratihabitionem irregularem.

Cæterum ad huius argumenti apertiore vim oportet expendere, cuius effectus sit ratihabitione in delictis? Nam Dynus in regul. ratihabitionem. de regulis iuris. in sexto. distinguendum esse censet inter delicta, quæ ex mandato possunt mandantis nomine per alium fieri: & quæ per alium mandatoris nomine fieri non possunt: in primis etenim scribit, ratihabitionem mandato æquipollere, & similem esse, atque omnino maximum effectum operari: non sic in vltimis, in quibus ratihabitione nullum effectum operatur. Qua de re est optima glo. in. l. hoc iure. §. deiecit. ff. de regulis iur. glo. in. l. prima. §. deiecit. alias. §. sed & si cum quis. verb. Mandato. ff. de vi & viarmat. & in capitulo. sciant cuncti. de electione. verb. alios. libro sexto. quas sequuntur Abbas in cap. mulieres. nume. octauo. de sentent. excommunicatio. Ioan. Andre. & Francus in dict. regul. ratihabitionem. idem ferè Bartol. sentit in. l. sed si vnus. §. si seruus. secunda columna. ff. de iniurijs. & alij plerique, quorum specialem hoc in

Secundæ partis Relectionis

loco mentionem omittimus, quia Barto. idem in dict. §. sed & si cum quis. hanc differentiam improbat ex eo, quod & homicidium semel commissum ab occidente: non potest à ratum habente committi: & ideo idem in eo erit, quod in adulterio: præsertim quia in adulterio, & homicidio potest fieri iniuria, & quo ad istam ratihabitio satis in utroque operatur: cum iniuria hæc nomine alterius fieri possit: quippe quæ & eius causa ob iniuriam scilicet inferendam poterat mandari ab eo, qui adulterium ratum habuit. Sed quid Dynus post gloss. senserit ita accipiendum est, ut sciamus, esse quædam delicta, quæ procedunt à libidine, & appetitu ipsiusmet delinquentis, & ideo committuntur ad explendam ipsius authoris libidinem, nec hac ratione possunt nomine alterius fieri: ut adulterium: stuprum: fornicatio. sunt & alia crimina, quæ perpetrantur quandoq; & perpetrari possunt non solum ad explendum ipsius delinquentis appetitum, desiderium, & libidinē: sed & ad satisfaciendum alterius voluntati, ut homicidium: furtum: & his similia. Priora equidem crimina secundum glossam. Dynum, & alios, non pertinent ad ratihabitio- nem: posteriora verò pertinere possunt, si alterius nomine fiant. Hic planè est sensus gloss. Dyni & eorum, qui eos sequuntur: ut explicat Salycet. in lege, non ideo minus. numero. 32. C. de accusatio.

Nos autem in hac controuersia illud iure probatissimum esse, censemus, in quocunque crimine non esse ratihabitioem puniendam pœna ordinaria, & criminali ipsius delicti. quod Salycet. sensit in dicta lege. non ideo minus & probatur ea ratione, quæ constat, ratihabitioem mandato æquipollere per fictionem: ut omnes Doct. fatentur, præsertim Bart. in lege. si is qui pro emptore. ff. de usufructu. numero quarto. fictio autem ab æquitate procedit. l. postliminium. ff. de capti. igitur cessante æquitate fictio cessabit: & ita ratihabitiois retro traductio: sicuti in specie ista notant Alexand. consil. 78. libro quinto. numero. 21. & Deci. in l. semper qui non prohibet. in fine. ff. de regulis iuris. quam ob rem adhuc in atrocioribus criminibus censeo, non esse locum pœnæ ordinariæ propter ratihabitioem. siquidem omnes auctoritates, quibus probatur, ratihabitioem in delictis puniendam esse, non in ordinaria pœna, sed in extraordinaria loquuntur, quicquid aliquot Doct. scripserint in capit. primo. de homicid. in sexto. & tradiderit perplexè Ludou. Carreri. in practi. crimina. titul. de homicidio. §. circa. numer. 195. etenim æquitas, quæ dicitur, ratihabitioem in delictis retrotrahi, eadem persuadebit, non debere ordinaria pœna ipsius delicti puniri eundem ratum habentem ex hac legis fictione.

Secundò existimo ex mente Barto. &

to. & aliorum deduci, quod ratihabitio idem operetur in crimine adulterij, & similibus, quod in alijs: si ad iniuriam inferendam potius quam ad satisfaciendum libidini committantur. sic ipse ratum habens non punitur pro adulterio, ut adulter, sed pro iniuria ex adulterio illata. idem explicant Salycet. & Baldus in dicta, l. non ideo minus. in quaestione. Ludouic. Carreri. in dicto. §. circa numer. 190. notat Felin. in dict. capitul. mulieres. colum. secunda. vbi asserit, punitionem istam ad extraordinariam poenam arbitrio iudicis pertinere.

Quibus illud libenter adisciam maximam esse discriminis rationem inter censuram excommunicationis, & irregularitatem. Nam excommunicatio fertur in percussiones clericum ob iniuriam ipsi percusso, & ordinie ecclesiastico illatam. haec vero iniuria etiam infertur per ratihibitionem eius percussione, quae nomine ratum habentis fuerit illata: atque ideo in dict. capit. cum quis. iuste excommunicatio statuitur aduersus ratum habentem percussione clericum illatam. Secus autem quo ad irregularitatem, quae in hac materia homicidij requirit actum occisionis, vel mutilationis membri culpa praevia contingentem: sicut passim in rubric. de homicidio probatur. Qui quidem actus non contingit per ratihibitionem verè, nec vera culpa eum praecedit. His accedit, quod ratihabitio nusquam in

criminibus operatur affectum principalem, aut culpa dignum notabili, quoties ad ipsum crimen requiritur praevia machinatio, tractatus, aut dolus. Etenim in hoc casu non est ad poenam sufficiens ratihabitio, cuius assertionis probatio constat in capit. primo. vbi gloss. & Panormita. de conuers. infidel. non enim ratihabitio habet effectum machinationis in mortem coniugis ad impediendum matrimonium: quia ea machinatio praecedere debet, atque actum praevium requirit. atque ideo ratihabitio non potest eandem punitionem inducere. quod notat Dominus in capitulo. cum quis. de sententia excommunicationis in sexto. & est communis opinio in dict. capit. primo.

Illud praetermittendum non est, quod si quis ratum habeat crimen eius nomine non commissum, minime incurrit excommunicacionem, nec irregularitatem: licet peccet. Nec enim est dubium, hanc ratihibitionem peccatum esse: quod probat textus in dict. capitulo. cum quis. secunda eius parte. vbi Ioann. Andre. Domi. & Francus existimant, hoc peccatum esse veniale, non mortale. quae quidem interpretatio falsissima est: quia delectatio actus mortalis mortale peccatum est: sicut & veniale erit, si sit ipsa delectatio de actu veniali. tex. optimus in capit. sed pensandum. 6. distinct. capitul. sicut. de poenitent. distinct. 1. capitul. presbyteri. 34. dist. capi. non oportet.

Secundæ partis Relectionis

oportet. in secundo, de consecratio. distinct. quinta. notant. S. Thomas & Caieta. prima secundæ, quæstio. 74. articu. octauo. & 2. 2. quæst. 154. articu. quarto. denum in hac specie, quam tractamus hoc ipsum tenet Caieta. in summa, verb. Spectacula. & aduersus Ioann. Andre. & alios, expressim Martinus ab Azpilcueta in cap. inter verba. 11. quæstio. tertia. colum. 46. quod notandum est, nè quis decipiatur frequentissima Canonistarum opinione.

Hæc igitur explicare libuit in tractatu rati habitationis quo ad pœnã irregularitatis. scio etenim plerumque in ea errari ex eo, quod pœna illa cæteris similis existimetur: cum tamen passim compertum sit, eam non esse omnino ad aliarum pœnarum rationem censendam: siquidem proprias, ac peculiare habet conditiones, ex quibus est quælibet hæc in re controuersia definienda.

Ex. §. Sequenti.

- 1 Consilium, quando irregularitatem inducat: & quid quo ad alias pœnas commisi criminis?
- 2 Auxilium, vel opem præstans homicidio, quandoq; irregularis censetur.
- 3 Pluribus eundem hominem vulnerantibus, an omnes sint irregulares, vel homicide?
- 4 Vulnus ab vno illatum, quando ei imputetur ad homicidium, si vulneratus ab alio exanimatus fuerit.

- 5 Vulnus mortiferum ab vno tantum illatum: an omnes presentes conflictui efficiat irregulares?
- 6 Animus occidendi an consideretur, vbi vulnus mortiferum non est: & tamen vulneratus ab alijs occiditur?
- 7 Qui non obuiat homicidio ab alijs committendo, an sit irregularis?
- 8 Homicidium commissum à famulis, vel consanguineis, an imputetur ei, cuius gratia perpetratum fuerit?
- 9 Mors sequuta ex imperitia medici, vel culpa vulnerati: an efficiat vulnerantem irregularem?

§. Secundus.

Quintò colligitur irregularem esse eum, qui consilium homicidio, aut mutilationi dedit. text. in capitulo. si quis viduam. 50. distinctione. capitul. secundo. de clericis. pugnat. in duello. c. sicut dignum. §. clericos. de homicid. quod probatur, quia regulariter ex consilio in delictis quis tenetur. capitu. nuper. de sentent. excommunicatio. l. prima. §. persuadere. ff. de seruo corrupto. l. sæpe. ff. de verborum significatione. vbi hoc tradi solet. quibus in locis omnes iuris vtriusque interpretes in hoc conueniunt, quod ex consilio quis teneatur ad pœnã criminis, & irregularis sit, si consilium datum fuerit ei, qui alioqui non erat illud crimen commissurus. etenim in eo tota versatur controuersia, qui consiliū dedit ei, qui nihil-

hilominus erat facturur. Nam text. elegans in. l. non solum. §. si mandato. ver. Attilicinus. ff. de iniur. probat, ex consilio quē non teneri, vbi is, cui pręstitū est, erat delictū illud alioqui facturur: ad idem optimus tex. in. l. sępe. ff. de verb. signifi. glos. in cap. sicut dignum. §. qui vero. & ibi tex. de homicid. gloss. in capi. nuper. de senten. ex com. glos. in. §. ope. Instit. de obligat. quę ex delict. nascun. Bartol. in dict. l. sępe. & Francus in regu. nullus. de regul. iuris. in sexto, Deci. in lege. consilij. ff. de regu. iur. Felin. in dict. §. qui vero. Abbas, Feli. & Deci. in capit. 1. de offic. delegat. quorum opinio cōmunis est, eamq; lason sequitur in. §. actiones. nume. 3. de actioni. Attamen in dict. §. qui vero. in princip. constat, etiam hoc consilium puniendum fore: siquidem & inibi puniuntur qui regi alioquin facturo cōsilium dederunt. Dynus item in dict. reg. nullus ex consilio. Bartol. in dicto. §. si mandato. col. pen. Imol. in Clemen. 1. de pœnis. colum. 5. Angel. de maleficijs, verb. Sempronium mandatore. qđ. 22. in specie tenent, ex consilio quem puniendum esse, siue ille, cui pręstitum fuit, erat alioqui facturur, vel non. Hoc ipsum Bald. in criminibus atrocioribus saltem admittit in. l. 1. colū. 2. C. de seruis fugit. per text. in cap. foelicis. de pœnis. in. 6. cui opinioni refragatur Felin. in dict. capitul. 1. de offi. delegat. contrarium probans ex dict. capitul. sicut dignum. vbi cūm agere

tur de homicidio Archiepiscopi fit distinctio quo ad punitionem, an ille, cui consilium datum est, esset alioqui facturur, vel non. Et profertō prior Baldi sententia minimē probatur in dict. capit. foelicis. quicquid dicat Deci. in dict. capi. 1. nu. 9. sequutus Baldum: quem etiam sequuntur Hippoly. in singula. 665. & Ludoui. Carreri. in practi. crimi. tit. de homicidio. §. circa. nume. 164.

Verūm distinctio pręmissa communi omnium ferē consensu recepta est: nā & eam esse communem opinionē fatentur Alberic. in. l. ob hęc verba. ff. de his qui notāt. in fa. nu. 3. Deci. in dict. capitul. 1. nume. 9. & in dict. l. consilij. ff. de regul. iur. num. 4. Felin. in dict. capit. sicut dignum. num. 7. Ludoui. Carreri. in dicto. §. circa. nume. 163. & verē hęc sententia iure magis probari poterit in hunc equidem sensum, quōd dans consilium alioqui non facturo eadem pœna puniatur secundum omnes: is verō, qui consilium dederit alioqui facturur, puniatur sanē, sed mitiori pœna, iudicis arbitrio: quē admodum Deci. in dicta lege. consilij. & in dict. capit. 1. expressim tenet post Angel. in. l. is qui opem. ff. de furtis. & in. l. in furti. §. ope. ff. eodem. Cępolam consi. 27. col. penult. idem notat Ludoui. Carreri. in. d. §. circa. numer. 163.

Quam ob rem etiam in atrocioribus eadem distinctio admittenda est: ita tamen, vt in his criminibus consulens alioqui facturur, non ordinaria

Secundæ partis Relectionis

dinaria pœna delicti, sed extraordinaria, maiori tamen quàm in aliis communibus delictis puniendus sit. At t̄ hoc ipsum ex mente Baldi & aliorū ipse deduco: tametsi quidam expresse contrarium notaerint. Sic sanè text. in dict. §. ope. dum dixit, ex consilio non teneri quem furti. est intelligendus, quòd pœna ordinaria non teneatur, sed mitiori qui furti committēdi consilium dederit ei, qui alioqui furtum commissurus erat.

Sed si quis consilium dederit alio qui facturo, & is non commiserit crimen in eam personam, cui consilium datum est, sed in aliam: non est consulens aliqua pœna puniendus secundum Bald. in capit. 1. col. 4. quib. mod. feu. amitt. cuius opinio est de pœna ordinaria intelligenda. quasi velit Bald. post Iferniam ibi, aliud dicēdū fore, vbi quis consiliū dederit ad crimē cōmittendū in ipsamet persona, cui cōsiliū datur: vt eo casu cōsulēs teneat pœna ordinaria, etiā si esset alioqui facturus qui cōsiliū accepit. Nepe si quis cōsiliū dederit seruo vt fugiat à domino: vel alicui fœminæ cōiugatæ, vt adulterium committat. l. 1. §. per suadere. ff. de seruo corrupt. qua in re ipse censeo inuestigandum esse, an pœna sit certa per legem statuta contra consulentem: vt tunc ea sit consulens puniendus: alioqui arbitrio iudicis: quemadmodum paulò antè explicuimus. fit igitur, non esse Baldi sentētiā omnino certā.

In eo verò dubio, an alioqui facturus esset delictum is, cui consilium præstitum est, præsumitur eū absq; consilio non esse facturum: quòd notant Angelus. in. l. 1. ff. de eo, per quem factū erit. in princip. Bal. in. l. 1. C. de seruis fugit. Feli. & Deti. nume. 10. in dict. capit. 1. idem Deti. in dict. 1. consili. nu. 9. Felin. in dicto capitulo, sicut dignum. numer. 12. Bald. in. l. data opera. num. 79. C. qui accus. non possunt. & in capit. 1. §. iniuria. de pace iuram. firmad. Hippo. in singul. 218. idem in l. 1. §. Diuus. ff. de sicar. & probatur ex eo, quòd in dubio nemo præsumatur delictum commissurus. l. merito. ff. pro socio. glo. in. l. qui iurasse. §. si pater. ff. de iureiur. Hæc verò distinctio, an esset quis alioqui facturus, vel non: minimè habet vim, nec est admittēda in mandante. is etenim tenetur, etiam si mandatarius alioqui sine mandato esset delictū illud cōmissurus. quia fit hoc in casu crimē ipsius mandantis causa, & respectu: què admodū in specie notat Bar. in dict. l. nō solū. §. si mandato. col. vlt. ff. de iniur. cuius opinionē asserit eā sequutus cōmunē esse Iason in. l. 1. C. de seruis fugiti. num. 22. idem in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. nu. 16. ff. de adquir. hæred. Ludou. Careri. in dict. §. circa. num. 75.

Est igitur in hoc tractatu obseruandū, irregularitatē cōtrahi ex cōsilio, quādo non esset alioqui facturus, nec homicidium commissurus
is, cui

is, cui cōsiliū pręstitū fuerit: quod notāt Hostiēf. & Abb. in ca. ex literis. de excess. pręl. col. vlt. Feli. in di. ca. sicut dignū. de homi. nu. 12. & in di. cap. 1. de off. deleg. nu. 13. tex. optimus in di. cap. ex literis. & est communis opinio Doct. in capit. ad audientiam. de homicid. notat Albertus Trotius de vero & perfect. cleri. lib. secundo, capitulo vigesimo primo, nume. 7. latè tractat de cōsilio Maria. Soci. in dicto capitulo, ad audientiam. nu. 70. vbi quo ad irregularitatē plures quęstiones examinat, quas & Alber. Tro. atq; alijs tradidere. Quod si quis cōsiliū dederit alioqui facturo, ita tamen, vt ex iniquo is sit deterior factus, videtur fortasse, hunc irregularem esse propter homicidium inde sequutum. Nam Innocent. & Doct. cōmuniter in capitul. nuper. de sentē. excom. probare conantur, hoc cōsiliū sufficere ad iuris canonici excommunicationem. idem Syluest. verb. Excommunicatio. 8. q. vlt. & verb. excomunicatio. vlti. q. 4. quibus suffragatur text. optimus in dicto capi. sicut dignum. §. qui verò. in eius priori parte.

Quod si ex prauo ad homicidiū cōsilio non fuerit occisus is, aduersus quem tractatus pręcesserit, sed ipsemet, cui cōsiliū datum est, nihilominus erit consulens irregularis, secundum Cardi. in cap. ad audientiam. num. 3. de homici. Ioā. Andre. Ancha. Domi. & Francum in capitu. vlti. de homicidio. in. 6. Fe

li. in dict. cap. 1. & in dict. capit. sicut dignum. Albert. Trotium in dicto capi. 21. num. 9. quam opinione censeat veriore esse Maria. Socin. in dict. cap. ad audientiam. numer. 80. tametsi Speculat. in tit. de dispensatione. §. iuxta. nume. 43. contrarium notauerit. multa equidem de cōsilio lector percipet ab his, quę à precatatis authoribus traduntur: & à Ludouico Carrerio in dict. §. circa. numero. 140.

¶ Sextò subsequitur ex his, an pręstans opem, vel auxilium homicidio sit irregularis? Et quo ad aliam punitionem generaliter obseruandum est, auxiliū, & opem tunc pœna ordinaria criminis puniri, cum ipse auxiliator cooperatur simul in ipso delicto: quod apertissimi iuris est: siquidem in hoc casu potius est quis dicendus criminis author, quā auxiliator. idē erit vbi pręstat quis auxiliū, vel opem per eum actum qui proximam dedit crimini causam, & immediatam: ita quidem, quod absq; eo auxilio delictum non fuisset effectum. l. prima. C. de rapt. virg. l. nihil interest. ff. de sicar. capit. fœlicis. de pœnis. in. 6. l. si quenquam. C. de epif. & cleri. capi. 1. de off. deleg. cap. sicut dignum. §. illi autem. de homici. l. 16. titul. 8. parti. 7. optimus tex. in l. item Mela. §. si alius. ff. ad. l. Aquil. quod si quis ita opem, vel auxiliū pręstiterit delicto, vt non dederit proximam facinori causam, puniendus erit pœna extraordinaria. probat text. in. l.

Cle. si Fu. H vnica

Secūda part̄is Relectionis

vnica. C. de raptu virgi. ibi: eos comitati. & in dict. cap. foelicis. ibi: simplici fauore. & in dict. cap. sicut dignum. §. illi etiam. l. is qui opem. ff. de furt. l. 1. & 2. C. de his, qui latro. occult. quam distinctionem tenent Salic. in dict. l. vnica. C. de raptu virg. fol. vltimo. Felin. in dicto cap. sicut dignū. Gandinus in rubr. de homicid. colū. 2. Abb. Felin. & Deti. in cap. 3. de off. deleg. Hippo. in l. si in rixa. ff. de sicar. numero. 34. post alios veteres, quorum hi Doc. meminere: atq; ita esse hanc opinionem communem fatetur Soci. cōf. 188. lib. 1. col. 4. eandem sequitur Lud. Carreri. in prac. criminali. §. homicidium. numero. 69. Hippolyt. in singulari. 15. apud hos authores. & glo. in dicta. l. nihil interest. comperiet quis varia, & plura huius distinctionis exempla. de quo & Paulus Parisius tractat in consi. 152. & consi. 154. nume. 20. libro. 4.

Quatenus verò ad irregularitatem pertinet, ipse opinor, fauorem praestitum, seu auxilium datum post commissum delictum, minimè considerandum fore: nisi fuerit causa proxima, vel inducens ad committendum delictum. Alioqui etenim illud sit constitutissimum, auxiliū tunc irregularitatem inducere, quādo id fuit causa proxima delicti committendi, sic sanè, quòd delictum eo auxilio, vel ope cessante, nec praestita nequaquā foret perpetratū: aut quādo quis verè cooperatur delinquenti: quēadmodū apud oēs est in

cōfesso. idē ergo cēferē, quoties auxiliū, faciliore aut tandē audaciorē efficeret ipsum delinquentē ad criminis exequutionem. quod probatur ex dict. cap. sicut dignum. §. qui verò. & §. clericos. de homicidio.

¶ Septimò hac eadē ratione agendū erit de vero, & proprio intellectu text. in capitulo. significasti. in. 2. de homicid. quo in loco tractatur de pluribus eundem hominem vulneratibus, qui mortem tandem obierit, an omnes percussores sint cēfendi irregulares.

¶ Primus casus hac in questione proponitur: quoties plures cōsultò eundē hominē fuerint aggressi: & is ex vnico tantū vulnere mortuus sit: tenentur omnes, etiā qui nō percusserint, de homicidio, & eius poena erunt puuendi. notat eleganter Bart. in l. si in rixa. col. 1. ff. de sicar. & ibi Ange. Cin. & Salyc. in l. quoniam. C. de vi publi. vlti. q. Gandin. tit. de homici. & Caro. Moli. Alex. in cōf. 15. libr. 1. Thomas Gramati. cons. 4. & decis. 15. Ludou. Carreri. in pract. crimi. tit. de homicidio. §. 2. num. 68. ac numer. 75. & §. circa. num. 445. & est. §. sextus. quibus ad de Matthæ. Afflictum in constitutionibus Neapolitanis lib. 1. rubr. 13. nume. 28. & Alberi. in dict. l. si in rixa. atq; ibidē Hippolyt. à Marfilus: qui tenent hanc opinionem Barto. idem probant Innocen. & Doct. in dict. cap. significasti. ex quibus ipse opinor, esse hanc sententiam cōmunem. idem erit, vbi vnus percusserit, &

rit, & occiderit, cæteri autem auxiliū, & opem homicidio proximam dederint: sicuti paulò antè explicuimus. & sanè hic primus casus manifestè ostendit, omnes istos irregulares esse: quod probatur ex ipsa Bart. & aliorum sententia, quæ magis communis apparet: & hos omnes censet homicidas esse, pœnâq; homicidij puniendos fore.

Secūdus casus exponit: cū vnus fuerit à pluribus in rixa subitò contingenti, non præmissò consilio, vulneratus: & constet, quod ex tot vulneribus sit lethale, & quis id intulerit: in hac equidem specie tenebitur qui vulnus lethale intulit de homicidio, cæteri de percussione. tex. celebris in l. item Mela. §. sed si seruū. ff. ad l. Aquil. & in dict. l. si in rixa. vbi omnes hoc ipsum adnotarunt. & idem tenent Canonistæ in dict. ca. significasti. l. Styl. 57. & itè hi Doctores, quorum in proximo casu mentionem egimus. Zasius lib. 2. singular. intellec. ca. 6. Pyrrhus Anglebermæus post consuetudines Aurelianenses cap. 1. colum. 3. & tandè hæc est omniū ferè communis opinio: ex qua deducitur, quid dicendum sit quo ad pœnam irregularitatis. etenim qui tenetur de homicidio erit irregularis: cæteri verò ab ea erunt immunes: quod potest colligi ex dict. cap. significasti. & ex his quæ inibi traduntur.

Tertia subiicitur species, quando quis ab vno fuit lethali vulnere affectus, & demum ab alio exanima-

tus, & occisus. Nam priorem percussorem de vulnere, posteriore de homicidio teneri, probat text. in d. l. item Mela. §. Celsus scribit. ff. ad l. Aquil. dict. l. Styl. 57. text. ad idem optimus in huius scripturæ. §. si seruus. ff. ad l. Aquil. quibus opponitur ex aduerso text. in l. ita vulneratus. ff. ad l. Aquil. & in dict. capitu. significasti. quibus in locis constat percipientem lethaliter, & irregularem esse, & de homicidio teneri, licèt ab alio fuerit percussus exanimatus priusquam euentus prioris vulneris appareret. qua ratione glo. in dict. l. ita vulneratus, verb. teneri. Floria. post alios ibi idem Floria. & Alberi. in dict. §. Celsus. Matth. Afflict. in constit. Neapolit. libro 1. rub. 13. num. 26. distinguere conantur ita, vt si constiterit, ac certū sit, primū vulnus esse lethale: & ex eo percussum moriturum: tunc teneatur vulnerans de occisione, etiam si postea vulneratus ab alio fuerit exanimatus. ita etenim procedit text. in dict. l. ita vulneratus. quòd si dubium sit, primū vulnus esse lethale: ita quòd nō sit certū ex eo mortem sequuturā, licèt appareat mortiferum: & percussus fuerit alijs illatis vulneribus exanimatus: hoc casu, non tenebitur primus percussor de occiso, sed de vulnerato: atq; ita intelligendus est text. in dict. §. Celsus. cum similibus. eandem distinctionem sequitur Iason in l. si ab hostibus. ff. solut. matrimon. num. 9. Cœpola caute. Ludouic. Carreri. Cle. si Fu. H 2 in pract.

Secundæ partis Relectionis

in pract. crimi. titu. de homicidio. §. 2. num. 68. & sequenti. glo. in dict. l. huic scripturæ. verbo. mortiferè. Ioan. Igneus in. l. 1. §. si quis in villa. nume. 66. ff. ad Syllani. quorum distinctio videtur frequentiori doctorum calculo recepta. idcirco & secundum hanc distinctionem erit iudicandum de irregularitate: ut quoties vulnerans teneatur de occiso, etiam irregularis sit: non sic in alio casu. quod notant in specie Card. & Anania, numero. 31. in dict. cap. significasti. Contrarium tamen in pœna irregularitatis tenuerunt glo. Ioan. Andre. & Abb. ibi: quos sequitur Gonsalus à Villadiego in tract. de irregularitate: capitulo. de percussore. columna tertia. quasi iure pontificio quo ad irregularitatē per text. in dict. capitul. significasti. certum sit, quod percutiens mortiferè, sit irregularis, etiam si vulneratus ab alio fuerit examinatus: quamuis certum non sit, imò dubium, ipsam vulneratum ex priori vulnere moriturum, si ab alijs non foret iterum percussus, & examinatus. quam opinionem, dicens eam esse communem, sequitur Ioan. Igneus in dict. §. si quis in villa. & profectò hæc sententia tutior est: tametsi verè decisio textus in dicto capitulo, significasti, sit intelligenda secundū iuris Cæsarei distinctionem: ex qua poterit perpendi, quòd in dict. cap. significasti. quo ad istum tertium casum clericus minimè censetur irregularis, quoties apparet, vulnus

ab eo illatum non fuisse lethale, irregularis verò censetur, ubi constat, vulnus ab eo illatum fuisse lethale, vel de hoc extat dubium: attamen neutro casu discerni potest, quo ex vulnere percussus perierit, ex primo nec ex secundo, vel tertio: tunc enim iustissimè constituitur irregularitas: quemadmodum statim dicemus. At si primum vulnus fuerit lethale, & constiterit, ipsum percussum, extinctum fuisse, & examinatum ex secundo vulnere: hæc questio minimè definitur in dict. capit. significasti. secundum Anani. ibi. & ideo est definienda ex prima distinctione, quam adduximus ad iuris ciuilis intellectum. ^{oibis} Est tamen adnotandum, quod Zafius lib. 2. singular. intellect. ca. 6. aduersus communē distinctionem existimat, minùs congruam esse illam differentiam, quæ in vulnere ipso lethali fit: nēpe, ut sit aliud vulnus lethale simplex: aliud vuln⁹ lethale, ex quo mors certa sit. Scribit etenim, paria iure censeri, quod vulnus sit lethale, & quòd certum sit, aliquem ex vulnere mori. text. singular. in dict. l. ita vulneratus. in vers. sed & hi. & vers. igitur. Nec requiritur secundum eum in iure quo ad naturalia ea certitudo, quæ non fallat, sed ea sufficiat, quæ communiter contingere iolet. l. iura. ff. de legib. gl. in. l. iuris gentium. §. pactorum. ff. de pact. vers. ut personale. potest igitur in iure certum esse, quòd vulnus sit mortale certitudine positiva,

tita, & ciuili potest tamen vulneratus ex vi naturæ superuiuere: l. prima ad finem. ff. ad Syllani. non igitur consideramus certitudinem, quæ per occulta naturæ fundatur, sed quæ ex communiter accidentibus veniat, & ex verisimilibus procedat. iccirco ipse Zasius aliter hæc controuersiam dirimere conatur, existimans, vulnerantem mortiferè non teneri de occiso, sed tatum de vulnere, quoties vulneratus demum fuerit ab alio percussus, ex eaq; percussione statim exanimatus. dict. §. Celsus. teneri autem vtrunq; de homicidio, si ex percussione posteriori non fuerit statim mors sequuta, & percussus examinatus. dict. l. ita vulneratus. Ex quo hoc procedit, vbi non potest apparere, nec apparet an ex posteriori, vel ex priori vulnere sit vulneratus extinctus: licet constet, quod posterior ictus mortem à primo vulnere illatam accelerauerit: sicut in eadem. l. ita vulneratus. probatur. & hæc quidem de posteriori vulnere manu hominis illato. Nam si mors sit sequuta post priorem percussione, non manu hominis, sed alio euentu: primus percussor tenebitur de vulnere tantum. l. huic scripturæ. §. si seruus. ff. ad legem Aquiliam. quia casus fortuitus postea contingens non patitur apparere, an hic vulneratus ex priori vulnere occiderit. Hæc Zasius: cuius sententia non omnino mihi certa est. Nam & in hoc ultimo casu, sicut fortuitus casus non

patiebatur apparere, an hic vulneratus occiderit ex priori vulnere: ita & posterior percussio manu hominis illata minime permittit scire, an primum vulnus percussum exanimauerit, & occiderit. igitur par ratio parem constituit vtrunque casum. deinde iuris certitudo sufficiens non est ad punitionem ordinariam homicidij, nisi sequatur verè mors. Etenim etiam si vulnus lethale sit, non licet pœna homicidij punire vulnerantem priusquam mors fuerit sequuta: poterit enim contingere, quod vulneratus lethaliter non moriatur: vt modò dicebamus: & probat hoc ipsum text. in dicta lege. huic scripturæ. §. si seruus. Nec erit in hoc casu percussor irregularis, si mors non fuerit sequuta, licet vulnus apparuerit mortiferum. ex quibus malle ipse communem opinionem sequi: tametsi videam eam satis dubiam esse.

Quarta constituitur species, quãdo vnus est à pluribus percussus, & tãdè ex vulneribus illis mortem obierit: nec cõstet: eum potius ex vno quã ex alio vulnere mortuum esse: tunc equidè omnes hi percussores de homicide occiso tenebuntur. d. l. item Me la. §. sed si seruum. versiculo. si plures. & in. d. l. ita vulneratus. in princip. glos. in. l. si in rixa. ff. de sicar. & ibi Bart. col. pe. vers. si verò nõ põt. Andre. de Ifernina, & inibi disputat Afflict. in constit. Neapolit. in lib. 1. rubr. 13. nu. 27. Ludouic. Carreri. in. d. §. 2. nume. 69. Ioan. Igneus in. d. l. 1. §. si Cle. si Fu. H 3 quis

Secūdae partis Relectionis

quis in villa. numer. 59. Card. Anani. & Felin. in dict. capitul. significasti. nu. decimo. l. styli. 57. & idem quo ad irregularitatem probat textus in dict. capitulo. significasti. versic. quòd si discerni. textus optimus in capitul. vltim. 23. quæstio. quinta. notat Socin. in capitul. ad audientiam. de homicidio. numero. 46. sed quòd omnes percussores in hoc casu puniantur pœna extraordinaria, non ordinaria ob incertitudinem, notat Alexan. consi. 15. libr. 1. & Hippo. cõf. 110. qui tamen rem istam confusè nimis tractarūt. Nec potest verè probari eorum opinio: cum illud certū sit, omnes hos percussisse: & percussum ex his vulneribus mortem obiisse. qua ratione certum est, omnes percussores eum occidisse. Non me latet, quibusdam videri, hanc opinionem quam ipse probavi, à multis damnatam esse: sed contendam libenter, eos non huius quarti casus quæstionem, sed sequentis definire, licet Matthæ. Afflict. ad finem quæstionis videatur probare opinionem Alexand. & itidem Anchar. consil. 216. cuius verba Anania in dict. capitul. significasti. refert, nume. 24.

Quintus casus proponitur: quoties quis vno tantum vulnere lethali fuerit percussus, nec appareat à quo: cum tamen plures in conflictu rixæ cum eodem contenderint: vel fuit à pluribus multis vulneribus, quorum vnum tantum est mortiferum, vulneratus: nec cõstat, quis id vulnus intulerit, & sanè in hoc

casu, omnes puniendos fore pœna extra ordinem arbitraria: & neminè ex eis ordinaria: probat regia. l. styl. 57. optimè tenent Ancha. in d. conf. 216. Anania in dict. numer. 24. & ibi Felin. nu. 9. gloss. in dict. §. sed si seruum. verbo. plures. Alexan. in dict. conf. 15. libr. primo, & conf. decimo quarto, libr. 3. Hippol. in singul. 217. idè in rub. G. de probatio. nu. 418. & in conf. 110. Ioan. Igneus in dic. §. si quis in villa. nu. 50. Paul. Parisi. in consi. 148. lib. 4. nume. 3. dicens, hanc opinionè comunè esse. idem fatetur eam sequutus Ludoui. Carrer. in d. §. 2. nu. 75. hoc ipsum tenet Gaudin? tit. de homici. 4. col. Alberic. in dict. l. vltim. ff. de sicar. & ibi Hippo. num. quarto. Speculat. titulo. de homicid. §. primo. vers. pone. Bonifacius titulo. de homici. rubrica de insult. & percusso. column. sexta. & titulo. de pœnis. columna vltima. Ioan. de Imola in hac cõstitutione, si furiosus. col. vlt. Deti. in l. fauorabiliore. num. 6. ff. de regul. iur. & licet glo. in d. §. sed si seruū. velit simpliciter neminè puniendū in hoc casu, est intelligenda quoad punitiōem ordinariam secundū omnes. Sic gl. in cap. cupientes. verb. qui culpabiles. de elect. in. 6. & in capit. quiescamus. 42. dist. quæ sentiunt, omnes hoc in casu puniendos: & Barto. in dic. l. vlt. obtinebunt quoad pœnā extraordinariam.

Quo ad irregularitatem verò, & si glo. in d. c. quiescamus. sentiat hanc quæstionem expressim decisam esse in d. c.

Secūdae partis Relectionis

glossa in dict. capitulo. significasti. ex eo textu deduxerunt a contrario sensu: cum is sit receptissima sententiae maximè contrariū. quā ob rem Panormit. & Anania ibi. & Soci. in. d. c. ad audientiam. num. 45. censent textum in dic. capitulo. significasti. intelligendum fore, quoties habens voluntatem occidendi, opē, vel auxilium, aut fauorem occisoribus dederit: iuxta textū in capitulo. sicut dignum. §. vlti. de homici. hie idē intellectus colligitur ex Io. Andre. eodem Innoc. Hosti. & Hēri. in cap. significasti. colum. 3. aut sanè procedit opinio Innocēt. vbi quis potuit occisum a morte liberare, & noluit, nec liberauit: quasi reus sit homicidii qui potuit hominem liberare a morte, & non liberauerit: cap. sicut dignum. §. illi etiam. de homici. quod in specie notat Hostiens. in dict. capitulo. significasti. cuius opinioni suffragatur textus in capitulo. quantā. de sentent. excommunicat. vbi probatur, non tantum esse excommunicatū eum, qui clericum percusserit: sed & eum, qui, cum posset, noluit manifesto facinori obuiare. Qua in re illud est obseruandum, iure pontificio teneri quem ab altero, si commodè possit, iniuriam propulsare, & eum ab ea defendere, ac liberare. capi. non inferenda. & capitulo. vlt. 2. quaestio. tertia. capitulo. dilecto. de sentent. excommunicat. in sexto. vers. & quidem. alioqui reus erit ipsius commissi criminis. quod non ita

iure civili obtinet, secundum quod non erit reus iniuriae illatae, nec tenebitur qui proximum commodè potuit defendere ab iniuria, & homicidio: nec tamen defendit. §. prima. §. sed in eo. ff. ad Syllani. vbi Barto. gl. & Bart. in. l. culpa caret. ff. de regul. iur. Abb. & Doct. communiter in. ca. de offi. deleg. ego verò in regul. peccatū. de regul. iur. in. 6. 2. part. §. 3. nu. 4. probare conatus sum, nullā in hoc constitui posse differentiam inter ius canonicum, & civile. Imò utroque iure verum est, quod quis teneatur proximum ab iniuria defendere, si commodè id fieri possit: licet poena statuta non sit aduersus eū, qui id agere omiserit saltem ordinaria regulariter: sicuti tradidere Deti. in. d. c. de offi. delegat. Alberi. in. l. metum. §. sed licet. ff. quod metus cau. Fortuni. in. l. vt vini. ff. de iust. & iu. ad finē. Ioā. Igneus in. l. i. §. serui appellatione. ff. ad Syllani. nu. 125. Gratus consi. 1. nu. 47. libr. 1. Adria. quodlibet. 1. artic. 2. col. 4. eadēq; opinio probatur a sensu argumēti ex contrario, in. d. l. culpa caret. pōt autē quis commodè iniuriā a proximo repellere, & propulsare, quando secundū bonos mores, sine de decore, ac sine rubore hoc agere posset, vt notat Felin. in. d. c. quantā. & sine scādalo, ex his quae idē Felin. tradit in. ca. de haereticis. quod est arbitrio boni viri maturius iudicandū. Sic deniq; ipse punire salte poena arbitraria extra ordinē istā desidiā, aut negligentia, etiā in foro

secu

seculari. Nihilominus dubium erit
 non ita facilis solutionis, an ex hac om-
 missione oriatur obligatio ad resti-
 tutionem: id verò in d. regu. pecca-
 tū. nos explicuim⁹. Super est igitur
 exponere, sit ne quis propter culpā
 istā censendus irregularis. Nā cano-
 nis excommunicatione afficitur is,
 qui clericum potuit à percussione,
 & iniuria defendere, nec tamen de-
 fendit: vt probatur. in d. c. quantā.
 vbi gl. Abb. & Henri. post alios, id
 respōsum intellexere, quoties quis
 habet potestatem publicā, aut priua-
 tā iure familię in ipsum percussorē.
 Etenim cōmuni omnium sentētia de
 cisionem extat, in his casibus locū fore
 excommunicationi: atque eis om-
 nino conuenire rationem textus in
 dicto. capitul. quantā. idem erit in
 eo, qui dolose desinit obuiare per-
 cutienti clericum: Nam ex eo dolo,
 cum possit commodē à clerico
 iniuriam auertere, excommunicatus
 erit propter manifestam percus-
 sionis culpam: sicuti Innocent. Pa-
 nor. & Henri. voluerunt post alios
 in dicto capitul. quantā. Aufseri. in
 Clem. prima, de offi. ordina. regul.
 tertia, declarat. septima. tradit latē
 Ludouij. Carreri. in practic. titul. de
 homicid. §. quarto. numer. decimo-
 nono. & §. sexto. nu. 63. ex quibus
 poterit defendi Hostiens. & aliorū
 opinio. vt denique in his casibus,
 quibus constat, excommunicatio-
 nem canonis locum habere, in eis-
 dem etiam pœnam, & vitium irre-
 gularitatis constituamus propter

eandem rationem; & auctoritatē
 textus in dicto. capit. sicut dignum.
 §. illi etiam in multis libris non
 Nonò subsequit hic opportunē
 verus intellectus ad text. in c. Petrus
 de homicid. vbi proponitur qua-
 estio elegās, an homicidiū ab alio qui
 bus perpetrātū impūterur eorū cō-
 sanguineo, cuius causa homicidæ
 ipsam occisionē aggressi sunt: nem-
 pe in vindictā iniurię illatę: qua
 in cōtroversia aliquot distinguam
 ad faciliorem eius intellectum. 3
 Primū etenim potest contingere,
 quod quis dederit causam rixę, &
 eius amici, famuli, vel cōsanguinei
 alterū vñ eo cōtendentē, & pugnā-
 rē occiderint, prætereius voluntatē,
 imò cōtra eius prohibitionē: & tūc
 esse istū irregularē notant cōmuni-
 ter Doct. in c. Petrus. Gōsalus à Vi-
 lladiego de irregulari. c. de percussio-
 re. col. 8. Maria. Soc. in d. c. ad audi-
 tiā. de hon. num. 5. pro hoc citātes
 tex. in d. c. Petrus. vbi ab irregulari-
 tate excusatur qui ignorauit, vel
 prohibuit: quis non dedit causam
 contentioni, nec rixę: imò ipse occi-
 sus fuit in culpa illius inimicitie,
 & pugnæ. Hęc tamē cōmunis opi-
 nio contrariā habet glō. in capit. vlti-
 ti. 23. q. vlti. quam sequuntur Bald.
 in l. data opera. C. qui accusa. non
 poss. columna penultima. & in l.
 prima, column. quarta. C. de seruis
 fugi. Hippol. in l. vnica. C. de raptu
 virgi. nu. 81. nisi dixeris sequutus Fe-
 li. in d. c. Petrus. hęc glō. procedere
 quo ad pœnā exteriorē ordinariā,
 non

Secundæ partis Relectionis

non quo ad Irregularitatem. Aut forsan gloss. illa procedit vbi quis non dedit causam rixæ, nec fuit in culpa: quia alter fuit pugna, aut cõrtetionis aggressor. & licet communis opinio dubia sit, tutior tamẽ aparet ex eo, quod is, quem cõmuni sententia iudicat irregularem, dederit rixæ causam, eiusque culpam habuerit.

Secundus casus posset cõstitui; quãdo potuit prohibere, & prohibuit, & profectò cũ ipsius causa, & ob iniuriã ei illatã homicidiũ fiat: possetq; id commodè prohibere, visus est maxime consentire, si nõ prohibuit, & culpam inde homicidii ad irregularitatem contraxit: quod mihi probat tex. in dict. cap. Petrus. ad finem: quicquid glo. ibidem senserit. hoc ipsum probat ex his, quæ in proxima illatione diximus.

Tertius proponitur casus, quum quis dedit causam rixæ, eoq; pugnantè inimicialterius accesserunt, & eum occiderunt ratione propriæ inimicitie: non vt negotium istius agerent. & Gõsalus à Villadiego in dict. cap. de percussore. col. 8. tenet, hunc esse irregularẽ. Cuius opinio admodum dubia est, tum propter tex. in ca. significasti. in. 2. de homicid. qui tamen tractat de causa rixæ iustissima: tum etiam quia in hac specie Panormit. cõtrarium probat in dict. capi. Petrus. & Soci. in dict. cap. ad audientiam. num. 150.

Quartò illud cõstituitur, quoties quis præsens fuit tractatui habito

super occidendo eius inimico ab eius seruis, aut consanguineis: & tamen tacuit. Nam ipse censeo; hunc esse irregularem: non enim est hæc simplex taciturnitas, sed ira contingens, vt ad consensum accedat, propterea quod tractatus fiat eius causa: argu. cap. constitutis. de testib. in primo. l. qui patitur. ff. manda. Cle. l. de procurat. l. filiusfamilias. ff. ad Macedoni. atq; ita in hoc casu definire videntur gloss. in versi. contra prohibitionem: Abb. Felin. & alii in dict. capit. Petrus. quibus accedit quod Iason notat in l. de pupillo. §. si quis ipsi pratori. nu. 14. ff. de noui oper. nunti. scribès, quod si dñs, vel consanguineus sit; quid facturi sint famuli, vel consanguinei in vindictam iniuriæ sibi illatæ, aut eius causa: & non prohibuerit, consentire delicto videtur.

Quintò in eadẽ specie mihi probatissimi iuris est, teneri illũ, cuius grã homicidiũ fieri paratur, eo meliori modo, & forma, quibus potuerit crimẽ hoc impedire, etiã si nec fuerit præsens tractatui: sed tantũ scientiam eius habuerit: & fuerit ad vitandũ crimẽ necessaria eius tractat⁹ reuelatio: alioqui erit irregularis, præsertim si malo zelo hanc reuelationẽ omiserit: quod cautè est cõsiderandũ ex Héri. in dic. ca. Petrus. tametsi variè Innocent. & alii ibidem hac i quaestioe respõderint. etenim semper est culpa istius inspicienda, vt eum iudicemus irregularem.

Imò & in omnibus his casibus non

nō tantum erit locus irregularitati, sed & aliis criminis commissi pœnis: quod deducitur ex dict. cap. cōstitutis. & in cap. sicut tuis. de simonia. Feli. in dict. capit. Petrus. Baldo in capi. veritatis. de dolo & cont. licet nō omnino sit pœna ordinaria infligenda. saltem corporalis, aut criminalis.

¶ Decimò ex his poterit examinari quod notat Guili. Laudunésis in hac Clem. 1. in gl. ult. scribens, irregularē esse eum, qui alterū percussit, licet non mortiferē, si propter eā percussione[m] ex imperitia medici, aut ex malo corporis regimine obierit. hoc ipsum tenet Ludo. Carre. in pract. crimi. titu. de homicidio. §. 6. num. 322. vers. ubi limitat. idem notat Henri. in dict. ca. significasti. in 2. de homi. colu. 2. quibus aduersus
 9 Caiet. in 2. 2. q. 64. artic. 8. ex hoc, inquit, excusatur non intendens occidere percussor ab homicidio, quando mors ex mala cura, vel regimine sequitur. sed quia quo ad irregularitatem superius diximus esse voluntarium homicidiū quod sequitur ex vulnere illato, licet percutiens non habuerit animum occidendi, cum habuerit animū vulnerandi: saltem hæc voluntas fertur in homicidium magis, vel minus indirectē iuxta percussione[m], & instrumenti qualitatem: ipse vero viorem esse opinor opinionē Guilielmi, & Henri. nec enim negari potest, hunc vulneratum mortem obiisse ex vulnere, vt ferē causa pro-

pinqua. Nam ex eo sequuta fuit mors: siquidem non illato illo vulnere percussus minime ea ex causa mortem obiisset. Quod præmissa percussoris culpa satis est ad irregularitatem ex homicidio constituentem, cap. de cætero. de homici. tex. ad hanc decisionem in specie singularis in capitu. tua nos. in principi. de homicid. etenim quod non fuerit adhibita diligentia in medicamine vulneris, per accidens ad mortem pertinet: ipsum autem vulnus directē, & per se mortem intulit. At in ca. exhibita. de homi. nullam habuit culpam is, qui ab irregularitate excusatur, quia si culpā aliquam habuisset in ipso vulnere inferendo: profectò irregularis foret iudicandus, si ex vulnere, etiam culpa medici, vel incuria infirmi, mors foret sequuta: sicuti inibi sentiunt Innocent. Abb. Anania, & Felin. post Hosti. & Henri. quorum opinio communis est, in hunc sensum quod illa Decretalis contineat ius commune, non dispensationem: & idem tenet gloss. ibi ultima, & verb. corruens. ex multis quidem: quia culpa defuit, & propter imperitiam medici, & negligentiam ipsius parentis in filii vulnere medendo, & curando. attamē Hosti. Henri. & Feli. sentiunt plurimū excusare medici imperitiam, & incuriam parentum, etiam si aliquam culpam habuisset is, de cuius irregularitate inibi agitur: & præterea a-tatem eius puerilem fuisse consideratam

ratam existimant: & deinde causam vulneris remotam esse. Innocent. Panor. & Anania. opinantur, non satis esse sufficiētem excusationem ipsius medici imperitiam, si culpa præcessisset propinqua ipsius vulneris. quicquid sit, omnes mihi in hoc conuenire videntur, vbi contingit culpa propinqua vulneris ex quo fuerit sequuta mors, non excusari quenquam ex imperitia medici, nec ex inordinato regimine ipsius vulnerati. Quòd si vulnus illatum esset ad eò leue, quòd nullo, vel modico medicamine percussus posset liber, & sanus euadere: & tamen vulnere appositum est venenum: tunc percussor, ni fallor, non esset iudicandus irregularis: quia ex veneno potius, quàm ex vulnere percussus moritur.

His tamen addendum est, nō imputari quo ad legem Aquiliam, nec quo ad pœnam ordinariam homicidium vulneranti non mortiferè, si id fuerit sequutum culpa medici, vel vulnerati. l. qui occidit. §. vlti. ff. ad l. Aquil. notatur in l. quod si nolit. §. si mancipium. ff. de ædilit. edito. glos. quam ibi notant Bald. & Docto. in l. si ab hostibus. §. 1. ff. solut. matri. quam dixit esse auream Felin. in capitu. presbyterum. de homici. est & ad hoc gloss. in dict. §. si mancipiū. quam cōmendat Areti. in §. vlt. Inst. de emptio. & veditio. tradūt Bologni. cōf. 5. col. 3. & Hippo. in practica. §. & quia. numero. 18.

Cæterum Ange. in dict. §. si man

cipium. scribit, quòd vbi vulnus est in dubio an sit mortiferum, vel ne, & ipse vulneratus vocauerit ad medelam medicum imperitū, præsumendum erit, mortem contigisse culpa medici potius quàm ex ipso vulnere. idem sentiunt glo. Bart. & Docto. in dict. l. si ab hostibus. §. 1. Floria. in l. ait lex. §. 1. ff. ad legem Aquiliam. text. optimus in l. si ex plagis. in principio. ff. eodem titul. vbi probatur, percussorem non teneri de morte, sed de vulnere, si percussus adhibuit ad medelam incantatorem: quod Socin. notat in consil. 178. columna quarta. libro. secundo. Vnde illud est constituendum, vulnerantem in his casibus semper teneri de vulnere. sed quo ad hanc decisionem Angeli, oportet aliquot casus distinguere.

Primus equidem casus constat, quando est dubium, an vulnus sit mortale, aut appareat, illud non esse mortale. tunc etenim obtinet ea, quæ modò adnotauimus in versi. Histamen. & in versi. Cæterum.

Secundus casus proponitur quoties constat iudicio medicorū, vulnus fuisse, & esse mortiferum: & in hac specie siue percussus medicum non adscierit, aut tandem imperitum: & moriatur: homicidium percussori imputatur, non tantum vulnus: sicuti sensit Alexan. in dict. l. si ab hostibus. §. primo. columna secunda. eleganter Soci. in dict. consil. 178. col. 2. glo. & Albe. in l. huic scriptura. ff. ad legem Aquiliam.

Tertius

Tertius casus constat ex primo. Nam ubi apparet, vulnus non esse mortiferum, & tãdem mors fuerit sequuta, præsumitur, eam ex culpa medici, vñ infirmi processisse. quod notat Platea in. l. nec semel. C. de remilit. lib. 10. Feli. in dict. cap. presbyterum. columna. 2. Soci. in dicto cõfil. 178. columna secunda. sensit Bal. in dict. l. si ab hostibus. §. 1. & in dicta. l. qui occidit. §. vltimo,

Quartus casus contingit, quoties quis moritur ex febris, & morbo accideti ratione vulneris: tenebit etenim percussor de homici. non tantum de vulnere. tex. in. d. c. presbyterum. vbi Felin. post glos. & alios & licet inibi tractetur de irregularitate, idẽ erit propter eandem rationem quo ad alias pœnas: quemadmodum docet Alber. 2. part. statu. q. 37. Ludo. Carreri. alios allegans in practica. titu. de homicidio. §. 2. nu. 74. idem latius in. §. 6. nume. 322. tametsi existimet, etiam in hoc casu non esse percussorem puniendum pœna ordinaria: quod eleganter tradit Capola conf. 62. Qua in re iudicio medicorum maximè standum erit secundum eosdem, & Ripam, in tract. de peste. in vlti. parte. §. Medicorum auxilio. numer. 138. Alex. in l. si ita stipulatus essem abs te. vlti. col. ff. de verb. obligat. Bologni, cõfil. 5. col. 3. text. ad hæc, & similia in. l. mortuis. & ibi Barto. ff. locat. Abb. & Anania in dict. capi. presbyterũ.

Quoties verò diximus, præsumi vulneratum obiisse ex culpa medi-

ci, aut ipsius infirmi: atq; ideo non teneri percussorem de homicidio, sed de vulnere: id est intelligendum quo ad mortis pœnam, nõ quo ad alia vt explicat Hipp. in cõf. 7. Ludo. ui. Gomec. in reg. cãcelleriæ de infirmis. q. 11. vbi tractat de iudicio medicorũ post Bart. i. l. vlt. ff. de sic. n. 12.

Quòd si constet, vulneratum ex percussione mortem obiisse: tunc nihil refert ad punitionem, quòd ex interuallo, vel intra breue tempus decesserit. Bart. in dict. l. vlti. ad finem. & ibi Hippo. nume. 63. & in dict. conf. 7. Ancha. Cardi. Abb. & Feli. in dict. capit. presbyterum. Anania in cap. 2. de cleri. percuss. text. in. l. ait lex. & in lege. si ex plagis. in princip. ff. ad. l. Aquil. notat Panor. in dict. cap. 2. de cleri. percuss. tametsi si præsumptio non levis sit, mortẽ ex vulnere non esse sequutam, quãdo percussus ex interuallo mortem obierit: præsertim postquam semel conualuerit. text. optimus in dicto cap. presbyterum. & in cap. seq. & in dict. cap. 2. cap. si qua fœmina. 50. dist. glo. singular. in. l. 1. C. de emendat. seruo. sed hoc est semper iuxta medicorum iudicium censendum: vt Bart. & alij notant in dict. l. vlti. Ancha. in conf. 283. Bologn. in dic. cõf. 5. col. 2. & deniq; ita visum est omnibus his iuris vtriusq; doctõribus, quorum ad hanc decimam illationem mentionẽ facimus. Nec enim aliter poterit commodè quaestio ista definiri: quæ omnino notanda est quo ad irregularitatis pœnam,

Cle. si Fu. I nam,

Secundæ partis Relectionis

nam, & quo ad homicidii, vel vulneris illati ordinariam aut extraordinariam punitionem.

Ex. §. sequenti.

- 1 Irregularis est qui abortioni causam dedit: & ibi de huius criminis poena.
- 2 Bellum iustum, vel iniustum, an efficiat quem irregularem: & an clericus possit pugnare propria manu?
- 3 Dispensare quis possit super irregularitate contracta ex homicidio voluntario?
- 4 Episcopus potest dispensare cum homicida voluntario, occulto tamen.
- 5 Quis possit dispensare cum homicida casuali quo ad irregularitatem?
- 6 Episcopus potest dispensare cum homicida voluntario quo ad retentionem beneficij.
- 7 Homicida beneficio ecclesiastico priuandus per sententiam, an possit interim ante priuationem eidem beneficio renuntiare.

§. Tertius.

Vndecimò adhuc irregularitatis tractatum admodum pertinet inquirere de eo, qui abortioni causam dedit: an & homicida sit qui abortionis crimen commiserit, eidem causam exhibens? cui quaestioni prænотanda sunt pulchra Ciceronis verba in Oratione pro Aulo Cluëtio: cuius pars refertur à Iuriconsulto in lege. Cicero. ff. de poenis. Etenim cum actum esset de punitione foeminae cuiusdam, quæ ob pecuniã foetum nõdum animatum potionibus sumptis abegit, subdit Cicero: Nec iniuria, quæ spẽ parentis, memoriã nominis, subsidiã

generis, hæredẽ familiae, designatũ reipublicæ ciuẽ sustulisset. Hæc Cicero: cui & Tertullianus cõcinit in Apologetico, capi. 9. Nobis verò, inquit, homicidio sæper interdicto, etiã conceptũ vtero dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolueri non licet. Homicidii festinatio est prohibere nasci. Nec refert, natam quis eripiat animam, an nascentem disturbet. Homo est, & qui est futurus, etiam fructus omnis iam in semine est. Hæc inibi. Nihilominus quo ad irregularitatem necessarium est quod foetus tẽpore abortionis sit iam in vtero animatus: alioquin non est propriè homicidiũ, quod irregularem efficiat dantem abortioni causam. text. in capitu. si cut. vbi glos. & Docto. de homici. glo. in capit. si aliquis: eodem titulo. quam ibi sequuntur Doct. & esse hanc opinionem communem fatetur Albertus Trotius de vero, & perfecto Cleri. libr. 2. capitu. 14. numero. 6. idem colligitur ex multis, quos ad hoc citat Ludouic. Carreri. in practica criminali. titulo. de homicidio. §. primo. num. 24. & probatur in ca. Moyses. & seq. 32. quaest. 2. Homicidiũ etenim à cõde hominis dicitur: ca. homicidiũ. de poenit. dist. 1. c. homicidiũ. 23. q. 5. Homo autem non dicitur sine anima. c. in quadã. de celebr. mis. c. cũ Christus. de hæretic. l. in lege Falcidia placuit. ff. ad l. Falcidi. foetus autẽ dicitur animatus, si masculinus sit, die quadagesimo à conceptione: si foemineus, die

die octuagesimo ab ipso cōceptu. glo. in summa. 5. dist. quam sequūtur cōmuniter Doct. ibi: & in. d. c. sicut. & in dicto capitul. si aliquis. Alberic. in. 3. parte statutor. q. 59. & glos. in Clemen. prima, de summa Trinita. verb. simul. Plinius verò lib. septimo, capit. sexto in fœmitē scribit partū esse animatū nonagesimo die. in masculo quadragesimo. & hæc quidē de animā ratiōali. Anima etenim nutritiua seu vegetatiua, qualis est in plātis, adest fœtui, etiam ante diem quadragesimum: quia crescit: vt explicat. s. Thomas in. 1. parte. q. 76. art. 3. scribens, quòd fœtus prius habet, vt est animal, animam, quæ est sensitua tantum, quæ ablata aduenit perfectior anima, quæ est simul sensitua, & intellectiua: antea verò, quàm sit animal habet animam nutritiuam, seu vegetatiuā: & prius est animal quàm homo, secundum Aristot. de generatione animali. lib. 2. capit. 11. id est prius habet animam, quæ est sensitua tantum, quàm adueniat perfectior, quæ sit intellectiua.

Non obierit communi opinioni text. in dict. capit. si aliquis. vbi respōsum est, teneri vt homicidam eum, qui abortioni fœtus nondum animati causam dederit. Nam verè homicida non est, nec propriè homicidium ex hoc cōtrahitur: licet punitio locum habeat extraordinaria: nempe exilii. l. si mulierem. ff. de sicar. vbi Hippo. Felin. post alios in dict. capit. si aliquis. l. diuus. ff. de

extraordi. crimi. nos item hac de re tractauimus lib. 2. vari. resolutio. c. vlti. num. 15. quo in loco diximus, pœna ordinaria, & sic morte puniē dū fore eum, qui abortioni fœtus animati causam dederit. l. penulti. C. de sicar. dict. l. diuus. secundum alium intellectum. Igitur qui abortioni fœtus nondum animati causam dederit, homicida verus nō est, ei tamē admodum similis, & ideo punitur vt homicida, pœna quid extraordinaria: & mortale crimen, ac peccatum committit secundum Abb. & communem in dict. capit. sicut. de homicid. cāq; ex culpa homicida quodāmodo dicitur à Tertulliano: & in dict. capit. si aliquis.

Quòd verò adnotauimus, morte esse puniendum, qui abortus fœtus animati causam dederit: tunc obtinet, quando id dolo fecerit, alioqui si non eo animo quis fœminā prægnantem percusserit, vt abortus sequatur: qui tamen præter intentionem percutientis contigerit: non erit locus pœnæ ordinariæ: sed extraordinem is puniendus erit pro modo culpæ. arg. l. in lege. Cornelia. ff. de sicar. quod notant Felin. in dict. capit. sicut. & Albericus in. 3. parte. statut. q. 59. vbi expressim explicat, animum, & dolum ad abortionē colligi ex ipsamet percussione, & eius qualitate. idem in specie ista euidentiùs Caieta. deducit in. 2. 2. qō. 64. art. 8. in responsione ad. 3.

Hinc est omnino pensitandum quod scribit Ioan. à Neapoli. quod Cle. si Fu. I 2 libet.

Secundæ partis Relectionis

libet. 10. etenim respondet, non esse homicidam, imò à culpa excusari qui vel potionibus, vel alio remedio abortioni fœtus nondum animati causam dederit, ad ipsius prægnantis salutem: cum certum sit, eã ex puerperio morituram, quasi liceat impedire fœtus nondum animati lucem ad effugiendam mortem matris iam equidem animatæ. quod non ita licet, si constet, fœtũ iam animatum esse, vel de hoc dubium sit: quemadmodũ ipse Neapolit. notat: & Florenti. 3. part. titu. 7. cap. 2. §. 2. ex quibus erit intelligendum quod Mari. Soci. & Feli. probare tentarunt in dict. ca. si aliquis. asseuerantes, licitum esse abortioni causam dare ad effugiendam mortem prægnantis ex puerperio morituræ.

¶ Duodecimò ex præcedentibus colligitur, quid tenendum sit in ea quæstione, qua quæritur, an sit irregularis qui neminẽ occiderit, fuit tamen præsens prælio, in cuius cõflictu aliquis occisus est. cui quæstioni & illa proxima est, an clericus possit in bello pugnare: & profectò ex. f. Thoma, & ibi Caiet. 2. 2. quæstione. 40. art. 2. Abb. Card. Hæri. Anania, Feli. & aliis in capit. penult. de homicid. Florent. 3. part. titu. 28. capit. 2. §. 6. potest hac in quæstione primũ responderi, clericũ posse præsentem esse bello iusto, & hortari milites ad pugnam: text. in dict. capit. petitio. de homi. vbi gloss. & gloss. in capitulo, quod in

dubiis. de pœnis. nõ tamen pugnare, imò peccaret grauiter, si pugnaret propria manu, cum hoc non sit ei licitum. cap. clerici. & cap. sequenti. 23. q. 8. capitu. ex multa. de voto. quòd si esset clericus in minoribus cõstitutus, posset absq; peccato in bello iusto propria pugnare manu: sicut & laicus. nec esset irregularis, etiam si propria pugnaret manu, modò aliquẽ nec occideret, nec mẽbro mutilaret: siquẽ clericus adhuc in sacris cõstitutus, & cui non licet propria pugnare manu irregularis nõ est si pugnauerit in bello iusto, nec tamen quẽquã occiderit, aut mutilauerit, etiam si in eo cõflictu fuerint plures occisi, aut mẽbris mutilati. text. optimus in dict. ca. petitio. quo in loco apparet, esse quem irregularem, si adhuc in bello iusto propria pugnauerit manu, & aliquẽ occiderit, aut membro mutilauerit. idem probat glo. in ca. sciscitatis. 7. q. 1. & est cõmunis omnium opinio. Quòd si Roma. Põtifex alicui clerico permetteret, vt propria in bello pugnaret manu, & is in cõflictu belli aliquẽ occideret, nõ erit irregularis cẽsendus secũdũ oẽs. quia is id permisit, qui põt super irregularitate contracta ex homicidio dispẽsare, quẽadmodũ statim dicemus.

Sed & id, quòd modò probauimus: nõpe, posse clericũ absq; irregularitatis pœna in bello iusto hortari milites: quidã verũ esse cẽsent, vbi hæc exhortatio fiat antebelli cõflictũ: quasi minimẽ liceat absq; irregu

regularitatis periculo in ipso belli iusti conflictu milites exhortari ad pugnam ex qua homicidia & mutilationes membrorum sequantur: sic sane visum est Innocentio & Hostiensis, in dicto c. quod in dubiis. Hæri. in dicto ca. petitiõ. & Syluest. verb. bellũ. 3. §. 2. à quibus ipse dissentio aliorum mentem sequutus: quippe qui videant hanc differentiam verbalem esse, non realem. Nam & præter alia text. in dicto capitulo, petitiõ. ad irregularitatem constituendam expressim de finiuit, non esse satis, quod quis fuerit præsens bello iusto simul cum ipsis militibus, & pugnaverit: sed requirit, quod aliquem ex hostibus manu propria interfecerit, membraue mutilauerit. & tamen non potest quis in prælium, & pugnae conflictum exire, quin & in ipsa pugna alios eius socios ad strenuam pugnam hortetur. igitur etiam si clericus in bello iusto hortetur ad præliandum in ipso conflictu pugnae non erit irregularis: imò & si hostem percuteret immunis adhuc esset in hac specie ab irregularitate: sicut in dicto cap. petitiõ. palam constat.

Sed si quis in bello iusto propria pugnaret manu eo casu quo sibi liceret, nepe, ubi si non pugnaret, patria euenteretur ab hostibus vel exercitus deleretur: essetque pugna in bello iusto meritoria: & aliquem occideret, aut membro mutilaret, irregularis erit censendus si clericus sit, secundum Caiet. in 2. 2. quaestione. 40. articulo. 2. Attamen Panormit.

Anania, & Doct. in dicto ca. petitiõ. dum ad illius ca. responsum ratione decidendi reddidere, contrarium præmittunt: & denique huius quaestionis vera decisio pendet ab his, quae statim in 3. huius Relectionis parte dicentur super glo. in verb. suum.

Quod si bellum iniustum sit, qui in eo pugnaverit, auxiliũ, aut opem dederit, irregularis erit, si inde secuta sit mors hostis, aut membri mutilatio. cap. sicut dignum. §. vlti. de homici. ubi hoc notant oes. idem Abb. & Doct. in dicto capi. petitiõ. Maria Soci. in dicto capi. ad audientiam. nu. 66. Consalus à Villadiego de irregularit. cap. de homicida. col. 4.

Postremo de homicidio quo ad irregularitatem illud superest examinare, quis possit per dispensationem hoc vitium tollere: & sane de homicidio voluntario, vel casuali acturus, quod generaliter de omni irregularitate iam præmitimus, & de hac itidem in specie adnotauimus: scilicet, irregularitatem homicidii, etiam voluntarii causa contractam, iuris esse tantum humani & positivi. ca. non inferenda. 23. q. 3. ubi Ambrosius refert, Moysen Aegyptium quendam interfecisse: idem constat Exodi. capi. 2. & tamen is altare Deo erexit & consecrauit, Exod. cap. 1. & ca. 1. de consecrat. dist. 1. unde glo. in summa. 21. dist. scribit, lege diuina veteris testamenti homicidam non prohiberi sacerdotio. idem glo. in dicto cap. 1. de consecrat. dist. 1. Nec quicquam refert, quod Dauid rex 2. Reg. cap. 7. à domino audierit: non

Cle. si Fu. I 3 ædifi-

Secundæ partis Relectionis

ædificabis mihi templum, quia vir sanguinis es. Nam etsi Moyses sanguinem per homicidium effuderat: non tamen ita sanguinolentus, ut Dauid dici potuit, propter multum sanguinem effusum à Dauid rege. quod apparet ex capitulo. 22. Paralipomenon. & præterea Dauid præparabat ædificare illud vnicum templum apud iudaicum populum, quod præfigurabat ecclesiam Christianam, quæ in pacis vnione, & concordia, ac charitate fundata est. capit. 4. ad Ephesios, Solicite, inquit Paulus, seruate unitatem spiritus in vinculo pacis. unde constat, irregularitatem ex homicidio non esse, nec fuisse inductam lege veteri diuina. quod si veteris testamenti lege diuina fuisset instituta, hodie post legis euangelicæ institutionem minimè vim legis ea institutio haberet: nec ex ea dici posset hanc irregularitatem iure diuino inductam esse. Ius diuinum legis euangelicæ nihil hac de re statuit: idcirco sequitur, hanc irregularitatem iure pontificio humano statutam fuisse, quemadmodum voluerunt Innocent. & Doct. in ca. nisi cum pridem. de reuuntiat. idem Innocent. & alii in cap. ad audientiam. de homicid. Palud. in. 4. sent. dist. 25. q. 3. col. vlt. Florent. 3. parte. tit. 28. cap. 2. §. 6. & esse hanc opinionem communem fatetur Syluest. verb. irregularitas. in fine. tametsi Panormit. in dict. ca. ad audientiam. & ibi Maria. Soci. 3. q. principali. te-

neat irregularitatem propter homicidium iure diuino fuisse inductam, quæ quidem opinio minimè potest iure probari.

Hinc plenè constat, Romanum pontificem posse dispensare super hoc vitio irregularitatis ex homicidio contractæ: sicut dispensare potest aduersus alias humanas leges, & pontificias. quod probat Innocent. Hosti. Abb. Anania, & communiter doct. in cap. sicut dignum. §. vlt. de homici. & in dict. ca. ad audientiam. vbi Soci. nu. 95. Florté. in dic. §. 6. Gosalus à Villadiego de irregularit. cap. vlt. dicēs, hanc opinionem communem esse, quæ etiā sequunt Syluest. in dic. verb. irregularitas. ad finem. Alber. Trotius in trac. de vero, & perfecto clerico. 2. libr. ca. 26. Thomas Ferrati? cautela. 44. Ludoui. Gomeci. in tract. expectatiuarum. num. 88.

In hoc tamè cõueniunt oēs, difficilè obtineri hanc dispensationem à Summo pontifice, nisi pro eo, qui religiosus sit, vel esse velit aliquo medicantiū religiosorum monasterio. quod ita fieri asseuerat Ludo. Gomeci. in dicto nu. 88. & Ioā. Staphil. de literis gratiæ & iustitiæ. folio. 193. col. 2. Idem in praxi receptum est, quoties homicidium voluntarium sit occultum oīno. Nā Roma. Pontifex cõsuevit eū hoc homicida dispensare: saltè ut in susceptis ordinibus ministret: quæ admodum fatetur Ludo. Gomecius in dict. num. 88. id verò mirum non est: si quidem episcopus dispensare potest cum homicida voluntario, si is sit omnino

minimo occultus quo ad ministeriū altaris in susceptis ordinibus: auctore Archid. in. c. de his. 50. distinct. & Frederico consi. 168. Ancha. in regu. peccati venia. de regu. iur. in. 6. colū. 3. tex. optimus in capitulo. nisi cum pridem. de renuntiatio. versic. si tamen culpa latet. Simul & ex regula, quæ adnotari solet ex cap. nuper. de sent. excom. quam & in dispensationibus probant Ioā. Lignianus, Calderi. & Panormit. in capit. At si clericus. §. de adulterijs. nume. 5. de iudic. post Innoc. vbi Bellamera eum sequitur in capi. dilectus. de tempo. ordinat. eandem opinionem quo ad susceptos, & suscipiendos ordines sequitur Angelus in verbo. Homicidium. 5. quæst. 1. ex Panormit. eam deducens in cap. extenore. col. 3. de tempori. ordinat. eandem Abba. sententiam veriore esse censet Alfonso à Castro l. br. 2. de potest. legis pœna. capit. vlti. versicu. tertia principalis cōclusio. qui dum egregiè quæstionem istam explicat, tandem probare conatur, nullā in hac specie contrahi irregularitatē: quasi iura pontificia statuentia irregularitatis pœnam homicidis, minimè eos homicidas complectantur, qui omnino sunt occulti, & quorum homicidium probari non potest aliter quàm per eorum cōfessionem: quo fit, vt iuxta eius rationes necessaria non sit in hoc casu dispensatio episcopi. adducit ad hoc tex. in cap. ex tenore. de temp. ordinat. cui censet non obesse text. in capitu. vltim.

eodem titu. & in capitu. inquisitionis. in princi. de accusat. quippe qui loquantur in eo casu, quo crimina omnino occulta non sunt: sed possunt in iudicio saltem paucis testibus probari.

Nos verò arbitramur, posse humana pontificia constitutione induci irregularitatem in pœnam criminis exterioris, etiam occultissimi, quod nullis probari testibus valeat. nec video in hoc quicquam vrgere grauitè, vt cōtrariū defendi possit. hanc opinionem multis probarè, nisi & eā alioq. iā nō semel in his, quæ hætenus scripsim⁹ doctissimorū viro rū auctoritate cōmunitā tradidissè.

Deinde illud mihi cōstitutissimū est, ius pontificium irregularem cōstituerè, & efficere homicidam exteriorè, etiam si is occultissimus sit, adeò quidē, vt nullis testibus homicidiū exteri⁹ probari queat. hoc enī ipse deduco ex omnibus iuris canonici locis, quibus hæc fuit statuta irregularitas: etenim propter homicidij disactū inducitur absque distinctione, an is occult⁹, vel public⁹ sit.

Hoc ipsum euidentius fit, si consideremus, esse quædam crimina grauiā quidem, & ideo digna depositione ab ordinis ministerio: eaq. perpetua: quæ tamen siue occulta, siue publica sint, non efficiunt eorum auctorem irregularem: nempe, adulterium, falsi crimen, simonia in beneficio acquirendo commissa, per iurium: vt notatur in capit. tux. de pœnis. capitu. at si clericus. §. vltimo.

Secundæ partis Relectionis

de iudic. in his equidem criminibus est intelligendus text. elegans in dict. cap. ex tenore. quo decisum est, non esse quenquam prohibendum à ministerio suscepti sacri ordinis, nec ad alios promotione: si crimen occultum sit, id est nondum in iudicium deductum per probationem, nec notorium, aut publicum alioque, quasi Romanus Pontifex respondeat, non esse puniendum quod ob delictum occultum in his, quæ pertinet ad sacros ordines, ea poena, qua puniretur, si id crimen notorium, aut probatum in iudicio foret. idem constat in ca. de his. in. 1. 50. dist. & probatur irregularitas expressim tradita in ca. vlti. de tempore. ordinat. quas responsiones, & juris Pontificis decisiones ipse procedere cæleo, etiã si hæc crimina non essent omnino occulta, sed possent duobus testibus, aut tribus probari: modo notoria non sint, nec in iudicio probata: sicuti satis in specie probat text. in dict. capi. vltimo. Aliã verò crimina sunt, quæ ipso iure impediant ordinis suscepti executionem, & ad maiores, promotionem: ut homicidium, simonia in ordine commissa: & his similia. in his profecto criminibus, & si ea omnino sint occulta, nec possint testibus probari, irregularitas adhuc iure pontificio contrahitur. hoc constat ex his, quæ prima huius operis parte de sodomie crimine diximus: & deinde in dict. capi. vlti. de tempor. ordinat. ubi apparet, homicidium post peractam poenitentiam adhuc

impedire suscepti ordinis ministerium, & ad maiores promotionem, etiam si nec notorium sit, nec in iudicio probatum: sub hoc autem homicidio & illud continetur, quod est omnino occultum, modo exterius sit, igitur & hoc impedit sacri ordinis ministerium, & promotionem ad eundem. eadem opinio constat in. c. nisi cum pridem. §. persona. de renuntiat. quo in loco gloss. verb. latet. & Anto. à Butrio hoc ipsum planè adnotarunt, & post alios Gósalus à Villadiego de irregularitate. capit. dixi etiã. & ca. dixi vltimus. Henric. in ca. vlt. de temp. ordinat. sentiunt oes in. c. inquisitionis. de accusat. Nec refert posse. delictum probari, vel non, modo ad actum exteriorè suapte natura probabilem processum sit: ut lege humana, & pontificia is actus comprehendatur: tamen si referat quando quæ sit occultus, vel notorius quo ad plures iuris effectus: præter hæc mihi sat erit, quod ex homicidio exteriori contrahatur iure canonico irregularitas. qui autem dixerit hæc iura humana non esse intelligenda de homicidio omnino occulto per accidens, id necesse quidem erit, ut probet. Ex quibus ipse colligo ex auctoritate adhuc Panormitan. Angeli, & sequentiũ, ex homicidio utcumque occulto contrahi irregularitatem, ab episcopo potius debilem: etenim ipse Panormitanus in hac specie contractam esse irregularitatem fatetur: licet ea sit ab episcopo debilis per eius occultam dispensationem: quod Angelus & alij ita intel-

intellexerunt, tametsi Syluest. verb. homicidiū. 3. q. 8. opinatur, hanc irregularitatē & in hoc casu non posse tolli per episcopi dispensationē. Sed & Synodus Tridentina sess. 4. sub Julio Tertio, can. 7. statuit, homicidam voluntarium, non esse promouendum ad sacros ordines, nec ad beneficia, etiam si homicidium nō fuerit in iudicio probatum, nec alia ratione publicum, sed occultū. Videtur enim tollere sacrosancta Synodus dispensationē episcopis. quāuis & ille canon fortassis intelligendus sit in homicidijs, quæ licet sunt occulta, possunt tamē probari, nec sunt oīno occulta. ipse etenim omnino occulta hac in questione appello facilius intellectus gratia, quæ nullis testibus probari possunt, nec aliter, quàm per confessionem ipsorum delinquentiū tametsi exteriori opere contigerint. Eadem tamē Tridentina Synodus Sess. 24. capi. 6. expressim episcopis interdicit dispensationem circa irregularitates ex homicidio voluntario, etiam occulto provenientes.

Hinc illud mihi dubiū est, quod idē vir doctissimus Alfonso à Castro i. d. c. vlt. 3. cōcl. vers. ex hac opinat̄ asseuerans, filiū presbyteri ex cōiugata ita occultē genitū, vt nō possit aliūde probari, quā per parentū assertionē, posse sine dispensatiōe promoueri, & bñficiū curā animarum habens recipere. Contrarium siquidem tenent Anto. in capi. 1. de filijs presbyter. & Gonsalus à Villadie-

go in tract. de irreg. c. dixi vltorius, quod illegitimi. Atq; ideo super hac decisione cogitandum amplius esse censeo.

Solet tñ Romanus Pontifex quicq; dispensare cū voluntario homicida, etiā publico quo ad altaris ministeriū. hoc demū addito, quod intra trienniū minimē altari ministret: & deinde extra locum: in quo homicidiū perpetravit. sic sanē referunt, & testatur Lud. Gomec. in. d. tract. expetatiuarū. nu. 88. & Ioā. Staphilæ. in. d. folio. 193. qui etiam scripsere, cōsueuisse Summū pontificē absolue re clericum à reatu homicidij, ac omnis labis, & infamie macula eius occasione contracta, vt in pristinos honores restituatur, poteritq; hic homicida obtinere ex vi huius absolutionis beneficium simplex, si id sibi conferatur: capit. 2. de cleric. pugnant. in duello: non tamen hinc licebit, nisi aliud in absolutione fuerit expressum etiam in obtentis ordinibus altari ministrare: quod ipse Ioan. Staphilæ. adnotauit.

Dispensat verò solus papa cū homicida casuali, vt in sacris ministret, vel ad sacros ordines promoueat. Panor. in capi. continebatur. de homici. idē & Docto. maximē Maria. Socinus num. 95. in capitu. ad audientiam. eodem titulo. regia. l. 51. titulo sexto. partit. 1. licet tamen episcopo dispensare cum quocūq; homicida, vt in minoribus ordinibus iam susceptis possit ministrare: quē admodum ex capi. ad audientiam. & cap.

Secundæ partis Relectionis

& ca. cōtinebatur. de homici. & ca. 2. de cleri. pugnāt. in duello. notant in. d. c. 2. Hosti. Io. Andr. Innoc. Cardin. & Anania. quorum opinio magis cōis est: tametsi quo ad homicidium voluntarium nullibi probeatur: & ita eam in homicidio casuali tantum admittunt Abb. in. d. ca. 2. Soci. nu. 95. & Felin. col. vlti. & ibi quoq; Anania in. d. ca. ad audientia.

Cæterum hæc intelligenda sunt quo ad ministerium ordinis. Nam quo ad beneficiū simplex obtinendum pōt cum homicida, etiā voluntario episcopus dispēfare. tex. in dic. ca. 2. de cleri. pugnāt. in duello. vbi frequentissimè eius interpretes hoc adnotarunt, Soci. item & Feli. in. d. cap. ad audientia. Ioā. Staphi. de literis grat. & iust. Fol. 78. qui secus esse censent quo ad beneficiū curam animarū habēs. arg. tex. in capit. 1. de filiis presbyte. in. 6. tametsi Anania in dict. capit. 2. etiā quo ad hoc tenet posse episcopum dispensare.

Quòd si quis beneficiū simplex habens, homicidium cōmiserit, possitq; ex dispēlatione episcopi illud retinere: tamē si, etiā nondū mota lite, nec accusatione instituta, alter hoc beneficiū impetraret in euentum priuationis, non posset episcopus dispensare, vt homicida illud beneficiū retineret: quia ex præmissa impetratione ius quoddā alteri iā sit quæsitū: nec ipse papa absque huius iuris derogatione visus foret alteri præiudiciū facere: quod Domi. voluit in consi. 105. columna

vlt. vbi hoc aliquot rationibus probat: & sequitur Ioan. Staphi. de literis gratiæ & iusti. folio. 78. col. 2.

Verū ad huius cōclusionis intellectum præmittendū est, homicidā, etiā voluntariū, nō esse ipso iure priuatū beneficio ecclesiastico, sed priuandū per sententiā. tex. in. c. cleri. nē Cleri. vel mona. notat Innoc. cōmuniter receptus in capit. cū nostris. de concess. præb. nam & eius opinionē cōmunē esse asserūt Anania & Felin. in capit. inquisitionis. colū. 1. de accusat. Antoni. Corset. in singul. verb. sententiā. notant Capella Tholosana. 207. Felin. in cap. 2. col. 3. de rescript. & in ca. sciscitatus. col. 1. eo. tit. Præposi. in. c. studeat. 50. dist. Io. Bernardus in pract. capi. 88.

Item est ad hoc ipsum adnotandum, eundem voluntarium homicidam, quiq; per sententiā priuandus est beneficio, posse interim ad huc pendente accusatione eidem beneficio renuntiare priusquā condemnatur. glos. elegans in capit. secundo. vt lite penden. verbo, finita. libr. sexto. quam Doctōr. inibi sensim probant. & Ferrari. cautela. 44. gloss. in regul. Cancel. 27. Rebuffus in tract. de pacificis poss. nume. 261. Felin. in dic. cap. inquisitionis. colū. tertia. Rota in antiquioribus, quinta. de re iudic. Ludouic. Gomeci. in regul. de Annali possessore. quæst. 42. numer. 3. Chassanæ. in consil. 44. nume. 22. Philippus Probus in additionibus ad Monachum, in cap. Alma mater. de sent. excom. nu. 6.

Qui-

Quidam tamen existimant, hanc renuntiationem impediri, si quis prius impetrauerit à summo pontifice beneficiū homicidæ in euentū priuationis. quod Domi. in. d. cōsi. 105. tenet in hac specie, opinatus, renūtiatiōne istā nullā esse in hūc sensum, vt possit postea lis tractari. & lata priuationis sn̄a renūtiatio fiat inutilis. Cōtrariū tñ in hoc ex dict. gl. probare conati sunt gl. in. d. reg. cācella. 27. col. 4. Chassanæ. in. d. cōsi. 44. nu. 22. Io. Staphilæ. de literis gratiæ, & iustit. fol. 64. Probus in. d. nu. 6. Rota præcitata, in antiquioribus. titul. de re iudi. Ant. Butrius in cōs. 43. Aufreri. in additiōibus ad Capel. Tolosanā decis. 436. Ludo. Gomeci. in reg. de Annali. q. 42. nu. 4. quibus multum accedit decisio Aegidij à Bellamera decisio. 739. Horū opinio magis recepta est, sicuti ex prædictis autoribus apparet. Nec iure admittendū est quod ipse Dñicus probare vult: nepe, post hāc renūtiatiōnem, aut aliā vacationē beneficij aliter quā per priuationē cōtingentem posse iudicē procedere ad priuationē. etenim hic processus iā inutilis erit: cū ipse, aduersus quē priuationis sn̄a ferēda est, non obtineat, nec possideat bñficiū: atq; ita visum est Rotæ in nouis. 491. & Lud. Gomeci. in. d. reg. de Annali. q. 42. nu. 5. sic nec ipsius Dñici altera rō vrget, scilicet quod nō possit fieri renūtiatio, nec dispēsatio in præiudiciū eius, cui ius quæsitum est. Nam illud est verum vbi agitur de præiudicio iuris purè

quæsitum: non autē vbi ius quæsitum est conditionale, & incertum: secundum Roma. consil. 256. Ludow. Gomeci. in. d. q. 42. & in reg. de non tollendo iure quæsitum. q. 3. quo in loco multa ad hoc allegat.

Ceterum quod Ant. à Butrio in dict. consil. 43. addit, hanc renuntiationem esse nullam quoties ea facta fuerit post scientiam prioris impetratiōis: quasi ea in fraudē fiat. capitul. 2. de renuntiatione. in. 6. mihi dubium est, imò falsum videtur. licet Aufrerius in dict. decis. 436. & Felin. in capi. in nostra. nume. 38. de re script. idem scripserint Antonium sequuti. Nam qui renūtiat, iure suo vtitur, & ideo nullā fraudē cōmittit: quippe qui sibi ipsi consulturus, vel amico, vel cōsanguineo, eidem beneficio renuntiet, non vt noceat impetranti. etenim in. d. c. 2. manifestè colligitur fraus renūtiantis, qui nō, vt sibi cōsuleret, sed vt impetranti noceret maximis cōiecturis ad id existentibus, renuntiat bñificio. atq; ideo in ea specie fraus excluditur: habetq; rationē aliquā illa decisio à l. Filia mea. vbi Bald. ff. solu. matri. notat Boerius in tractat. de legato. fol. paruo. 26. quibus addendus est Barb. in cōsil. 60. lib. 4. col. 1. & 2. Potissimè hæc Butrii opinio nō sibi satis cōstat: siquidē ipsemet opinatur, renuntiationē istā factā ab ignorante validam esse, etiam si prior impetratio haberet decretum irritans: & tamen hoc decretum adhuc ignorantes afficit. cap. dudum. de præb. in. 6.

Secundæ partis Relectionis

in.6.cap.1.§.adijciebatur.de concess.
præb.eod.lib.vbi hoc communi o-
mnium consensu receptum est: &
traditur in capi. si eo tempore.de e-
lectio.in.6.in glos.ignoranter.& in
cap.si postquam.de præb.eod.libr.
per Cardin.in Clemen.1.q.18.de ele-
ctione. & alios in plerisque locis.

Igitur Dominici responsum nõ
est ita simpliciter admittendum: sed
tunc demum,quãdo in prioris im-
petrationis literis expressim sit ap-
positum,quod renũtiatio lite pen-
dente facta ab ipso priuando cedat
in vtilitatem impetrãtis:cuius clau-
sulæ meminere Ioan.Staphilæ.in di-
cto folio.64.& Probus in dicto ca.
Alma mater. Soletq; concedi, at li-
teris clausula ista adscribi post pri-
mam priuationis sententiam, non
ante:vt ipse Staphilæus testatur,&
nisi fallor, ex hoc minimè tollitur
episcopo dispensandi potestas: ipsi
que dispensatio impedit priuatio-
nis sententiam:quicquid contrariũ
fenserint Domi.& Ioan. Staphilæ.
in dict.folio.78.Nuper tamẽ Caro-
lus Moli.in reg.cancella.18.numc.55.
communem opinionẽ improbat,
vbica renunciatio fit in fauorẽ cer-
tæ personæ: cuius sententia fortas-
sis iure, & æquitate præualet ob
fraudẽ,quæ in hac specie manifesta
vĩ. idcirco lector optime cogitabis.

His verò,quæ de dispensatione su-
per hac irregularitate diximus,illud
libenter adiecerim,quod in praxi
maximam confert vtilitatem:nem-
pe posse dispensare in hac irregula-

ritate cõtracta ex homicidio,quod
per iudicẽ,aut iustitiæ ministros fue-
rit commissum,eum qui potestatẽ
habuerit dispensandi super irregu-
laritate contracta ex homicidio ca-
suali. Nam quo ad hoc,homicidiũ
istud casuale censetur. quippe nul-
lam culpam,imò meritum habeat.
quod Caieta. adnotauit in summa,
verbo,irregularitas.in fine. tametsi
hoc homicidium voluntarium ve-
rè sit,licitum tamen,vt satis cõstat.
Atque hæc dicta sint de homicidio
voluntario: de irregularitate ex eo
contracta: & de dispensatione su-
per hoc impedimẽto impetranda,
à quo scilicet petenda sit. Reliquũ
erit de homicidio casuali tantisper
agere,ad pleniorẽ huius tractatus
examinationem.

Ex. §. Sequenti.

- 1 Homicidium casuale, quid sit?
- 2 Irregularitas oritur ex homicidio casuali cum distinctiõne operis illiciti, & liciti: que in hoc. §. latius explicatur, quam fuerit à doctõribus tradita.
- 3 Chirurgus, an irregularis sit? & de medicis, chirurgisque clericis: & an medicus imperitus puniatur de morte egroti?
- 4 Intellectus capitul. sicut. de homicidio. & numc. decimo.
- 5 Intellectus capit. dilectus. de homicidio. & numer. decimo.
- 6 Intellectus capitul. exhibita. de homicidio. & ibi de iactu disci perpeñsus Homeri locus.
- 7 Sphæra ludus apud Homerum exponitur ad Iulij Pollucis interpretationem, aduersus Erasmus.
- 8 Intellectus cap. continebatur. de homicidio.
- 9 Latissima culpa, an efficiat quẽ irregulare?
- 10 Multa aduersus communem Canonistarũ disti-

distinctionem de opera licita, & illicita ad casuale homicidium traduntur: & inibi vera resolutio.

11 Habens in domo leonem, aliamue feram, an sit irregularis, si ea hominem occiderit.

§. Quartus.

Homicidium aut casuale illud dicitur, quod casu præter intentionem committentis, vel causam dantis contigerit. Nam secundum Arist. 2. Phy. casus est causa agens præter intentionem, cuius rei gratia subsiciã hoc in loco. S. Tho. dist. 2. 2. q. 64. artic. 8. ea inquit, quæ casualia sunt, simpliciter loquendo non sunt intenta, nec voluntaria. Et quia omne peccatum est voluntarium secundum Augustinum, consequens est, quod casualia in quantum huiusmodi non sunt peccata: contingit tamen id quod non est actus, & per se volitum, vel intentum, secundum quod causa per accidens dicitur remouens prohibens. Vnde ille, qui non remouet ea, ex quibus sequitur homicidium si debeat remouere, erit quodammodo homicidium voluntarium. Hæc Thom. qui statim sequitur, & probat communem Canonistarum distinctionem, quæ solet in homicidio casuali adhiberi in hunc sanè modum, vt qui dederit operam rei illicitæ, si casuale homicidium sequatur, irregularis sit: siue adhibuerit diligentiam,

quam potuit, nè sequeretur: siue negligens fuerit. Is verò qui dederit operam rei licitæ, tunc denique sit irregularis, cū non adhibuit eam diligentiam, quam potuit, & debuit adhibere, nè homicidium casuale sequeretur. Hanc opinionem ex pluribus iuris Pontificij decisionibus exponit glos. in ca. sicut dignum. s. vlt. verb. consilium: & in cap. continebatur. de homicidio: & vbiq; Doct. communiter. Caieta. post S. Tho. in dict. art. 8. vbi eleganter scribit, hanc distinctionem quo ad irregularitatem esse admittendam: non tamen quo ad peccatum: siquidem ille, qui dat operam rei illicitæ, si adhibuit diligentiam, quam debuit, & potuit, nè homicidium casuale sequeretur: & nihilominus casu id contigerit, erit reus illius actus illiciti, cui dabit operam: non tamen homicidij: sicut nec quo ad peccatum erit homicidij reus, qui dedit operam rei licitæ, & aliquam absq; dolo culpã habuit: tenetur tamen pœnitere. glo. Abb. Ana. & Feli. in cap. presbyterum. de homicid. tex. optimus in cap. vltim. 15. q. 1. Alfon. à Castro lib. 2. de potestat. legis pœnalis, cap. 14. vers. secunda propositio. Et Domi. Soto lib. 5. de Iust. & iur. q. 6. artic. 9. Eadem Canonistarum distinctionem sequitur Albert. Trotius de vero & perfect. clerici lib. 2. c. 27. Gonsalus à Villadiego de irregularit. cap. de percussore. col. 6. Socin. in cap. ad audientiam. de homicid. numero. 48. & post alios Syluester. Cle. si Fu. K verb.

Secundæ partis Relectionis

verb. homicidium. 2. col. i. cui equi-
dem distinctioni ad eius probatio-
nem aptandi sunt aliquot iuris hu-
mani responsa. *et non ino. an. l. 1. g. 1.*
Primùm ad prioris partis exem-
plum adduci solet text. in cap. tua
nos. in princip. de homicid. etenim
monachus, qui tumorem pietatis
causa ferro aperuit, quia vulneratus
mortem obiit, irregularis censetur:
& tamen omnem diligentiam ad-
hibuit, quam chirurgus peritissi-
mus adhibere tenebatur. Etenim,
vt medicus non teneatur de morte
infirmi, aliquot sunt necessaria. Pri-
mum quod sit peritus in ea profes-
sione, & arte. l. illicitas. §. sicuti. ff. de
offi. præsid. Secundum, quod ad-
moneat infirmum, vt præcaueat ab
his, quæ sibi sunt nocumento futu-
ra. text. in dict. cap. tua nos. Nec ta-
men tenetur semper, & continuò
adesse ægrotò secundùm Hosti. An
charra. & Doct. in dict. ca. tua nos.
nisi ægrotus propter maximum æ-
gritudinis periculum custodia indi-
geret: tunc equidem tenetur medi-
cus vel præsens esse, vel admonere,
vt diligenter custodiatur. Sic Ho-
sti. censet in Sūma de ætat. & qua-
lit. §. ordo. versi. ex post facto. quem
refert, & sequitur Ripa in tracta. de
peste, parte vlt. §. Medicorum. num.
48. quo in loco multa adducit de
medicis imperitis an & hi tenean-
tur, si infirmus ob eorum culpam
moriatur. est enim text. in dict. ca.
tua nos. qui probat, his mortem æ-
groti imputari. idem constat in d.

§. sicut. vbi Alberic. existimat, me-
dicum imperitum, cuius causa æ-
grotus mortem obierit, pœna ex-
traordinaria, non ordinaria punien-
dum fore. l. 3. §. 1. ff. de sicar. notat Ri-
pa in dict. §. medicorum. Regia. l. 6.
titul. 8. parti. 7. vt hinc meritò Iouia-
nus Pontanus dixerit in Charonte,
Liberiùs medici viuunt, vt quibus
permissum sit hominem impune
occidere. Medicos enim non mo-
dò lex absoluit ab homicidio, ve-
rùm mercedem quoque eis statuit.
Hæc Pontanus. Igitur cum in spe-
cie dict. capitul. tua nos. Monachus
fœminam illam admonuerit, vt
à ventò caueret, & ipsa ventò expo-
nens seipsam mortem obierit, appa-
ret, non alia ratione monachum il-
lum censeri irregularem quàm quòd
operam dederit rei illicitæ, non sim-
pliciter, sed sibi: quia chirurgus esse
non poterat. textus est in capitu. sen-
tentiam sanguinis. nè cleric. vel mo-
na. Nullus, inquit, clericus rupta-
rijs, vel ballistarijs, aut huiusmodi
viris sanguinum præponatur: nec
vllam Chirurgiæ artem subdiacon-
us, diaconus, vel sacerdos exerceat,
quæ adustionem vel incisionem in-
ducit. Qua ratione Panorm. ibi col.
penult. & finali: ac Paulus Parisus
consilio nonagesimo sexto: colu-
mna vltim. libr. quarto. tenent, cler-
icum in minoribus constitutum
beneficium ecclesiasticum habentem
irregularem esse, si ex chirurgiæ
officiò, cui operam dat, aliquis mor-
tem obierit absq; eius culpa. quip-
pe

pe qui artē sibi interdictā exercent. Hic est ergo verus intellectus ad textum in dict. cap. tua nos. sicut gloss. sub obscure, & Docto. manifestè inibi tradiderunt. Quorum opinionem ipse cenſeo verā esse, quoties ægrotus moriatur ex causa alicuius aduſtionis, vel incisionis à chirurgo illata. Nam si chirurgus nullam aduſtionem, nec incisionem fecerit, & tamen ab alio vulneratus, aut alio qui ægrotus moriatur absq; culpa chirurgi, vel si à chirurgo aduſtus, aut incisus, non ex occasione incisionis, vel aduſtionis, sed ex ipsa graui, ac lethali ægitudine mortē obierit, nulla contrahitur irregularitas: quod satis constat ex constitutionibus ad hanc rem paulò antè citatis. His omnibus illud libenter addiderim, quòd clericus in minoribus constitutus ordinibus chirurgiæ artē exercens, poterit coram seculari iudice conueniri pro negligentis, & culpis commissis in eius artis vsu. notat optimè Ioann. Gallus in quaestio. 150.

Hinc inferitur, quòd si laicus, aut clericus in minoribus chirurgus esset, & iuxta artis peritiam chirurgiæ operam daret, atq; ex aliqua incisione absq; eius culpa ægrotus periret: non esset irregularis censendus: notant Cardinal. in dict. capit. tua nos. & Mari. Soci. in cap. ad audientiam. de homicid. nu. 31.

Sic & idem Cardin. in dict. capitulo, tua nos. 1. colum. scribit, quòd si monachus, aut clericus exercet

medici artē, & peritus esset, attamen absq; eius culpa casu, infirmi & ægroti moriantur, non esset irregularis: quippe operam daret licite rei: & quæ non est ei indirecta: ca. ad aures. de ætat. & qualit. Nam ibi cōsultit Romanus pōtifex, quòd hic ad ordines non promoueatur, si is conscientiam habet læsam alicuius culpæ: quasi liberè permissum iure sit ad ordines sacros promoueri, vbi medicam artē absq; culpæ suspitione exercent.

Ex his etiam apparet, eum irregularem esse, qui infirmi, & ægroti curam habens, dederit ei aliquam portionem absq; medicorum mandato, aut contra eorum prohibitionē, si ægrotus ex hoc mortuus fuerit: notant Innocen. & Doct. in dict. cap. tua nos. & Mari. Soci. in dict. ca. ad audientiam. num. 32.

Paritanè ratione qui ægrotum in mortis agone nimis anxiū in aliud reuoluat latus, vt citius moriatur, & nè magis crucietur mortis tormentis, irregularis erit. quod Soci. in dict. num. 32. scribit. ac Panormit. in ca. sententiam sanguinis. nè clerici vel mo. Gonfa. à Villadiego de irregul. c. de percussore. col. 5. post Specul. titulo. de dispensatione. §. iuxta. vers. quid si alius infirmum.

Hi verò authores, etiam irregularem esse opinantur eum, qui à vulnerato sagittā extraxerit, si ex hoc ipse vulneratus moriatur. Quorū sententiam ego admitterem, vbi in extrahendo sagittam, aliquā culpā habue-

Cle. si Fu.

K 2

rit,

Secundæ partis Relectionis

rit, quia non seruauit modū ab hu-
ius rei uiris peritissimis præscriptū,
vel operā dederit rei sibi illicitæ, &
interdictæ: alioqui non est omnino
vera prædicta opinio.

Secūdò in eiusdem prioris partis
probatione expèditur tex. i. c. sicut.
de homici. ubi illicitè ludēs cū fœ-
mina prægnāte censetur irregularis
si ex hoc lusu casu contigerit fœtus
animati abortio: tametsi nullam cul-
pam in eo ludo homicidio præstite-
rit: sic etenim communis omnium
Doct. sensus illud respōsum inter-
pretatur, ex eo, quod ludens cū mu-
liere prægnante cōmercium carna-
le cum ea haberet, aut habere con-
sueuisset, quasi hæc irregularitas mi-
nimè contraheretur à fratre, vel con-
sanguineo, qui cum fœmina præ-
gnāte licitè eodē lussisset modo. Sed
& hæc posteriorē sentētiā horum
authorū nō aliter verā esse opinor,
quàm si quis cū muliere, etiā cōsan-
guinea, prægnāte tamen, cautè luse-
rit: alioqui irregularis erit propter
culpā in ipso ludendi modo com-
missam: quòd boni uiri arbitrio ne-
cessariò est committendum.

Tertiò ad idē cōducit tex. in. ca. di-
lectus. de homi. quo decisum est, nō
5 esse clericū irregularē, qui cū equi-
taret, absq; eius culpa puerum equi
impulsu occiderit: quia operam da-
bat rei licitæ: igitur si operā illicitæ
rei dedisset, & is casus cōtigisset, fo-
ret irregularis. eadē ferè respōsio tra-
ditur in. c. significasti. in. i. cod. tit. vn
de si quis contra prohibitionē equi

taret, ac deniq; operā daret rei illicitæ,
& accideret quod in præcitatīs
respōsis cōtinetur, foret planè irre-
regularis. quod Caieta. scribit in. d. q.
64. arti. 8. versic. vnde si religioso. de
quo paulò pōst disputabitur. Obi-
ter tamen est adnotādum, hanc opi-
nionem Caietani deduci ex mente
omnium Canonistarum in. d. capi.
dilectus. & in. d. c. significasti.

¶ Posterior autē distinctionis pars
constat ex eodem capi. dilectus. &
ca. significasti. quibus apparet, dan-
tem operam rei licitæ non esse irre-
gularem, si absque eius culpa homi-
nis mors casu sequatur. Hinc sanè
fit, vt casus contingens ex feritate
equi non imputetur fessori, qui nul-
lam culpam habuit. idem probatur
ex. l. i. in princ. ff. si quadrup. paup.
feciss. dicatur. notat Bald. text. in di-
ceto capi. dilectus. ad hoc in consil.
443. libro. 4. l. idem iuris. §. i. ff. ad. l.
Aqui. §. impetu quoq;. Inst. de lege
Aqui. regia. l. 4. & 5. titu. 8. part. 7. l. 7.
tit. 17. lib. 4. fori. l. 15. titu. 13. libro. 8. or-
dina. & l. 6. tit. 15. part. 7.

Ad eandem partē pertinet text. in
ca. presbyterum. de homi. ubi ma-
gister operā rei licitæ præstās, & ex-
hibēs, si discipulum percusserit cul-
pam habēs in excessu correctionis,
est irregularis morte inde sequuta:
propter culpā enim tenetur, quia ex-
cessit in correctione. l. præceptoris.
ff. ad. l. Aquil. l. sed etsi. §. vlti. ff. eod.
titu. l. item quæritur. §. idē Iulianus.
ff. locati. l. 9. titu. 8. parti. 8. tenebitur
enim iuxta modum culpæ, vt in di-
ctis

etis legibus probatur. at si nullam habuerit in excessu culpam, nequam tenebitur de homicidio casuali inde sequuto: quod doct. oēs videntur in dict. ca. presbyterum. adnotare, etiam quo ad irregularitatem: quidquid Feli. ibi. contrarium probare conetur, num. 3.

Tertiò eadem posterior pars probatur in cap. ex literis. in. 2. & capit. Ioānes. de homicidio. quibus in locis non est irregularis qui dum pulsaret campanas, aut eas tolleret, casu quondam absque eius culpa homicidio causam dederit. etenim nō est irregularis: quippe qui operam daret rei licitæ. quòd si pulsatio campanarum esset aliqua ex causa illicita, profectò fatentur omnes utrobi que irregularitatem contrahi, si absque culpa pulsantis vel campana, vel tintinnabulum ceciderit, & aliquem ad mortem læserit. Id verò mihi satis dubium est, sicuti statim tradetur. constat tamē, irregularem esse, qui ad seditionem & arma pulsauerit campanam, & inde fuerit ex prælio inito, aut pugna sequuta mors: cum maximam huic morti causam dederit.

Nec tamen admiserim, eum irregularem esse, qui campanam pulsauerit in signum quòd aliquis est furca suspendendus, aut à ministris iustitiæ iugulandus: tametsi contrarium notauerunt Doct. in dict. ca. Ioannes. & Soci. in cap. ad audientiam. de homic. nu. 58. falsum enim id est: cum hic nec causam propin-

quam, nec remotam dederit morti, aut homicidio. sic nec ille erit irregularis, qui ligna, aut stramenta dederit ad comburēdum hæreticum iam mortuum: quòd si viuus foret comburendus hæreticus, esset irregularis qui ligna ad cōbustionem ministraret. Card. in hac Cle. ad fin. idem & Feli. in cap. sicut dignū. de homi. §. si quoq. Soci. in. d. c. ad audientiam. de homi. nu. 62. Palud. in 4. senten. dist. 25. q. 4. Specula. tit. de dispensat. §. iuxta. nu. 44.

6 Quartò hinc deducitur intellectus ad text. in ca. exhibita. de homi. vbi non censetur irregularis ille, qui misit ludendo lapidem in alium: & is à lapide fugiens, ac demum procidens in alterum lapidem caput offendēs, culpa medici mortē obierit. Nam qui misit lapidem, operā dabat reillicitæ, nec aliquam culpam habuit, quā ipse præuidere potuisset: idcirco homicidium casu cōtingens ei minimè imputatur. quòd si culpā habuisset: quia lapidē ita graue misit, ut nō fugienti vulnus posset inferri periculosum, tūc irregularis esset qui lapidē misit: sicuti notat Innocēt. Abb. Anania, & Doct. ibi. quibus suffragatur in simili decisio Barto. in. l. si gemina. ff. arbor. furtim cæsa. de quo tantisper egimus in hac parte. §. 2. nu. 9. quidam tamen, præsertim Abb. & Anania in. d. c. exhibita. censent, ludum illū proiiciendi lapides esse licitum inter pueros, licet inter maiores esset reprobis, quia noxius. l. nam lude. Cle. si Fu. K; dus.

Secūda partis Relectionis

dus. ff. ad. l. Aquil. ego verò quoties
 agitur de ludo proiiciendi lapides
 ad offensioñe, opinor, nec inter pue
 ros, nec inter maiores licitum esse:
 quia noxius est, tametsi qui eo in lu
 do alterū occiderit, aut percusserit,
 non sit puniendus pœna ordinaria,
 si cōsuetudine is ludēdi modus, ca
 ue pugna fuerit inducta: quod no
 tant Anchar. in. c. cū venerabilis. de
 cōsuet. idem in consi. 283. Cremenf.
 in singul. 149. Cœpola in cons. 30. fa
 cit ad id glo. in. d. c. cū venerabilis.
 & in cap. denitq. 4. dist. vbi Præpo.
 glo. in. c. sanè. de tempo. ordinat. &
 quæ latè tradit Rochus Curtius in
 capit. vlt. de consuet. folio paruo. 14.
 Hippo. in. l. 1. limit. 19. ff. de sicarijs.
 Iason & Purpurat. nume. 113. post
 Bart. in. l. singularia. ff. si cert. pet. ex
 quibus ipse colligo, cōsuetudinem
 paruam non excusare, etiam in fo
 ro iudiciali à tota pœna: sed bene
 ab aliqua parte pœnæ: nēpè à pœna
 ordinaria: notat & Marti. Azpilcuc
 ta in ca. cōsideret. §. tanto. de pœnit.
 dist. 5. licèt prædictæ glossæ volue
 rint, simpliciter cōsuetudinem ini
 quā excusare à pœna, nō à peccato.

Potuit sanè ludus proiiciendi la
 pides licere, si is contigerit ad vires
 corporis, & industriam experiun
 das: non quidem ad nocendum, si
 cuti de iactu disci solet adnotari: cu
 ius Homerus meminit Odissæ 8
 & sic libro. 8.

τὸν ἄνθρωπον ἐκείνον ὅτι βλάπτει ἀπὸ χει
 ρός.

νόμιμον ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἀπορίας
 γὰρ
 φαίμεν ἀολιχῆς μοι ναυσίλυτοι ἄνδρες
 λαὸς ὑπαίρηις. ὃ δ' ἔπειτα το σήματα
 πάντων.

Quem locum ita latine tradidit
 Erasmus Chiliade. 3. centuria. 5. pro
 uerbio. 41. Rex aut asinus.

*Versatū hūc valida submisit in aëra dextra.
 Intonuit lapis, ast in humū formidine sidunt
 Phæaces gēs gnara maris, ratibusq; superba
 Ob saxi iactū, verūm id procul omnia signa
 Transuolat.*

Erat autem discus lapis orbicula
 ris, quem exercitij gratia iactare so
 lebāt plerumq; scribitq; Didymus
 in commentarijs ad Homerum, di
 scum habuisse in medio funē, quo
 contorquebatur: vt maiori impetu
 emitteretur. huius ludi meminit &
 Martialis lib. 14.

*Splēdida cū volitent sparthani pōdera disci,
 Este procul pueri: sit semel ille nocens.*

Item & Plautus in Bacchidibus:
Ibi cursu, luctādo, hasta, disco, pugillatu, pila,

Hoc autem in loco libenter lecto
 rem admonco, Erasmus virū alio
 qui Græcæ, & latinæ linguę peritis
 simū, in dicto proverbio non satis
 diligenter Homeri locum expendit
 se. Etenim cū Iulij Pollucis ludū
 de pilæ iactu explicaret: qui libr. 9.
 ita inquit: Vrania verò sic habet: ali
 quis resupinans sese sphaeram in cœ
 lum mittit, reliquis autem certamē
 erat, vt eam, priusquam in terra re
 cideret, raperent: id quod in Phæaci
 bus

bus significare videtur Homerus. hæc Pollux. Erasmus existimat, Pol lucem Homeri locum citare, quem modò de iactu disci nos tradidimus: cū satis differat à disci iactu, ludus sphaerae, cuius Pollux meminerit. est igitur locus, quem Pollux indicat, apud Homerum in eodem libro octauo Odyssæ:

οἷδ' ἔτει οὖν σφαῖραυ καλήν μετὰ χερσίν
ἔλοντο.

πορφύρεῖν. πύσφιν πόλυβος ποίησε δαι
φρων

πύσφιν ποίησε δαιφρων ποίησε δαιφρων
πύσφιν ποίησε δαιφρων ποίησε δαιφρων
πύσφιν ποίησε δαιφρων ποίησε δαιφρων

πύσφιν ποίησε δαιφρων ποίησε δαιφρων
πύσφιν ποίησε δαιφρων ποίησε δαιφρων

Hæc latinè ad verbum:

Hic igitur postquam pilam pulchram in manibus acceperunt.

Purpuream, quam ipsis Polybus fecerat prudens:

Hanc alter iacebat ad nebulas umbrasque flexus retrò. alter autem à terra in altum elevatus,

Facile accipiebat, ante aquam pedes ad pavementum venirent.

Utebantur autem & veteres disco ad hoc exercitium ferreo, isq; appellabatur, authore Eustathio, solos. idem commemorat Ludoui. Cælius li. lcc. antiq. 13. cap. 12. Hispani dicimus Herrò. Tametsi innominatus Homeri interpret Ilia. lib. 23. has duas dictiones ita distinxerit, vt Discus planus sit, ac latus: solos verò rotundus, & orbiculatus.

Quintò ex eadem cõclusionone deducitur vera interpretatio ad tex. in ca. continebatur. & in cap. lator. de

homici. etenim in priori casu homicidium casu cõtingens, irregularitatem induxit: in posteriori verò minimè, & tamē utrobique dabat quis operam relicta. est igitur discriminis ratio ex culpa constituenda: siquidem eo casu, quo irregularitas inducta est, qui dabat operam rei licite culpam habuit: quia non adhibuit diligentiam, quam debuit in præcauendo homicidij casum: at in altera specie eam diligentiam adhibuit: atq; ideo non efficitur irregularis, secundum cõmunem omnium sententiam, post glo. ibidem. quo fit, vt ex dict. cap. lator. satis probetur, palestre ludū licitum esse, etiam clericis. Constat sanè hunc ludum, & ei similes exercēde virtutis causa licitos esse. l. solēt. ff. de aleæ lusu, & aleat. imò si quis hoc in ludo vsus defensione, et natura ludi, nè victus euadat, alterum occiderit, non tenebitur de homicidio. l. qua actione. §. si quis. l. si ex plagis. §. cum pila. ff. ad. l. Aquili. glos. Alberic. & Iason in. l. in exequutione. §. vlt. ff. de verbo. obligat. Deti. consilio. 9. Socin. consi. 16. libr. 1. Hippo. in pract. §. vlt. terius. nu. 9. qui ad hanc rem multa tradidere.

Ipse quidem opinor, ludos causa exercendarum virium tunc clericis saltem cõstitutis in sacris licere, quoties hi ludi non sunt communi hominū iudicio periculosi ad vulnera, vel mortem. quod ex multis probatur, quæ notari solent in cap. 1. & capi. sententiam sanguinis. nè cleri.

Secūda partis Relectionis

vel mona. & in cap. 1. de torneamēt
 Atq; hæc dicta sint de his, qui ope
 ram dederunt relicitæ: & tamen
 censentur irregulares propter cul
 pam commissam in nō præcauen
 do ea, quæ poterant homicidio cau
 sam dare. Nec tamen culpa leuissi
 ma in hoc casu est sufficiens ad irre
 gularitatem: sicuti probat tex. in ca.
 quæsitum. de pœnit. & remiss. vbi
 9 Panor. hoc notat & Gósalus à Vi
 lladiego de irregularit. ca. de percuf
 fore. col. 7. Rauēnain dict. ca. quæsi
 tum. Angel. verb. irregularitas. §. 3.
 Syluest. verb. homicidium. 2. colu. 2.
 & in. §. 23. & licet glos. in ca. signifi
 casti. in primo, de homicid. teneat,
 culpam leuissimam eius, qui rei li
 citæ operam dabat, imputari ad ir
 regularitatem: exēpla tamen, quæ il
 li opinioni aptauerūt Hosti. & Ioā.
 Andr. potius pertinent ad culpam
 leuem, quàm ad leuissimā. atq; ita
 ipse opinor veriore esse opinio
 nem Abb. qui eā intelligit, vbi cul
 pa leuissima contigerit in omitten
 do: nam si in cōmittendo contigis
 set, sufficeret ad irregularitatē. text.
 optimus ad hoc in ca. consuluisti.
 2. q. 5. & ibi glo. quibus accedit, q
 leuissima culpa contingens in com
 mittendo, ad leuem culpam perti
 net. glo. in. l. lege Cornelia. ff. ad Syl
 lani. cuius nos meminimus in epi
 tome ad quartū Decret. 2. part. ca. 6
 §. 8. nu. 13. posset etiam leuissima cul
 pa sufficere ad irregularitatem, licet
 ad omissionem pertineret, vbi quis
 mercede cōductus teneretur ad di

ligentiam exhibendam. quod pro
 batur ex ratione text. in. l. qui merce
 dem. & ibi Bart. ff. locat. Barto. &
 & Paul. in. l. domus. ff. eod. titulo. ex
 quibus constat, teneri eum de leuis
 sima culpa, qui mercede cōductus,
 tenebatur ad diligentiam adhiben
 dam. sic & in hac specie irregulari
 tatis visum est Syluest. in die. verb.
 homicidium. 2. §. 15. secundum quæ
 sunt intelligenda quæ tradita fuere
 ab Anania, in ca. dilectus. de homi
 cid. col. vlt. & vers. considera.

Ex his ipse infero homicidiū à per
 sona priuata commissum, nusquam
 imputari ad irregularitatem, nisi ha
 beat aliquam peccati malitiā, & cul
 pam. Nam qui omnino excusatur
 à peccato homicidij priuati, etiam
 excusabitur à pœna irregularitatis
 proueniētis ex homicidio priuato.
 ca. ad audientiam. de homici. cui ac
 cedunt & omnia, quæ paulò antè
 explicuimus. notāt in specie illatio
 nem istam Paluda. in. 4. sent. distin.
 35. q. 1. articu. 4. & Alfonso à Casto
 libr. 2. de potest. leg. pœnal. c. 14. ver
 sic. prima principalis cōclusio. & in
 vers. secunda propositio. & rursus
 col. vlt. q. irregularitas homicidij,
 licet in persona publica cōstituatur
 sine peccato, cum nihilo minùs sit
 voluntarium, in persona tamen pri
 uata semper peccatum aut culpam
 aliquam exigit: siquidē alioqui es
 set omnino inuolūtarium homici
 dium, saltē casuale sine culpa: quod
 non inducit irregularitatem: vt con
 stat ex toto titulo de homicidio.

Hinc

Hinc etiam constat, quod licet alio qui causa propinqua, non remota sit consideranda: glos. communiter recepta in cap. de cætero. de homicid. gloss. in l. si mulier. ff. rer. amotar. & causa propinqua sit illa, quæ damnum dat, non accedente alia extrinseca causa. l. qui domum. ff. locati. notat Abb. in capi. discretionem. de eo, qui cogno. consang. v. xor. suæ. quæ quidē causa dicitur aliter immediata: vt explicat Deti. in Authen. Præterea. C. vnde vir & vxor. colu. 8. Bart. in l. 1. ff. de actioni. & obliga. Cagnolus in rubr. ff. siue in Procemio Pandectarum. colu. 6. omnium latissimè Andre. Tiraq. in libello de causa cessante. limitatio ne. 26. Eleganter Cicero ex Medæa fabula lib. 2. ad Herenniū. nu. 68. & in lib. de fato. ex eadē fabula. Et his, quæ in eius prologo Euripides Scribit, Iogius idē explicat Clemēs Alexandrinus lib. 8. Stromatū. attamen ad culpā aliquā, saltē eā, quæ sufficiat ad irregularitatē cōstituēdam, non est semper necessaria causa immediata aut propinqua: imò sufficiet alia causa, modò sit nō admodum, vel omnino remota, quòd bonus vir arbitrabitur.

Cæterum de homicidio casuali contingēti ex eo, quod quis dabat operā rei illicitæ illud est omnino communi omnium sentētia definitum, vt irregularitatem inducat, etiā si id casu & præter volūtatē, ac intentionē acciderit, & adhibita fuerit diligētia, quæ ad id præcauēdum ad-

hiberi potuit, ac debuit. Cuius conclusionis veritatē libenter quadam argumentatione expēdam. Etenim aut hęc irregularitas oritur ex illa culpa, quam quis habet in eo, quod operam dat rei illicitæ: aut ex illa, quæ contingit in negligentia nō præcauēdi quæ homicidio casuali poterant causam dare. nō oritur ex posteriori, vt oēs fatentur: quia itidē constituitur irregularitas, etiā si qui dabat operā rei illicitæ abhibuerit diligētiā, quam debuit præcauēdo, quæ nocere potuissent, & quæ præcauere potuit, ac tenebatur. Igitur irregularitas oritur ex priori culpa. Quod si ex priori culpa oritur, id mirum est: cum ea culpa nullo pacto ad homicidiū pertineat: sicuti dixim⁹ in principio huius paragraphi. etenim qui illicitè, & cōtra iuris prohibitionē equitaret, ac omnino adhibuerit diligētiā, quam debuit, ne equus alieni noceret in ipso incessu, & cursu: atq; nihilo min⁹ casu minimè præcogitato aliquē occiderit equus: erit hic reus illius cōtumacię, quam cōmisit: nō tamen homicidij quo ad culpam. vnde fit, vt debeat hic liber censerī ab irregularitate prouenienti ex homicidio à persona priuata cōmisso. Quod paulò antè probauimus. Rursus si ex priori culpa hæc irregularitas datur, patet multis in casibus eam esse cōstituēdā, de quib⁹ viri vtriusq; iuris peritissimi meritò dubitabūt, & pleriq; planè censebūt, non posse iure irregularitatem dari.

Primus

Secūda partis Relectionis

Primus in eo proponitur, qui ad uersus prohibitionē illicitē chartas ad ludēdum cōficeret, ac demū qui eisdē ludebat, alterū orta cōtētionē occiderit. Etenim qui chartas fecit lusorias operam dedit rei illicitæ, ex qua præter eius cognitionē mors cōtigerit, quam ipse nō potuit præcauere maiori adhibita diligētia: & tamen in illa constituitur priori culpa: sed hūc non esse irregularē probat optimē Soci. in dict. capi. ad audientiam. de homici. nu. 49. igitur prior illa culpa simpliciter non est sufficiens ad irregularitatem.

Secūdò idem accidere pōt in eo, qui cū artifex esset ex ferro furto sublato ensem fecerit, & qui ab eo illū emerit hominē occiderit. hic siquidē artifex non erit irregularis: vt notauit Alfonso à Castro in. d. lib. 2. de potest. legis pœna. c. 14. ver. hic tamen admoneo. Quòd si prior illa culpa sufficiens foret ad irregularitatem, profectò hic esset censendus omnino irregularis, quod est omnino falsum.

Tertiò ad idem traditur exēplum de eo, qui vxorē alicuius per adulteriū polluerit, & ea ex causa maritus eam occiderit: nō enim erit irregularis adulter. & sanè nō esse hūc irregularē idem vir doctissimus Alfonso à Castro censet in. d. vers. his tamen admoneo. quia homicidium hoc nō sequitur per se, nec necessariò ex adulterio: sed solū præter intentionem adulteri occasionaliter. Attamen si illa prior culpa ad irre-

gularitatē sufficeret, dubio procul esset hic adulter irregularis.

Quartò ipse considero in specie. e dilectus. de homicid. & cap. significasti. eod. tit. quòd si quis esset à iudice, vel superiore domū exire prohibitus, & is contēpto hoc præcepto extra domum equitaret, atque absq; eius alia culpa equus calce a liquē occiderit: profectò hic nō erit irregularis. quòd si illa prior culpa: scilicet opera illicita esset sufficiens ad irregularitatem, dicendum foret hunc irregularem esse: idq; Caieta. notauit, & asseuerat in. d. art. 8. cuius nos paulò antè meminim⁹: nec tamen eius opinionem probamus.

Quintò eadē est cōsideratio faciēda ad tex. in ca. ex literis. in secundo. & ca. Ioannes. de homic. siquidem qui tēpore interditi ecclesiastici cāpanas pulsaret ad officij diuini signum, daret operam rei illicitæ: & tamen licet contingeret casu tintinnabuli aliquē occidi absque culpa aliqua ipsius pulsantis cāpanas: ita quidem, vt nulla posset alia notari culpa, quàm quòd illicitē contra prohibitionē campanas pulsauerit ad rem diuinam: non esset meo iudicio censendus irregularis: tamen si contrariū respōdendū foret, si diceremus, priorē illā culpā sufficere ad irregularitatē. multa his simillima possent exponi, quæ cōmunē istam distinctionē quo ad eius posteriorē partem dubiā reddunt. idcirco nos conabimur in medium nostrā hac de re sententiam adducere, & eam lectoris

lectoris iudicio libenter cōmittere.
¶ Illud sanè constitutissimum sit,
euentus ex aliquo sequutos opere,
minimè quidem ab operante præ-
cogitatos, sed præter eius intentio-
nem contingentes, imputari ope-
ranti, si illi euentus per se, & necessa-
riò sequuntur ex priori opere, aut
saltè vt in pluribus ex illo eueniāt,
& euenire solent. hoc deducitur ex
S. Thoma. 1. 2. questione. 20. artic. 5.
cuius nos mentionem fecimus in
principio huius secundæ partis nu-
mero. 1.

Deinde illud est prænotandū, ca-
sus euenientes ex aliquo opere præ-
ter operantis intentionem, & ab eo
non præcogitatos, esse per accidēs,
& indirectè volūtarios, aut ab ipso
operante volitos, nō per se, & dire-
ctè: secundū Thomam in. 2. 2. q. 64.
art. 8. cui ceteri consentiunt.

Item erit hinc obseruandum, hoc
volūtarium esse magis, vel minus
indirectū, ac plus, vel minus habe-
re voluntatis, aut volitionis, vt inte-
rim si loquamur, directæ, secundū
quòd ipsum opus per se volitū ma-
gis, vel minus est aptū, aut ordina-
tū, seu periculosum, vt illi euentus se-
quantur: iuxta hoc etenim plus, vel
minus erunt censendi euentus con-
tingentes ex eo volūtarij. quod con-
stat ex his, quæ in dict. num. 1. adno-
tauimus, & item nu. 2. Hoc ipsum
& ipse Thomas sensit in questione
de ignorantia. 1. 2. q. 76. artic. 4.

Ex quibus deducitur, euentus ex
hoc opere, nō per se, nec necessariò,
liberè

nec vt pluries cōtingere solitos, sed
per accidētis, succedentes, minimè
imputari, nec directè, nec indirectè
comprehēdi sub volitione operan-
tis: at quidēo minimè fore conside-
randos: quemadmodū ex S. Tho.
& Palud. nos tradidim⁹ in id. nu. 2.
in principio huius secundæ partis.

Igitur his ad amussim inspectis,
& diligenter obseruatis cōsequitur
Homicidiū casuale tūc, de mō ad ir-
regularitatē impudicū fore danti
operam rei illicitæ: quādo actus ille
illicitus est ordinat⁹ sua propria na-
tura ad mortis lesionē, vel ad homi-
cidium: vt explicat Socin⁹ in dicto
cap. ad audientiam. de homi. nume-
49. sentiunt Anchari. & Francus in
cap. vlt. de homici. in. 6. Gonzalus in
Villadiego in tract. de irregularita-
te. cap. de percussore. col. 3. aut quo-
ties homicidiū illud procedit ab il-
lo actu illicito, per se quidē, & ne-
cessariò: nō per accidēs, si diti Alfon-
sus a Castro probat. in dicto. 14. aut
saltè vbi illicitum illud opus per se
volitum est periculosum ex natura
sua, aut saltè sæpe inde mors sequi-
tur, aut frequēter. Quod post huius
operis primam editionē legi apud
Dominicum Soto in libris. de iust. &
iur. q. 1. artic. 9. Huc etenim tendunt
oēs iuris pontificij decisiones, quæ
statuerunt irregularitatem propter
homicidiū casuale sequutam ex
opere illicito, etiam præter intentio-
nem operantis, etiam adhibita per-
eum diligētia, quæ adhiberi potuit,
& debuit. idē plurimum cōfirmat⁹
tur

Secundæ partis Relectionis

tur ex ratione text. in cap. ult. de homicid. in. 6. dum inquit, illud homicidium sequutum præter intentionem imputari danti operam rei illicitæ: id est mandato inferendæ iniuriæ: quia mandando in culpa fuerit, & hoc euenire posse debuerit cogitare.

Qua ratione infertur inter dātem operam rei licitæ, & illicitè operantem, hoc esse discrimen quo ad homicidium casuale: quòd posteriori homicidium imputatur ex eo, quia culpam maximam habet, & contrahit dando operam rei illicitæ, si mul & ad homicidium, vel membri mutilationē periculosa, saltem frequenter: aut ex propria natura ad id ordinatæ per se quidem, & necessariò: priori verò non aliter imputatur quàm ex culpa commissa in hoc, quòd non adhibuit diligentiam, quam adhibere tenebatur, & poterat ad præcauendum, nè homicidium sequeretur. Hæc differentia constat ex his decisionibus, & constitutionibus, quæ iure pontificio hæc de re sunt statuta.

Secundò deducitur, in hæc cōtrouersia, eum actum dici illicitū, qui prohibitus fuerit ratiōe huius periculi ad homicidium, vel mortem, aut membri abscissionem. ita enim ipse colligo ex cap. tua nos in principio de homicid. et sententiam sanguinis. nè clerici vel monachi & c. sicut eo tit. de homi. Alioquin si actus non prohiberetur ratione huius periculi, sed ex alia causa, profecto hu-

ius prohibitionis transgressio nullam, nec minimam haberet homicidii culpam, quæ tamen vel aliqua necessaria est, vt homicidium priuato imputetur ad irregularitatem: quæ admodum superius attigimus.

Tertiò subsequitur ex his, quòd si laicus chirurgus peritissimus, aliqua ex causa, quæ nõ respiceret imperitiam artis, sed pœnam aliunde inflictam, prohibitus foret à iudice ad tempus vti chirurgi officio: & is non obstātē hæc prohibitionē secreto eadem vteretur arte, atq; ob aliquam incisionē peritissime factam culpa ægroti mors sequuta sit, non erit hic irregularis. etenim hæc transgressio illicita præcepti iudicis non pertinet ad culpā homicidii casualis: quia prohibitio non fit propter periculum homicidii: vt fit in dict. cap. sententiam sanguinis. quo clerici in sacris cōstituti prohibentur exercere chirurgicam artem: quia ex incisionibus, & adustionibus solent homicidia euenire. Huius autem dubij decisio lectoris correctioni, vt & multa alia in hæc materia per me definita doctores plerūq; refragantibus, committenda est.

Quartò infertur quid dicendum de clerico, qui venationi illicitæ operam dedit: & absq; eius culpa, omni diligentia præmissa in celo hominē confixerit & occiderit, existimans esse feram. Quemadmodum & Procrin uxorem Cephelus obire celo volatili confixit, autore Quinto lib. 7. Metamorph. & lib. 3. de arte amandi.

amandi: an hic sit censendus irregularis. Nam si hic casus cōtigisset ei, qui venari poterat, nec dabat operam venationi illicitæ, profectò respondendum foret, nullam contra hi irregularitatem: quod in specie colligitur ex eleganti consi. 58. Soci. Iunioris, libr. 1. & tradit Alfonso à Castro in dict. libr. secundo. de potestate legis pœnal. capit. 14. versic. nec refert. qui, & Soci. sensere, in hac specie contrahi irregularitatem, si daretur opera venationi prohibita, & illicitæ, etiam si omnem venator adhibuerit diligentiam ad præcauendum homicidium. Quam sententiam ipse admitterem dubio procul, ubi venatio esset prohibita ob pericula homicidij, mortis, aut vulnerum: quæ solent contingere ex simili venandi modo. At ubi venatio esset interdicta propter honestatem, vt clericis interdicitur, aut propter custodiam animalium: tunc nõ probarem, nec admitterem hanc opinionem, si nulla alia culpa in ipso actu contigerit, quam quod operam venator dabat interdictæ venationi. Quod rationem habet ab his, quæ modò notauimus in vers. 2. deducitur. Non enim illa culpa illicitæ venationis ad homicidium pertinet: sed tantum ad transgressionem præcepti de non venando constituti: quæ non sufficit ad irregularitatem ex homicidio priuato constituendam: vt paulò antè dicebamus. & id patet, quia si non esset interdicta venatio, vt omnes fa-

tentur, nulla contraheretur ex hac specie irregularitas: igitur irregularitas nõ est deducenda ex illa culpa, quæ nulla ex parte ad homicidium fertur, sed ad transgressionem præcepti: cuius violatio iuxta canonicas sanctiones non producit irregularitatem.

Quintò libenter hinc deducã intellectum ad textum in capit. sicut. de homicid. inquirens, an irregularitas in ea specie deducatur ab ea culpa, quam inibi habuit qui cum fœmina ludebat inhonestè, & libidinis causa: an ab ea, quæ commissa fuit ludendo cum fœmina prægnante, ita quidem, vt periculum abortionis possit inde timeri: & verè irregularitas non oritur à priori culpa, sed à posteriori. Non à priori, quia illa minimè propria natura ordinatur ad homicidij, aut abortus periculum, nec ea quicquam pertinet ad homicidij, vel abortionis euentum: & ad irregularitatem priuati homicidij aliqua est culpa necessaria: vt paulò antè probauimus. aut planè hæc culpa remota est admodum ab homicidio, seu abortione, quæ postmodum euenit. Deinde si prior hæc culpa foret sufficiens ad irregularitatem, sequeretur, eum irregularè esse, qui libidinis causa, aut lasciuie luderet cum fœmina, quam ignorantia inuincibili ignorabat prægnantem esse, si abortus ex eo lusu foret sequutus. quod mihi admodum est dubium, nec iuri cõsonum videtur. Scio etenim huc

Cle. si Fu. L pro-

propter iustam, & inuincibile ignorantiam omnino immunem esse, & liberum à culpa abortionis: si quidem eam qualitatè ignorauit, quæ ad delicti culpam est necessaria, vt sciatur: nè actus sit omnino inuoluntarius. Igitur irregularitas non deducitur à priori culpa: procedit autem à posteriori: quia lusus ille cum fœmina prægnante periculosus est, saltem frequentissimè occasionem præbet abortioni. Et idcirco illicitus, & incautus: ac proinde reprobus. Quamobrem irregularitas ex homicidio casuali hæc in specie oritur ex eo, quod quis dat operam actui ad mortem & occisionem periculoso: atque ideo prohibito.

Sextò, si illa prior culpa non est in hoc tractatu irregularitatis imputanda, dubia profectò videtur communis omnium interpretatio ad textum in dicto capitulo. sicut. quam nos retulimus hoc in. §. versiculo. secundò in eiusdem prioris partis. Etenim etiam si frater, aut consanguineus cum fœmina prægnante incautè lusisset, vt lusit presbyter ille, cuius Romanus Pontifex meminit in dicto capitulo. sicut. foret hic irregularis censendus: quia operam dabat rei illicitæ, & prohibitæ ex eo, quòd sit actus ad abortionem periculosus: nec potest absque aliqua culpa contingere, propter periculum inde verisimile.

Hæc sanè sint in medium proposita: non equidem contumaci asse-

ueratione, sed vt lector ex his valeat, sublatis difficultatibus, frequentiore doctorum sententiam probare, ac defendere.

¶ De eo autem, qui habet ursam, leonem, vel canem, an irregularis sit, si aliquod ex his animalibus hominem occiderit: respondendum erit, non contrahi irregularitatem, si hæc animalia cautè, & bene ligata custodiat. l. secunda. §. ultimo. ff. si quadrup. pau. fecisse dicatur. l. ite Mela. §. item cum eo. ff. ad legem Aquiliam notant Innocen. Abb. & Doctor. in capitul. ad audientiam. de homicid. Attamen ipse opinor, hunc esse irregularem, si hæc animalia habeat etiam ligata in via, vel in itinere, aut in alio loco publico. l. hi enim. l. & generaliter. l. qua vulgo. ff. de ædilit. edict. quarum meminit Ludouicus Romanus in singula. 704. ad hoc, quòd hic vltimus casus puniendus, & legibus illis punitur pœna pecuniaria ducetorum solidorum.

¶ Postremò in hac re obseruandū est, quod voluit gloss. in capit. dilectus. de homicid. verb. nec actu. dicens, homicidium actu commissum, & tamen absque voluntate & culpa, imputari committenti quo ad ordines suscipiendos, non tñ quo ad susceptos. Cuius assertionis exemplum in iudice proponitur. idè sensit Felin. in capitu. presbyterum. nume. 3. de homici. sed tenenda est contraria opinio: imò iure verius est, nullam in hoc esse differentiam in

ter

tér promotum, & promouédum. Nam ex homicidio contingenti ab fque voluntate: & culpa nulla oritur irregularitas: capit. si duo. & capitul. hi qui arborem. 50. distinct. capit. significasti. in primo. & capit. dilectus. de homici. Illud verò homicidium, quod à iudice committitur, voluntarium est, tametsi culpa careat. atq; ideo prædictam gloss. re probat Abb. & Anania in. d. c. dilectus. idem Abb. & Anania in. d. c. si significasti. illum tex. ad hoc adnotantes. Quorum opinio mihi videtur frequentiori Doctorum consensu recepta. Quamobrem quoties irregularitas ex homicidio oritur, ea impedit promotum. in susceptis ministrare, & ad maiores ordines ascendere. At in eo casu, quo nulla deducitur, nec contrahitur irregularitas, non impeditur quis ad maiores ordines ascendere, sicut nec impeditur in susceptis ministrare.

Hæc verò dicta sint de homicidio volūtario, & de casuali à privata persona cōmissis. Etenim, vt sæpius admonui, necessaria est ad irregularitatem ex eo contrahendam aliqua culpa. De homicidio à iudice commisso statim dicemus, prius præmittendo, quid dicendum sit de homicidio, cui accusator, vel testis, aut aduocatus causam dederit.

Ex. §. sequenti.

1 Laicus, vel clericus absque protestatione, criminali iudicio aliquem accusans, irregularis est.

- 2 *Protestatio accusatoris, etiam animum habentis, quòd occidatur reus, eum liberat ab irregularitate.*
- 3 *Protestatio ista excusat, etiam si iudex iniquè reum morti tradiderit.*
- 4 *Protestatio ista, an excuset accusantem pro aliena iniuria?*
- 5 *Aduocatus in causa sanguinis, an præmissa protestatione, efficiatur irregularis? & quid de teste.*
- 6 *Inquisitores hereticæ prauitatis qua ratione excusentur ab irregularitate tradentes reos iudici seculari.*
- 7 *Iudex, an ex duro carcere morte sequuta, sit irregularis?*
- 8 *Episcopus, vel sacerdos, an possit esse delegatus principis secularis in causa criminali?*

§. Quintus.

Ultimo quidem loco huius secundæ partis oportet expendere irregularitatem illam, quæ solet procedere ab accusatione criminali, ex qua mortis condemnatio, & eius exequutio sequitur. Est etenim celebris constitutio titul. de homicidio. lib. sexto. secunda: quæ statuit, ex hac accusatione, etiã si mors sequatur, non oriri, nec induci irregularitatem, si accusator protestetur, quòd ad vindictam sanguinis ad mortem quidem, vel membri mutilationem non procedatur: ea verò protestatione omissa inibi probatur accusatorem effici irregularem. ad huius vero quæstionis ex-

Cle. si Fu. L 2 mi-

Secundæ partis Relectionis

minationem, & perfectiorē intelle-
ctū libet hac ī parte aliquot propo-
nere quæ mihi vtilia visa fuere pro
totius huius tractatus resolutione.

Primò illud proponitur, quòd li-
cèt laicis licitum sit, pro delicto pu-
blico, vel priuato ad mortis pœnā
aliquem accusare: sicuti ex S. Tho.
& alijs probauimus libr. 2. variar. re-
solutio. capit. 10. num. 7. tamen vbi
ex ea accusatione mors sequuta fue-
rit publica auctoritate, erit hic accu-
sator censendus irregularis. Etenim
si iudex irregularis est, qui cogitur
iustitiam vnicuiq; ministrare & pu-
nire nocentem: fortiori ratioe accu-
sator ipse, qui poterat eam accusa-
tionem quandoq; piè omittere, irre-
gularis erit. Nec deniq; refert, quòd
accusare teneatur quandoq;, quem
admodum & iudex punire: si qui-
dem homicidium auctoritate pu-
blica contingens, ad irregularitatē
iudici, & accusatori imputatur abs-
que vlla peccati culpa: imò plerun-
que eo casu, quo meritoria sit ea ac-
cusatio, & publica punitio. Alio-
qui nec clericus ad mortem accu-
sans, irregularis censendus foret: si
publica punitio mortis non impu-
taretur laico ad irregularitatē: cum
hoc homicidium voluntarium sit,
licèt ad vindictam publica auctori-
tate consequendam pertineat. Nec
alia ratione clerici prohibentur ac-
cusare simpliciter absque protesta-
tione, quàm quòd eorum volūtas
per eam accusationem manifeste fe-
ratur ad homicidium, vel membri

mutilationem: hanc vindictam per
accusationem petētium. Quod pro-
batur in capitul. tua nos. §. vltim. de
homicid. vbi scholaris ille non iu-
dicatur irregularis, etiam si signa de-
derat, vt cognosceretur fur, qui post
modum mortem obierit ex puni-
tione iudicis, quia illa signa nullum
genus probationis induxerunt, sed
tantum aliquod leue iudiciū: quæ
quidem causa remota fuit ad homi-
cidium: quasi contrarium foret re-
spondēdum, si scholaris ille ipsum
furem indicaret, sciens quòd quæ-
rebatur ad mortem. tunc enim con-
tracta fuisset irregularitas secundum
Cardi. & Anani. in dist. ca. tua nos.
§. vlti. Soci. in ca. ad audientiam. de
homici. num. 52.

Secundò adnotandum est, hanc
accusationem criminalem clericis
prohibitam esse, vbi in ea tractanda
est causa sanguinis. capitul. postula-
sti. de homicid. & probatur in dist.
capitu. secundo. cod. titul. in sexto.
quod obtinet in causa publica, vel
priuata. Idem secundum quorun-
dam intellectum probat text. in ca-
pitul. accusasti. de accusat. vbi præ-
ter alia clericus accusator pœniten-
tiam agere tenetur: non tamen ita
grauem, si pro bono pacis accusa-
uerit. Hæc autem prohibitio iuris
humani pontificis est: non diuini,
nec naturalis: quemadmodum de-
ducitur ex his, quæ docet Sanctus
Thomas. 2. 2. quæstione. 64. articu. 4.
notant in hac specie Domini. à So-
to in relect. de secreto. membro. 2.
quæst.

quæstione quinta. conclusio. tertia.
& Martinus Azpilcueta in relectio.
capit. inter verba. 11. quæstio. 3. Corol
lario. 60.

Tertiò: eodem iure humano Pon
tificio statuta est irregularitas pro
pter hanc accusationem crimina
lem simpliciter propositam à cleri
cis, quod constat in dict. capitul. se
cundo. & in dicto capitul. postula
sti. vbi est omnium hac de re com
munis sententia. Poterit tamē sum
mus Pontifex per dispensationem
hanc irregularitatem tollere: imò
licitam facere clerico huius causæ
sanguinis actionem, & tractatum.

Quartò, iure ipso pontificio sta
tutum est, clericum causæ crimina
lis accusatorem, etiam si iudex ad
mortem processerit, liberum esse
ab irregularitate, si in ipsamet accu
satione protestetur, in ipso iudi
cio, non petere ipsum eiusce crimi
nis vindictam, quæ mortem, aut
membri mutilationem inferat. tex
tus singularis in dicto capitul. se
cundo. de homicidio. in sexto. qui
procedit, etiam si nihilominus cer
tum sit, iudicem mortem illatu
rum accusato: quemadmodum no
tant Ioan. Andre. Abbas, & Felinus
in dicto capitul. postulasti. Socin. in
dicto capitulo. ad audientiam. nu
mero. 54.

Quintò: hæc protestatio tunc ne
cessaria est, cum clericus alicuius cri
minis, aut sceleris accusat quempiã
apud iudicem secularem: nec tamē
est omnino præmittenda, vbi cau

sa civilis per clericum apud iudi
cem secularem tractaretur: licet ex
accidenti contigerit, quod iudex se
cularis, eiusve ministri pro iustitiæ
exequutione aduersarium contu
macein, & resistentem occiderint.
tex. celebris secundum intellectum
Ananix & Docto. ibi in dicto ca
pitul. postulasti. quo in loco An
char. Abbas & omnes hoc ipsum
fatentur.

Sextò: hæc ipsa protestatio ab irre
gularitate reddit accusatorem im
munem, etiam si accusator animū
habeat protestationi contrarium.
etenim irregularitas iure humano
positiuo inducta est, nec ab interio
ri tantū animo procedit: quod iam
sæpe admonuimus. actus verò in
hac specie exterior eius est condi
tionis. vt iuxta pontificias sanctio
nes, nullam inducat irregularita
tem: sicuti probatur in dicto capit.
secundo. atque ita Felinus tenet in
dicto cap. postulasti. ex Ioann. An
dre. in dict. capit. secundo. licet Ana
nia in eod. capitul. postulasti. con
trarium notauerit, pro se citans Ioã
ne. Andre. in dict. cap. secundo. qui
tamen potius contrarium probat:
cū senserit ad consilium propriū
quàm ad necessitatem pertinere,
quod accusator animum habeat li
berum ab hac mortis inferendæ
voluntate, quo ad forum iudiciale
exterius.

Septimò: eadem ratione accusa
tor irregularis erit, si non præmise
rit prædictam protestationem, etiã

Cle. si Fu.

L 3 si in

Secundæ partis Relectionis

si in animo gerat, & volūtatē ha-
 beat, quòd ille accusatus non occi-
 datur, nec mēbro mutiletur. Nam
 sicut animus prauus non inducit ir-
 regularitatē, ita nec ab ea quenquā
 liberat: cūm actus exterior ad homi-
 cidium tendens irregularem agen-
 tem constituat. quod in hac specie
 visum est gl. cōmuniter receptæ in
 dict. c. 2. & procedit in conscientie
 foro adhuc: sicut & iniudiciali, se-
 cundum Calderi. & Franc. in. d. ca.
 2. licet contrarium notauerit Andr.
 Tiraquel. de legib. cōnubialib. post
 ipsas leges in gloss. 5. vbi contendit,
 & conatur excusare hunc clericum
 accusatorem quo ad deum. id verò
 refragatur veritati, iuxta quam qui
 est irregularis in exteriori iudicio,
 & itidē irregularis erit in interiori.
 Octauò, si ab accusatore protesta-
 tio præmissa sit iuxta text. in dict. c.
 2. non imputatur ei quo ad irregu-
 laritatem homicidium, nec mors ac-
 cusato illata per iudicem iustitiæ li-
 mites, & ius ipsum excedentē. glo.
 3. communiter probata in dict. ca. 2.
 verb. iustitia. cui opinioni obijcitur
 quod notant Doct. in capi. signifi-
 casti. in. 2. de homic. tenentes, quem
 esse irregularem, si ipse videns fu-
 rem fugientem cum rebus sibi fur-
 to ablatis clamauerit, & vicini ac-
 cesserint, ac furem occiderint, etiam
 contra clamantis protestationem.
 Hæc enim opinio communi vide-
 tur ex his, quæ notat Anania in. d. c.
 significasti. num. 36. igitur eadem ra-
 tione & irregularis foret cēsendus,

qui apud iudicem secularem aliquē
 ob crimen detulit, etiam præmissa
 protestatione, si iudex iniquē ipsum
 accusatum morti tradiderit. Sed A-
 nania colum. 3. & Felin. in dicto ca-
 pitul. significasti. non omnino con-
 sentiunt communi opinioni: si qui-
 dem de ea maximè dubitant: vt &
 Socin. dubitauit in dict. capi. ad au-
 dientiam. nu. 51. Ego verò, licet vera
 sit opinio communis, quæ mihi fa-
 tis est incerta, opinor maximū esse
 inter hæc duo discrimen. Etenim
 qui clamauit aduersus furem, & pri-
 uatos homines interpellauit vt sibi
 subuenirent, maiorem sequuti ho-
 micidij culpam habet, quàm qui a-
 pud iudicem de homine scelerato
 conqueritur. Nam multò minor
 præsumptio constat, quòd iudex
 leges, & iura minimè transgredia-
 tur, quàm quòd priuati homines
 contra furem interpellati ab homi-
 cidio temperabunt. qua ratione mi-
 rum non erit, si priori casu nulla
 cōtrahatur irregularitas: posteriori
 verò ea iure pontificio cōtracta sit.
 Nonò ad eiusdem capituli interpre-
 tationem illud magis erit obseruan-
 dum, quod Anania in dicto capitu-
 postulasti. notat existimans, non ini-
 putari accusatori, etiam non prote-
 stanti, mortem à iudice accusato
 reo contra ius, & iustitiam illatam.
 Satis enim iustè, & syncerè prote-
 stationem omittit accusatur, qui se-
 cundum leges, & iura optimè cen-
 set, mortem accusato nequaquam
 fore inferendam.

Decimò,

Decimò, adeo prætestatio excusat irregularitatē, vt nec irregularis sit accusator, nec clericus ex morte per iudicem reo illata, etiam si ipsemet clericus reum capiat, detineat, & iudici tradiderit ad punitionem, secundum Francum, & Ioann. Vanchelium post alios in dict. capitul. secundo. Socin. in dicto capitul. ad audientiam. numer. quinquagesimo secundo, & quinquagesimo tertio.

Vndecimò, præmissa protestatio non prodest accusatori, nec eum liberat ab irregularitate, vbi ipse reum accusauit pro furto, vel iniuria non sibi, sed alteri illata, quasi constitutio prædicti capi. secunda tunc locum habeat, cum accusatio proponitur pro iniuria ipsi accusanti illata: aut saltē suis, & propinquis secundum communem in dict. ca. 2. vt sensit Feli. in dict. cap. postulasti. quæ quidem opinio ita posset intelligi, quòd nihilominus clericus protestatione facta possit absq; metu irregularitatis delictum aliquod præcogitatum, & deniq; tractatū in graue reipublice dispēdium, aut proximi damnum, cautē deferre, ac denuntiare in medelā potius quàm ad punitionem. Etenim etiam si ex huius criminis inquisitione mors sequatur iure, & iustitia illata, nō erit delator irregularis, modò aliter, quā per denuntiationem huic malo obuiam iri non valeat. Quod in specie adnotarunt Caieta. secunda secunda. quæstio. trigesima tertia. articul.

septimo. Marti. Azpileueta in capit. inter verba. vndecima quæstione tertia Corollario. 58. quib; aliqua ex parte ad stipulatur textus in capit. accusasti. de accusat. ibi: nisi pro pace. Quo in loco significatur ab eius capitis authore non esse illicitum nec dignū canonicis pœnis, quòd quis, etiam clericus, deferat reum sanguinis, & mortis pro quiete, aut pace reipublice: hui; verò inductionis argumētatione modo vtimur ad apertiorē conclusionis probationē: tametsi aliter intellexerim; paulò antè text. in dic. capitul, accusasti.

Duodecimò est adnotandum, nō sufficere prædictam protestationē ad liberandum ab irregularitate aduocatū, qui aduersus reum in causa sanguinis patrocinaretur, eadē protestationē præmittēs: sicuti omnium cōsensu receptū est: & notat post alios Ioan de Imela in capit. primo. de postuland. secus tamen erit in aduocato ipsius rei accusati. Nam etiam si accusator talionis pœna damnatus fuerit, non erit irregularis, nisi esset clericus, qui ex hoc operam daret rei illicitæ: vt visum est Abb. in capitul. sententiam sanguinis. nē cleri. vel mona. eadem in dicto capitul. primò. de postuland. Gonsalo à Villadiego de irregular. capitul. de percussore. Et sanè si rectè perpendatur quod Ioann. Andre. Antoni. & alij tradidere in dic. capitul. primo. de postulando. est huius quæstionis non facilis resolutio: idcirco ipse opinor hoc in ca-

Secundæ partis Relectionis

su considerandum esse, quòd licite quis accusat, & tamen siue clericus sit, siue laicus, non præmissa protestatione irregularis est: ea verò præmissa, liber est ab irregularitate. Sed & si quis accusatus non tantum se defenderet, imò petierit itidem accusatorem calumniantem puniri absque sæpe dicta protestatione, & accusator ex talionis pœna per iudicem occideretur: mihi placet eadem ratione, hunc accusatum irregularem esse. Sic denique sicut aduocatus accusatoris, etiam protestatione facta esset irregularis eandem pœnam contrahit aduocatus rei accusati, si petierit accusatoris calumniam puniri talione, & accusator fuerit per iudicem occisus. Quod si accusatus tantum se defendat, nec petat accusatorem talione puniri, nec eius calumniã pœna legis coerceri, non erit hic irregularis, quanuis nulla sit vsus protestatione. Etenim non video aliquam iuris pontificii decisionem quæ contrarium efficaciter probet. igitur tota huius quæstionis controuersia in hoc est expendenda, an aduocatus ipsius accusati petierit accusatorem talione puniri. Nam si hoc ab eo petitum sit, & iure talionis accusator sit per iudicem damnatus ad mortem, & occisus, erit aduocatus irregularis: siue sit clericus, siue laicus, etiam si protestationem præmiserit. Nec refert, defensionem accusati licitam esse: quia & accusatio licita est: & nihilo

minus aduocat⁹ accusatoris adhuc protestatione vsus censetur irregularis. Item nihil conducit, quòd clericus aduocatus defendens reum accusatum dederit operam rei illicitæ: cum irregularitatis in hac specie non procedat ex eo, quòd datur opera rei illicitæ, vel ex culpa accusatoris: sed ex eo, quòd ad eius petitionem iudex processerit in causa criminali, & mortem publica auctoritate inflixerit, vel intulerit. Idcirco illud est obseruandum, an accusatus, eiusue aduocatus petierit calumniam accusatoris puniri, vt accusatus præmittens protestationem irregularis non sit: aduocatus verò, etiam ea præmissa irregularitatem contraxerit. Quòd si non fuerit hæc punitio petita, sed tantum detur opera defensionis iustæ ipsius accusati: non erit mors per iudicem ex talione accusatori illata ad irregularitatem imputanda, licet clericus sit aduocatus rei, nec vllam protestationem præmiserit. Siquidem defensio accusati per se non tendit ad mortem accusatoris, nec ad eam ordinatur, sed ad tutelam innocentie ipsius accusati. Damnatur autem ipse accusator ex eo, quòd per calumniam alterum in iudicium sanguinis detulerit.

Decimotertiò his omnibus est adiiciendū, irregularitatē contrahi ab eo qui testimoniū in causa criminali dixerit, si ex eo mors fuerit illata, etiam

tiam præmissa protestatiõe: quod Felin. post. alios notat in dicto capi- postulasti: glo. ad hoc optima, quæ in laico loquitur in capi. 1. 51. distin. & in clerico: gl. in cap. testimoniũ. 11. q. 1. notant Abb. in capit. de cætero colũ. 1. de testib. & ibi Felin. vbi hæc est communis omnium Docto. opinio. idem notat Ioan. Crotus in tract. de testib. nu. 69.

Decimoquartò ex his deducitur praxis illa, qua hæreticæ prauitatis inquisitores vtuntur: cum post cõdemnationem hæreticorũ eos tradunt iudici seculari, eum rogantes, nè morte, aut membri mutilatione eos afficiat. quod text. probat in ca. nouimus. de verb. significat. Regia l. 60. tit. sexto, par. 1. cuius praxis meminit Directorium Inquisitorum dum refert sententiarũ formulas, id que satis tutũ est: tametsi tutius foret, quòd inquisitores non traderent sic dånatos iudici seculari: sed eos condemnarèt coram iudice laico, atque ita damnatos à propria iurisdictione dimitterent: vt denique statim iudex secularis eos morti, & igni traderet: sicuti Henric. notat in c. ad abolendam. de hæret. quem sequitur Ioannes Igneus in l. prima. §. cum domus. ff. ad Syllanian. nu. trigesimo septimo. Etenim licèt iudex iustissimè aliquẽ morti tradès proprio iudicio & sententia, dubio procul irregularis sit: capitul. sententiam sanguinis. nè cleri. vel mona. tamen iudex, qui delinquentem iuxta iuris pontificii constitutiones

ms. 101111

tradit iudici seculari, protestans nè eum morti tradat, aut mutilatione membrorũ puniat, irregularis non est. Cuius rei exemplũ constat in his omnibus casibus quibus ecclesiastici iudices post actualem degradationem clericos seculari iudici tradunt, & dimittunt. vt apparet in d. capitul. nouimus. & idem erit in hac hæresis causa. Nec quicquam ad hanc rem pertinet quod Speculat. voluit in titul. de dispensatione. §. iuxta. nume. quadragesimo quarto. qui inquisitores ex eo ab irregularitate excusat, quòd licitum sit absq; metu irregularitatis mortem alteri consulete martyrio pro fide suscipiendam: quam sententiam probant Innocent. Antoni. Cardinum. quinto. Soci. nume. septuagesimo nono. Felin. in dict. capitul. ad audientiam. idem Felin. in capitul. sicut dignum. de homicid. §. clericos. Nam & si hæc opinio vera sit, vt profectò vera est, distinctam rationem habet ab ea quæstione, quã tractamus: cum in eo casu de martyribus, consulat, quis, & hortetur Christianum, & fidelem, vt pro defensione, ac cõfessione fidei morti sese offerat. Nec consulit, quòd seipsum occidat, nec quòd alter eũ occidat: esset enim tunc irregularis: sed quòd omnia tormenta, & cruciatus patiatur potius, quàm fidem Christi abneget, aut deserat: ac tandem vt pro eius testimonio, & defensione iuxta temporis, & rei necessitatem cuiuscũq; periculo mortis,

Secundæ partis Relectionis

mortis, & tormentorum seipsum offerat. Hoc siquidem consilium catholicum, & pium est, nec ex natura sua, nec per se ad mortem tendit imò, nec periculosum est, nisi per accidens propter infidelium, ac tyrannorum malitiam: præsertim, quia potest quis absque irregularitate in bello iusto hortari ad pugnam etiam periculosam ipsos milites quemadmodum hac in secunda parte diximus. At inquisitores, qui hæreticum iudici seculari tradunt, tantum tractant de puniendo illo homine qui perfidè Christi fidè, quam semel est professus hæresi contracta reliquerit. quæ quidè punitio licèt pertineat ad defensionem fidei chatolicæ: non tamen est similis illi defensionem, & testimonio, cui martyres seipsum exponunt, mortem propter hoc etiam subitari. & sanè si argumentatio Speculatoris foret valida, sequeretur ex ea, posse absq; metu irregularitatis inquisitores iudici seculari consulere, vt hæreticos ei traditos, morte afficeret. Quod verum non est, nec iure pontificio probari potest.

Decimoquintò: iudex ipse ecclesiasticus maximo irregularitatis periculo se exponit, cum aliquem criminis reum in eum detruserit carcerem qui mortem sit breui tempore illaturus: vel ob eius humiditatè, fœtorem, & squalorem: vel ob alimentorum subtractionem. Quem admodum notant Guiliel. à Monte Laudunò in Clementi. prima de

pœnitenti. & remis. Abb. in capitul. ad audientiam. de crimine falsi. Anania in capitul. de cætero. de homicidio. columna vltima. Socinus in capitul. ad audientiam. eod. titu. nume. 57. Florent. tertia part. titul. 28. capitul. 2. §. sexto. Ioan. Bernar. in practi. criminali. cap. 129.

¶ Præter hæc omnino est obseruandum, posse prælatum absq; vllò irregularitatis metu, si iurisdictione habeat temporalem, committere causarum, vel alicuius causæ criminalis cognitionem alteri, vt is iustitiã faciat. Etenim & si hic iudex delegatus, aut ordinarius accusatù, vel reum morti tradiderit, non erit episcopus, nec prælatus, qui hanc delegationem fecerit irregularis. tex. celebris in capit. vlti. nè clerici, vel monachi. lib. sexto. ex contrario tamen quaeritur, an possit prælatus, vel clericus cognoscere de causis criminalibus ad puniendos laicos ex commissione principis secularis: & profectò textus in capitul. in archiepiscopatu. de raptu. probat, hæc commissionem validam esse: cum eius ratione possit delegatus de his causis cognoscere, ac sententiam ferre: modò à pœna sanguinis absteat. quem textum præter ordinario eius interpretes censet singularem esse Aretin. consil. quingentesimo octauo. col. 3. qui rursus col. 5. ex eo adnotauit, censeri huic delegato commissã causam quoad pœnã, etiã ordinariã criminis iuxta ei? qualitatem, licèt ea sanguinis sit: quia tunc punitiõnem

nitioem dimittet committenti, & deleganti, si ipse non valeat de hac pœna iudicium dicere: nō enim ipse princeps visus est pœnam sanguinis remittere ex eo, quod causæ cognitionem delegauerit ei, qui eādem pœnam per sententiam infligere non potest, & tamen responsio textus in dicto capitul. in archiepiscopatu. procedit, quia ea commissio facta fuit in vtilitatem, & cōmodum religionis Christianæ ad tollendum opprobriū illud, quod à Sarracenis christi fidelibus fieri solebat: vt Panormita. & Anania ibi explicant: aut quia ex ea commissio ne imminabat vtilitas ecclesiis: sicut Panormita. notat in capitu. decernimus. de iudic. columna tertia: tandem potest & tertio dici, hanc delegationem validam esse quando est vniustantum causæ, secundum eundem Abb. in capitu. clericis. nē cleri. vel monachi. 2. colum. sensit Innocent. in capitu. vnico, de obligat. ad ratioci. & est communis opinio, vt Ripa testatur in dicto capitul. secundo. de iudic. numer. 106. Quarto, vteunque fiat hæc delegatio, valida erit in hunc sensum, vt iudicium teneat, licet delegatus cōmissione vsus peccet grauissimè: quemadmodum latè notant Abb. & Detius numero septimo. in dicto capitul. de iudic.

✿ Tertia huius Rele tionis Pars

✿ Ex initio Tertiæ Partis.

- 1 Expenditur huius constitutionis ratio.
- 2 Furiosus committēs crimen ante furorem, an possit in furore puniri?
- 3 Ebrius hominem occidens, an sit puniendus: & an sit irregularis?
- 4 Ebrius, an sit irregularis, vbi culpa sua incidit in ebrietatem?
- 5 infans, an sit irregularis si hominem occiderit: & an sit puniendus pro delicto: & quid de minori etate?
- 6 Dormiens, an sit irregularis, si hominem occiderit?
- 7 Pollutio nocturna quando inducat abstinentiam à celebratione, & communionem Eucharistiæ?
- 8 Mutilatio mēbri equipollet homicidio quoad irregularitatē: & quod dicatur mēbrū?
- 9 Percussor alterius membrum efficiens debile, an sit irregularis?

Tertia Pars.

SI furiosus, aut infans, seu dormiens hominem mutilet, vel occidat, nullam ex hoc irregularitatem incurrit. & idem de illo censemus, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat in uasorem. Hactenus constitutio Clementis Quinti in concilio Viennensi. cuius interpretationem eo ordine explicauimus, vt quodlibet eius verbum ad sensum verum pro viribus deducamus.

Prænotandum tamen est, ignorantiam, quæ priuat vsu rationis,

excu-

Tertiæ partis Relectionis

excusare omnino ab irregularitate præsertim ea, quæ ab homicidio procedit. Nam licet nullum peccatum exigeretur ad incurrendam irregularitatem: requiretur tamen vt operationes illæ, à quibus oritur irregularitas, sint humanæ, ex iudicio rationis, & non ex sola sensualitate procedentes. Homo etenim quatenus rationalis est, non quatenus sensualis irregularitatem incurrit: idcirco necessarium est ad eam, quòd operatiões illæ, propter quas infligitur, sint rationales, hoc est ab homine habente vsum rationis factæ. Maximè ista consideratio obtinet in homicidio, à quo priuata commissio auctoritate non aliter irregularitas procedit, quàm aliqua culpa præuia ipsius committētis illud: si verò homicidiū sit publica auctoritate commissum, cum id voluntarium sit ea volūtas satis est sufficiens ad irregularitatem. quo fit, vt semper ad irregularitatem contrahendam ex homicidio sit necessarium, quòd id contigerit ex vso rationis: quemadmodum ex hac constitutione deducitur. vbi eius interpretes hoc ipsum sensere. ac notat optimè Alfonso à Castro libr. 2. de potest. legis pœnal. capi. 14. vers. prima principalis conclusio.

Igitur furiosus hominem occidēs irregularis non est: quippe qui nullum habeat vsum rationis, & ideo omnino est inuoluntaria ea actio: deniq; absq; vllō consensu procedens, ab omniq; culpa immunis.

Cum voluntas minimè possit dari, nec constitui absq; intellectu, & cognitione. deinde culpa, quæ malitiā mixtā habet, nō cōtingit absque voluntate quibus cōstat, satis iustā esse constitutionem istam, quæ furiosum censet liberum esse ab irregularitate, etiam si hominem occiderit aut membro mutilauerit. Idē probatur multis auctoritatib; quibus palàm est, furiosum nequaquā puniri ob delictum, & crimen ab eo commissum furoris tempore. tex. in. l. illud. ff. de iniur. capitul. illud. 15. quæstione. 1. l. sed & si quæcunq;. §. 2. ff. ad legem Aquil. l. penulti. §. vlti. ff. de parricidiis. de quo nulla est controuersia.

In hoc verò solet versari quæstio, an qui ante furorem crimen cōmisit possit iustè furore affectus pœna corporali puniri? & Bald. in. l. furiosum. C. qui testamen. facere possunt. & in. l. humanitatis. C. de impub. & aliis. assueuerat, hunc nō esse puniendum. nam ratio potissima pœnæ in hoc extat, quòd afficiat afflictione ipsum puniendum: quæ quidem ratio in furioso deficit manifestè: atq; ideo eandem opinionē plures sequuti sunt, eamque communem esse fatētur Iason. in. l. ex facto. numer. 30. & seq. ff. de vulgari. idem Iason. in. d. l. furiosum. col. penul. & fina. Ludou. Carreri. in practi. crimina. titu. de homicidio. §. 6. nume. 14. qua ratione idem erit dicendum, etiā si processus legitime factus sit cū delinquente sanæ mentis tem

tis tempore, si ante iudicij executionem furor adueniat. Non enim conuenit potissima ratio pœnæ huic punitioni, quæ in furiosum furoris tempore fit. sic deniq; & in hac specie Bald. & alij probant: & est communis opinio adhuc in hoc casu secundum Iaso. in præcitat. locis, qui aduersus hanc sententiam opponit text. in l. diuus. ff. de offic. præsid. quo in loco Marcus, & Commodus Cæsares responderunt, furoris morbo non esse dādā veniam in criminibus puniēdis. ea verò responsio tunc obtinet, quando furor simulatur, & fingitur ad euadēdam punitionem: vel ubi ob dilucida interualla maxima est p̄sumptio, crimē commissum esse tempore ipso, quo aderat illi sana mens: vt constat ex eiusdē responsi serie. de p̄sumptione tamen furoris, vel sanæ mētis, & eius probatiōe obiter nos tradidimus in epitome in. 4. Decreta. part. 2. cap. 2. num. 5. & sequentibus.

¶ Huic autem quæstioni proximè accedit quod de ebrio solet disputari, an is sit censendus irregularis, si hominem tempore ebrietatis occiderit. Nam & Zenzelinus, Cardinalis. Imola in hac Clemen. existimant, cum irregularem esse. quos sequuntur Gonsalus à Villadiego de irregularit. cap. de percussore. colum. 11. Syluest. verb. homicidium. 3. quæst. 4. quibus suffragatur text. in cap. inebriauerunt. & capit. sanè. 15. q. 1. vbi probatur ebrium delinquentem in ipsa ebrietate, non esse

omnino à culpa liberum, nec à pœna: quia saltem ex ebrietate vitium contraxit, culpamq; commisit. irregularitas autem satis procedit à culpa homicidij, licet ea non sit omnino perfecta: vt de casuali homicidio sepissimè diximus. Hoc ipsum comprobatur ex auctoritate iuriconsulti in leg. respiciendum. §. delinquent. ff. de pœnis. quo in loco Barto. & Doct. ex eo adnotarūt, ebrium delinquentem non esse omnino à pœna liberum, imo puniendum ali qua punitione propter culpā, quā habuit in ebrietatis causa: et itē locus pœnæ extraordinariæ. gloss. in dist. c. sanè. Romanus in l. in prin. cip. ff. de verbo. oblig. optimus text. in dist. cap. sanè. & capi. inebriauerunt. regia. l. 5. titu. 8. parti. 7. ex quibus auctoritatibus hoc vnum satis constat, ebrium non puniri propter culpam criminis ab eo commissi, sed propter ipsi ebrietatis causam, in qua culpam habuit. Quod in specie post Roma. asseuerant Cardina. Alexan. in cap. deniq; 4. dist. Abbas in cap. ultimo. de male die. text. optimus in lege. omne. §. per vinum. ff. de re milit. Abbas in ca. sicut nobis. de testibus. & ibi Doct. Ripa in l. vlti. q. 22. C. de reuo. donat. qui Barto. & alios suboscure loquētes ita intellexit, quo pacto & intelligendi sunt plures, quos ad hanc rem citat Ludo. Carreri. in practi. tit. de homici. §. 6. nu. 22. sed quo ad irregularitatem illud sit constitutissimum, eam ab ebrio occidente non contra

Cle. si Fu. M hi,

Tertiæ partis Relectionis

hi, cum absque eius culpa, dolo quidem alterius inebriatus est: quod varijs ex causis accidere potest: & in specie fatetur Marian. Soci. in ca. ad audientiam. de homici. nu. 15. Rursum & hoc sit expeditum, eum esse irregularem, ubi ea intentione se inebriauerit, ut ebrius occideret. Hoc etenim homicidium voluntarium est: & ideo irregularitas ex eo contrahitur: quod Car. asserit in hac Clem. q. 8. & idem verum esse censet Alfonsus à Castro de potestat. leg. pœnal. libr. 2. capit. 14. versic. prima principalis conclusio. Ludouii. Careri. in dict. §. 6. nu. 23. idem constat ex his, quæ de dormiente statim dicentur.

Superest igitur difficultas in eo, qui culpam habuit ebrietatis, an is ex hac simplici culpa sit irregularis si aliquem occiderit: & ipse censo, hunc non esse irregularem, quod multis probatur. primùm, quia ebrius furiosus similis est: cap. venter. 35. dist. sed furiosus non est irregularis per hanc constitutionem: ergo nec ipse ebrius. Nec refert, quod per nimiam potationem acciderit ebrietas: & sic ex culpa ipsius ebrijs: posset enim & furor contingere ex culpa furiosi, quod præmittunt Doctores quidam, quorum Card. hic. q. 6. meminit, licet ab eis dissentiat. & probatur in cap. si quis insanens. 15. q. 1. & nihilo minus haberet locum hæc constitutio. Secundò eandem sententiam cōprobamus euidenter ex eo, quod homicidium ab ebrio commis-

sum processerit ab eo qui vsu rationis caret: & ideo irregularitatem non inducit: quemadmodum manifestè constat in hac cōstitutione: quæ non aliam decidendi rationem habet, quam quæ furiosus, infans, & dormiens nullum habeant profus rationis vsu, & sint à mente alienati. deinde, ut contrariæ opinionis potissimam rationem effugiamus, est considerandum puniri ebrium non propter delictum commissum in ebrietate, nec de ipso delicto, sed de illa ebrietate, quæ maioris est digna pœna, ex eo, quod criminis causa fuerit: licet remota: ut statim dicam. Hoc patet in ca. inebriauerunt. 15. q. 1. ex Augustino lib. 22. cōtra Faustum Manichæum ca. 44. inebriauerunt, inquit, Loth filius eius: & se nescienti miscuerunt. quæ propter culpandum est quidem non tamen quantum ille incestus: sed quantum illa ebrietas meretur. Hæc Augustinus. idem testatur Ambrosius lib. de Abrahamâ patriarcha, cap. 6. ita scribens, ideo quæ si qui per vinum deliquerunt, apud sapientes iudices venia quidem facta donatur: sed leuitatis dānantur auctores. Hactenus Ambr. quæ Gratianus refert in cap. sanè. 15. quæst. 1. Idem ex Hieronymo ad Eustochiū de custodia virginitatis, & Origene Homilia .5. in Genesim probat Ioan. Arbore. lib. 16. Theosophiæ. cap. 3. quod si quis dixerit, ebrietatem per se non puniri, sed crimen ab ebrio commissum, tamen si leuiori pœna: quia si il-

lud

lud crimē nō cōtigisset, foret ebrietas impunita. huic rationi respōdemus: delicta cōmissa in ebrietate puniri nō ex ratione propria, nec secū dū se, quia tūc sunt omnino inuolūtaria: sed ratione causæ, quæ volūtaria fuit: & ab illa denominationē accipere. Nō enim culpatur coitus Loth ratiōe, & nō mine incestus, sed nomine ebrietatis, veluti circūstantia, quæ dā ebrietati cōiuncta: quod Diuus Augustinus manifestè fateatur, ac explicat Beatus Bonauētura in. 2. sent. dist. 22. art. 1. quæst. 3. vbi ait, nec furiosum, nec ebriū, quanuis vterq; illorū sit sua culpa vsu ratiōis priuatus, posse cōmittere nouā culpam, sed omne malū, quod durante furore, vel ebrietate factū fuerit, scribit esse circūstantia, quæ aggrauat ebrietatis, aut furoris peccatū, quæ locum, tenēs hanc opinionem in specie irregularitatis, citat optimè Alfonso à Castro lib. 2. de potestate legis pœnal. capit. 14. versic. prima principalis cōclusio. Tādē quæ rō ad huius opinionis probationē oportet expēdere, quod in homicidio ab ebrio cōmissio sunt tres euentus, aut tres actus omnino inspiciendi. Primus, ipsa potatio. secūdus, ipsa ebrietas: tertius, ipsa hominis occisio. in primum autē actū fertur voluntas directè: nēpè quia ebrius voluit vinū bibere immoderatè. in secundū fertur voluntas indirectè, & per accidēs: non equidē directè, & per se, quæ admodum docet Sāctus Thomas. 1. 2. quæst. 76. artic. 4. in ter-

ma. in. 1.

tium autē, hoc est in ipsam hominis occisionē, nec per se nec per accidēs voluntas fertur. alioqui si adhuc indirectè fuisset voluntarius actus contingēs in ipsa ebrietate, profectō, imputaretur ebrio: cuius contrariū probatur in die. cap. inebriauerunt. & cap. sanè. 15. quæst. 1. Hoc ipsum nos adnotauimus in. 2. huius operis parte, in princ. nu. 2. his omnibus accedit, quod ebrius, etiā si culpa sua inebrietur, illa culpa, quæ fuit in illa volūtate, volendo inebriari: aut non adhibēdo diligētiam debitā ad vitandam ebrietatē, nō est causa proxima, nec immediata illius occisionis, sed causa mediata, & remota. Nam illa culpa fuit causa ebrietatis: ebrietas verò causa occisionis. igitur culpa illa prima fuit causa mediata occisionis. & inde fit, vt constet, homicidiū non oriri proximè, nec immediatè ab illa culpa, sed ab ebrietate. Ex quibus aduersus Cardinale, & alios probatur, non esse irregularē ebriū, qui durante ebrietate hominem occiderit, etiā si culpa eiusdē fuerit inebriatus: quia immoderatæ potioni vini operā dedit: Ad hæc præterea facit tex. in cap. quia diuersitatem. de concess. præb. vbi excommunicato sua culpa, nō imputatur, quod non possit cōferre beneficium: nec interim ei currit tēpus datum à iure ad beneficij collationē, quæ tex. præter Doct. ibi cōmendant, & notat Fel. in. c. n. de præscriptioni. Iason in. §. rursus. nu. 26. de actioni. & ibi Lud. Gomeci.

Cle. si Fu. M 2 nu.

nu. 15. Balb⁹ de præscrip. 1. part. 6. par-
tis. prícipal. casu. 22. Roch⁹ Curti. de
iure patrona. verb. cōpetēs. n. 23. De
ti. in c. 1. de iudic. col. 4. in lectiōe. 2.
licet prædicta decisio procedat in
impedimēto iuris: in quo tollēdo
nulla sit culpa, nec negligētia: vt Fe-
li. & Gomeci: tradidere atq; Balb.
post glo. in d. c. quia diuersitatē. At
tamē illud sit huic quæstioni maxi-
mē cōmodū, quod culpa in eo casu
minime imputatur ad euētum po-
stea sequutū: quia ea fuit admodū
remota, & mediata: sicuti Abbas
explicat: tametsi non examinet in
specie quæstionem istam de ebrio
occidente, an sit irregularis quoties
ipse culpam in ebrietate cōtraxerit.

Postremò est illud ad hãc rē obser-
uandū, quod culpa præcedēs ipsam
ebrietatē non solum est remota, &
mediata, atq; ideo, nec per se, nec
per accidēs inducēs voluntariū ho-
miciidiū, aut volitionē ad illud: sed
& præterea nō est ad homicidiū euē-
tū periculosa. secundū ea, quæ dixi-
mus huius operis parte. 2. §. 4. nu. 16.
ex quib⁹ cōsequitur hac in quæstio-
ne respōdendū fore, non cōtrahi ab
ebrio irregularitatē ob homicidiū
cōmissum durāte ebrietate, cui ipse
causam ex propria culpa dederit.

Posset quidem vera censerī prior
opinio Gardi. & aliorū: vbi ebrius
cōsueuisset in ebrietate arma sume-
re, & homines percutere, atq; offen-
dere. etenim tunc ipse ebrius per
ipsam potionē immoderatam ope-
ram dat rei illicita, & ad occisionē

ex his, quæ solent accidere, pericu-
losa: idcirco irregularis erit secun-
dum ea, quæ in dict. §. 4. latius scripsi-
mus. & in specie ista notat Soci. in
dict. cap. ad audientiam. nu. 15.

Hinc deducitur qualiter sit accipiē-
dū q̄ scribit Aristoteles. lib. 3. Ethi-
cor. cap. 3. vnde, inquit, ebrijs dupli-
ces pœnæ institutæ sunt. Nā, vt ini-
bi Eustratius tradit, Pittacus vnus è
septē Græciæ sapiētibus ebrio delin-
quēti duplicē pœnā infligendā esse
constituit. Alterā propter ebrietatē:
alteram propter crimē in ebrietate
cōmissum. Vtrāq; verò pœna pro-
priè ratione ebrietatis infligitur: si-
quidē secūda pœna adiscitur ob cir-
cūstantiā ex delicto in ebrietate cō-
missio proueniētē: quæ circūstan-
tia ipsam ebrietatem aggrauat: vt ex
diuo Bonauentura adnotauimus.
Ex his intelligenda sunt quæ scri-
bit Ioan. Damascenus lib. 2. de fide
orthod. cap. 24. asseuerans, ebrium
minimē excusari ex ignorantia, nec
ex ratione inuoluntarij, si eius cul-
pa ebrietatem præcesserit. Est enim,
inquit, crimē ab ebrio commissum
ex ignorantia quidem: non tamen
inuoluntariè.

¶ De infante itidem hæc constitu-
tio apertissimē statuit, cum non es-
se irregularem, si hominem occide-
rit. Cuius decisionis ratio est mani-
festa: quia hic non habet rationis v-
sum: & ideo non imputatur ei ho-
miciidiū adhuc ad irregularitatem.
vnde constat, homicidiū priua-
tum nusquam imputari ad irregu-
laritatem

laritatem, nisi aliqua culpa homici-
dis præcesserit: quæ admodum non
semel in hac Relectione admonui-
mus. At in homicidio publica au-
thoritate commisso satis est sufficiens
ipsa occidendi voluntas, animusq[ue]
in ipsam occisionem, licet iustam de-
stinatus. quod sensit Panor. in cap.
1. de delict. pueror. quo in loco Ho-
stien. existimauit, infantem irregula-
rem esse, si etiam nondum doli, ca-
pax aliquem occiderit. cuius opinio
reprobatur per hanc constitutionem,
& merito: cum infans nullum ha-
beat intellectum, nec usum ratio-
nis ad discernendum id, quod agit
l. infans. ff. de sicar. l. i. C. de fallam o-
net. l. i. C. si aduers. delict. notat glo.
hic verb. infans. Card. post alios, et
opposit. qua ratione infans nec pœ-
na criminali, nec alia pro delicto pu-
nitur: sicuti explicant omnes in die.
l. infans. Angel. de maleficijs. verb.
scienter, & dolose. Bonifacius in tu-
bri. de homicidio. in tract. de male-
ficijs. etenim cum in hoc homici-
dio non adsit voluntas occidendi
nec detur culpa aliqua, homicidij
causam inducens: sequitur non pos-
se iure irregularitatem constitui. est
tamen hæc constitutio intelligenda
nisi infans esset doli capax. tunc enim
propter culpam utriusq[ue] homicidio
præiudicium esset irregularis: & deinde
quia ratione doli voluntarius fuit ho-
micida: sic sanè hanc constitutionem
intellexere Ioann. Andr. & Abb. in
die. ca. de delict. pueror. Hippoh
in. l. si quis te. C. de iura. Consalus

à Villadiego de irregularit. capit. de
percussore. col. 12. Ludo. Carreri. in
pract. tit. de homicidio. §. 6. num. 3.
Hippo. in diet. l. infans. & in singu-
lari. 6. 8. & Soci. in die. c. ad audien-
tiam. num. 12. optimus text. ad hoc
in. l. impuberem. ff. de furt. tradit
Deci. in. l. pupillum. & in. l. ferè. ff.
de regul. iur. hinc sequitur, maiorem
infante non esse irregularem, si con-
tingerit ei hominem occidere, mo-
dò non sit eo tempore doli capax
& si puer sit: secundum glo. in hac
Clem. verbo, infans. quam sequun-
tur Doct. hic communiter, præser-
tim Acha. Bonifa. & Imola. quo-
rum opinionem defendit, assueras
communem esse, Consalus noster
in diet. cap. de percussore. col. 12. &
Ioan. Igneus in. l. 1. §. impubes. num.
18. ff. ad Syllania. eadem opinionem
tenet Soci. in diet. capit. ad audien-
tiam. nu. 12. de homicidio.

Quis autem dicatur doli capax, iu-
dex prouidus, & discretus ex si-
gnis, ac varijs circumstantijs arbitra-
bitur: quod & nos ostendimus in
epitome ad. 4. lib. decret. parte, ca-
pit. 9. Illud verò non est prætermi-
tendum, quod puer doli capax de-
linquens in ætate minori non est pu-
niendus pœna ordinaria criminis,
sed extraordinem arbitrio iudicis.
text. in. l. auxilium. §. in delictis. ff. de
minor. l. diuus. ff. de termin. amob.
gloss. in. l. 3. C. de infamib. & in. l.
quid ergo. §. in pœna grauior. ff. de
his qui not. infamia. textus opti-
mus, ubi gloss. & Doct. in capita.

Cle. si Fu. M 3 de

Tertiæ partis Relectionis

de delict. puero. notant Deci. in. l. ferè. ff. de regul. iur. Bald. in. l. & si feuerior. C. de infami. gloss. in capi. 1. de senten. excommu. & ibi doct. Card. in cap. 2. de delict. puero. Ludo. Carrari. in dict. §. 6. num. 4. Thomas Grammati. decisi. 23. Deci. con filio. 535. est ad hanc rem pulchra regia lex. 8. tit. 31. parti. 7. quæ cõstituit, minoribus intra decimūseptimū annum delinquentibus minuendam forè pœnā ordinariam. Hoc ipsum obtinet adhuc post maiorē, & perfectam ætatem, si crimen fuerit intra minorem ætatem commissum. non enim est inspiciendū tempus punitionis, sed commissi criminis. glos. notabi. in. l. sciant. C. de legit. hæredibus. quam inibi Docto. probant. & Hippoly. in dicta. l. infans. & idem in. l. de minore. in princip. num. 62. ff. de quæstioni. & in. l. si quis te. C. de sicarijs. Ludo. Carreri. in dict. §. 6. nume. 8. quibus suffragatur text. in cap. vlt. de sentent. excommu. vbi Panormi. idem in sinuat iuriconsultus in. l. 1. ff. de pœnis. & ibi Bart. idem Bart. in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iure. nu. 48. Ludo. Roma. in singula. 574. Abb. in consi. 56. lib. 2. satis tamen est ad irregularitatem contrahendam, quòd maior infante hominem occiderit, modò sit doli capax: quemadmodum omnes fatentur in huius constitutionis commentarijs.

¶ Subsequitur statim in hac constitutione, dormientem ipsius homicidij tempore, nempe quia dor-

miens aliquem occiderit, minimè fore irregularem: quia is intellectu, & ratiõe caret, ac furioso similis est: cap. merito. capit. sanè. 15. quæst. 1. capit. maioris. §. item quæritur. de baptismo. l. si seruus seruum. §. si fornicarius. vbi Floria. ff. ad leg. Aquil. qua ratione dormientis delictum minimè punitur: nisi eo casu, quo ipse vigilans satis cognitum habebat, quod dormiens arma capiebat, & homines persequebatur. tunc enim si non adhibuit diligentiam, quam debuit in præcauendo, nè dormiens alicui noceret, profectò puniendus erit, licèt non pœna ordinaria: vt notat Ancharra. & Cardi. hic Alexand. column. 2. & Iason post Roma. & alios in. l. 1. §. adipiscimur. ff. de acquirend. posses. Barto. in. l. penult. ff. de parricidijs. Hippolyt. in. l. 1. 10. limitatione. ff. de sicar. Bonifacius in tracta. de maleficijs. rubr. de insultis, & percuss. Docto. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. Ludo uic. Carreri. in practi. criminali, rub. de homicid. §. 6. numer. 25. quorū opinio cõmunis est, & inducit optimum intellectum huius constitutionis: siquidem & in hoc casu erit irregularitas planè contra: vt notat optimè Maria. Socin. in dicto capit. ad audientiam. numero. 14. & idem sensere Cardina. Ancharra. & Docto. hic. potest autem contingere, vt quis vigilans ad eò irascatur vehementer contra alium, vt illum occidere conatus fuerit aut optauerit, licèt efficere nõ potuerit: & hac occisio-

occisionis cupiditate affectus dormiat, & postea plenè soporatus somniet ea, quæ in vigilia acciderunt, & ab hac phantasia motus surgat adhuc dormiens, & capiat ensem, atque accedat ad lectum, in quo alius dormit, & illum occidat. quidam etenim censent, hunc irregularem esse: quod visum est Paluda. in 4. sentent. distinct. 32. quæst. 1. artic. 3. quia ex illa vehemèti occidendi cupiditate aucta est imaginatio sensus, & creuit appetit⁹ sensualitatis: quæ omnia cum maneat in dormiente, possunt tunc membra ad opera illa exteriora exercenda mouere. huic verò euentui constat, causam dedisse ipsum homicidam in vigilia: igitur ipse irregularis est. sed Docto. communiter in hac constitutione contrarium verius esse opinatur: vt fatetur eos sequutus Gonfalus à Villadiego de irregularit. capitul. de percussore. column. 13. eandem sententiam sequuntur Maria. Socin. in dict. capit. ad audientiam. de homici. numer. 14. & Alfonso à Castro libr. 2. de potest. legis pœnal. capi. 14. versi. prima principalis conclusio. quibus accedit, quòd homicidium commissum ab ebrio, qui causam dedit ebrietati, non efficiat eum irregularem, secundum ea quæ paulò antè diximus. præter quæ facit ad hoc quòd ira præcedens in vigilia est causa non omnino certa, nec semper efficiens imaginationis postmodum sequutæ: ab ea verò imaginatiõe processit actus ille oc-

cisionis exterior: idcirco ita contingens in vigilia est admodum remota causa: & ideo non est sufficiens ad irregularitatē. sic & pollutio nocturna dormientis, & somniantis per se peccatum non est, nec mortale, nec veniale: omne etenim peccatū depēdet ex iudicio rationis: quia etiam primus motus sensualitatis non est peccatum, nisi in quantum iudicio rationis reprimi potest. igitur sublato iudicio rationis, tollitur ratio peccati. in dormiēte autē ratio non habet liberū arbitriū, nec iudicium: idcirco quod agit homo dormiens, qui non habet liberum iudicium rationis, non imputatur ei ad culpā: sicut nec illud, quod agit furiosus, aut amens. Hęc S. Tho. in 2. 2. quæstio. 154. arti. 5. qui de pollutione nocturna tractans scribit, eam non esse peccatum per se, nec mortale, nec veniale, quanuis procedit ab ingluic, aut à praua vigilantis cogitatione: quia dormientis actus est. Erit tamen, ac poterit esse nocturna pollutio peccatum vel mortale, vel veniale per rationem ad suam causam, à qua processit: quia rationem habet culpæ ex parte causæ. quod S. Thom. explicat in dict. art. 5. & in 3. part. quæst. 80. articul. 7. Ioann. Maior in quarto sentent. distin. 9. quæstio. 2. post Thomam ibi quæstione. 4. & Paluda. quæstio. 3. Florent. 3. part. titu. 15. c. 6. §. 10. & theologi cōiter. quibus suffragatur text. & ibi glo. elegans. verb. rea. atq; ibi Doct. in cap. testamentum. 6. dist. ex diuo

Tertiæ partis Relectionis

Gregorio capi. ii. interrogationum Augustini. atq; ideo propter hanc rationem culpæ, quam habet dormientis pollutio quo ad eius cãm, debet abstinere. sacerdos eo die à celebratione. missæ. quoties culpa est mortalis: idq; necessario: ex consilio aut vbi causa fuit culpæ venialis secundum Thom. in. d. art. 7. Flören. in. d. l. 10. Palud. in. 4. sent. dist. 9. q. 3. & ibi Thomam. q. 4. Syluest. verbo, eucharistiæ. 3. q. 10. tex. celebris in. d. c. testamentū. vbi gl. verb. Humiliter indistinctè non est intelligenda, sed relata ad ipsum text. sentit, ratione pollutionis nocturnæ à veniali culpa procedentis abstinendū esse à communione, cōsilio quidē, nō præcepto. addit tamē Palud. in. d. q. 3. quē Syluester sequitur: & probare conatur Io. Maior in. d. q. 2. non esse mortale crimē, celebrare, ac cōicere post pollutionem nocturnā contingentem ratione causæ, quæ mortale culpam habeat: etiam intra decem horas, modo præmittatur cōmunioni contritio, & confessio illius mortalis culpæ, & pollutionis ex ea factæ: quasi nullibi sit hoc præceptū: siquidem Gregoris responsio pertinet ad consiliū in reuerentiæ, non ad præceptū necessitatis. horū autē opinio. mihi non placet, nec est probanda: cum ex ea sequeretur possessa sacerdotem, qui nocte præterita dormierit cum femina, statim celebrare præmissa cōfessione, & cōtritiōe: quod impium censeret solet, & iure censeretur. & fortassis cum ante pol-

lutionē pœniteret quis eius culpæ, à qua ea procedit: posset admitti opinio Paluda. & aliorū. imo adhuc in hac specie ipse admonerē, vt quis, si cōmodè fieri posset, abstineret eo die à cōione propter honorem, qui maximè debitus est sacrosanctæ eucharistiæ sacramēto. Nam & Theodorus Archiepiscopus Cantuariensis, qui testibus Beda libr. 5. Hist. Angli. & Rhenano in argumento in librū Tertulliani de pœnitētia. constitutiones edidit ad modos obseruandos, quibus expurgaretur pœnitentia: idq; opus pœnitētiæ Theodori à Gratiano, & alijs nuncupatur: pœnitentiā indixit ei, qui in somnis pollutus absq; vlla ei⁹ culpa fuisset: sicuti Burchardus tradit lib. 17. c. 40. & 41. Eundēq; æquum esse, vt eo die à cōione abstineat, admonet Iustin⁹ Martyr, sicus est id opusculū. de quæstionibus à Gentibus Christianis positis. q. 21. Et Iosephus lib. 17. antiquit. c. 8. scribit, Matthiam sacerdotem Hierosolymis die quadā solenni sacrificio abstinuisse, quod nocte proxima in somnijs cum vxore cōmerciū carnale habere visus fuerit. Igitur sicut nocturna pollutio per se peccatū nō est, nisi per rationem ad suā causam, quæ frequentissimè solet pollutionis euentū efficere, atq; ideo imputatur: ita homicidiū dormientis, qui in vigilia animū habuit occidendi, per se peccatū nō est, nec imputatur: ratione autem causæ itidem imputari nō debet: quia ea est admodū remota, & quæ non solet

hos

hos effectus producere, quã obrem opinio communis, quo ad intellectũ huius constitutionis, verior est.

¶ Hac verò in parte adnotare libet actũ dormiētis non esse peccatum per se, nisi ad rationem causã, à qua processit, quoties quis somno utitur, vt vinculo naturali liberi iudicij & arbitrij. At si qs somno utatur, vt instrumēto liberę malitię ad executionē mali ab ipso vigilãti deliberati: ita vt per somnũ vt instrumētum exequatur scelus præcogitatũ: tũc actus contingēs in somno peccatum est eo modo, quo actus exterior in executione est peccatũ. Peccatũ enim incipitur in vigilia, & cõsummat per instrumentũ somni exequutiue. Hoc aut peccatum per accidēs est ratione executionis in vigilia imperatę. quẽadmodũ elegãter docet Caię. 2. 2. q. 154. artic. 5. ex hoc deducēs, nocturnã dormientis pollutionē esse peccatum, vbi quis data opera ideo sic dormit, vt polluat. Eodem modo qui ita irasceatur in vigilia, & demum somno dat operam, vt aliquem occidat, vel offendat dormiēs, profectò erit homicidij, & offensionis reus: atq; ideo puniendus vt homicida dolosus: sicuti vult in hac specie Bonifacii in tracta. de maleficijs. rub. de insulta. & percuss. ad fin. quẽ sequitur Ludouici. Carreri. in dict. 5. 6. nu. 25. quæ quidem sentētia maxime probatur ex ratione Cardi. Caietani: vnde in eo casu nõ obtinet huius cõstitutionis decisio. quia irregularis esset qui

sic dormiēs hominem occideret. & superius de ebrio etiã probauimus: Sed & dormiētes moueri, & ea quã doq; facere, quæ fieri solent à vigilantibus, testis est Aristoteles in lib. de somno, & vigilia.

¶ Deinde constat ex priori huius cõstitutionis parte, quo ad irregularitatem mutilationem mēbri alicuius homicidio cõparari, & æquipollere, vt quemadmodum hominem occidens dubio procul irregularis est, ita & irregularis erit, qui hominem mēbro mutilauerit. idẽ probatur in ca. 1. de cleri. pugnanti. in duello. ca. in archiepiscopatu. de raptori capit. clericus. nẽ cleri. vel mona. & alijs in locis, quorũ meminit gloss. hic, quæ singularis est in hoc secundum Angel. verb. homicidium. 5. q. 3. & Syluest. verb. Homicidium. 5. q. 3. ad cuius rei cognitionē oportet examinare quod dicatur membrum. Bart. etenim in l. publicorũ. numer. 13. ff. de pub. iudic. vbi Imol. & Doct. illa propriè dici membra censent, quibus diuerso, & proprio officio corpus mouetur, aut iuuatur: vt oculo, visu: pedibus, ad progressum: auribus, ad auditũ: manibus, ad palpatum: naribus, ad odoratũ: lingua, ad sermonē. idem Baldus asserit in capi. 1. de noua forma fidelit. numero. 5. quod satis constat auctoritate Aristotelis lib. 1. de partib. animalium. capit. 5. & lib. quarto Meteororum capit. vltim. optimus text. apud iurisperitos in l. idem Offilius. ff. de AEdilit. edi.

Tertiæ partis Relectionis

edi. & in. l. non sunt liberi. ff. de statu homi. Membrum enim corporis particula est, quæ nec omnino circumscriptionem habet propriam, nec omnino alijs cõiuncta est: secundum Galenũ, quem citat Ludouic. Cœlius lib. lect. antiq. 2. capi. 21. Diuus Paulus. 1. ad Corinth. ca. 12. idẽ insinuat dicens, membra in corpore distinctam operationem habere. idem Apostolus ad Roma. capit. 12. Omnia autem membra, inquit, nõ eundem actum habet. Hoc ipsum omnes planè fatentur, quorum statim mentionẽ in hac quæstione faciemus. igitur abscissio mēbri tunc fieri dicitur, cùm corpus mutilatur & membri proprium officium impeditur: vt notat Bald. in. l. serui fugitiui. ad finem. C. de seruis fugiti. sic ex eodem Barto. in. d. l. publicorum. apparet, in humano corpore quasdam partes esse, quæ propriè membra non sunt, membris tamen opem ferunt, vt digitus manui: dēs linguæ, & gutturi. aliæ verò partes sunt, quæ decorem tantum corpori humano inducunt, vt barba, viri mēto: coma, capiti: auricula, auri. aliæ item membrorum officia, & ornatus sunt, non mēbra, secundum Bar. & cõem. quidam tamen has partes indistinctè membra appellāt. Nam Cicero lib. 3. de finibus honor. & malor. partem quãlibet corporis, etiã quæ corpori peculiare, & distinctum non præstat obsequiũ, membrũ esse dicit. mēbrorum, inquit, id est partiũ corporis, alia videtur pro

pter eorum vsum à natura esse donata: vt manus, crura, pedes: vt ea, quæ sunt intus in corpore, quorum vtilitas quãta sit, à medicis etiam disputatur. alia autem nullam ob vtilitatem, quasi ad quẽdam ornatum vt cauda pauoni, plumæ versicolores colũbis, viris māmæ, atq; barba, Hæc Cicero. Ex vera tamen, ac propria mēbri cognitione, aliquot hoc in loco speciatim inferam.

Primum: non esse mēbri abscissionem: cùm auricula scinditur, & amputatur, siquidem auris membrum eũ propriè, illa autẽ cartilago, quæ circa aurem est, & auricula dicitur, potiùs ad ornatũ auris, & membri tutelã, quàm ad peculiare corporis obsequiũ pertinet, & ideo mēbrum non est, nec eius abscissio efficeret quem irregularem. quod Bal. sensit, dā. in. d. l. serui fugitiui. ad fin. scribit, tũc tantum dici membri abscissionem, cùm corpus mutilatur, & membri proprium officium impeditur in totum. Abscissio autem auriculæ, & cartilaginis parum impedit auris officium: nec enim fit auris vis quo ad auditum debilior: idcirco mēbri abscissio non est. cui sententiæ suffragatur ratio tex. in. d. l. idem Offilius. ff. de A Edilit. edict. Secundo, dubium ex his videtur quod scribit Bald. in. l. data operatum. 75. C. qui accus. nõ possunt. dicens. māmillã in foeminis mēbrum esse. Etenim ea opinio vera est quo ad significationem latam, non quo ad strictam, & propriam. Nec esset irre-

irregularis qui māmillam fœminæ abscinderet, vt ipse opinor: tametsi sciã, hoc dubiũ quibusdã visum iri.

Tertiò ab eadem radice procedit, non omnino certum esse quod Caiet. docet. 2. 2. q. 5. artic. 1. existimans, abscissionẽ digiti efficere irregularem ipsum abscindentem: quia digitus sit membrum. cuius contrarium constat ex Barto. in dict. l. publicorum. Imola, & alijs ibidem asserentibus, digitum non esse membrum. idem tenuerũt Bald. in dict. ca. 1. de noua forma fidelitat. nu. 5. Felin. in ca. ego. N. de iureiuran. col. 2. & idem in capit. cum illorum. de senten. excom. Anto. Rube. cõsi. 83. Chassanæus in cõsuet. Burgũd. rubr. 1. §. 5. vers. per hoc idẽ notãt Card. & oēs in hac Clem. Gonsalus à Villadiego de irregula. c. de percussore. col. 1. & Doct. in ca. 1. qui cleri. vel vouentes. quorum opinio aduersus Caiet. communis est. cui patrocinatur tex. in dict. l. non sunt liberi. & in dict. l. idem Offilius.

Quartò proximè deducitur, non esse irregularem, qui alteri eos absciderit digitos, sine quibus ipse mutilus sacerdos esse non potest: nempe tres digitos ad cõsecrationẽ necessarios propter honestatem. Nam qui hos digitos nõ habet, irregularis est ob defectum maximũ eius partis que necessaria est ad honestẽ, & decorẽ celebrandũ. qui verò eam partem absciderit. non habet eam deformitatem, nec defectũ: nec membrum abscidit: & ideo irregularis

non est. Hanc conclusionem proponimus aduersus Bonifa. hic col. 6. Anani. in ca. cum ex iniuncto. de hæret. col. 4. & Syluest. verb. homicidium. 3. q. 3. par. 3. qui conãtur probare, percussorem irregularem esse, quoties ex percussione percussus manet irregularis, aut non potest esse sacerdos. Imò Caieta. in dict. q. 65. artic. 1. facilius existimat, contrahi irregularitatẽ à mutilante, quàm à mutilato. Siquidẽ secũdũ eum qui mutilat digitum alteri, est irregularis: non tamẽ semper est irregularis qui ipsius digiti mutilationẽ passus est. quod constat ex his, que diximus de corpore vitiatas in prima huius operis parte. Et tamen hæc opi. Caiet. quo ad eius argumẽtationem minime probamus. Nam qui alteri digitũ absciderit, irregularis non est: quia mēbrum non abscidit. is verò qui pollicem abscissum habet, impeditur ministrare in altari & sacris ordinibus insigniri, ob deformitatẽ, & defectum digitorum.

Quintò hinc poterit expēdi, an is irregularis sit, qui licet mēbrum alteri nõ absciderit, tamen id mēbrum debile ex vulnere, ac percussione reddiderit. Et Panor. in. c. cũ illorũ. de sent. excom. scribit, hunc irregularem esse: & id deducit ex hac constitutione quasi Romanus Pontifex hic vt diuersa subiecerit mutilationem, & detractionem, vt mutilatio pertineat ad vulnus, quod efficit membrum debile, detractio verò ad percussorem, que omnino

mem-

Secundæ partis Relectionis

mēbrum absciderit. idē notāt Syluester. verb. Homicidium. 3. quæsti. 3. & Angelus, verbo, Homicidium. 5. quæsti. 5. ego verò satis manifestum esse opinor, in hac cōstitutione non probari hanc inductionem Panormit. cūm in ea tantūm mentio fiat mutilationis, non autem detruncationis. & præterea Felin. in dict. cap. cūm illorum. asserit, nu. 12. idem esse detruncationem, & mutilationem. hoc ipsum probat glo. vbi Panormita. in cap. accusasti. de accusa. verb. debilitatus. quæ sensit, mutilum dici, cui mēbrum aliquod fuerit omnino abscissum. Sic apud latinæ linguæ authores mancus dicitur, qui membrum habet debile, & aridum. Mutilus autem, cui membrum est abscissum. Atq; ideo frequentiori doctorum sententia obtentū est, nō esse irregularem eum, qui alterum mancum percussione effecerit: sicuti notant Calde. Abb. Cardin. & Præposit. in ca. 1. qui clerici. vel vouent. Card. hic. q. 3. Gonfalus à Villadiego de irregularit. ca. de percussore. colū. 1. & Stephanus Aufreri. in capella Tolosana. 207. quorum sententiam opinor cōmunem esse, & procedere, etiā si membrū corpori adhærēs omnino inutile sit. Etenim adhuc hoc in casu nulla afficitur percussor irregularitate. quidquid Syluest. contrarium tenere conetur in dict. §. 3. vers. tertium. Hæc autem diximus ad veram huius cōstitutionis interpretationem: quo facilius percipiamus, quid ve-

lit hæc constitutio, cūm mutilationem simile esse vult occisioni quoad irregularitatem. Nam post glo. hic doctores varias hac in re quæstiones tradidere, ex quibus has, quas modò exposuimus, elegimus: reliquas lector facillimè obuias habebit: easq; contingentibus casibus iuxta prænotatam resolutionem aptare commodè poterit.

Ex. §. Sequenti.

- 1 Defensio iure naturali, diuino, & humano licita est: nec imputatur homicidium ex ea.
- 2 Irregularis non est qui aggressorem occiderit ad defensionem, nè membro aliquo mutiletur.
- 3 Excessus defensionis non punitur pœna ordinaria, licet irregularem efficiat ipsum homicidam.
- 4 Irregularis est qui poterat mortem fugare, & occiderit aggressorem.
- 5 Irregularis an sit, qui ad alterius defensionem hominem occiderit?
- 6 Homicidium commissum ad rerum defensionem, an efficiat quem irregularem? quod late disputatur, simul & an liceat occidere furem aut raptorem ad defensionem rerum.

§. Vnicus.

Vius constitutionis pars secūda, & quæ vltima est, de finiuit nullam contrahi irregularitatē ab eo, qui ad eius necessariam defensionem

tionē suū occidit inuasorē. qua qui dem decisione sopita est veterum hac de re controuersia: siquidē ante hanc constitutionem quidam contrarium tenuere, censentes hunc homicidā irregularē esse. quorū meminit gl. in. c. sicut dignū. verb. cōsiliū. ist. titu. & in. c. de his. 50. dist. sic & S. Thom. 2. 2. q. 64. art. 7. ante hanc cōstitutionē asseruit, irregularem esse eū, qui ad eius propriam ac necessariā defensionem, inuasorē aut aggressorem occiderit.

Horum autem opinio est hodie antiquata, omninoq; per hanc constitutionem sublata: cum occidens inuasorē aliter mortē vitare nō valēs irregularis nō sit, nec quo ad sciipiēdos, nec quo ad susceptos ordines. cui⁹ canonis ea est rō, quod ad irregularitatē contrahendū propter homicidiū priuatū necessaria sit culpa homicidii saltē aliqua: sicuti superius non semel à nobis responsū est. Is verò qui ad necessariam vitæ defensionē aliquem occiderit, nullam culpam homicidii contrahit: ergo nec irregularis erit, quippe qui priuatum homicidium absq; aliqua culpa commiserit. Naturali etenim ratione vniciq; permissum est, seipsum ab aggressore defendere. l. vt vim. ff. de iusti. & iure. vbi Accursius non considerans, hanc defensionē iure naturali permisisse, addit, iuris cōsultū intelligēdū fore iure fori, nō cœli: qua in re refellitur per Pau. Castren. Fortun. & alios. Nō enim patitur humana

cognitio iuris naturalis non ignara, quicquā naturali ratione permitti, quod apud Deū. q; ipsamet natura est, non sit idē permissū. Atq; ita S. Thom. in. d. arti. 7. inquit. Nec enim est necessariū ad salutē, vt quis actū moderatæ tutelæ prætermittat ad euitandā occisionem alterius: quia plus tenetur homo vitæ suæ prouidere, quam vitæ alterius. idcirco apud theologos hæc est receptissima sententia, quam tradit, & explicat Domi. Soto, libro. 5. De iusti. & iur. quæst. 1. artic. 8. Cui suffragatur quod Cicero pro Milone scribit. Est enim hæc iudices non scripta, sed nata lex: quam non didicimus accipimus, legimus: verum ex natura ipsa arripimus, hausimus, expressimus: ad quam non docti, sed facti: non instituti, sed imbuti sumus: vt si vita nostra in aliquas insidias, si in vim, in tela aut latronum, aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expediendæ salutis. silent enim leges inter arma: nec se spectari iubent: cum ei, qui spectare velit, antè iniusta pœna luenda sit, quam iusta repetenda. Hæc Cicero. idem probatur in capit. significasti. 2. de homicid. capit. dilecto. de sentent. ex com. l. 1. §. vim vi. & in. l. 3. §. cum igitur. ff. de vi & vi armat. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadrup. paup. fecit. dicat. tradidere multa Bart. & Doct. in dict. l. vt vim. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad legem Aquilianam. l. is qui aggressorē. & l. si quis percussorem. C. de sicarijs. notant Cle. si Fu. N Ange.

Secundæ partis Relectionis

Ange. de Malef. in gl. & dictus Titius se defendēdo. Hip. in. l. 1. 9. limiff. de ficar. Ludoui. Carrer. in pract. crimi. tit. de homicid. §. 6. nume. 26. ex quibus aliquot hac in parte repetam ad huius constitutionis interpretationem. Illud sanè præmittens, posse inuasum, & si diligenter animi consciētiam examinauerit, eaq̄ fecerit, quæ ad salutem spiritalem sunt à fidelibus agenda, occidere inuasorē, quē scit esse in peccato mortali ob illam inuasionem: quod verum esse manifestè cōstat ex prænotatis: & tradit Domini. Soto in dic. art. 8. licet contrarium falsò responderint Gerson in tract. de Eucharistia. Abulens. Matthæi. capi. 5. q̄. 109. & Gonsalus à Villadiego, de irregularita. capitu. de percussore. Horum etenim opinio falsa est: quam & Ioan. Maior reprobatur in. 4. sentent. distin. 15. quæst. 20.

Primò ex his inferitur, non esse irregularem eum, qui alium occiderit, non tantum ad defensionem necessariam propriæ vitæ: sed & si se defendat ab alicuius membri mutilatione: quod in specie notat Cardin. hic, & Syluest. verb. Homicidium. 3. q. 4. cum mors, & mutilatio membri æquipollentia sint hoc in tractatu. & quāuis Gonsal. à Villadie. de irregularitat. ca. de percussore. colū. 14. discedat ab hoc intellectu Cardin. profectò verior est hæc interpretatio: quippe quæ descendat ab ea naturali defensione, quæ iure diuino, ac ipsius naturæ instituto licita fuit

& est. Potest enim cōtingere, quòd ex abscissione membri mors sequatur: & ideo qui defendēs seipsum ab abscissione membri aggressorem occiderit, puniendus non est, nec irregularis censetur: cum ei licitum sit propriam propulsare iniuriam, modò non excedatur moderamen culpæ tutelæ. Nam hic excessus defensionem ipsam culpabilem, ac punibilem reddit: quemadmodū constat in. l. 1. C. vnde ui. & in capi. vt famē. §. vlt. de sent. excō. c. significasti. in. 2. vbi gl. & Doct. ist. tit. qui text. probat. irregularem esse, qui modū excefferit in defensione. Idemq̄ in hac cōstitutione apparet, dū dicit: mortē aliter vitare nō valēs: tamen si quo ad alias pœnas semper sit remittenda pœnæ ordinariæ pars propter defensionem ab aggressione, etiam si modus defensionis excedatur. text. optim. in. l. si ad adulterium cum incestu. §. imperatores. ff. de adul. quē dixit singu. Ias. in. d. l. vt vim. col. 3. Io. Baptista de S. Scuerino in tracta. de debit. susp. & fugit. col. 1. Aret. cōf. 43. col. 3. cōmendarūt eandē conclusionem Ant. & Abb. in cap. olim. 1. de restit. spolia. col. 7. Deci. in. d. l. vt vim. Abb. & Rauē. in. c. 1. de iniur. Felin. in. d. c. significasti. col. vlt. Hip. po. in. l. 2. num. 15. C. ad legem Cornel. de ficar. in singu. 100. hoc ipsum probat text. elegans in capit. significauit. de pœnitē. & remiss. cuius ad idem meminere Felin. in capi. dilecti. de exceptioni. col. penult. & Bologninus cōf. 37. col. 2. est & ad hoc glo.

glos. in summa. 23. q. 1. & est cōmunis opinio, vt fatetur Ludo. Carrer. in pract. crimi. tit. de homicidio. §. 6. num. 153. quibus omnibus libentissimè adiciam. l. 58. & 59. styli. & Alexan. idem tractantem consil. 119. num. 12. lib. 7. Thomam. Gramma. decif. 5. & decif. 23. & 98. ex quibus aliquot hoc in loco libet inferre, quo aliquātulum pateat quam ratione sit cōsideranda hæc proprie vitæ defensio, nè tutelæ moderatæ modum excedamus, saltē quō ad pœnā irregularitatis, aliamue, quæ non sit criminis ordinaria. idcirco primæ illationi & secūdā subiicio.

Secundò hinc, deducitur, quid dicendum sit de illo, qui sibi insidiantem interfecerit. Nam glos. in capi. 3. de homicid. verb. secularibus. respondit, hoc homicidium non esse imputandum occidenti. quam opinionem probare videntur Doct. ibi. Bal. in l. multis. C. de liber. cau. idē in l. lege. ff. de locat. gl. in l. 1. C. vnde vi. quod latè examinant, quo ad pœnas temporales, Iason in dic. l. vt vim. nume. 9. Angelus in dic. gl. & dictus Titius. Hippo. in fing. 640. Ludo. Carreri. in dict. §. 6. num. 92. ex quorū dictis resolutionē ipse colligo, esse hac in quæstione considerandum mortis periculum ex alterius insidiis imminens ipsi occidēti: vt tandē ex hoc deprehendamus, quota pœnæ pars sit ei remittenda: vel an omnino sit ab ipsa pœna liber: deniq; à culpa: quo possimus etiam iudicare an sit hic censendus

irregularis. Atq; ita intelligēda sunt quæ Barto. notat in dict. l. 1. C. vnde vi. & Carreri. in dicto. §. 6. numer. 91. Bart. in l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad l. Aquil. illud itē Cicer. pro Milone: obliuisci non potestis iudices, insidiatorem iure interfici posse.

Tertiò apparet, eum esse irregulari. qui percussorem ab eo fugientem occiderit. Etenim licet hic non sit pœna ordinaria criminis puniendus, quod omnes ferè fatentur: attamen excessus hic necessariæ defensionis minimè tribuendus irregularitatem inducit. Quod ipse colligo ex glos. in dic. c. 3. ist. tit. & Doct. hic & ibi. si quidem satis est ad irregularitatem non esse homicidium cōmissum ad necessariam occidētis defensionem: sicuti omnes fatentur, præsertim Cardi. hic. q. 26. licet quo ad pœnas sanguinis, & alias temporales possit asseuerari, hoc homicidiū non esse omnino puniendum pœna legis ordinaria.

Quartò deducitur ex his, an ille sit irregularis, qui poterat mortem vitare fugiendo, si omiſsa fuga inuasorem occiderit? & gl. hac Clem. Card. q. 26. post alios tenere, ac probare conantur, hunc esse irregularē. idem glo. & ibi Doct. in cap. suscepimus. de homi. Panor. in cap. significasti. in 2. cod. titu. idem in cap. vit. & honest. cleri. Syluest. verb. excommunicatio. 6. q. 9. quasi clericis non sit ignominiosum fugere ab aggressore: sicut constat in d. c. suscepimus. & hæc est cōis opi-

Cle. si Fu. N 2 nio

Tertiæ partis Relectionis

nio maximã accipiẽs authoritatẽ ab huius cõstitutiõis secũda parte. que tamen ita accipienda est, si fuga nõ sit periculosa. Nam si fuga periculũ induceret mortis proprię, vel ex eo, quod inimici instarent à tergo, vel quia ipse aggressor facilius fugiẽtem sequutus, & ex fuga maiorem capiẽs audaciam, & animũ, ipsum occideret. hoc etenim in casu nõ teneretur clericus fugere, nec foret irregularis, si omissa fugę tutela occideret aggressorem. ita quidẽ visum est Felino in dict. cap. suscepimus. Syluestro, verb. Homicidium. 1. q. 9. & verb. Homicidium. 3. q. 4. Hippo. conf. 25. num. 44. Cardi. in dict. quæstione. 26. idem sensere Abb. & Anania in dict. cap. suscepimus. quos sequitur Ludouic. Carreri. in d. 5. 6. num. 131. Hanc distinctionem ipse verã esse censeo adhuc in ipsis clericis. Sed in eo, qui cùm esset laicus tempore aggressiõis, poteratque fuga mortem effugere, & nihilominus aggressorẽ occiderit, maius dubium videtur. Laicus siquidem non tenetur fugere: quia fuga est ei ignominiosa: secundum ea, quę notant Bartol. Salyce. Bald. & alii in dicta lege. prima. C. vnde vi. Imola & Cardi. hic. quorum opinionem asserunt communem esse Alex. in conf. 109. num. 4. lib. 1. Iason & Deti. in dict. l. vt vim. ad finem. & Ludouic. Carreri. in dict. 5. 6. num. 131. & probatur ex eo, quod potest quis aggressorem occidere ad vitãdam iniuriam, quam vel alapa, vel

fustibus sibi inferendam aliter vitare non poterat, vt notat post alios Alex. in conf. 119. lib. 7. Hippo. in. l. 1. 9. limit. ff. de sicar. & Ludouic. Carreri. in dict. 5. 6. num. 94. Igitur poterit quis fugã committere, quę sibi iniuriosa est, & aggressorem occidere. Hoc autem obtinet quo ad pœnam temporalem, & quo ad eius diminutionẽ. ac moderamẽ. Nam quo ad irregularitatem mihi verius videtur, quod & laicus, cui ignominiosum esset fugere, homicidii culpam aliquam habeat, quę etsi grauis non sit ratione honoris, nihilominus culpa est, quę quo ad irregularitatem sufficit: præsertim quod hæc cõstitutio tunc tantũ liberat ab irregularitate, cùm aliter vitari nõ potest. Quam ob rẽ etiam in laico opinamur communem sententiam gloss. & Doctor. hic veram esse: quemadmodum & ipsimet doctores explicant. Huic opinioni accedit quod in specie tradita per Alex. in dict. conf. 119. Carol. Molinæ. ibi existimat, esse illam defensionem immoderatam, & in humanam, Barbaris potius, quàm viris ratione præditis, & religione christiana institutis conuenientem. & sanè præter ipsum ego confidero, iniquam esse hanc commutationem, saltem non omnino æquam, quod ob tutelam honoris proprii, vitam quis adimat alteri: præsertim ob honorem ad mores probos minimè pertinentem: nec reipublicę vtilem, aut religioni catholicę cõmodum

modum. quod poterit ex S. Thom. probari. secunda secunda. quaestione. 11. articulo primo. Adhuc tamen dubius ipse sum hac in cōtro uersia ex his, quæ inferius à me, tra ctantur, in quaestione de rebus defendendis.

Quintò hinc perpendi poterit hu ius constitutionis intellectus, quæ glo. hic verb. suum. tradit scribens, non esse locum huic constitutioni, si quis occiderit aggressorē patris, fratris, alteriusve cognati, aliter mor tem illius vitare non valens. Nam, vt inquit glos. hæc constitutio tan tùm excipit ab irregularitate occi dentem aggressorem suum, aliter mortem propriam effugere nō va lentem: idcirco non obtinebit in eo, qui alterius mortem impediens inuasorem occiderit. Huius gloss. opinionem sequuntur Docto. hic, maximè Cardina. quaestione. 28. di cens eam esse singularem. eandem sequuntur Abb. & alij in capi. si ve rò. in. 4. de sententia excommunica tionis. columna vltima. idem Abb. in capi. clericus. in. 1. de vita & hone sta. clericorum. Aufreri. in Clemēt. 1. de offic. ord. regu. 3. Fallent. 5. Abb. in capi. olim. in. 1. de restit. spoliat. nume. 18. Paul. de Castro in. l. 1. §. ius autem gentium. ff. de iusti. & iure. Iason in. l. vt vim. num. 30. ff. eo. titu. Socin. in capi. ad audientiam. de ho mi. nume. 36. Gonfalus à Villadiego in tract. de irregularit. capit. de per cussore. col. 15. gloss. in summa. 23. q. 8. quorum sentētia communis est:

& tamen ex pluribus difficultatem habet. Nam excommunicatus non est qui defendens consanguineum, clericum percusserit: sicut notant Innocent. Abb. Henric. columna. 2. Anchar. Felin. & alij in dicto capit. si verò. de sententia excommunica tionis. imò idem erit de defendente extraneum: capit. non inferenda. & capit. fortitudo. 23. quaest. 3. capit. dilecto. de sententia excommuni cationis. in. 6. gloss. optima in dicta summa. 23. quaestione. §. quibus in lo cis probatur, licitum esse cuiq; pro ximum, & vicinum, ac deniq; ea dem ratione extraneum ab iniuria inferenda defendere. text. optimus in. l. deuotum. C. de metatis. libr. 12. capit. olim. in. 1. de restit. spoliato: vbi Abb. idem Abb. Henric. & do cto. communiter in dicto capitu. si verò. hoc ex eo capite deduxerunt. Eiusdem sententiæ authores sunt Bartol. columna penultima. & alij communiter, vt ibidem testantur Iason & Deci. in dicta lege. vt vim. tradit latissimè Ludouic. Carreri in practica crimina. dicto. §. sexto. nu mero. 41. & sequentibus. quòd si li cet cuiquam amicum, agnatum, & patrem defendere ab iniuria inferē da, vt impunè possit aggressorem occidere: mirum profectò videtur, quòd irregularis sit, qui absq; vlla culpa priuatum homicidium com miserit: quemadmodum hac in re superius admonuimus. Ad hæc ac cedit text. in. l. prima. §. item diuus. ff. de sicarijs. vbi Iurisconsultus re Cle. si Fu. N 3 fert,

Tertiæ partis Relectionis

fert, homicidium illud esse impunitum, quod quis commiserit, aut perpetraverit ad defensionem propriam, vel suorū: aut ad propulsandam iniuriam à se, vel à suis. deinde in d. c. dilecto. de sent. excō. in. 6. Romanus Pontifex tractans, & præmittens, licitum esse defendere proximum ab iniuria, & morte inferenda, etiam occidendo aggressorem, utitur ratione illa, scilicet. Vim vi repellere licet: quæ quidem ratio, ut constat, communis est ad defensionem propriam, & ad defensionem proximi, & extranei. quod ibidem Summus Pontifex insinuat ex quibus aduersus communem sententiam probabilius est, quod non sit irregularis, qui ad defensionem necessariam alterius, amici quidem, consanguinei, vel extranei hominem occiderit. quam opinionem defendit, & probat Fortu. in dicta l. vt vim. ff. de iustit. & iure. colū. 9. versi. sed aduerte. vnde apparet admodum dubiam esse Caietani sententiam, quam ipse retuli in. 2. huius Relectionis parte. §. 3. nu. 2. versi. sed si quis in bello iusto.

Sextò ex his oportet expendere, an ille sit irregularis, qui hominem occiderit, nõ ad propriæ vitæ necessariam defensionem, sed ad patrimonij, & rerum tutelam: & sanè probatur, hunc non esse irregularem: quia licitū est cuiq; defendere proprias res, & ad earum necessariam defensionem hominem inuasorem occidere: nempe eo casu, quo res ali-

ter defendi non potest ab inuasionē, & rapina. glōf. Bart. & Doct. in l. furem. ff. de flicar. text. optimus ad hoc in l. prima. C. vnde vi. vbi Bart. idem Barto. & Docto. in dicta. l. vt vim. glō. in cap. primo. §. si quis hominem. de pace tenēda, & eius violat. Angelus in l. quoniam multa. C. ad Mul. de vi. Hippoly. in dicta. l. furem. num. 5. Regia. l. quarta. titul. de los homezillos. lib. octauo. ordi. naal. itaque. §. lex duodecim tabularum. ff. ad l. Aquili. & in cap. tertio ad finem. de homici. vbi probatur, licitum esse occidere furem diurnū, si se telo defendeuit: igitur pro defendendis rebus, pro capiēdo fure, nè cum eis aufugiat, licitum erit eundem occidere. Pertinent & ad hoc alie authoritates, quarum meminit Chassanæ. in cōsuet. Bar. rub. 1. §. 5. ver. quæro quomodo. nu. 11. quam opinionem esse communem ex iure ciuili asserunt Iason & Deci. in dict. l. vt vim. Ludo. Carrer. in pract. rub. de homicid. §. 6. nu. 29. tradit Iason in princ. de actioni. nu. 69. imò idem erit iure canonico: cū absq; expressa authoritate nõ sit cōstituenda differētia inter ius Canonicū & ciuile: & præterea sicut iure ciuili licet cuiq; res proprias defendere, ita & Canonico: vt probat text. in dict. ca. olim. in. 1. de restit. spol. licet quidam præsertim Doct. in c. secundo. de homici. per textum inibi velint constituere discrimen maximum in hac re inter ius canonicum, & ciuile: quos sequitur Ludo. Carrer.

Carreri. post alios in dict. §. 6. nume.
30. Rursus nec iure defendi poterit
quod alij probare conantur, asseue-
rantes; hanc defensionem ad occi-
sionem vsq; licitam esse in foro ex-
teriori: non autem in conscientie iu-
dicio: quemadmodum sensit glos.
in princip. vigesimatertia, quæstio.
tertiamotant Abb. Anania, & Feli.
in dict. capitu. secundo idem Abb.
in capitu. olim. colum. septima. pau-
lò antè citato: Nam si non licet pro
defensione rerum aliquè occidere
in diuino iudicio; eadè ratione non
licebit in exteriori humano. Nec e-
nim occisio iniusta ex Dei & natu-
ræ instituto, potest licere, aut licita
esse in iudicio exteriori, vel lege hu-
mana. atque ita non placet hæc dif-
ferètia: licet las. & Deci. in dict. hvt
vim. eam sequi, & admittere videã-
tur. Sed & Caietan. in. 2. 2. quæst. 64.
articulo septimo. multis ratiõibus
contendit ostendere adhuc in ani-
mæ iudicio, & ex diuino instituto
licitum esse hominem priuatò occi-
dere pro rebus defendendis. idcir-
co qui contrarium ex nostris tenuerunt,
habent non admodum sibi
propitium Theologum magni pro-
fectò nominis.

Contrariũ sanè pluribus ratiõibus,
& autoritatibus magis pro-
babile quibusdam visum est: potest
enim illud primò constitui, quod
etsi sit hæc defensio rerum ad mor-
tem vsq; iure naturali minimè lici-
ta: fieri tamen potuit, vt lege huma-
na non puniatur in exteriori iudi-

cio, saltem ordinaria pœna: atque in
hunc sensum defendi posset quod
est à plerisq; proximè nominatis ad-
notandum. Sed hanc defensionem
iuri naturali contrariam esse, itidem
iuri diuino, & humano, probatur
in dict. capitu. 2. de homicid. quo in
loco licita censetur occisio aggres-
soris ab eo commissa, qui se & sua
simul defendebat. Igitur foret illicita,
si tantum sua & sic res proprias
defendens hominem occidisset.

Huic opinioni adstipulatur ratio.
text. in capit. tertio. de homicid. eu-
ius hæc sunt verba ad interpretatio-
nem legum ciuiliũ, quibus per-
missum est, furem nocturnum oc-
cidi: non sic diurnũ. Hoc est enim,
inquit, quod ait, si orietur super eũ
sol: quia poterat discernere, quòd
ad furandum, non occidendum ve-
nisset, & ideo non debet occidi. Ha-
ctenus Diuus Augustinus super
Exodum capit. 84. quæstionum in
Vetus Testamentum libr. secundo.
ex quo deducitur, furem diurnum
occidi non posse, nisi se telo defen-
dat: quia manifestum esse potest,
quòd non accesserit ad occidendũ,
sed ad furadũ. Ergo pro reb⁹ defen-
dendis non potest quis licitè occidi.

Tertiò hanc eandem sententiam
probat ratio quædam, qua S. Tho-
mas vtitur. 2. 2. q. 64. artic. 7. ex Diuo
Augustino in libr. 1. de libero arbi-
trio. quomodo, inquit, apud diui-
nam prouidètiã liberi sunt à pec-
cato qui pro his rebus, quas conte-
mni oportet, humana cede polluti

Cle. si Fu. N 4 sunt:

Tertiæ partis Relectionis

sunt. Igitur non licet pro rebus defendendis aliquē occidere. ipse verò. S. Thomas huic rationi satisfacit aliam quæstionem tractans in responsione ad primū: dum inquit, auctoritatem Augustini accipiendam esse in eo casu, quo quis intendit hominem occidere pro his rebus temporalibus: nō autem cum quis hoc ipsum agit, vt se vel sua defendat. Actus autem occisionis ad conseruationem rerum temporalium procedens, non videtur illicitus. Quia vnicuiq; licet res proprias defendere.

Quartò idē vlteriùs coadiuuatur ex eo, quòd vita hominis sit pretiosior rebus. c. suscepiimus. de homic. l. sancimus. C. de sacros. eccles. dict. ca. 2. sed sicut tenetur quis seipsum plus diligere, quam alterum: ita par est, quòd teneatur plus diligere proximum, quàm propriis patrimoniis defensionem, & tutelam: ac tādē maiorem debeat habere rationem vitæ alteri, quàm propriis patrimoniis. Fit igitur, non esse licitum pro rebus defendendis aliquem occidere. Hæc verò argumētatio fit à Fortunio in dicta lege. vt vim. eademque poterit sequenti ratione confirmari.

Quintò: tenetur quis proprias res dare ad subueniendum periculo vitæ alterius: ca. pasce. 85. dist. cum his, quæ in simili argumento adduci solent. quasi teneatur præferre vitā proximi propriis rebus: ergo tenebitur quis proprias res dimittere po-

tiùs, quàm pro eis defendendis alteri vitam adimere. His verò rationibus Caiet. in dict. artic. 7. respondet concedens, teneri quem potius diligere, & rationem habere vitæ alterius, quàm propriis patrimoniis in communi: non autem in particulari casu, quo cuiquam incumbit cura propriis patrimoniis: non autem vitæ alterius. Et ideo non tenetur quis omittere defensionem rerum, quæ sibi propriæ sunt, & quarum particularis cura sibi imminet propter vitam alterius conseruandam: nisi itidem esset specialis casus, quo propter extremam alterius necessitatem incumberet eidem vitæ alterius tutela. vt in dict. capit. pasce fame morientem.

Sed & ad tex. in. d. c. 2. de homici. respōdetur, eā decisionē ita intelligendā fore, non excludatur defensio rerum absq; periculo personæ: si quidē in priori illius capituli parte respōsum est, nō licere cuiquā furem occidere, cum absque occisione capi cum rebus poterat: posteriori autem parte decisum extat, licitam esse occisionem, vbi fur aliter capi nō poterat, quàm per occisionem: & ideo dum ibi dicitur: te, & tua: est tex. ille intelligēdus alternatiuè: te, vel tua: si aliter capi nō poterat. hūc enim sensum ratio illius decisionis insinuat: sensitq; inibi Feli.

Præterea nō oberit ratio deducta ex dict. capitul. pasce. quippe quæ obtineat cum alter est in extrema necessitate, quam ipse vitare aliter
non

non valet, quam ex rebus meis, qui tencor tunc largiti eleemosynam. At in presenti questione qui meas res inuadit, nullam necessitatem vite patitur, vt ipse teneat dimittere proprias res potius, quam eas defendens possim occidere inuasorem. sic sane Syluest. verb. excommunicationis. sexta. questio. nona. huic obiectioni respondet, sequutus communem: & idem sentit Caieta in dict. artic. 7. Verum quo facilius haec questio expediatur, oportet memoria repetere, quae de furibus occidendis leges humane priuatis permiserint. Extat etenim lex duodecim tabularum in haec verba: Fur manifesto furto prehensus, si aut cum faceret furtum nox esset: aut interdum se telo, cum deprehenderetur, defenderet, impune occidit. Haec sunt legis verba. cuius quidem legis Cicero pro Milone meminit, sic loquutus: quod si duodecim tabulae nocturnum furem quoquo modo, diurnum autem, si se telo defenderit, interfici impune voluerunt. Eiusdem meminit Quintilianus libro quinto oratori. institutionum. capitul. 10. Hanc legem & iuriconsultus commemorat in l. 4. ff. ad legem Aquil. quo in loco Caius iuriconsultus addit, permissum esse cuiquam furem nocturnum occidere, modo id cum clamore testificetur. Sic & Vlpianus in l. furem. ff. ad leg. Cornel. de sicar. eandem legem ita interpretatur, vt haec occisio licita sit

ita demum, si parcere furi sine periculo vite quis non potuit. Ex quibus apparet, furem nocturnum occidi posse, cum sine periculo ei parcere non possimus: denique vbi dubium est, an accesserit ad furandum, an ad occidendum: sicuti Augustinus interpretatur in dict. capit. 3. de homicidio. idem notat Fortunius in dict. l. vt vim. colum. octaua. ad hoc allegans glo. in dict. l. furem. Et in dict. l. quarta. ex hoc aduersus communem opinatus, non licere cuiquam alterum occidere pro rerum defensione, etiam si is laicus sit. Na licet plerisque placuerit, non licere clericis aliquem occidere pro rebus defendendis: laicis autem hoc licitum esse. ex capitulo suscepimus. de homici. vbi Abb. hoc voluit. idem Abb. in cap. olim. in. de restit. spolia. col. 7. Ludouic. Gomeci. in principi. de actioni. num. 34. tamen haec differentia non satis constat: quia nullam veram iustitiae rationem habet: praesertim quia in dict. capit. olim. probatur, licitum esse clericis proprias res defendere, & in earum defensione aliquem occidere, quod si constiterit, nocturnum furem accessisse ad furandum, non ad occidendum: tunc non aliter poterit is occidi, quam posset diurnus fur impune occidi: quemadmodum constat ex praecitatis authoribus. Fur autem diurnus occidi potest, si se telo defendat: non alias: idque constat in dict. cap. 3. & in dict. l. 4. idcirco hoc in loco est obseruandum, quam ratione sit ad vnguem intelli-

Tertiæ partis Relectionis

gendum quod leges passim consti-
tuerunt, posse scilicet furem diurnum
occidi, si se telo defendat.

Nos verò huius quæstionis resolu-
tionem breuiter expediemus, pla-
nè veriti, nè quid ex varia docto-
rum sententia supersit, quod rem
istam difficiliore efficiat. Quam ob-
rem constitutam aliquot casus, pie-
tate quadam in hoc iudicium iuris-
consultorum interpretatus.

Primus sit huius concertationis ca-
sus: cum quis occiderit furem no-
cturnum, dubitans an ad occiden-
dum, vel furandū accesserit: & non
potuerit ei parcere absq; propria vi-
tæ periculo: hæc etenim occisio lici-
ta est apud deū, & in iudicio exte-
riori, quæ admodum ex lege duode-
cim tabularū apparet, simul & ex
diui Augustini interpretatiōe: idq;
fatentur omnes, qui quæstionē istā
disputarunt. Plato item dialogo. 9.
de legibus, inquit: qui noctu furem
domum suā ingressum interemit,
mundus sit. Hoc & Solonis lege li-
cebat, auctore Demosthene in ora-
tione contra Timocratem.

Secundò proponit ea species, in qua
contingit homicidium ad necessa-
riam defensionem rerum, nè ab ag-
gressore capiantur: & profectò lici-
tum esse hoc homicidiū deducitur
ex multis, quæ superius adducta fue-
re: præsertim vbi raptor bonorum
defendentem res proprias à rapina
vult offendere quo ad personam:
quem admodum frequentissimè ac-
cidere poterit. Nam cum quis à ra-

ptore defendit res proprias; aut ra-
ptor abstinet à rapina: & tunc iam
nullius occisionis adest casus: aut i-
pse contendit adhuc inuito defen-
sore, res rapere, non potest ea contē-
tio expediri absq; iniuria, & damno
personali defensoris: idcirco, homi-
cidium inde sequutum pertinet ad
defensionem personæ, simul & re-
rum. Quæ quidē defensio ipso For-
tunio teste licita est: idemq; notant
Feli. in. d. c. 2. De i. i. d. l. vt vim, num
11. & probatur ex eiusdē diui Au-
gustini sententia in. d. c. 3. & iuris cō-
sultis assertibus post ipsam legem
duodecim tabularū, diurnum furē
occidi posse, si se telo defendat. Hoc
ipsum communis opinio probat,
& deniq; Caieta. in dict. arti. 7. text.
optimus in dicto capit. olim.

Tertiò hinc deducitur, licitam esse
occisionem raptoris, quoties ea sit
ad defensionem rerum, & personæ
easdem res defendentis, quam ipse
raptor offendere conatur, nè rerum
occupationem impediatur. Nec satis
percipere valco, quo pacto mihi lici-
tum sit res meas defendere, nè à ra-
ptore capiantur: & sit illicitum pro-
pter defensionem raptorē occidere.
Nam si ipse defendam res meas, &
raptor hanc defensionem impediatur
per vim, non potest id aliter contin-
gere, quam me ipsum offendendo:
quo casu iam defensio rerum
ad defensionem personæ pertinet.
Quartò ex his & illud manifestum
fit, licere cuiquam furem diurnum
res auferentē capere, & cum se de-
fenden-

§.7. hoc in casu cenſet contrahi irregularitatem à clerico, qui homicidium hoc commiferit.

Decimo non eſt præmittendū etiam præmiſſa communi ſententiæ non licere, nec licitum eſſe quemquam occidi pro defenſione rei, quæ modici valoris ſit: quem quidam notant Matheſianus notabili. 133. Abſ. & Felſin in dicto capi. 2. ſon & Gomeci. Inſtit. de actioni. in princip. num. 35. Hippoly. in dicta. l. futurum, numero octavo. ff. de ſicarij. argumentum textus in legē. ſi ex plagis. §. tabernarius. ff. ad legem Aquilianam. quæ ſententiæ maximæ æquitatem habet.

Undecimo ad propoſitam huius conſtitutionis interpretationem ad notandum eſt, eſſe nihilominus irregularem clericum, qui pro neceſſaria rerum defenſione hominem occiderit. quod, ut quibusdam placet, probatur in capitu. ſecundo. de homicid. & in capitu. ſuſcepimus. eodem titulo. atque ita tenent Panormita. & Docto. capitulo ſecundo. Nicolaus Plouius de irregularitate. regula. 37. Sylueſter, verbo, bellum. ſecundo. §. 7. Maria Socin. in capitu. ad audientiam. de homici. numero quadreſimo. Gonſalus à Villadiego de irregularitat. capit. de percuffore. columna decimaquarta. quorum opinio videtur maiori, ac frequentiori doctorum calculo recepta. Hæc verò ſententiæ non probatur in dicto capitulo ſecundo, quod ſuperius oſtendimus in verſicu. ſed

& ad text. multò minùs in dicto capitulo, ſuſcepimus. quo in casu maximus contingit defenſionis rerum exceſſus: cuius equidem ratione non potuit illud homicidium nec ob defenſionem perſonæ, aut rerum neceſſariam, & moderatam à culpa excuſari: ſaltem ea, quæ ſit ſufficiens ad irregularitatem. ut gli Abb. & Docto. ibidem tradidere. quam ob rem hæc opinio communis non poteſt habere certam auctoritatem ex prædictis iuris Pontificis deciſionibus. ut ob id ſtoteſt. Poſtremo igitur mihi magis placet, non eſſe cenſendum irregularem eum, qui ad neceſſariam defenſionem rerum, furem, aut raptorem occiderit his in caſibus, quibus ea occiſio iure licita ſit, iuxta ea, quæ modò diſtinxiſimus. quam ſententiæ exiſtimo probari ex eo, quòd hoc homicidium priuatum ſit, & nullam culpam habeat: ex quo nulla oritur irregularitas: ſecundum ea, quæ non ſemel hæc in Relectione probauimus. & præterea, quia occidens aggreſſorem ad defenſionem miſtam perſonæ & rerum, irregularis non eſt: capit. 2. nec occidens furem nocturnum, cui ſine periculo parcere non poterat: capit. 3. nec eundem occidens furem diurnum, qui ſe telo defendit: ut in eodem capite conſtat. His etenim caſibus non contrahitur irregularitas ex priuato homicidio, ſicut nec in multis alijs, maximè in his, qui hæc conſtitutione continentur, non alia ratione, quam

quàm quòd ipse occidens nullam habeat, nec contraxerit culpã in hac priuata occisiõe. quãobré vbi defensio rerum iustam, ac licitã faciat occisionem priuatam: consequēs erit minimè contrahi irregularitatem.

Hæc de irregularitate ad huius

constitutionis intellectũ olim Salmantica publicè dictauimus: quæ & nunc prælo committimus, benignè, ac facillè nostram sententiã mutaturi, si quid à iure deuiũ viris doctrina & eruditione præstantibus visum fuerit.

Vale feliciter Lector candide.

Relectionis Finis.

SALMANTICAE,

In ædibus Dominici à Portonarijs, Sacræ

Cathol. Maiestatis. Typógraphi.

M. D. L. X. X. I.

LIBROS
DEL DR.
L. MARCO

constitutionis intellectum olim 21.
manente peribet distans: que
& nunc prolo committimus, de-
nigis, ac facile nostram certant
mutant, si quid sine deum vms
doctrina & eruditione praxant
bus vltim fuerit.

quam quod ipse occidens nullam
habere nec commiserit culpa in hac
partis occidit. pariter vbi de sen
horum instans licit facit de-
cilionem paxant: conspexerit
animas conuicti irregularitatis
Hac de irregularitate ad hanc

Vale feliciter Lector candidus.

Relectionis Finis.

SALMANTICAE

In aedibus Dominici à Portuensi sacrae

Cathol. Mactaris Typographi

M. D. L. X. I.

INDEX

Index rerum maximè notabilium quæ

in hoc opere continentur: cuius. a. prio-

rem paginam. b. posteriorem

denotat.

A Portionj qui causam dedit est irregularis atque ibi multa de criminis huius poena. fol. 49. b. col. 1. & sequent.

Aduocatus in causa sanguinis an præmissa protestatione efficiatur irregularis. fol. 64. a. col. 2.

Animus occidendi an consideretur ubi vulnus mortiferum non est & tamen vulneratus ab alijs occiditur. fol. 46. a. col. 2.

Assassinium quid. fol. 31. a. col. 1.

Auxilium præstas homicidio an sit irregularis. fol. 43. a. col. 2.

B

Baptismus an tollat irregularitatem ex bigamia vel homicidio ante contractam. fol. 18. b. col. 2.

Bellum iustum, vel iniustum an efficiat quem irregularem & an clericus possit pugnare propria manu. fol. 30. b. col. 1. & 2.

Bigamia quid sit & unde originem duxerit. fol. 15. b. col. 2.

Bigamus quis dicatur & quot modis hoc vitium dicatur. fol. 16. a. col. 1. & seq.

Cum bigamo solus Roma. pontifex dispensare potest. fol. 18. a. col. 1.

Bigamus non est qui à seipso vitiatam uxorem duxit. fol. 17. a. col. 2.

C

Canonici regulares hominis ambitiosi accusari videntur à Lud. Viue. fol. 5. a. col. 2.

Chirurgus clericus an sit irregularis. fol. 36. b. col. 1.

Clerici quare prohibentur accusare absque protestatione. fol. 61. a. col. 2.

Confirmationis sacramentum bis assumens vel conferens vtrum fiat irregularis. fol. 10. a. col. 2.

Concubinarius notorius sit suspensus quo ad se & quoad alios ante poenitentiam. fol. 13. b. col. 1.

Conatus qualiter sit in atrocioribus puniendus. fol. 27. a. col. 1.

Consilium quando irregularitatem inducat & quid quo ad alias poenas commissi criminis. fol. 41. b. col. 2.

D

De his qui sibi virilia amputarunt. fol. 7. a. col. 1.

Delictum ex quo fuerit sequuta publica utilitas

an sit puniendum. fol. 26. a. col. 2.

Defensio iure diuino & humano licita est: nec imputatur homicidium ex ea. fol. 2. b. col. 2.

Defendendo se irregularis non est qui aggressore occiderit ne membro mutilaret. fol. 73. b. col. 1.

Defensionis modum excedens non punitur poena extraordinaria. ibid. col. 2.

Defensionis alterius causa qui hominem occiderit an sit irregularis. fol. 75. a. col. 1. & 2.

Dispensare quis potest cum corpore vitiatis. fol. 9. a. col. 2.

Dispensare quis possit super irregularitate contracta ex homicidio voluntario. fol. 51. a. col. 2.

Dispensare potest episcopus super homicidio voluntario occulto. fol. 53. b. col. 1.

Dispensat solus papa cum homicida casuali. fol. 53. a. col. 2.

Discus quid sit & de eius iudo. fol. 57. b. col. 2.

Dormiens an sit irregularis si hominem occiderit. fol. 69. b. col. 1.

Ebrius an incurrat irregularitatem si hominem tempore ebrietatis occiderit. fol. 67. b. col. 1. & sequent.

Episcopus vel sacerdos an possit esse delegatus principis secularis in causa criminali. fol. 65. b. col. 2.

Euentus per accidens quando imputatur. fol. 38. a. col. 2. & sequent.

Eunuchi an sint irregulares. fol. 8. & 9.

Eunuchorum differentia. fol. 8. b. col. 1. & 2.

Expositus an sit promouendus ad sacros ordines. fol. 10. b. col. 2.

F

Foetus quando dicitur animatus. folio. 49. b. col. 2.

Filius presbyteri occultè genitus an sine dispensatione promoueri possit. fol. 51. a. col. 1.

Furiosus ante furorem crimen committens vtrum in furore possit puniri. fol. 66. b. col. 2.

Furem diurnum si se telo defenderit occidere licet. fol. 75. b. col. 1.

Furem nocturnum facilius licet occidere quam diurnum. fol. 77. a. col. 1.

Fur diurnus si se non defendit occidi non potest. fol. 78. a. col. 1.

Homi-

I N D E X.

H

Homicidium quid sit & de homicidio voluntario. fol. 22. b. col. 2.

Homicidium non punitur pena ordinaria si de fecerit animus ad occisionem & quomodo hic animus colligatur. fol. 37. a. col. 1. & 2.

Homicidium à pluribus commissum an omnes constituit irregulares & homicidas. fol. 43. b. col. 2.

Homicidium committendum quis potens impedire an fiat irregularis. fol. 46. b. col. 1.

Homicidium an imputetur consanguineo cuius causa perpetratum fuit. fol. 47. a. col. 2.

Homicida voluntarius potest renuntiare beneficio pendente accusatione. fol. 53. b. col. 2.

Homicidium casuale quid sit. fol. 55. a. col. 1.

Ex homicidio casuali oritur irregularitas cum distinctione operis liciti vel illiciti quae hic traditur latius quam à doctoribus. ibi. a. col. 2. & sequent.

I

Ignorantia excusat ab irregularitate. fol. 66. a. col. 2.

Infans an teneatur de homicidio & quid de minori aetate. fol. 69. b. col. 2.

Inquisitores haereticæ prauitatis qua ratione excusentur ab irregularitate tradentes reos iudici seculari. fo. 65. a. col. 1.

Irregularitas quid. fol. 4. b. col. 1. & 2.

Irregularitatis etymologia. fol. 5. a. col. 1.

Irregularitas iure tantum humano potestio statutata est. fol. 5. a. col. 2.

Irregularitas nulla in casu constituenda nisi iure pontificio id expressum fuerit. ibi. b. col. 1.

Irregularitas mentalis an possit contingere. fol. 6. a. col. 2.

Iudæi officia publica minimè obtinere possunt. fol. 20. b. col. 2.

Iudæus tutor Christiani an esse possit. ibi. b. col. 2.

L

Laicus vel clericus absque protestatione criminali aliquè accusans irregularis est si accusatus à iudice occidatur. fo. 62. a. col. 1. & 2.

Leonem vel vrsum aliamve feram quis habens domi an teneatur si ea hominem occiderit. folio. 61. b. col. 2.

Leuisima culpa vtrum sufficiat ad irregularitatem. fol. 58. b. col. 1. & seq.

Lex Scatinia in sodomitas. fol. 15. a. col. 1.

L. pompeia de parricidijs expenditur. fol. 34. a. col. 1. & seq.

Ludens illicitè cum foemina pragnante irregularis censetur. fol. 61. a. col. 2.

Ludus proijcendi lapides licitus est teste Homero. fol. 57. b. col. 2.

Ludi causa exercendarum virium clericis permisi sunt. fol. 58. a. col. 2.

M

Maleficia quo in sensu sine & proposito distinguntur. fol. 24. a. col. 1. & 2.

Mandatum tacitum homicidij facit quem irregularem. fol. 39. a. col. 1.

Matrimonium quid apud infideles. fol. 19. b. col. 1.

Medicus imperitus an teneatur de morte aegroti vbi multa de medicis. fol. 55. b. col. 1. & seq.

Membrum quid dicatur. fol. 71. a. col. 2.

Membrum alterius efficiens ex percussione debile vtrum fiat irregularis. fol. 72. a. col. 2. & sequent.

Mortem fuga qui vitare valuit & aggressorem occiderit sit irregularis. fo. 74. a. col. 2.

Mutilatio membri aequipollet homicidio quo ad irregularitatem. fo. 72. a. col. 2.

N

Neminem licet occidere pro defensione rei modici valoris. fo. 78. b. col. 1.

Neophytus quis dicatur. fol. 21. a. col. 1.

Neophytus non est recipiendus ad officia secularia. fo. 20. b. col. 1.

Neophyti an sint ad ordinis sacramentum admittendi. ibid.

O

Occidendi voluntas etiam perfectissima non contrahit irregularitatem. fo. 27. a. col. 2.

Occulta crimina quando efficiant authorem irregularem. fo. 51. b. col. 2.

De opera licita vel illicita ad casuale homicidium multa aduersus canonistarum communem distinctionem. fo. 60. a. col. 2.

P

Palestra Ludus clericis concessus est. fo. 58. a. col. 2.

Percussorem fugientem qui occiderit irregularis sit. fo. 74. a. col. 2.

Poenitentia solennis irregularitatem cofert. fo. 11. a. col. 1.

Pollutio nocturna dormientis per se peccatum non est. fo. 70. a. col. 2.

Pollutio nocturna quando inducat abstinentiam

I N D E X.

- tiam à celebratione & cõmunione Eucharistiz. *ibid.* b. col. 2.
Primus motus sensualitatis non est peccatum. *ibidem.*
Protestatio accusatoris etiam animum habentis quòd reus occidatur eum liberat ab irregularitate. fol. 63. a. col. 2.
Protestatio accusatorem excusat, etiam si iudex iniquè reum morti tradiderit. *ibid.* b. col. 1.
Protestatio non prodest accusatori ubi reum accusauit pro furto. fol. 64. a. col. 1.

R

- R**atio constituit. si furiosus. fol. 66. b. col. 2.
Ratihabitio criminis non commissi nominarum habentis an sit peccatũ mortale aut veniale. fol. 41. a. col. 2.
Ratihabitio in delictis quid operetur. folio. 40. a. colum. 1.
Ratihabitio homicidij an efficiat quem irregularem. fol. 39. b. col. 1.
Reges diuinam & humanam curam gerebant. fol. 3. a. col. 1.
Rebaptizatus irregularis est. fol. 9. b. col. 1.
Religioni summũ Imperium celsit. fol. 3. a. col. 1.
Religionis professio bigamiam non tollit. folio 20. a. colum. 1.

S

- S**acerdotũ dignitas apud ethnicos. fo. 3. a. co. 1.
Sacerdos qualis esse debeat. fol. 6. b. colum. 1.
Simoniz crimen an efficiat quem ipso iure suspensum ita vt celebrans sit irregularis. fol. 15. a. colum. 2.
Sodomita testamentum facere non potest. fol. 14. b. colum. 1.
Sodomita an sit irregularis si ante dispensationẽ celebrauit. *ibi.* col. 2.
Sphæræ Ludus apud Homerum exponitur ad Iulij Pollucis interpretationem aduersus Erasmus. fol. 68. b. col. 2.

- S**uspensus ab officio per quem actum irregularis efficitur. fol. 11. b. col. 1.
Suspensio facit ministratẽ irregularẽ quando à iure vel ab hominẽ fit propter delictum quo ad se & quo ad alios in foro exteriori. fo. 12. a. colum. 2.
Suspensus ob corporis vitium non fit irregularis. *ibid.* b. col. 2.
Suspensus ex eo quòd ante legitimam ætatem promotus fuerit. *ibid.* b. col. 2.

T

- T**estimoniũ in causa criminali qui dixit etiã præmissa protestatiõẽ sit irregularis si ex eo mors fuerit illata. fol. 64. b. col. 2.
Ob tutelam honoris proprii vitam alteri adimere nec Christianæ religioni nec bonis moribus conuenit. fol. 74. b. col. 2.
Ob tutelam rerum & patrimonij quis hominẽ occidens an sit irregularis. fo. 75. b. col. 1.

V

- V**eni preparatio aut ipsius propinatio animo occidendi contingens an sit puniendã morte non sequuta. fol. 33. a. col. 2.
Vitiatu corpore quando sit irregularis. fol. 6. b. col. 1. & 2.
Voluntate distingui delicta quomodo sit intelligendum. fo. 23. b. col. 2.
Vulnere quis lethali affectus ab vno: deinde ab altero occisus, quem facit homicidam? folio 44. a. col. 1.
Vulnus mortiferum ab vno tantũ illatum an omnes præsentẽs conflictui efficiat irregulares, puniendique sint pœna extraordinaria? fol. 45. b. col. 1.
Qui vulnerauit non mortiferè an teneatur de morte sequuta ex imperitia medici? fol. 48. a. colum. 1.

¶ Finis huius Indicis.

INDEX

Loca quæ ex iure & communi & Re-
gio in hoc opere explicantur
notabilius.

Ex iure regio.

Ragmatica Regum Catholicorum
Fernandi & Elisabeth. L. 85. fol.
14. b. col. 2.

- L. 4. tit. 3. lib. 8. ordi. fo. 20. b. col. 2.
- L. 6. titu. 24. part. 7. fol. 21. b. colum. 2.
- L. 3. titu. 20. parti. 7. fol. 30. a. colum. 2.
- L. 50. titu. vlti. libr. 8. ordi. fol. 33. b. colum. 1.
- L. styl. 5. 7. aduersus Homicidas fol. 45. b. col. 2.
- L. 5. titu. 8. part. 7. contra ebriosos. fo. 67. a. col. 2.
- L. 8. titu. 31. part. 7. fol. 69. b. colum. 1.

Ex iure ciuili.

- L. cum vir nubat. C. de adult. folio. 14. b. col. 2.
- L. is cuius. §. vlti. ff. de testa. fol. 15. a. colum. 1.
- L. vlti. C. de iudæis. fol. 20. b. col. 2.
- L. quoniam multi. C. de hæret. fol. 22. a. col. 2.
- L. quisquis. C. ad. l. Iuliam maiest. fo. 29. b. col. 2.
- L. vnica. C. de rapt. virg. fol. 30. a. col. 2.

- L. is qui cum telo. C. de ficar. fol. 33. a. colum. 1.
- L. Pompeia. de parricid. fol. 34. a. col. 1. & 2.
- L. qui occidit. §. vlt. ff. ad. l. Aquil. fol. 48. b. co. 2.
- L. duodecim tabularum contra fures. fol. 45. b. colum. 1.

Ex iure canonico.

- C. Ap. is qui. de sent. excō. in. 6. fol. 5. b. col. 1.
- C. ad audientiam. de homicid. ibid. col. 2.
- C. si celebrat. de cler. excom. fol. 12. a. col. 1.
- C. cum pridem. §. 1. de renun. fol. 14. col. 1.
- C. si quis viduam. & C. 1. 33. dist. fo. 16. b. col. 1.
- C. 1. de homicid. in. 6. fol. 31. a. col. 1.
- C. vlti. de homi. in. 6. fol. 37. b. col. 2.
- C. significasti. de homi. fol. 44. b. colum. 2.
- C. Petrus. de homi. fo. 47. b. col. 1.
- C. sicut. de homici. fol. 56. b. colum. 1. & fol. 61. a. colum. 2.
- C. dilectus. ibidem. fol. 56. & c.
- C. exhibita. de homic. fol. 57. a. colum. 2.
- C. continebatur. de homici. 58. a. col. 2.

